

HLONE 52

Tillet

Huone No 52, (IV kerros)

Eteläinen seinä. Seinä karmakirvimuuraukselta. Seinässä lähellä läntistä nurkkaa oleva ovi aukko korausmurausta melko uusilla tiilillä: $7,5 \times 13,5 \times 27,5 - 28$, muutamia tiiliä $7 - 7,5 \times 13 - 14 \times 27 - 28$, $7,5 - 8 \times 13 - 14 \times 27 - 28$. Seinässä ovi-aukon yläpuolella pieni ala korausmurausta melko uusilla tiilillä, sekä muutamilla vanhoilla tiilillä. Ovi-aukon pohja tiilimurausta: (mahd. aikaisempaa murausta) $? \times 14 \times 31 - 32$, muutamia $? \times 12 \times 27,5$, $? \times 13 \times 30,5$, $? \times 16,5 \times 33$.

Läntinen seinä. Seinä sekä seinällä, oleva ikkuna-aukko korausmurausta melko uusilla tiilillä. Tiilien suuruus enimmäkseen $7 - 7,5 \times 14,5 - 15 \times 28,5 - 29$, muutamia tiiliä $7,5 - 8 \times 14,5 - 15 \times 28,5 - 30$. Seinän pohjoisnurkassa alhaalla noin $7 - 8$ tiilen suuruinen ala aikaisempaa murausta: $8,5 \times 12 \times ?$, $8,5 \times ? \times 27,5$, $9 \times ? \times 28$, $7,5 - 8 \times ? \times 32$, $7 \times ? \times 28,5$.

Pohjoinen seinä. Tiilimurausta. Ovi-aukon ja länsinurkan väliset seinätiilet: $8 - 8,5 \times 12,5 - 13 \times 27 - 28$, $9 - 9,5 \times 13 - 13,5 \times 28$, muutamia $8 \times 14,5 \times 30,5$, $8 \times 14 \times ?$, $8 - 8,5 \times ? \times 29,5 - 31$, $10 \times 13,5 - 14 \times ?$, $9,5 \times 20 \times ?$, ylempänä $7 - 7,5 \times 12 - 12,5 \times 24 - 25,5$, $5,5 - 6,5 \times 12 - 12,5 \times 24 - 24,5$, $8,5 \times 12,5 - 13,5 \times 27,5$, $9 \times 13 - 13,5 \times 27 - 28$, muutamia $7,5 - 8 \times 14,5 \times 30$, $7,5 \times ? \times 31,5$, $8,5 \times ? \times 29,5$, $7,5 - 8 \times 12,5 \times ?$, $7,5 - 8 \times ? \times 27$, $8 \times ? \times 28$, $6 \times 11,5 \times ?$.

Ovi-aukon ja itämurkan väliset seinätiilet: ylhäällä noin 5 paria $8 - 8,5 \times 12,5 - 13 \times 26,5 - 27$, $9 \times ? \times 27,5$, $9 \times 13,5 \times ?$, $7,5 - 8 \times 14 \times 31$, $8,5 \times 13,5 \times ?$, $8 \times 14 - 14,5 \times ?$, $8 \times ? \times 30,5$, $8,5 \times ? \times 31$, muutama $9 \times 15,5 \times ?$, $9 \times ? \times 33$, $8 \times 15 \times 30,5$, keskellä ja edellisen alapuolella: $6,5 - 7 \times 12 - 13 \times 25 - 26,5$, $8 \times 12,5 - 13 \times ?$, $8,5 \times 13 \times ?$, $8 \times 13,5 \times 28$, $9 \times 13 \times ?$, $7 \times ? \times 28,5$, $7,5 \times 14,5 \times 31$, $7 \times 13,5 - 14 \times ?$, $7 - 7,5 \times ? \times 31 - 31,5$, $8,5 \times 14,5 \times ?$, $9,5 \times ? \times 32$, $6,5 \times 13,5 \times ?$, $6 \times ? \times 26$. Alhaalla ovat seinätiilet: $7 - 7,5 \times 14 \times 29,5 - 31,5$, $8 \times 13 - 13,5 \times ?$, $8 \times ? \times 27 - 27,5$, $9 - 9,5 \times 13 - 13,5 \times 27 - 28$, $6,5 - 7 \times 13 - 13,5 \times 25,5 - 26,5$, muutamia $7 \times 14 \times 29$, $7 - 7,5 \times 14 \times 28$, $7 - 7,5 \times 15 \times 31,5$, $7,5 \times 14,5 \times ?$, $8 \times 30,5$, $8,5 \times 14 \times ?$, $7,5 - 8 \times ? \times 28,5$, $6 \times 13 \times ?$.

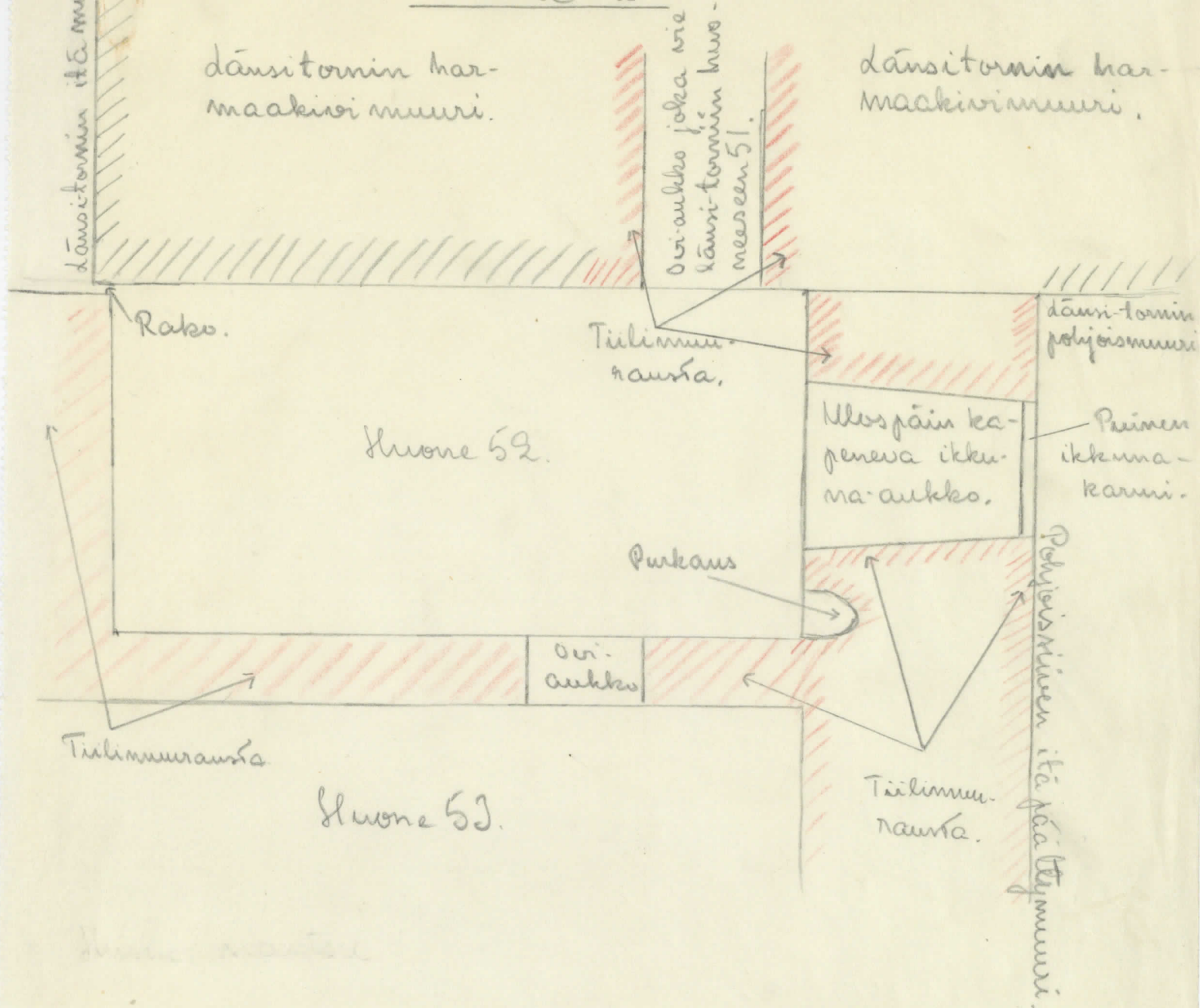
Itäinen seinä. Seinä rappauksen peittämä tiilimurausta. Alhaalla ovat seinätiilet: $8 - 8,5 \times 12 - 13 \times 26,5 - 27$, (leveys $12 - 13$ vain muutamista tiilistä).

(Huone 52, itäinen seinä)

9-9,5x12-13,5x27,5-29, 7,5-8x14-15x?, 7,5-8x?x29,5-31,5, muutamia 7x?x30, 9,5x?x30, 8,5x?x25,5, 7,5-8x?x27,5, 8,5x13,5x?, 8,5-9x?x28, 8x11,5x?, 10x13x?, Seinässä ylhäällä muutamia tiiliä näkyvissä: 4 ylimmäistä riviä 7,5-8x14x30-30,5, 8x12,5-13x?, 9,5x13,5x?, 9x?x29?, ylhäällä edellisen alapuolella: 6-7x11,5-13x24,5-26, muutama 8x13,5x?, 8x?x27,5.

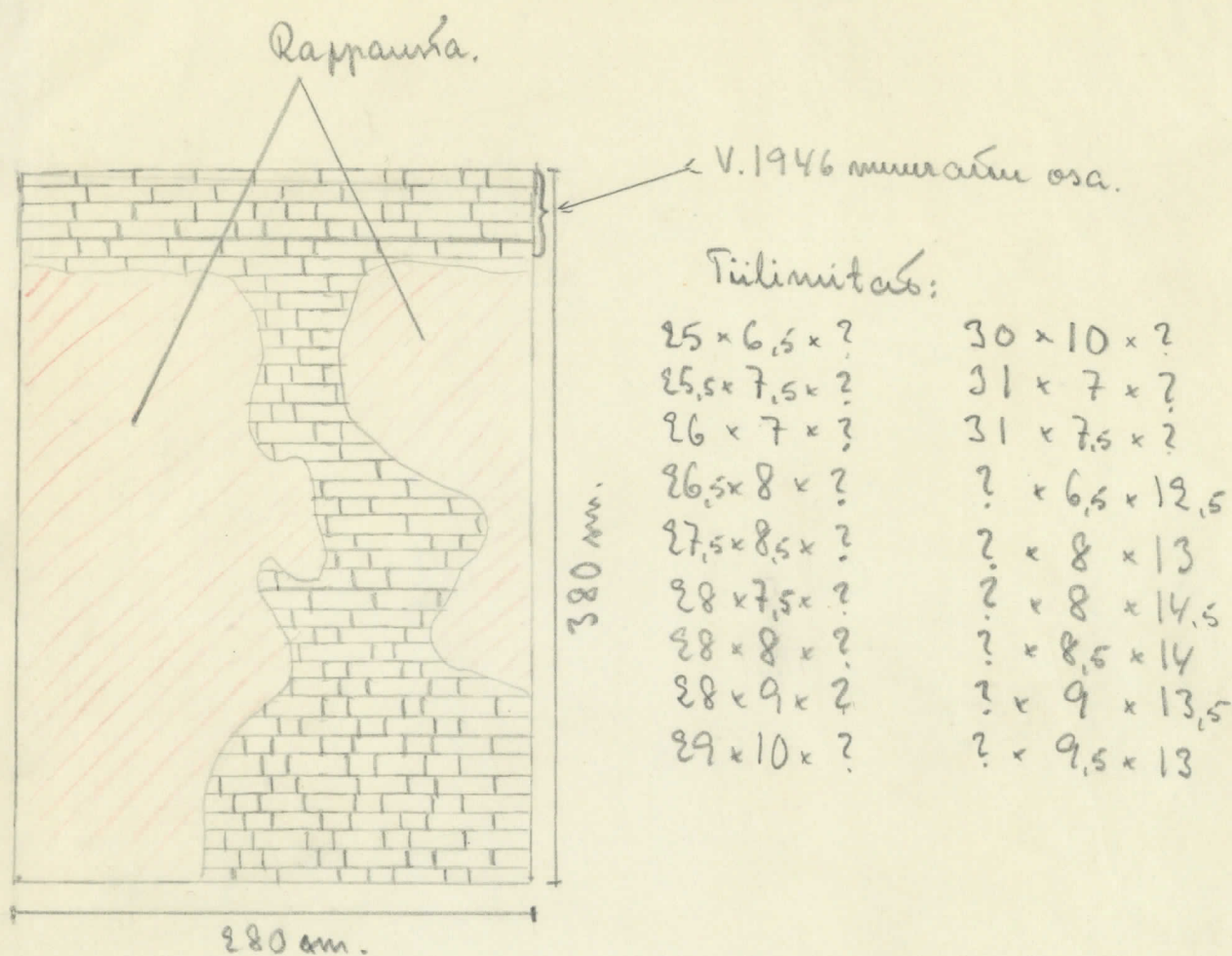
Huone N° 52:ssa tiililattia. Tiilet muutamia poikkeuksia lukuunottamatta pätkiä: 7,5x14x?, 8x15x?, 9x16,5-17x?, 8x16,5x?, 8x12,5x26, ?x13x27, ?x12x22,5, lähellä ikkuna-aukkoa pieni ala koryusmuurausta: ?x14,5-15x29-31.

Stone 52

Huone sijaitsee neljännessä kerroksessa pohjoissivun lä-
nnpäätyssä, aivan länsitornin vieressä. Huone liittyy länsi-
torniin niin, että osa tornin pohjoismuurista on huoneen
eteläseinä.

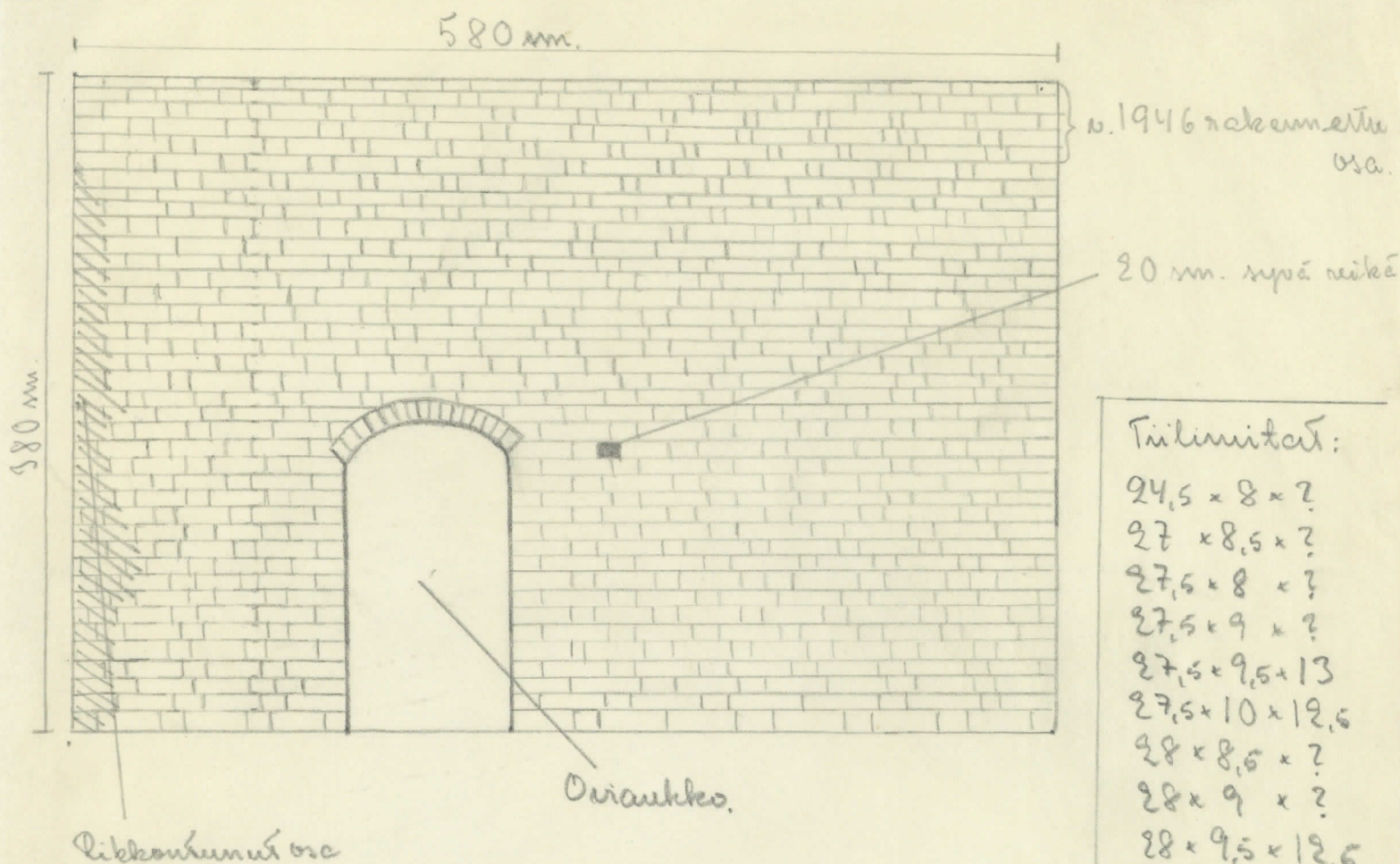
Huone on soikea, 580 mm. pitkä ja 280 mm. leveä, korkeus on 380 mm. Ylin seinäosa on uudistettu v. 1946.

Seinä on 280 mm. leveä ja 380 mm korkea. Seinä on tiilimuurauksella, joka osaksi on rappauksen peitossa. Tiilikerrusten lukumäärä on 39. Viisi ylimmäistä tiilikerrusta on rakennettu vuonna 1946.

Pirros 2.

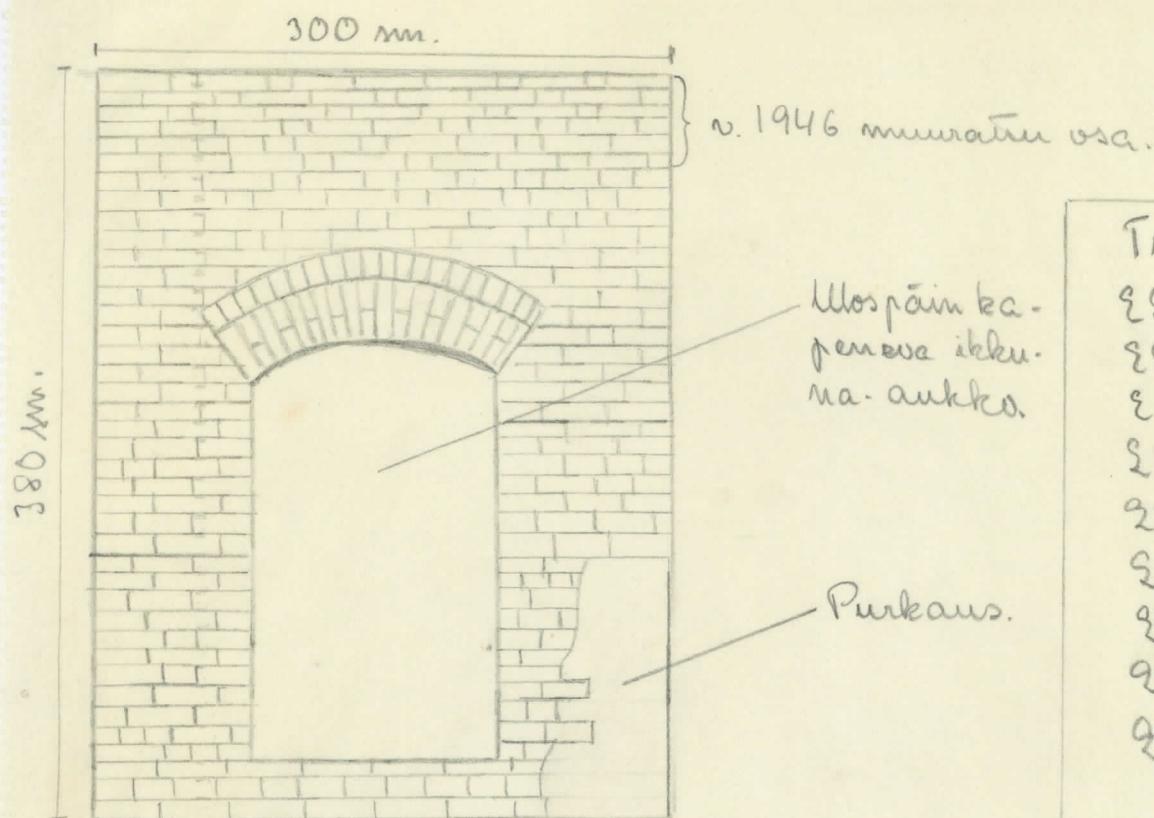
Pohjoisseinä.

Tiilimitat:

$24,5 \times 8 \times ?$
 $27 \times 8,5 \times ?$
 $27,5 \times 8 \times ?$
 $27,5 \times 9 \times ?$
 $27,5 \times 9,5 \times 13$
 $27,5 \times 10 \times 12,5$
 $28 \times 8,5 \times ?$
 $28 \times 9 \times ?$
 $28 \times 9,5 \times 12,5$
 $28,5 \times 8,5 \times ?$
 $29 \times 7 \times ?$
 $30 \times 7 \times 13$
 $30,5 \times 7,5 \times ?$
 $30,5 \times 8 \times 14$
 $30,5 \times 9 \times ?$
 $31 \times 7 \times ?$
 $31 \times 7,5 \times ?$
 $31 \times 8 \times ?$
 $? \times 6,5 \times 13$
 $? \times 9 \times 13,5$

Pituus 580 mm. Korkeus 380 mm. Seinä on tiili-
muurausta. Länsipuolella on oviaukko, joka
vie huoneeseen 53. Aukon korkeus on keskeltä
198 mm. ja sen leveys 95 mm. Aukon yläpuolel-
la on tiilinen segmenttikaari. 65 mm. aukon
itäpuolella on pieni reikä (12 x 11 mm.). Sen
syvyys on 20 mm. ja välimatka perustamolta
170 mm. - Seinän länsimurikka on rikkinäinen.
Viisi ylimmäästä tiilikerrosta on vuodelta
1946. Tiilikerrosten koko lukumäärä on 39.

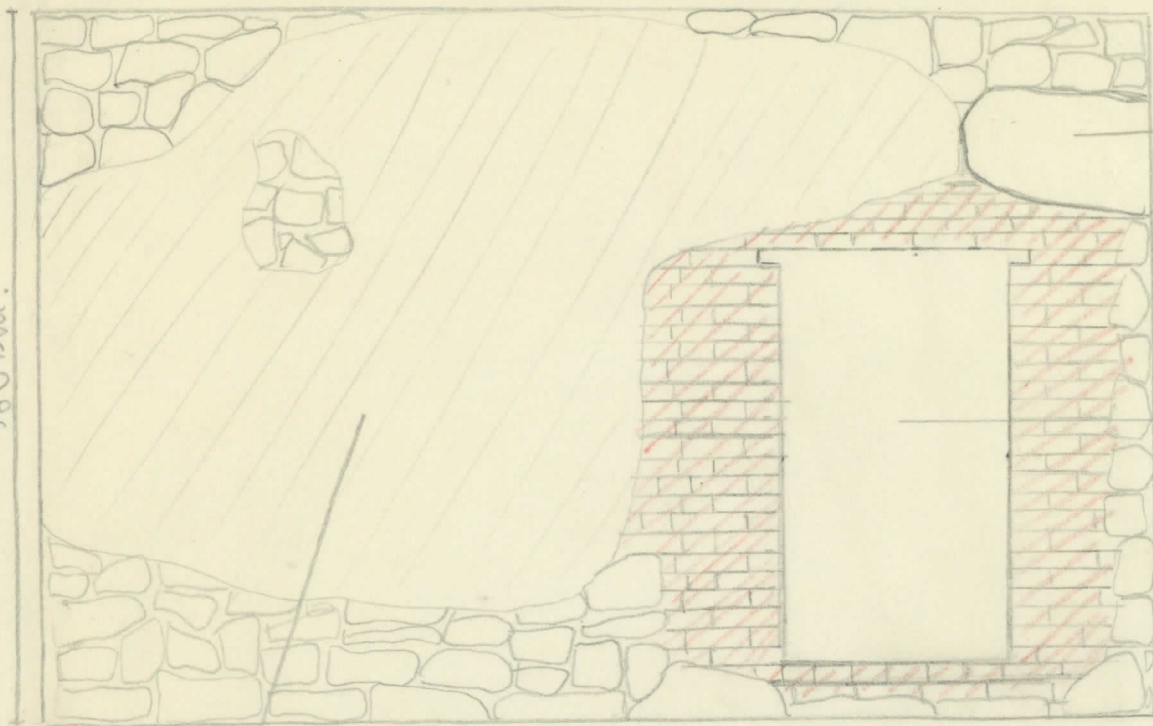
Tiilimitat:

- $28 \times 6,5 \times ?$
- $28 \times 7 \times 14,5$
- $28 \times 8 \times 14$
- $28,5 \times 6,5 \times ?$
- $28,5 \times 8 \times 15$
- $29 \times 7 \times 15$
- $29 \times 7,5 \times 15$
- $29,5 \times 6,5 \times ?$
- $29,5 \times 7 \times ?$

Korkeus 380 mm., leveys 3 m. Seinän keskiosassa on ulospäin kapeneva ikkunaukko, jonka yläpuolella on tiilinen segmenttikaari. Aukon leveys on 125 mm., sen korkeus keskellä 215 mm. ja sen ryvyys 180 mm. Aukossa on puinen nelikulmainen karmi ja tiilinen ikkunapieli. - Seinä on tiilimuurauksa. Vuosi ylimmäistä tiilikerrosta on uudistettu vuonna 1946. Seinän alaosan pohjoismurkasa on purkaus.

580 mm.

380 mm.

Purkaus.

Ovi-
aukko.

Rappaus

Tiilimittat:

26 x 7 x 12,5

26,5 x 7 x 13,5

27 x 7 x 13

27,5 x 7 x 13

27,5 x 7 x 13,5

27,5 x 7 x 14

28 x 6,5 x 13,5

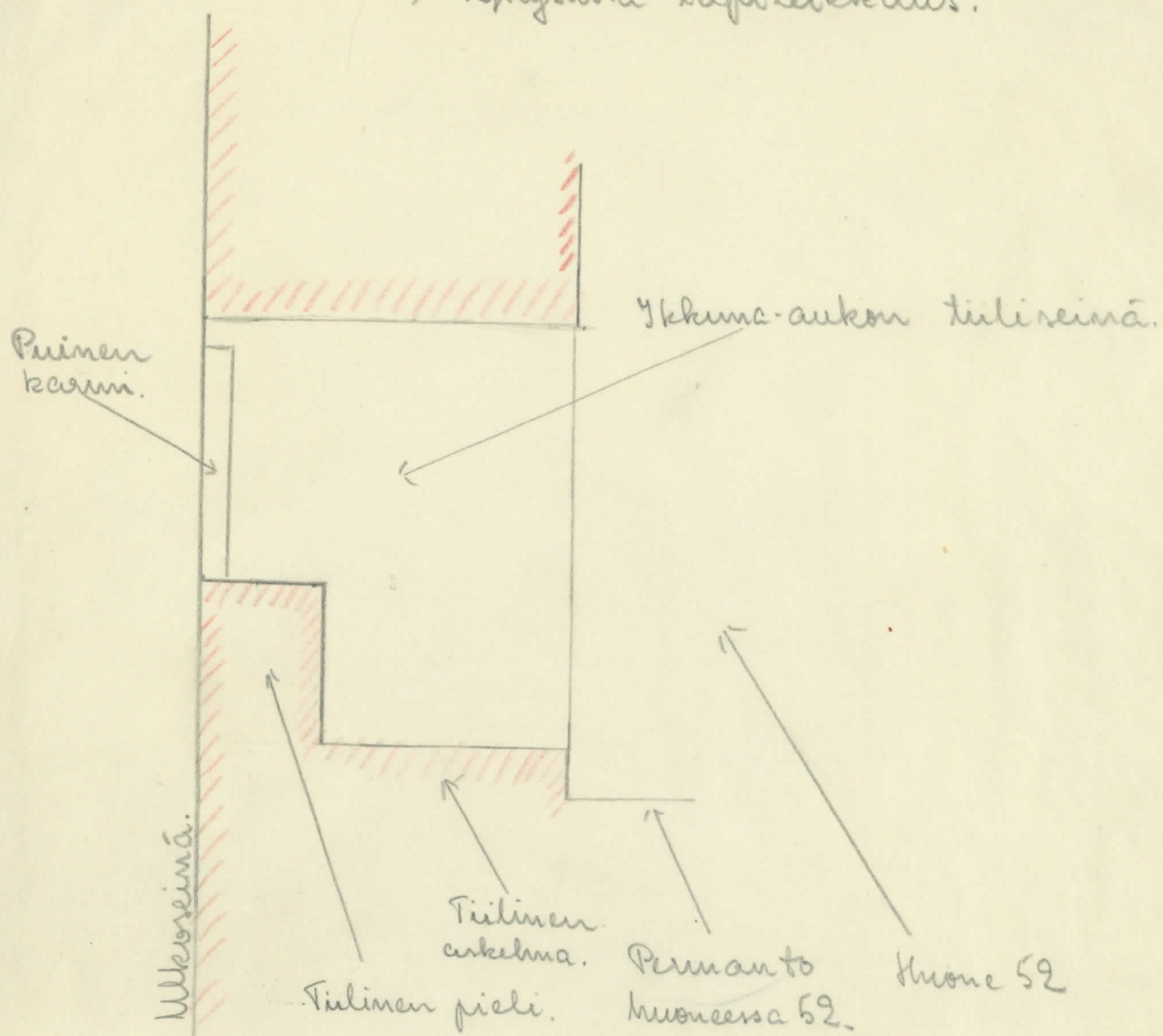
28 x 7,5 x 12,5

28 x 7,5 x 13,5

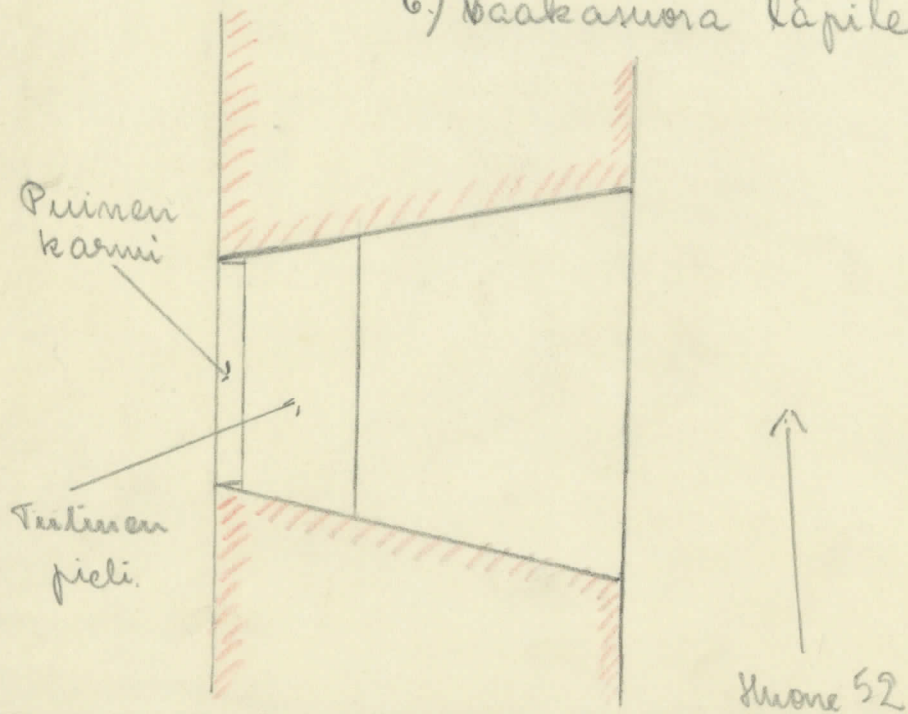
28,5 x 7,5 x 13

Korkeus 380 mm. Pituus 580 mm. Seinä on länsi-
tornin pohjoismuuri. Seinän länsipuolella on ovi-
aukko joka vie läntiseen huoneeseen 51. O-
vi-
aukko on tiilimuuraus, mutta muuten seinä on har-
maakivimuuraus. Seinästä on muuri osa rappauksen
peitossa. Lännsosan ylämurkansa on purkaus, joka me-
nee huoneeseen 51.

a) Pystysuora läpileikkaus.

b) Kaakausuora läpileikkaus.

HUONE 53

Tillet

Huone No 53.

(IV kerros)

Eteläinen seinä. Seinä kokonaan tiilimuurauksesta. Seinässä ylhäällä olevan puun alla noin 1-2 varria korjausmuurauksesta koko seinän pituuden, tiilet melko uusia: $6,5-7,5 \times 14 \times 28-29$.

Itämurkassa ovat seinätiilet: alhaalla korjausmuurauksesta vanhoilla sekalaisilla sekä muutamilla melko uusilla tiilillä noin 19 varria, sekalaiset tiilet: $9-10 \times 12,5-13 \times 28,5$, $8 \times ? \times 27$, $8 \times ? \times 32$, $7 \times 12,5 \times ?$, uudemmat tiilet: $6,5-7 \times 14-14,5 \times 28-29$. Korjausmuurauksen alapuolella aikaisempaa muurauksesta muutamia varria: $10 \times 13-13,5 \times 28-28,5$, muutamia $9 \times 12,5 \times ?$, $9 \times ? \times 28,5$, $9,5 \times ? \times 29$. Korjausmuurauksen yläpuolella aikaisempaa muurauksesta $6,5-7,5 \times 11-12-13 \times 24-24,5-25-25,5$ - sekä muutama $26-27$, pienempi osa $7-8 \times 14-15 \times 29,5-30,5$, muutamia $6 \times ? \times 25$, $8 \times 13 \times ?$, $8,5 \times 13 \times ?$, sekä neljä ylimpänä olevan varrin tiilet (muurauksesta luultavasti saman aikasta) $8,5 \times 13,5 \times ?$, $9,5 \times 13-13,5 \times ?$, $8 \times ? \times 27,5$, $9 \times ? \times 27$, $8,5 \times ? \times 30$, $9 \times ? \times 29,5$.

Itämurkan ja seinällä olevan ovi-aukon välillä ovat seinätiilet (itämurkasta noin $4,5-5$ mtr länteen) Te-lineistä noin $1,60-1,70$ sm. korkeudella kanttiivarvi: $7,5-8 \times 14 \times ?$, $7 \times 14 \times ?$, $8 \times 15 \times ?$, $8,5 \times 13 \times ?$, $9 \times 13,5 \times ?$, $10 \times 14 \times ?$. Kanttiivarvin alapuolella ovat seinätiilet: $8-8,5 \times 12,5-13 \times 27-28$, $9-9,5 \times 13-14 \times 27-28$, $7,5-8 \times 14 \times 30-30,5$, muutamia $10 \times 14 \times ?$, $8,5 \times ? \times 31,5$, $9 \times 16 \times 32$, $7 \times 14,5 \times ?$. Seinässä ylhäällä olevan puun alapuolella noin 5 varria $7,5-8 \times 14-14,5 \times 30-31,5$, $8-8,5 \times 12,5-13,5 \times ?$, $8 \times 14 \times ?$, $8,5 \times ? \times 27$, $8,5 \times ? \times 31,5$, $7,5 \times ? \times 32$, $9 \times ? \times 29,5-31,5$. Edellisen ja kanttiivarvin välillä: $9-9,5 \times ? \times 28-28,5$, $6,5-7,5 \times 11,5-12,5 \times 24-26$, $8 \times 13,5-14 \times ?$, $8,5 \times ? \times 30-31,5$, $7,5 \times 13 \times ?$, $7,5-8 \times 13 \times ?$, $7,5 \times ? \times 27$, $9 \times 13,5 \times ? \times 30$.

Huone No 52:ään johtavan ovi-aukon piilet: aukon itäpie-
li $8,5 \times 15 \times 31$, $8,5 \times 15,5 \times 30,5$, $9 \times 14 \times 30,5$, $9 \times 13 \times 27$, $9,5 \times 13 \times 27$, $9,5 \times 13 \times 27,5$, $10 \times 12,5 \times 27,5$, $10 \times 13 \times 28$, $7,5 \times 12,5 \times 28,5$, pielen huone 52 puoleisessa kulmassa: $8,5 \times 13,5 \times 27$, $9 \times 13 \times 27,5-28$, $10 \times 13 \times 27-27,5$, $8 \times 13,5 \times 30$, $8 \times 14,5 \times 31$, $7 \times 14 \times 29$. Aukon länsipieli/rikkinäistä, länsipielen ja länsimurkan välillä ovat seinätiilet: $7-8 \times 14 \times 30-30,5$, $9 \times 13 \times 27$, $9 \times 14 \times ?$, $9 \times ? \times 31$, $10-10,5 \times 13-13,5 \times 27-28,5$, $10 \times 14 \times ?$, $8,5 \times 12,5 \times 27,5$, $8 \times 12,5-13 \times ?$, $7-7,5 \times 13-13,5 \times ?$, $8 \times ? \times 26,5$, $8,5 \times ? \times 30$, $10 \times 19 \times ?$, $10,5 \times 21,5 \times ?$. Ovi aukon holvin $6-7 \times 12,5 \times 24,5-25$, $7,5 \times 14,5 \times 31,5$, $9 \times 13,5 \times 27,5$, $9,5 \times 12,5 \times ?$ holvin lattiallaan oleva varvi: $6-6,5 \times 12-12,5 \times ?$. Ovi aukon yläpuolella ovat seinätiilet: $6-7 \times 11,5-13 \times 24,5-26$, muutamia $8 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times 27-27,5-28$. Ylhäällä olevan

puun alla 5 varria $7,5 \times 14,5 \times 31$, $7,5-8 \times 14,5 \times ?$, $8 \times ? \times 29,5$,
 $9,5 \times 13,5 \times ?$, $9 \times ? \times 28$, $9 \times ? \times 31-32$, sekä yksi tiili $10 \times 19,5 \times ?$,
 ylimmän varrin tiilet: $6,5 \times 12,5-13,5 \times ?$.

Seinässä ovi aukon alla ja osittain ovi-aukon itä
 puolella, osa eteläseinästä on vähäsen erisuunnassa
 kuin varsinainen eteläseinä, sen itäosassa olevat
 tiilet: $9-10 \times 13,5-14 \times 29-30$, länsiosassa: $7,5-8 \times ? \times 31,5$, $7 \times ? \times 29$,
 $9,5 \times ? \times 30$, $8 \times 12,5 \times ?$, $9,5 \times 14,5 \times ?$, $9 \times ? \times 27,5$.

Läntinen seinä. Seinä kokonaan tiilimuur-
 rausta, osittain rappauksen peittämä.

Seinän eteläinen (tähellä seinän ulkopintaa umpeenmuu-
 ratu) ikkuna, aukko: aukon eteläinen pieli $8-8,5 \times 12,5-13,5 \times$
 $27,5-28$, $9 \times 13-13,5 \times 27,5-28,5$, $8,5 \times 14,5 \times 30,5$, $7,5-8 \times 14,5 \times ?$, $7,5-8 \times ? \times 31,5$
 muutama $10 \times 21 \times ?$. $7 \times 13 \times 29$, $9 \times 14,5 \times ?$. Aukon pohjoispieli:
 $9-10 \times 13-13,5 \times 27-28$ muutamia $7,5-8 \times 15 \times 31$, $8 \times ? \times 30,5$, $8-8,5 \times 13,5 \times 27-27,5$.
 Aukon kolvi rapp. peittämä, muutamia tiiliä näky-
 vissä $6,5 \times 13 \times 27,5$, $6,5 \times 12 \times 24$, $7 \times 12 \times 23,5$, $7,5 \times 12,5-13,5 \times 25-26$, $8 \times 12 \times 24$,
 $8 \times 13,5 \times 25$, $8 \times 14,5 \times 27$. (vain yksi tiili $8 \times 14,5 \times 27$)

Aukon sivupenkit $9,5-10 \times 13-13,5 \times 27-28$. $8 \times 14 \times 29-30,5-31$, $8 \times 13 \times$
 28 , $9 \times 13 \times 30,5$. Karmien alla oleva muuraus (ei nykyisin
 karmia, koska aukko on ump. muurattu) $9-10 \times 13-13,5 \times 28-28,5$,
 sekä ylempänä yksi tiili $7 \times 13 \times 25$. Aukon umpeenmuu-
 raus: tiilet on nelko uusia $6,5 \times 13,5 \times 26,5-28$, $7 \times 13,5 \times 28,5-29$, sekä
 yksi tiili $7 \times ? \times 30,5$. Aukon pohja: tiilimuurausta $7,5-8 \times$
 $14-14,5 \times ?$, $? \times 13,5 \times 27,5$, $? \times 15 \times ?$.

Länsiseinän etelämurkassa olevat seinätiilet: ylhääl-
 la $6,5-7,5 \times 12-12,5 \times 24-25,5$, muutamia $7 \times ? \times 26,5$, $7,5 \times ? \times 27$, $7,5 \times 13,5 \times ?$,
 $8 \times 13,5 \times ?$, $8 \times ? \times 28$, $8,5 \times ? \times 26,5$. Keskellä: $8 \times 12 \times ?$, $9 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times 28,5$,
 $7,5 \times 13,5 \times ?$, $8 \times 15 \times ?$, $7,5 \times ? \times 31$. Alhaalla: $8-8,5 \times 12,5-13 \times 27-28$,
 $9-10 \times 12,5-13,5 \times 27-28$. $7,5-8 \times 14-14,5 \times 30-31,5$, muutamia $6,5 \times ? \times 28,5$,
 $6,5 \times ? \times 30,5$.

Seinän pohjoismurkassa olevat seinätiilet: ylhäällä
 $8-8,5 \times 13 \times 27-28$, $9-10 \times 13-13,5 \times 27,5$, $7,5 \times 14 \times ?$, $7,5 \times ? \times 31$, $7-7,5 \times 12,5 \times 24-25$,
 $7,5 \times 13 \times ?$, murkassa keskellä $8 \times 12,5-13 \times 27-28,5$, $9,5-10 \times 13,5 \times 27,5-28$
 muutama $7 \times 14 \times ?$, $8 \times ? \times 29,5$. Murkassa alhaalla $9-10 \times 12,5-$
 $13 \times 27-28$, $8,5 \times 13,5 \times 28$, $8 \times 14,5 \times ?$, $7,5-8 \times ? \times 31$, muutama $10,5 \times 13,5 \times ?$.

Ikkuna-aukkojen välillä olevat seinätülit: ylhäällä noin 12 varvia: $6,5-7 \times 12,5-13,5 \times 24-26-27$. Keskellä rapp. peittämä muutamia näkyvissä: $8,5-9 \times 13-13,5 \times 27-27,5$. Alhaalla rapp. peittämä, osa näkyvissä: $8-8,5 \times 12,5-13,5 \times 27$, $9-10 \times 12,5-13,5 \times 28-28,5$, $8 \times 14 \times ?$, $8,5 \times 15 \times ?$, $7,5-8 \times ? \times 30-31,5$.

Pohjoisempi ikkuna-aukko. Aukon pielit mu-
dekkon rappauksen peittämää (aikaisempaa) tiilimura-
usta. Aukon pohjoispieli: muutamia tiiliä näkyvissä al-
haalla $8 \times 13,5 \times 27,5$, $9 \times 15 \times 31,5$, $7,5-8 \times 14,5 \times 30-31,5$. Aukon ete-
läpieli: muutamia tiiliä näkyvissä alhaalla $8 \times 15 \times 31,5$,
 $8-8,5 \times 12,5 \times 27,5$, $8 \times ? \times 28,5$. Aukon sivupenkit alhaalla, osit-
tain aikaisempaa muurausta: $9-10 \times 13,5 \times 27,5-28$, $8,5 \times 13 \times 27$,
 $7-8 \times ? \times 31$, yläosat korjausmuurausta melko uusilla
tiilillä $7-7,5 \times 13-13,5 \times 28-29$. Karmien alla oleva muu-
raus alhaalla $9-9,5 \times 13 \times ?$, $8-8,5 \times 11,5-12,5 \times 26,5-28$, $8 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times$
 $28,5$, kaksi ylimmäistä varvia korjausmuurausta mel-
ko uusilla tiilillä. Aukon pohja: $8,5 \times 14 \times 31,5$, $2 \times 14 \times$
 $30,5$, $2 \times 13,5-14 \times 31$. Aukon kolm. rappauksen peittämää
tiilimurausta, muutamia tiiliä näkyvissä $6,5-7 \times 12-13 \times$
 $24,5-25$.

Ikkuna-aukkojen alapuolella, koko seinän pituuden,
länsiseinistä noin 35 sm ulkonera seinä-osa tiilimura-
usta: etelämurkassa $9-10 \times 13-13,5 \times 28-29$, muutamia $9 \times 15 \times 30$,
 $8,5 \times ? \times 27$, $8,5 \times ? \times 34$, $8 \times 14 \times 29$, $9,5 \times 15 \times ?$. Keskellä $9-10 \times 13-13,5 \times 28$
 $8-8,5 \times ? \times 27,5-28$, muutamia $9 \times 13 \times 30$, $9,5 \times 14 \times 29$, $8 \times 14 \times ?$, $8 \times ? \times 30$,
Pohjoismurkassa $9-10 \times 13-13,5 \times 27-28$, $8-8,5 \times 12,5 \times 27$, muutama $8 \times 13,5 \times$
 30 , $9 \times 12 \times ?$.

Pohjois-seinä. Seinä rapp. peittämää tiilimuur-
Länsimurkassa olevat seinätülit: ylhäällä $8-9 \times 12,5-$
 13×27 , $9,5-10 \times 13,5 \times 27,5-28$, muutamia $6,5-7 \times 12,5 \times 24,5-26,5$, $7,5-8 \times 13,5 \times ?$.
Murkassa keskellä $8-9 \times 12-12,5 \times 27-28$, $9,5-10 \times 13,5 \times 27-28$, muuta-
onia: $8 \times 14 \times ?$, $8 \times ? \times 31,5$. Alhaalla: $9-10 \times 12,5-13 \times 27-28,5$, $8-8,5 \times 12-$
 $12,5 \times 26-27$, muutamia $9 \times ? \times 30$, $8 \times ? \times 31,5$, $8 \times 13,5$.

Seinän läntisempi ikkuna-aukko. Aukon itäinen-
pieli rapp. peittämä muutamia tiiliä näkyvissä: $9-10 \times 13-13,5 \times 27,5-$
 $28,5$, muutamia $8,5 \times 12-13 \times 27$, $7,5-8 \times 14 \times 31$, $2 \times ? \times 30$, $8,5 \times 2 \times 29,5$, $9 \times 14 \times$
 28 , $9 \times 12,5 \times ?$. Aukon länsipieli rappauksen peittämä, muu-

(Huone 53, pohj. seinä.)

lamia tiiliä näkyvissä 9-10x13,5-14x27,5-29, 8x14,5x30, 8,5x?x31, 8x12,5x? 8x?x27-27,5, sekä yksi tiili 8,5x16x32. Aukon sivupenkit 9-10x13x28, 8-8,5x12,5-13x26,5, 8x13,5x?, 8,5x?x28. 8x13,5x29,5, sekä läntisemmässä sivupenkissä rikkiäisessä päällimäisessä varrissa 6x13x24,5, 5x12x? . Itäisessä sivupenkissä, osittain korjausmurausta melko uusilla tiilillä 7x13x28,5. Karmien alla, oleva muraus: (aukossa ei nyk. ole karmia koska aukko on ump. muraattu) 8,5x13x? 8-8,5x?x26-26,5. 8,5x?x28-28,5, muutama 9x14x30,5, 9x14,5x30,5, 10x13x?, 10x?x28, ylin varvi rikkiäistä muutamia lehtiä: 5x11x22,5, Aukon pohja: 10x13x27, 9x14x30, 8,5x12-13x?, ?x15x?, Aukon holvi rapp. peittämä, muutama näkyvissä: 6,5-7,5x12,5-13x25-25,5, muutama 8x12,5x25, 8x13,5x?. Aukon umpeenmuraus uudelleen rapp. peitossa, muutamia tiiliä näkyvissä 6-6,5x?x30-30,5, 7x15x?.

Seinän itäisempi ikkuna-aukko. Aukon länsipieli rapp. peittämä, muutamia näkyvissä 8x13x26,5, 9,5x13x28, 8x14x30, 9x13,5-14x?, 9x?x29,5, 8,5x?x27,5, 8x14x? 8x15?x?, 8x?x30. Aukon itäpieli rapp. peittämä, muutamia tiiliä näkyvissä: 9-10x13-13,5x27-28, 8,5x13x27, 8x14,5x31, 7,5-8x?x30-30,5, 8x12x? sekä yksi tiili 6,5x?x24. Aukon sivupenkit ja karmien alla, oleva muraus, osittain korjausmurausta melko uusilla tiilillä: 7-7,5x13,5x27,5-28, osittain aukaisempaa murausta 8-8,5x12,5-13x26-26,5, 8,5x?x28, 8-8,5x?x30-31. Aukon pohja: 8x13,5x31, ?x15x31,5, 9x12,5x?, ?x14x28,5?, sekä yksi harmaa-hivi. Aukon holvi rapp. peittämä, muutamia tiiliä näkyvissä: 6,5-7,5x12,5-13x24,5-25,5.

Ikkuna-aukkojen välillä, olevat seinätiilet: ylhäällä 6-7x13x25,5, 8x12-12,5-13x?, 8x?x26-27-27,5, 7,5-8x?x28, 9,5x13x?, ylhäällä, oleva kantivarvi: 6,5-7x12,5-13,5x?, muutama 9x13x?, Keskellä olevat seinätiilet: 9-10x13-13,5x27, 8,5x?x27-28, 7,5x14,5x? 7x?x29,5, 6,5-7x12-12,5x?, Alhaalla olevat seinätiilet 9-9,5x13x27-28, 8-8,5x12,5-13x26,5-28, 7,5-8x?x29-30, 8,5-9x13,5x?, 7x13x?, 6,5x?x26.

Itä nurkassa, olevat seinätiilet: ylhäällä: 9-10x

(Huone 53, pohj.seinä)

12-13x28, 6,5-7x12-12,5x24,5, 8,5x?x26, muutamia 8x14x?,
10,5x13,5x?, 7x11,5x?, 6,5x?x27, 8x11,5x?, nurkassa alhaalla:
8x13x26,5-27,5, 8,5x?x28, 9-10x13-13,5x28, 7,5-8x?x30,5-31,5, muu-
tama 6,5-7,5x?x24,5-25.

Ikkuna-aukkojen alapuolella seinäpinnasta noin
40-60 sm. ulkoneva seinän osa tiilimuurausta (seinän
osa jatkuu länsiseinälle) sen itämurkassa olevat tiilet:
8x12,5x26,5, 8,5x12x27, 8,5x13x28, 7,5x14,5x31, 6,5x13x24, 7,5x12,5x
25,5, 9x13,5x?, 10x13x?, 7,5-8x?x31.

Pohjois- ja itäseinien nurkkauksessa oleva rik-
kinäinen tulisija. Tiilimuurausta: 8x13,5x?, 8,5x13x?, 8x?x
27, 8,5x?x30, 9x13x27,5, 9-10x13-13,5x?, 8,5-9x14,5x?, 7,5x13x?, 6-7x
12,5-24-24,5. (Tiilien pituus mitattu vain muutamista tiilistä,
sekä ylhäällä muutamia karmakiviä.

Itäinen seinä. Seinä osittain aikaisempaa
osittain korjausmuurausta, (seinä sama kuin huone
No 54:n itäinen seinä.) Keskellä seinää olevan umpeenmuu-
ratun ovi-aukon eteläpieli sekä pielen ja huone No 54:n
johtavan ovi-aukon välinen osa aikaisempaa muura-
usta, umpeenmuuratun aukon pieli: 8x12,5x27, 8,5x13x26,5, 9x13,5x27,5, 10x
13,5x28, 8,5x15x32, 10x19,5x27,5, 10,5x21x27. Aukkojen välillä, olevat
seinätiilet rapp. peitossa muutamia tiiliä näkyvissä: 8x?x26,5,
8,5x?x28,5, 9x?x27,5, 10x13,5x?, 7,5x12,5x?, 8x14x?, 7x?x30, 6-6,5x13,5-
14x24-26. Huone 54 johtavan ovi-aukon pohj. pieli louhitua,
eteläpielen ja etelämurkan väli korjausmuurausta. Umpeen-
muuratun aukon pohjois ja yläpuolella muutamia nelio-
metrin suuruisia osa aikaisempaa muurausta, rapp.
peitossa, muutama tiili näkyvissä 8-8,5x14-14,5x?, 8,5x?x30,5,
9-10x13x28,5, 8x?x28,5.

Huone 53, ulkomuurissa oleva ampumakäytävä kohnamelta rakennuskaudelta.

L. J. Gardberg 1950.

Huoneessa 53 on länni- ja pohjoisseinissä ampumakäytävä kohnamelta rakennuskaudelta. Alla olevassa huoneessa 47 on näitten ulkomuurien paksuus 340 cm. Täällä ylimmässä kerroksessa on paksuus 175 cm. Sen paksuudessa on siis 165 cm. Tämän paksuunnan muurin päälle on kolmannen kauden ampumakäytävä ollut rakennettu ja tämän ampumakäytävän alkuperäinen ulkomuuri oli ainoastaan 75 cm paksu. Vaasa-ajalla, jolloin huone 53 sisustettiin asuinhuoneeksi (kuningattaren makuuhuoneeksi) neutoerattiin tämä ulkomuuri niin, että sen paksuus tuli olemaan 175 cm.

Ampumakäytävälle on päästy kahdesta eri paikasta. Huoneitten 46:n ja 47:n välisessä tiilimuurissa ovat 75 cm leveät portaat (piirros 1), jotka vievät ampumakerroksen länripäähän, ja huoneen 53:n koillismurkan takana ovat toiset portaat, jotka ampumakäytävästä vievät alaspäin ja muurin pituussuunnassa päin pohjoista ikkunakameroa huoneessa 34:ssä.

Huoneesta 46, josta myös on viihtey huoneeseen 45 länritornissa on siis portaita myöten päästy ampumakäytävälle. Huoneen pohjoisseinässä on oviaukko huoneeseen 47, ja tämän oviaukon länriseinässä - oviaukko on 157 cm mpyä - ovat mainitut portaat ampumakäytävälle. Portaat nousivat länsempäin ja niissä on siitsenän askelta.

Näyttää kuitenkin siltä, kuin nämä portaat eivät olisi kohnamelta rakennuskaudelta vaan neljänneltä rakennuskaudelta. Näissä portaisissa on nimittäin selvästi neljännen kauden tiiliä. Tiilimitat ovat seuraavat:

$$28 \times 13 \times 10$$

$$28 \times 13 \times 10$$

$$28 \times 13,5 \times 10$$

$$28 \times ? \times 9,5$$

$$28 \times ? \times 9,5$$

$$28 \times ? \times 10$$

$$28,5 \times ? \times 9,5$$

$$28,5 \times ? \times 9,5$$

$$28,5 \times ? \times 9,5$$

(jatkuu sivulla 3).

Piirros 1. Huoneet 46 ja 47, sekä ammuskäytävän portaat neljänneltä kaudelta huoneiden välisessä muurissa.

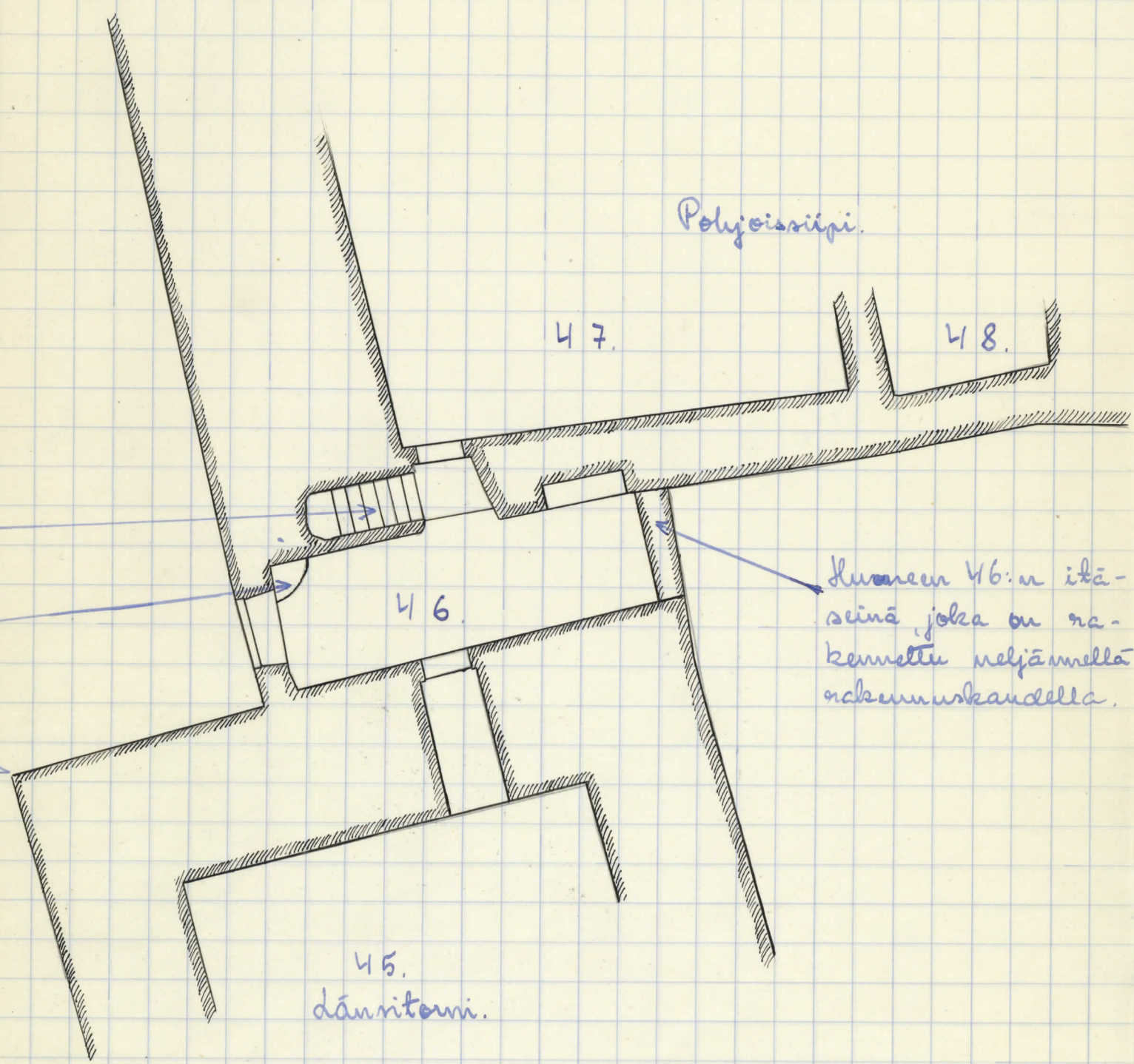
Seinärivistäiset portaat kolmannen rakennuskauden ammuskäytävälle neljänneltä kaudelta.

Tulisiijan polyja.

dännitömin luoteiskulma.

Polyjoissipi.

Huoneen 46:n itäseinä, joka on rakennettu neljänneltä rakennuskaudella.

(jatko)

$$28,5 \times ? \times 10$$

$$28,5 \times ? \times 10$$

$$29 \times ? \times 9,5$$

$$29,5 \times ? \times 9,5$$

$$? \times 13 \times 10$$

Samanlaisia tiiliä on viereisessä huoneessa 46, joka holvattiin juuri tällä kaudella, huoneessa 47 alhaalla, joka myöskin holvattiin tymppiholvilla tällä kaudella, sekä huoneitten 46:n ja 47:n välisessä oviaukossa. Huoneen 47:n puolella esiintyy näitä tiiliä ainoastaan oven alemmalla puoliskolla, koska yläosa on muurattu uudelleen sen jälkeen kuin huoneen holvosa on purettu. (Kykymäessä asunsa oven yläosa segmenttikäärinen on 1800-luvulta). On lisäksi otettava huomioon, että huoneen 46:n itäseinä ilmeisesti kokonaisuudessaan on rakennettu neljännellä kaudella, ja että täällä kolmannella kaudella maisteri Krongvistin piirustusten mukaan lainkaan ollut seinää. Maisteri Krongvistin oletusten mukaan oli huone 46 kolmannella kaudella käytävänlaatuinen; se oli avonainen itään päin ja tähän itäpäähän tulleet puuporot liimapihalta. Huoneen tarkoitus oli välittää yhteystä liimapihalta ampumakerrokselle, ja mallien mukaan olivat porot nousseet ampumakäytävälle huoneen luoteiskulmasta viistoon pohjoiseen. Tämä näyttää todennäköiseltä, koska huoneella ilmeisesti ei tällä kaudella ollut mitään muuta tarkoitusta, ei vielä tähän aikaan ollut mitään syytä piilottaa porot muihin sisään. Tämä tapahtui vasta neljännellä kaudella jolloin huone otettiin käyttöön garderobina.

Koko pohjoisena huoneessa 46 ainakin oviaukosta länteen päin, on tiilimittojen mukaan rakennettu neljännellä kaudella. Myöskin huoneen eteläseinä on muurattu neljännellä kaudella; se on ollut rektangulaarinen länttömän pohjoismuurin päällä. Seinan länttöpäässä, lounaiskulmassa, on pytyrma sauma, joka osoittaa, että huoneen länttiseinä on rakennettu kuin eteläseinä muurattuihin. Länniseinä on siis vanhempi kuin eteläseinä, ja se voi siis olla kolmannelta rakennuskaudelta.

Huone 46 on siis perusteellisesti muurattu uudestaan neljännellä rakennuskaudella, ja tämän yhteydessä rajoite-
(jatkuu sivulla 5)

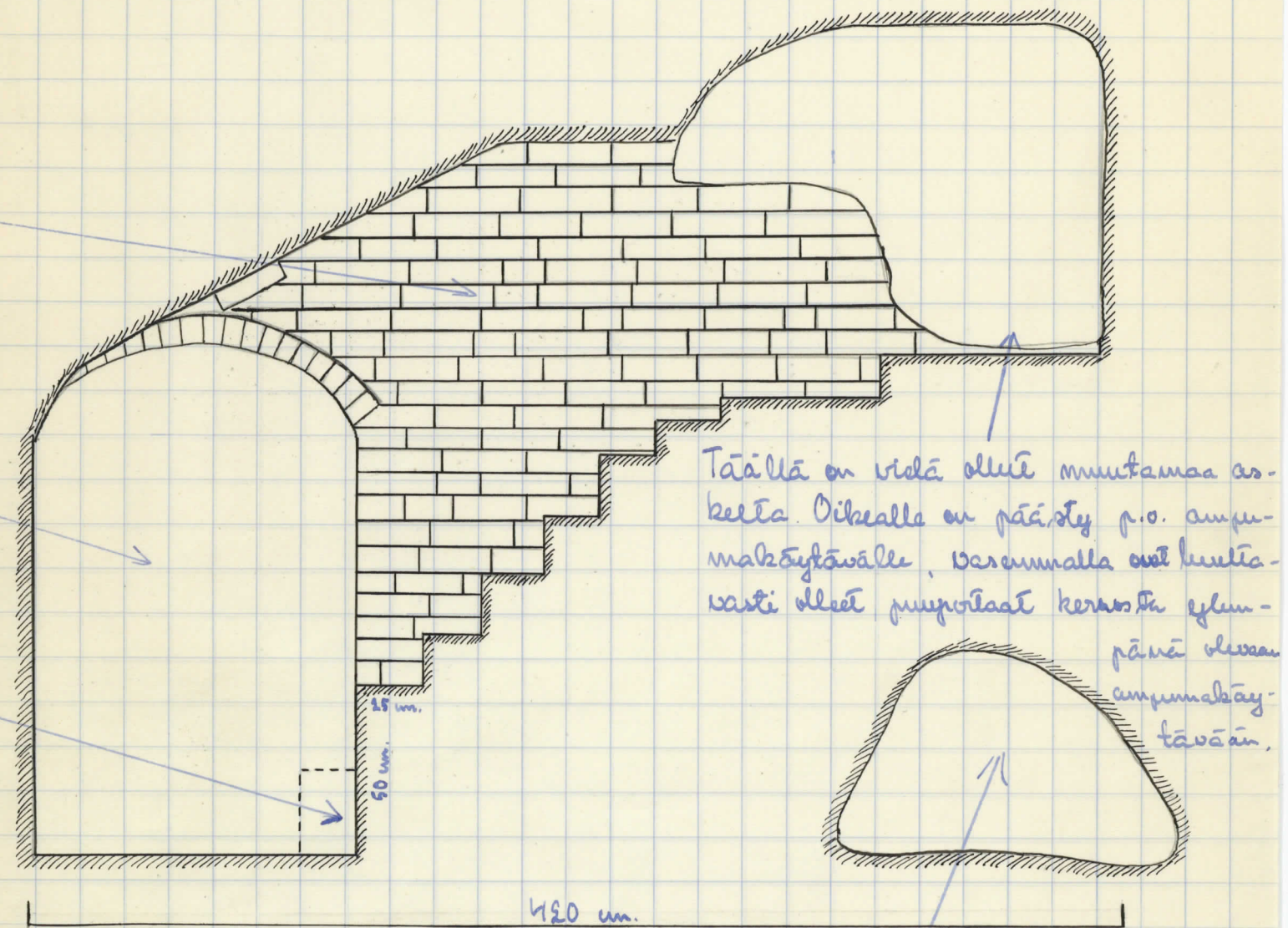
Piirros 2. Seinänsisäisten portaiden eteläseinä.

Purkaus seinässä vuodelta
1929. Syövyys 10-50 cm.

Seinä on selvästi nähtävillä
rakennuskaudelta (ti-
limitat tehtynä).

Oviaukko johtaa pääsee luo-
nukseen 46.

Portaiden alin askel on
peräällä.

Täällä on vielä ollut muutamia as-
kelta. Oikealla on päästy p.o. ampu-
makäytävälle, vasemmalla on keuh-
kasti ollut puupöytä kerrosta ylem-
pää olevaa
ampumakäy-
tävään.

Portaiden alla on purkaus
vuodelta 1929. Purkaus al-
kaa luonon 46:n huoneis-
kulmasta ja menee siitä
poljoiseen päin muurin suun-
nassa. Purkauksessa on vielä
tiilipoljoja.

taan ampumakäytävän uudet portaat huneen vastan-
ratin pohjoisseinään sisään, josta ne kulkevat seinän pituus-
suunnassa idästä länteen päin. Tällä kaudella on myös-
kin huneen tyynyrikkohi rakennettu.

Portaiden alin askel on purettu, ja portaisissa on nyky-
ään seitsenän askelta. Askelmien korkeus on suunnilleen 25
cm.; syvyys on 23-27 cm. Pituus (= portaiden leveys) on
84 cm. Askelmassa on kaksi tiilikerrrota, toinen on juok-
sussa tai lappadellaan, toinen nyrjällään. Ylimpänä on ne-
likulmaisia tiililaattoja, mitat $24 \times 25 \times 7$, $25 \times 25 \times 6$ cm.

Portaat ovat holvetut tiilisellä segmenttikaarella.

Se ampumakäytävä, johon portaat johtavat, ovat selvästi al-
kupeaisessa muodossaan kolmannelta rakennuskaudelta. Tällä
kaudella se kulki pitkän lämpäätyn pohjoiseen päin, ja luo-
teismurkassa se kääntyi oikealle, itänpäin. Ampumakäytävä
jatkui pitkän pohjoisseinää, ja sen ampuma-aukkoja on todet-
tavissa sekä kuningatarin- että kuningasaulan salissa. Se riikka,
että tämä rakennettiin tiiliset portaat vielä neljännellä kau-
della todistaa kuitenkin että tämä ampumakäytävä ainakin
osaksi on käytetty vielä silloin, joskin muurin harja tällä
kaudella ulottui samalle korkeudelle kuin vaara-ajalla, ja
nykyiselle tasolle, ja niillä oli toinen ampumakäytävä. Kaksi
ampumakäytävää päällekkäin oli kuitenkin olemassa monessa
linnassa tähän aikaan, ja sellainen puolustusjärjestelmä oli
Turun linnassa kolmannelta kaudella ainakin eteläosassa
linnankirkon kohdalla. Niin kuin alhaalla tulemme katsemaan
olisi tätä alumpana olevaa ampumakäytävää säilytetty ai-
noastaan lämpäädyn kohdalla; pohjoismuurin kohdalla tä-
mä vanhempi ampumakäytävä muurattiin uudeen rakennus-
teknillisistä syistä.

Kun portaita myöten on noustu ylös on ampumakäytävä
oikealla. Täällä ylhäällä on selviä merkkejä siitä että por-
taisissa vielä on ollut muutamaa askelta. Koska nämä askeleet
ovat p.o. ampumakäytävän lattian yläpuolella ne eivät juuri
voi olla rakennettuja tätä ampumakäytävää silmällä pi-
tään. Nyt on kuitenkin muistettava, että sillä kaudella,
jolloin portaat rakennettiin, oli tällä kohdalla toinen am-
pumakäytävä ylämpänä. On sentähden mahdollista, että
näitten säilyneitten portaiden yläpäästä ovat lähteneet toi-
(jatkuu sivulla 9)

Piirros 3. Ampumakäytävän pohja-ale. Mittakaava 1:50.

Länritonin länrimuuri.

Sauna joka osoittaa, että ullakossa on rakennettu jo kohnaamalla kaudella.

Rakennus neljänneltä kaudelta.

Seinä on rakennettu neljänneltä kaudelta.

Tällä kohdalla on tiilipinta neljänneltä kaudelta.

Portaissa on tiiliä neljänneltä kaudelta.

57 cm. leveä askelma joka nousee ampumakäytävän lattiasta 50 cm.

Umpenmuuratun ampuma-aukkoja.

Vanhan ovenreijan ~~etelä~~ eteläpää. Sen oikealla puolella on koko kulma muurattu uudestaan neljänneltä kaudella.

Parvunreikä.

Pohjoissivun laattaisnurkka on muurattu uudestaan neljänneltä kaudella. Selvät rajat sekä länri-että pohjoissivun.

Vanhan ovenreijan pohjoispää. Sen länsipuolella on muuri korjattu.

Länritonin pohjoismuuri.

Ullakun lattia on pohjoispuolella oleva lattia on suunnilleen 45 cm alempana. Tämä johtuu siitä, että

lattia länri- ja pohjoispuolella on korjattu II:n kaudella. Tällä tavalla.

Huone 45.

Huone 46.

Tästä pienestä seinästä ovat ainoastaan alimmat tiilet säilyneet. Portaiten jatkoa?

Ampumakäytävän lattia.

Tiiliseinä ampumakäytävän ja huoneen välillä, nousee ampumakäytävän lattiasta noin 135 cm.

Umpenmuurattu viikukko kohnaamalla kaudelta.

Huone 47.

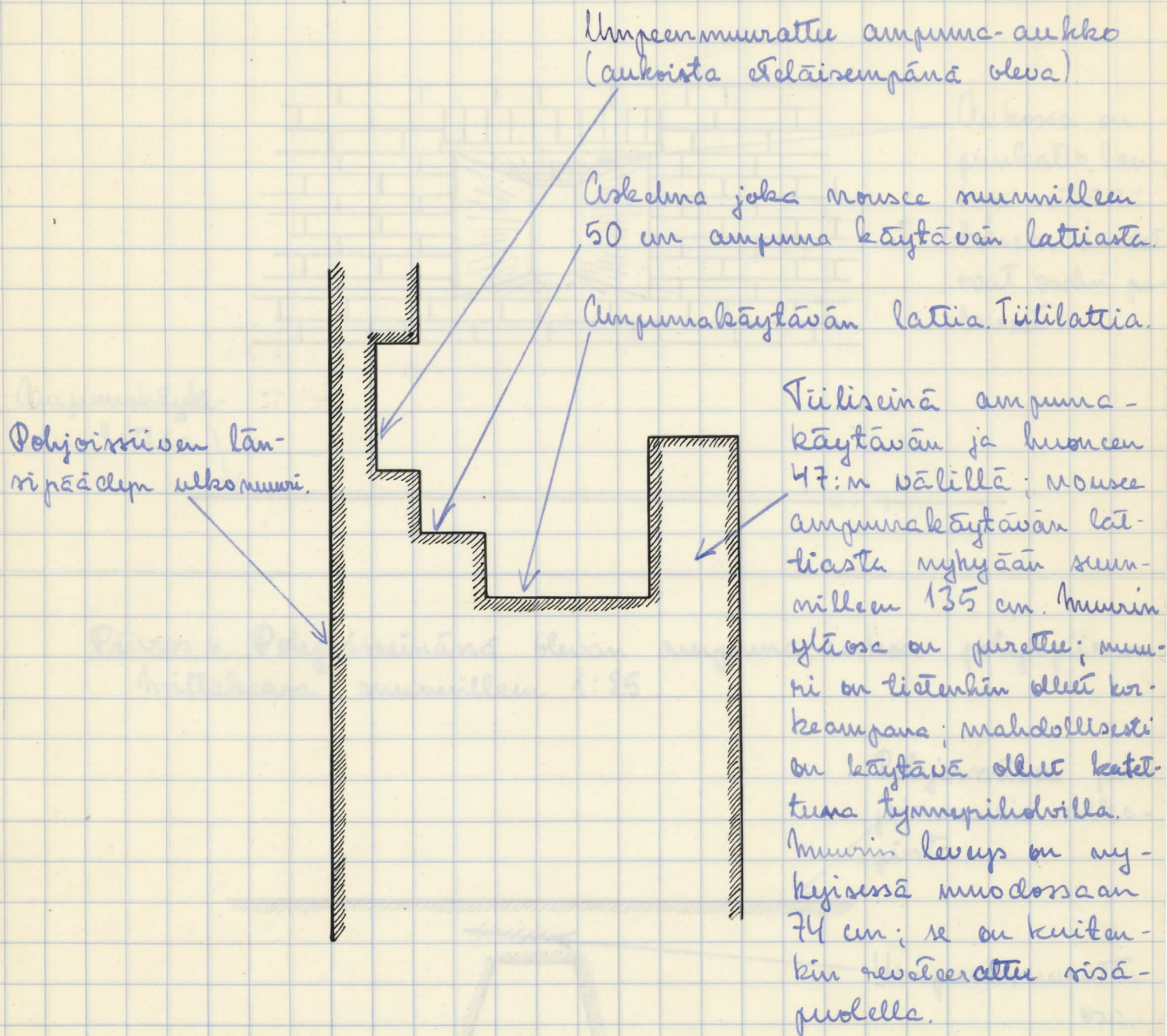
Umpenmuurattu ampuma-aukko.

Ampumakäytävä on nykyään täytetty tiili- ja kivi-aineksella.

Länritonin itämuuri.

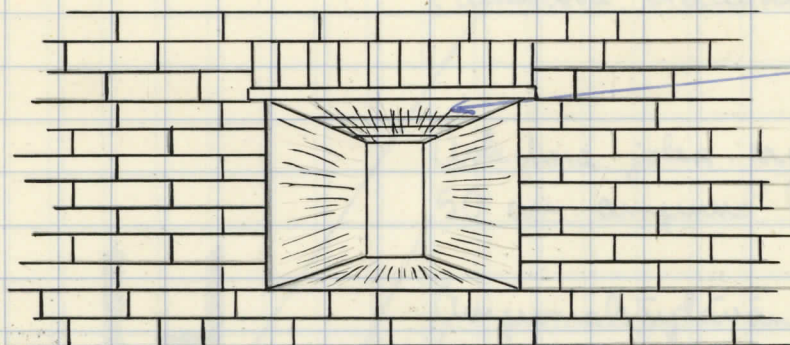
Huoneen 46:n itäinen päätyseinä, joka on rakennettu II:n kaudella.

Piirros 4. Ampumakäytävän läpileikkaus länsipäädyssä. Mit-
takaava suunnilleen 1:50.

Huomio! Ampumakäytävän lattia
oli kolmannella rakennuskaudella
45 cm matalampana kuin nyt;
lattia korotettiin neljännellä kau-
della tällä mitalla.

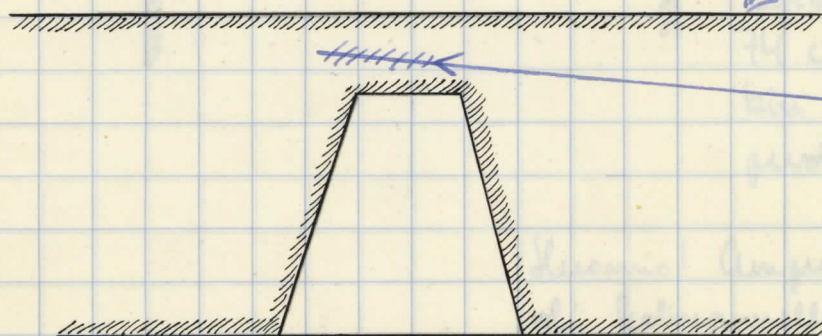
Piirros 5. Polyjoisseinässä oleva ampuma-aukko. Mittakaava suunnilleen 1:25.

Ampumakäytävän lattia.

Aukossa on puukatto, lautoja seinästä toiseen. Landauvat osat on pölylämpö.

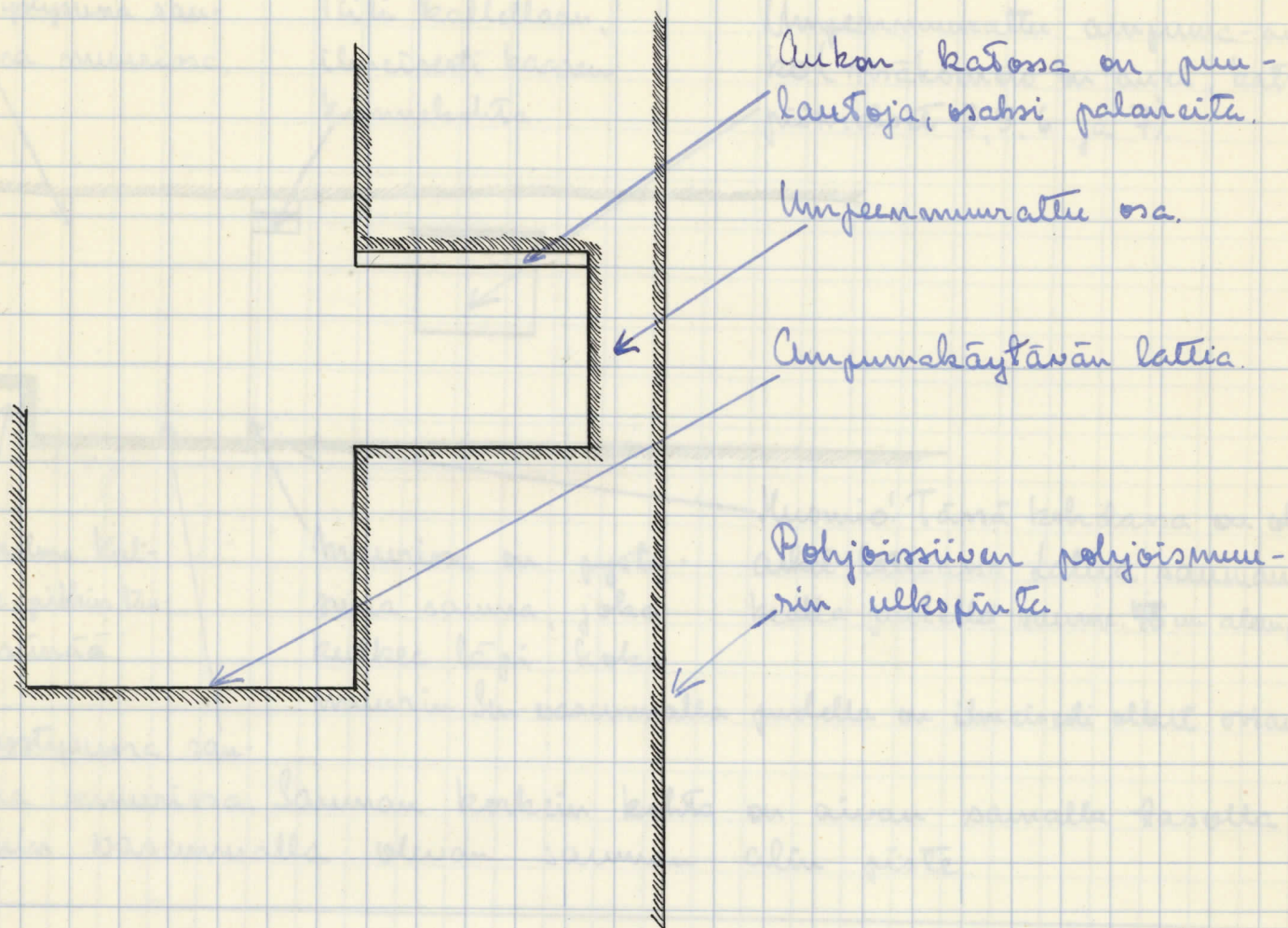
Piirros 6. Polyjoisseinässä olevan ampuma-aukon polyäpiirros. Mittakaava suunnilleen 1:25.

Polyjoissien polyjoismuurin selk-pinta.

Unpeennurattu osa.

Piirros 7. Pohjoisseinässä olevan aukkua-aukon peistysuosa
leikkaus. Mitteksava suunnilleen 1:25.

(jätke rivulle 5)

set portaat, mahdollisesti puusta edelleen ylöspäin vasem-
malle, siis etelään päin. Tiiliaines portaiden päissä on ai-
mekin samaa laatua kuin portaita ja huoneessa 46. Tiili-
mitat ovat seuraavat:

$$28 \times ? \times 10$$

$$28 \times ? \times 10$$

$$28 \times ? \times 10$$

$$28,5 \times ? \times 9,5$$

$$28,5 \times ? \times 9,5$$

$$28,5 \times ? \times 10$$

$$29 \times ? \times 10$$

$$29 \times ? \times 10$$

$$29 \times ? \times 10,5$$

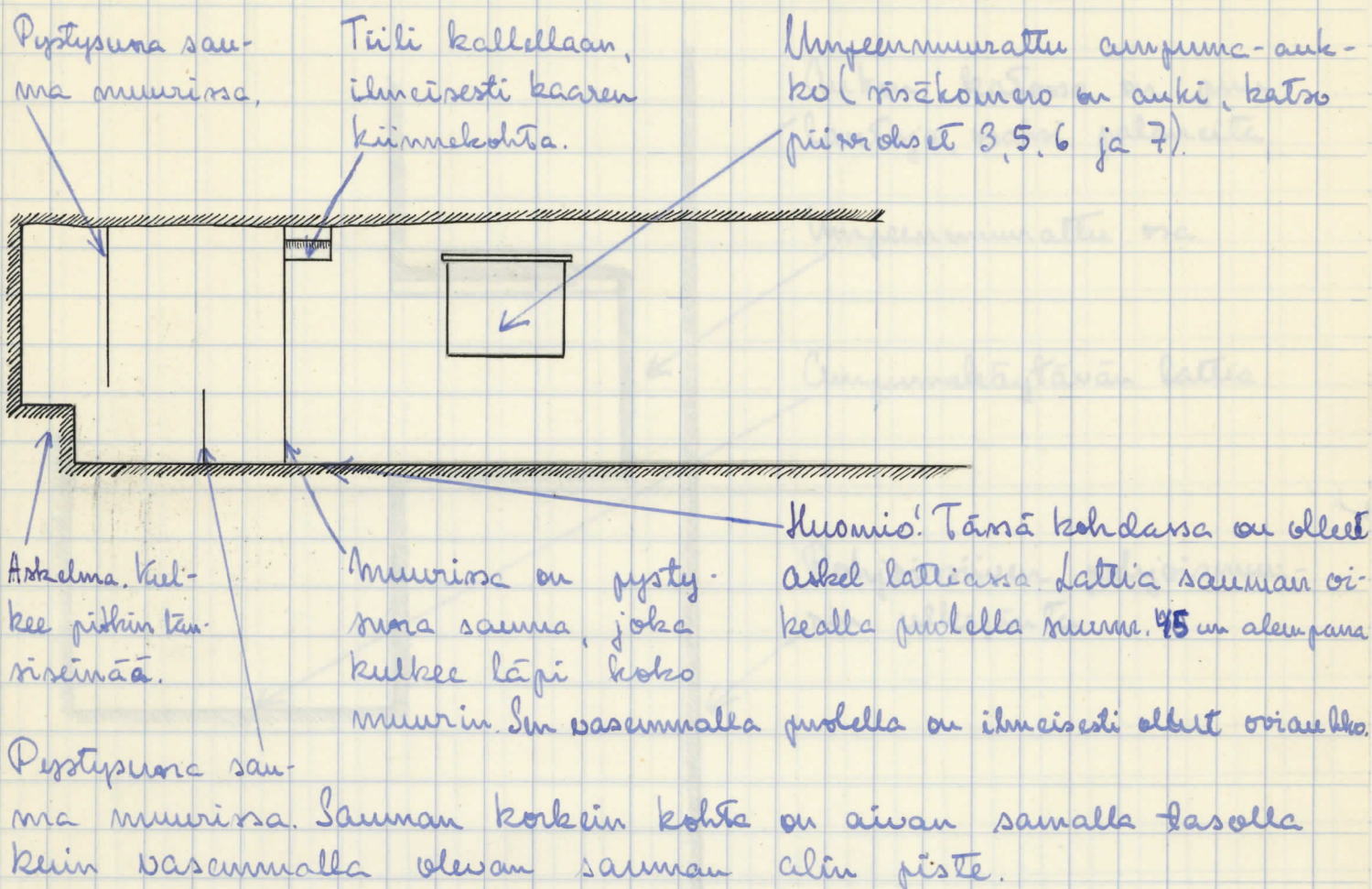
$$? \times 13,5 \times 10$$

$$? \times 13,5 \times 10$$

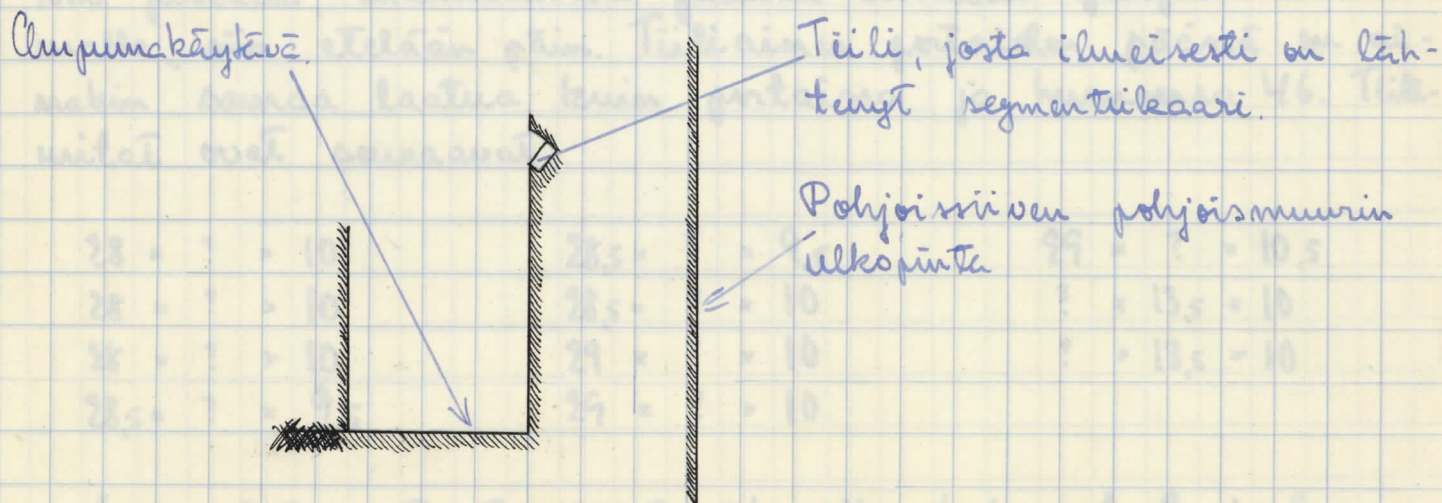
Mainitut portaat eriytyvät piirroksissa 1, 2 ja 3.

(jatkun rivulle 11.)

Piirros 8. Pohjoisseinä, sekä siinä olevat saumat. Mittakaava suunnilleen 1:50.

Piirros 9. Pohjoisseinän pystyleikkaus kaarijalan kohdalta (katk. yllä oleva piirros). Mittakaava suunnilleen 1:50.

(jätke sivulta 9)

Ampumakäytävän ulkoseinä on 75 cm paksu (vaasa-ajella tämä seinä reseterattiin niin että sen paksuus tuli olemaan 175 cm, piirros 1). Tämän ulkoseinän edessä on 57 cm leveä tiilinen koroke, joka nousee ampuumakäytävän lattias-
ta suunnilleen 50 cm. Tiilimitoista päätään on tämä koroke rakennettu neljännellä rakennuskaudella (tiilimitat: $28-29 \times 13-13,5 \times 10$), ja sen tarkoituksena on ilmeisesti ollut olla pohjoisjano ampuumakäytävän edessä. Ampumakäytävän lattia on käytävän eteläpäässä 145 cm leveä; näin ollen on ampuumakäytävän koko leveys tällä kohdalla 202 cm. Ampumakäytävän ja huonutilojen välillä on tiiliseinä, joka kulkee hieman vinossa niin että ampuumakäytävä kapenee pohjoispäässä, ja siellä on sen leveys ai-
noastaan 155 cm. Tämä johtuu kuitenkin myöskin siitä, että aivan luotismukansa ulkoseinän pohjoispäässä on 19 cm paksu ulkonema, joka on rakennettu korkeuteen päälle.

Ulkoseinän tiilimitoista käy ilmi että se ainakin sisäpinnassaan on suurimmaksi osaksi muurattu uudestaan neljännellä rakennuskaudella. Tässä on kaksi aukkoa, jotka molemmat ovat unpeunmuurattuina (piirros 10 seinävaalla sivulla). Piirroksessa vasemmalla olevan aukon ympärillä ovat seuraavat tiilimitat:

$28 \times 13,5 \times 10,5$
 $28 \times 14 \times 10,5$
 $28 \times ? \times 10$
 $28 \times ? \times 10$
 $28 \times ? \times 10$
 $28 \times ? \times 10$
 $28 \times ? \times 10$
 $28 \times ? \times 10$
 $28 \times ? \times 10$

$28 \times ? \times 10,5$
 $28,5 \times ? \times 9$
 $28,5 \times ? \times 9$
 $28,5 \times ? \times 9,5$
 $28,5 \times ? \times 9,5$
 $28,5 \times ? \times 10$
 $28,5 \times ? \times 10$
 $28,5 \times ? \times 10$

$28,5 \times ? \times 10$
 $29 \times ? \times 10$
 $? \times 13,5 \times 9$
 $? \times 13,5 \times 9,5$
 $? \times 13,5 \times 9,5$
 $? \times 13,5 \times 10$
 $? \times 13,5 \times 10$
 $? \times 13,5 \times 10$

Nämä tiilet ovat melko varmalla neljännellä kau-
della, ne ovat aivan samankaiset kuin tiilet portais-
sa ja lumessa 46. dimittistä ei voitu varmuudella
määrätä koska pinta-alat ovat liian lyhyet. Aukko
on katettu seymanttisarella. Sen korkeus on keskellä
130 cm. Leveys on 77 cm. Aukko on unen ollut vielä kor-
(jätke sivulta 13)

Piirros 10. Ampumakäytävän länsiseinä. Mittakaava suunnilleen 1:50.

Huoneen 53:n länsiseinä, joka ulkonee ampuvakäytävän seinästä 100 cm.

Huoneen 53:n itäseinä.

Huoneen 53:n ase-ajatto.

Paruunneikā

Paruunneikā

Paruunneikā josta menee viikko oikealle

Sauma

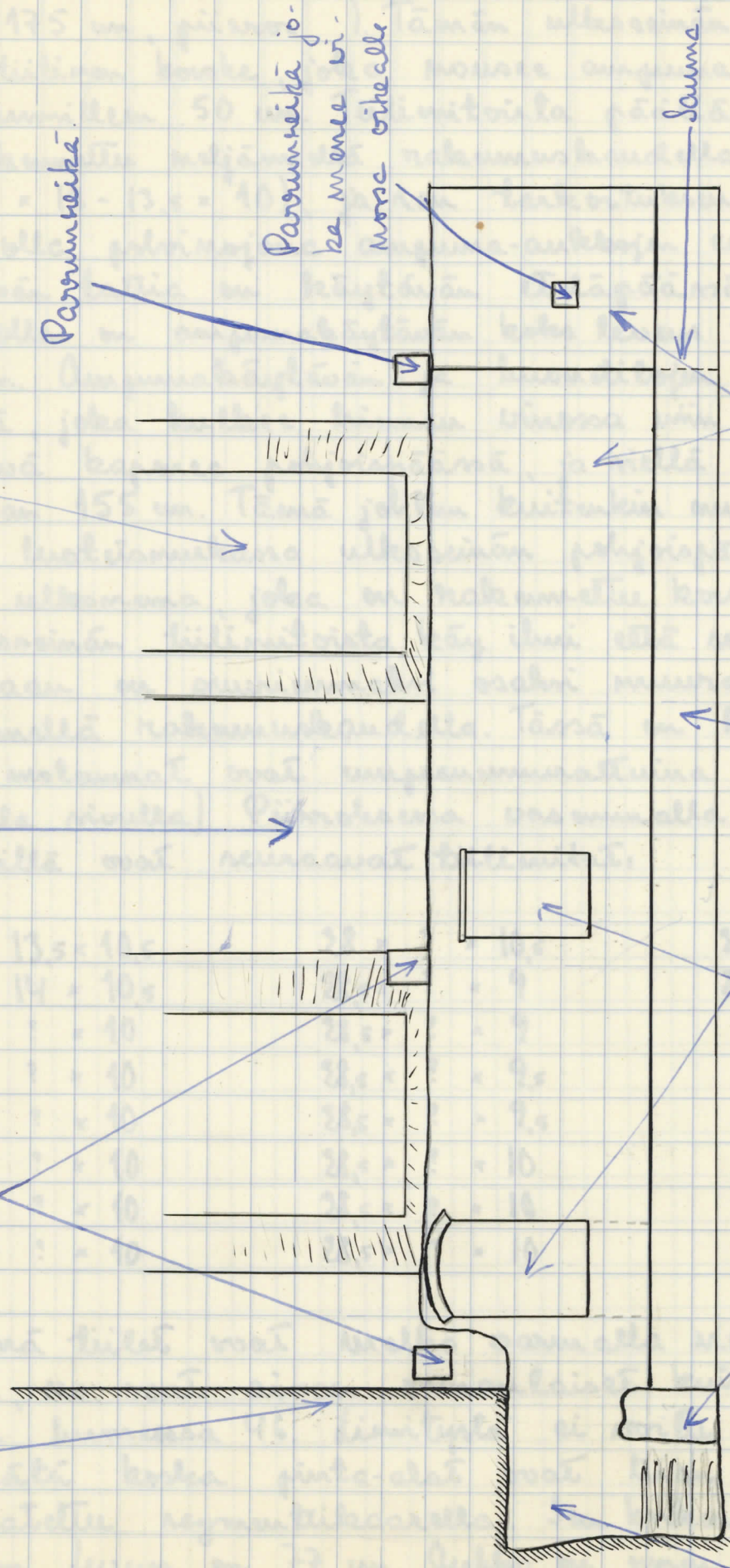
Ampumakäytävän seinä josta ulkonee seinä ulkonee 100 cm. Oikealla ole-
va on ulkonee muuten si-
nistä 25 cm, se on muurattu sen
jälkeen kuin rivien luotaisuus on
rotunut. Täällä oli ennen oviavaru.

57 cm leveä
akselina am-
puvakäytävän
ulkoseinän e-
dessä.

Umpenmu-
nattuja am-
pusaukkoja.

Seinä on
pieni puolel-
muuripätkä.

Neljänneksen
kennuskauden
muurausta.
Tähän tulee
seinäristä-
se portat suoraan päin seinästä.

kaangi; se alkoi nimittäin alimman korokkeen tasolta, ellei sen alta. Korokkeesta segmenttikäärän keskikohdalle on 50 cm; aukon koko korkeus oli näin ollen ollut 180 cm. Jos aukko onnaisena todella on ollut tämänmuotoisena, on se ollut ovenmitäinen. Kun se on muurattu uuteen on sen alaosan ensin muurattu 50 cm korkea osa, joka oli risäseinän pinnassa. Tästä ylöspäin on aukko kuitenkin muurattu sillä tavalla, että siitä on muodostunut 35 cm syvä komero. Se eiikka että aukko on muurattu sillä tavalla, että siitä on muodostunut komero viittäiri siihen, että aukko on pantu uuteen jo ennen ampumakäytävän täyttämistä tiilimuurauksella vaasa-ajalla. Vaasa-ajalla oli nimittäin ollut varsin hyödytöntä muurata aukko komeroksi, koska koba käytävä pantiin uuteen. Sitäpaitsi näyttää kunnalliselta että aukko oli ~~muurattu~~ muurattu uuteen ampumakäytävän uloskäytävään, sillä silloin tämä hän oli jäänyt pimeäksi. On ehkä kuitenkin varmintä olettaa, että tässä neljännessä kaudella on ollut ampuma-aukko, joulka alareuna on ollut 50 cm korokkeesta. Tähän asiaan voi vielä mainita, että uunimuurauksessa oli seuraavat tiilimitat:

$$28 \times ? \times 9,5$$

$$28,5 \times ? \times 10$$

$$28,5 \times ? \times 10$$

$$29 \times ? \times 9,5$$

$$29 \times ? \times 10$$

$$? \times 12,5 \times 9$$

$$? \times 14 \times 9$$

Näyttää siltä kuin olisivat nämä tiilet neljännessä kaudella. On kuitenkin mahdollista että tiiliä tähän uunimuuraukseen on saatu ampumakäytävästä jostakin muusta paikasta, jota samanaikaisesti on korjattu.

Mainitusta aukosta on 220: n cm:n päästä polyjoiseen (piirroksessa 10 oikealle) toinen komeroksi muurattu ampuma-aukko, joka ei ole noussut korokkeesta niin kuin yllä mainittu aukko. Tämä aukko alkaa 45 cm korokkeesta. Aukon leveys on 73 cm. Aukon kaiteena on suora puulautoitus. Korkeus on 97 cm. Komeron syvyys on 28 cm. Tässä aukossa on huultavasti ennen ollut segmenttikäärä tiilistä; puulautoitus tuntuu oudolta keskialalle. Myöskin tämä aukko viittaa siltä siihen, että uunimuurauksessa-

minen on tapahtunut jo ennen kuin käytävä täytettiin. Aukon ympäröimurauksessa ovat tiilimitat $27 \times ? \times 10$, $29 \times ? \times 9$. Aukko on piirroksissa 3 ja 10.

Aukon pohjoispuolella on tiilimittoja, jotka mahdollisesti ovat jo kolmannelta kaudelta. Mitat ovat:

$$28 \times ? \times 8$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 9$$

$$28,5 \times ? \times 8,5$$

$$28,5 \times ? \times 8,5$$

$$28,5 \times ? \times 9$$

$$29 \times ? \times 8,5$$

$$? \times ? \times 8,5$$

Lännskeinän pohjoispäässä on 140 cm:n levyinen ulkonema, joka ulkonee seinästä 19 cm. Se on erillistä muurausta, ja se nousee korokkeesta, joskin myöskin koroke tällä kohdalla on erillistä muurausta. Tämä osa korokkeesta liittyy saumalla korokkeen muuhun osaan ilman ulkonemaa. Ulkoneman keskiosassa on 39 cm sen eteläpuolelta, 58 cm korokkeesta ja 84 cm ulkoneman pohjoispäästä 4-kulmainen parrunreikä (17×17 cm), joka kulkee vinossa oikealle. (Piirroksia 3 ja 10).

Mitä tämä ulkonema merkitsee? Jos ulkopuolella tutkii pohjoissivun luoteiskulmaa niin huomaa heti, että kulmasta on jossain suuri osa romahtanut alas, ja että tämä osa on korjattu vaceanpuuaisilla tiilillä (piirros 11). Tämä sortunut osa on lännpäädyllä puolella ollut yli kaksi metriä leveä. Korjattu osa alkaa hiukan tämän ammunakeuvoksen yläpuolelta ja päättyy siihen kohtaan, missä on merkkiä ensimmäisen rakennuskauden muuriharjasta. Kun tutkii tiiliä huomaa että ne ovat meljänneltä rakennuskaudelta. Sisäpuolella ovat seuraavat tiilimitat:

$$27,5 \times 13 \times 9$$

$$28 \times 13 \times 9,5$$

$$28 \times ? \times 9,5$$

$$28 \times 13 \times 9,5$$

$$28,5 \times ? \times 10$$

$$28,5 \times ? \times 10$$

Täällä on siis tapahtunut suurempi viremä, jota meljännellä rakennuskaudella on korjattu. Ulkonema ammunakeuvotävän sisäseinässä on tämän korjatun muurin sisäpinta. Se ulkonee ilmeisesti siksi, että se on rakennettu eteläpäässä hieman vanhan muurin ohitse. Tämä järjestelmä riittää koko uudestaan muuratun osan vanhaan muuriin.

Kun muurin ulkopuolella tutkii sortunutta osaa huomaa nimä vielä, että juuri ampumakäytävän kohdalla on ollut oviaukko, mis juuri sillä paikalla missä ulkonema on sisäpuolella (piirros 11). Ovenreijästä ovat tiilinen segmenttikaaari ja oikeapuolinen pidi säilyneet. Pielin pituus tekee todennäköiseksi että kyseessä on ovenreikä eikä ampumaukko.

Pohjoisseinässä on 180 cm sisämukasta pystysuora leveä sauma, joka kulkee läpi koko muuria. Se on osaksi ilman laastia ja sen läpi näkee päivänvaloa. (Piirroksia 3 ja 8.) Tämä sauma alkaa ampumakäytävän lattiasta (koroketta ei ole pohjoispuolella) ja nousee ylöspäin niin pitkälle kuin unpeenmuuratun ampumakäytävää on otettu auki.

On aivan ihmeistä että myöskin täällä on ollut oviaukko. Lähellä luotiskulmaa on sis kohnamella rakennuskaudella ollut oviaukko sekä pohjois- että länsiseinässä. Kulman kohdalla on ilmeisesti tällä kaudella ollut puinen tähtystysritiä (piirros 12). Mahdollisesti on tätä ritettä käytetty myöskin puolustustarkoituksiin.

Se koroke, joka lännipäädystä on pitkin koko seinää, päättyy seinän pohjoispäähän; se siis ei jatku pitkin pohjoisseinää. Niin kuin jo mainittiin ~~se~~ tämä koroke rakennettiin neljännellä kaudella. Kaikesta päätään muurattiin ampumakäytävän pohjoispuolella unpeen neljännellä rakennuskaudella; siksi koroke mis puuttuu tällä kohdalla. Ampumakäytävä muurattiin unpeen pohjoispuolella luultavasti siksi, että sen sisäpuolella oleva huone huone 53 (vaasa-ajalla kuningattaren makuuhuone) holvattiin leveällä tympyriholvilla suuressa itä-länsi. Ampumakäytävä muurin sisästä muurattiin unpeen luultavasti siksi, että holvin paimo tuli juuri tälle seinälle.

Ampumakäytävässä ei ole säilynyt merkkejä siitä millä tavalla käytävä on ollut katettu. Yllämainittuun leveään saumaan (pohjoisseinässä) itäpuolella on kuitenkin aivan selvästi tiilisen kaaren kanta (piirroksia 3, 8 ja 9). Siinä on yksi tiili seinän sisästä kallellaan ja tiilen lännipäätty on mainittu raon tasossa (piirros 8). Molemmilla puolella nousee ampumakäytävän seinä

Piirros 11. Pohjoissivun luoteismurke lämpisäädyn puolella.

Sortunut osa, joka
neljännellä kaudella
on korjattu. Innen sa-
tumista oli täällä
ylimänä oviaukko,
jotka tiilikkaari ja
oikeapuolinen pieli
villä ovat säilyneet.

Uunimäisen raken-
nuskauden muurikaja.

kuitenkin vielä korkeammalle, on siksi todennäköistä, että tässä on ollut tiilisellä segmenttikaaressa katettu oviaukko. Tämä oviaukko on siis ollut juuri niillä kohdalla, missä ampumakäytävän kulmavarsa alkoi ja missä oli oviaukko ulkopuoliselle ympäröykselle.

115 m mainitusta saumasta on ulospäin jyrkästi kapeneva ikkuna-aukko, jonka 32 m leveä runkokohtainen kohdalla on muurattu noin 25 m:n paksuisella tiilimuurauksella. Aukon leveys on sisäseinän kohdalla 78 m ja ulkoseinän kohdalla noin 32 m. Korkeus on 74 m. Aukon kateena on hiiltyneitä puulautoja, jotka pääte ulottuvat 6-7 m ikkunampielin sisään. Lautojen välejä on 3 m. Lankkujen yläpuolella on tiilimuurauksia (Pinnokset 5, 6 ja 7).

On mahdollista että aukon puukatto ei ole alkuperäinen; tällainen heikko järjestely tuntuu oudolta keskiajalle, mutta vaasa-ajalla se sen sijaan on yleistä. Kolmannen kauden ampumakäytävän oviaukkoja on muun muassa kunninkaan salin ja keningateen salin seinissä, ja niissä on kaikissa tai on ollut tiiliset segmenttikaareset. On mahdollista että myöskin tässä aukossa on ollut samanlainen kaari.

Yllä mainittiin jo että kolmannen rakennuskauden ampumakäytävä tällä puolella muurattiin noin seuraavalla eli neljännellä kaudella, ja tätä ulkoseinämää on myöskin olemassa mainitun aukon molemmilla puolilla. Kuitenkin näyttää siltä kuin olisi tämä ainoa aukko säilytetty samalla keinä ampumakäytävän muut osat muurattiin uudestaan; ulkoseinämässä on sileitä pintoja aukon molemmilla puolilla. Jostakin syystä olisi siis tätä aukkoa käytetty vielä kolmannen rakennuskauden jälkeen.

Niin kuin jo mainittiin ovat aukon seinät ja ympäröivät osat muurattu tiilistä. Mitat ovat seuraavat:

$$27 \times ? \times 8$$

$$27 \times ? \times 8,5$$

$$27,5 \times 13 \times 8$$

$$27,5 \times 13 \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$28,5 \times ? \times 9$$

$$28,5 \times ? \times 9$$

$$28,5 \times ? \times 9$$

$$29 \times 12,5 \times 9$$

$$29 \times ? \times 9$$

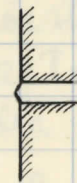
$$? \times 12,5 \times 9$$

$$? \times 13 \times 8,5$$

$$? \times 13 \times 9$$

$$? \times 13,5 \times 9$$

Tiiliseinä on kauniisti muurattu, ja siinä on selvä saumaus. Ikkunakomeron itäpuolella on sama muurausta kuin länsipuolella.

Välittömästi yllä mainitun sauman länsipuolella (vasemmalla puolella) on pitkin koko saunaa 14 m leveä osa josta kaikki tiilet ovat päittäin lapparellaan. Tiilimitat ovat $? \times 14 \times 9$, $? \times 13 \times 8,5$ m, $? \times 13,5 \times 8$ m.

Ampumakäytävän leveys on pohjoispuolella ollut suunnilleen 120 cm.

Ampumakäytävän ja huonetilojen välillä on sekä länsi-että pohjoispuolella tiilinen seinä. (Pörrökset 3, 4 ja 7). Tämän seinän paksuus on länsipuolella 74 cm; pohjoispuolella se on 110 cm. Tämä seinä on nähtävästi kolmannelta kaudelta. Sen yläosa on kuitenkin purettu, ja sitä paitsi on seinä revetetty sisäpuolella sekä länsi-että pohjoispuolella (sisäpuolella tarkoitetaan huoneen 53:n puolella). Pohjoisseinä on revetetty ~~sisäpuolella~~ paksuimmalle tiilikerrrokselle kuin länsiseinä; huoneen 53:n tiilinen tyynyrikkö seljännellä rakennuskaudella oli nimittäin rakennettu yhdellä pitkärivillä tämän seinän päälle.

Ampumakäytävän puolella ovat seuraavat tiilimitat:

$$27 \times 13 \times 8,5$$

$$27,5 \times 13 \times 8,5$$

$$27,5 \times 13 \times 8,5$$

$$28 \times 13 \times 8$$

$$28 \times 13 \times 8$$

$$28 \times 13 \times 8$$

$$28 \times 13 \times 8$$

$$28 \times 13 \times 8,5$$

$$28 \times 13 \times ?$$

$$28 \times ? \times 8$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 9$$

$$28 \times ? \times 9$$

$$28,5 \times ? \times 9,5$$

$$29 \times ? \times 9$$

$$29 \times ? \times 9$$

$$? \times 13 \times 8,5$$

Länsipuolella on tämän muurin pohjoispäässä, aivan myöhäisemmän vaasa-aikaisen ikkunan edessä, kaksi pystysuoraa saunaa ampumakäytävän puolella. Niiden välimatka on 105 cm (pörrös 3). Ilmeisesti merkitsevät ne sitä, että täällä kolmannella rakennuskaudella on ollut ~~voimakas~~ niskaämpäin. Tämä voimakas oli riittävä tapauksessa ollut aivan lähellä sitä oveareikää, mistä ampumakäytävästä päästiin ulos lähystysparvekkeelle.

Umpenmuurauksen tiilenmitat ovat seuraavat:

$$27,5 \times ? \times 9,5$$

$$28 \times ? \times 6,5$$

$$28 \times ? \times 8$$

$$30 \times ? \times 9$$

$$30,5 \times ? \times 9$$

$$30,5 \times ? \times 9,5$$

$$? \times 13 \times 6,5$$

Huoneen 53:n pohjoisseinässä on kaksi vaasa-aikaista ikkunanaukkoa, ja niiden välillä on purkaus vuodelta 1939, joka menee seinässä väistön alaspäin. Tässä purkauksessa on kolmannen rakennuskauden ampumakäytävän ulkoseinän nsäpinta todettavissa.

Pitkin lämpipäätyä kulkevassa ampuma-aukossa on tiilen lattia. Lattiasa on tavallisia tiilejä. Pohjoispuolella on lattia mahdollisesti ollut hieman alempana kuin lämpipäällä, ero on ilmeisesti ollut 20-30 cm.

Ampumakäytävä on huoneiskulmasta jatkunut edelleen eteenpäin pitkin pohjoista ulkoseinää. Huoneen 53:n koillisnurkassa vievät portaat taas alaspäin. Nämä portaat ei kuitenkaan olekaan ole kolmannelta kaudelta niin kuin muu ampumakäytävä, vaan neljänneltä rakennuskaudelta. Kolmannelta kaudelta jatkui ampumakäytävä pitkin pohjoisseinää kuningattarasalin (huone 54) koillisnurkkaan, missä on alaspäin vievät portaat. Kuningattarasalin huoneiskulmassa on ampumakäytävänsä ilmeisesti ollut pieni askelkorkeus ampumakäytävän lattia kuningattarasalin kohdalla on hieman korkeammalla kuin pohjoispuoleisen lämpiosassa. Tämä johtuu ilmeisesti alla olevan keskiaikaisen kunninkausalin korkeista holvoista.

Neljännellä kaudella on edellisen kauden ampumakäytävä hajotettu riittä kohdalla missä portaat ovat (piirroksia 14 ja 15) sekä mittien itäpuolella olevan huoneen 48:n pohjoisseinässä, missä nykyään on suuri ikkuna. Tiiliportaiden yläpäässä on ilmeisesti ollut puurportaat jatkona, ja mitä pitkin on päästy kerrasta yläpäänä olevalle uudelle ampumakäytävälle.

Näitä portaat todella ovat neljänneltä rakennuskaudelta todistavat seuraavat seikat:

1. Portaiden ylin askel on 135 cm korkeampana kuin ampumakäytävän lattia (piirros 15). Ylimmästä askelsta on ollut puurportaat jatkona ylöspäin neljännen rakennus-

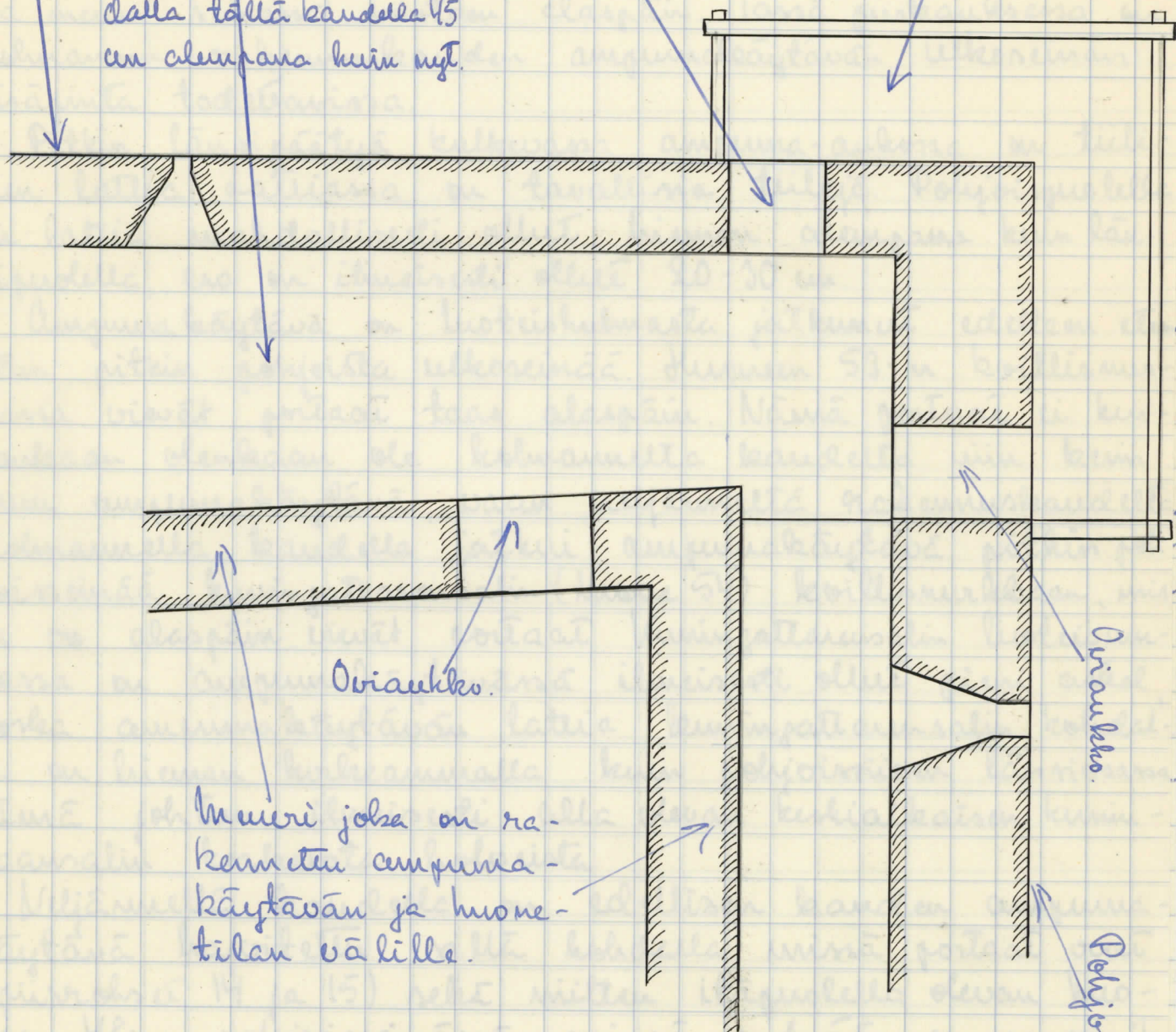
Piirros 12. Pohjoissivun luoteismurke aumusakäytävän kohdalla kolmannelle rakennuskaudella rekonstruoituna.

Pohjoissivun länsipääty.

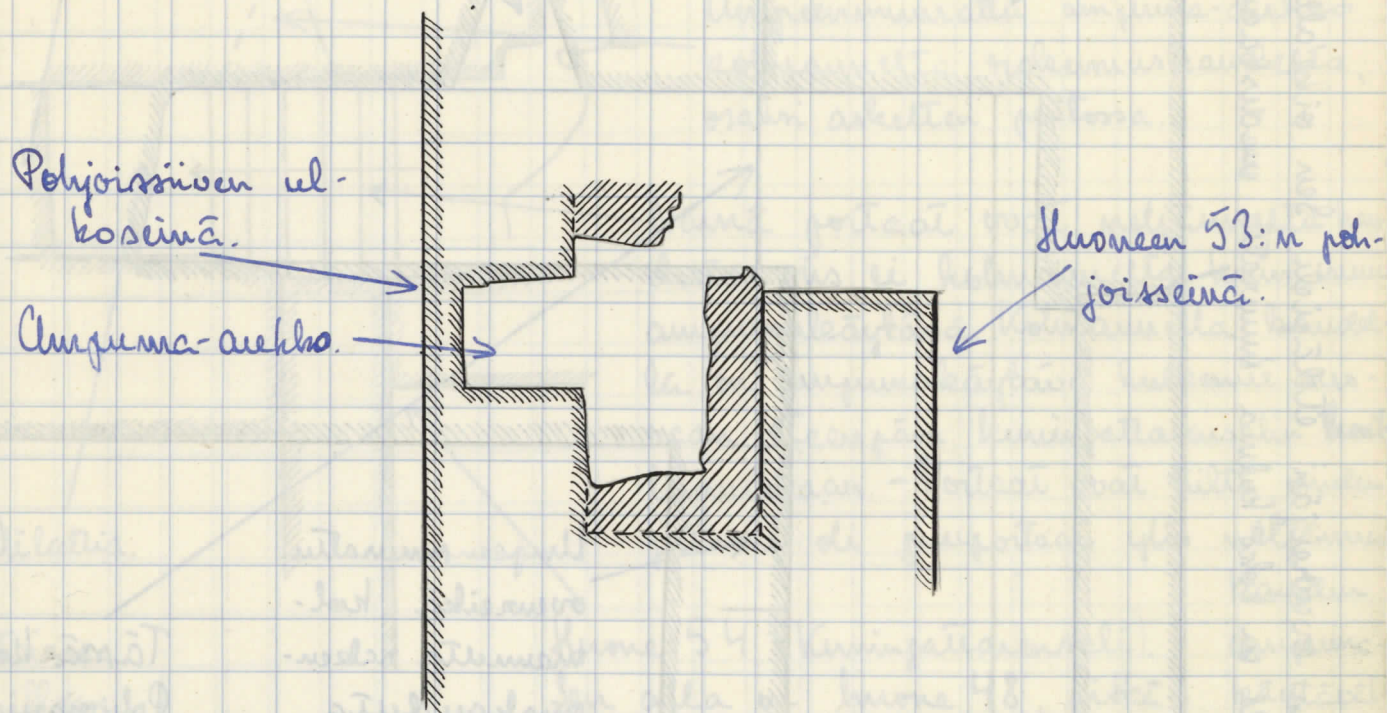
Puiman parveke pohjoissivun luoteismurkeassa.

Aumusakäytävä. Lattia oli länsiseinän kohdalla tällä kaudella 45 cm alempana kuin nyt.

Oviaukko.

Piirros 13. Polyjoissuolisen ampumakäytävän pystysuora leikkaus.
mittakaava 1:50.

 = jälkeen jäänyttä umpimuurausta.

Pohjoissivun lounaismurtosa on muurattu uudestaan neljännellä kaudella. Selvät rajat sekä länsi- että pohjoissivun.

Vanhan ovenreijän ^{ifä} pohjoispuolella on muuri korjattu (vt. piirros 12).

Umpenmuurattu osa ampumakäytävästä.

Piirros 14. Ampumakäytävä pohjoispuolella, pohjois-alku. Mittakaava 1:50.

Muurin ulko-pinta.

Tässä kohdassa on ampumakäytävän olemassaolo todettu pienellä purkauksella.

läpi seinän johtava aukko.

Umpenmuurattu ampumaukko kolmannelta rakennuskaudelta, osaksi arkeen peitossa.

Nämä portaat ovat neljänneltä kaudelta, niissä ei kolmannelta kuin muu ampumakäytävä. Kolmannella kaudella on ampumakäytävä kulkenut suoraa eteenpäin kuningataransalin ^{la} lismuokkaan. - Portaat ovat tiiltä, niiden jatkona oli puuportaat ylös neljännellä kaudella.

Huone 54 (Kuningataransali). Sen alla on huone 48, pitkä ^{le} korotettu käytävä välikerroksessa.

Väliseinä joka on rakennettu neljännellä kaudella. Osoittavat molemmille puolille.

Ampumaukko.

Umpenmuurattu ovenreikä kolmannelta rakennuskaudelta.

Tiiliseinä ampumakäytävän ja huoneen välillä, nousee ampumakäytävän lattiasta suunilleen 135 cm.

Ampumakäytävän tiililattia.

57 cm leveä askelma, joka nousee ampumakäytävän lattiasta 50 cm. Muurattu tiilistä.

Ampumakäytävän tiililattia.

Tässä kohdassa on arkel lattiassa. Pohjoispuolen lattia on suunilleen länsipuolelta lattia 45 cm

matalampaa. Tämä johtuu siitä että länsi-seinän kohdalla olevan osan lattia korotettiin neljännellä kaudella 45:llä cm:llä. Saman aikaan muurattiin koko pohjoispuolella oleva osa umpen.

Huone 53.

Vanhan ovenreijän eteläpuolella. Sen oikealla puolella on koko kulma muurattu uudestaan.

kauden kerrosta ylempänä olevalle ampumakäytävälle.

2. Portaiden polyjoisseinä on vanhempi kuin portaiden askleet. Tällä kohdalla on ollut 90 cm korkea ja 75 cm leveä ampuma-aukko, joka on ollut katettu segmenttikäärillä. Tämä aukko on aivan samalla korkeudella kuin toinen ampuma-aukko polyjoismuurin länsipäässä (piirroset 14 ja 15). Tämä aukko on nyt umpeenmuuratettu ja osaksi askelten peitona. Seinä ja aukko ovat selvästi kolmannelta rakennuskaudelta. Tiilimitat ovat seuraavat:

$$27 \times ? \times 8$$

$$27 \times ? \times 8,5$$

$$27 \times ? \times 8,5$$

$$27 \times ? \times 8,5$$

$$27,5 \times 13 \times 8$$

$$27,5 \times ? \times 8,5$$

$$27,5 \times ? \times 8,5$$

$$? \times 13 \times 8,5$$

$$? \times 13,5 \times 8,5$$

3. Portaiden askleet ovat muorimat kuin yllä mainittu polyjoisseinä. Askleet ovat ole nitessä muurin kanssa; ne ovat päinvastoin rakennetut vasta sen jälkeen kuin ampuma-aukko seinässä on muuratettu umpeen. Portaat ovat selvästi neljänneltä rakennuskaudelta myös-kin tiilimittojen mukaan. Mitat ovat $28 \times 13 \times 10$ eli samat mitat kuin muun muassa itätalon kahdessa ylimmässä kerroksessa, jotka myöskin ovat neljänneltä rakennuskaudelta.

4. Askelten alla on huoneen 47:n polyjoismuurissa oleva holvattu alkovi, joka tiilimitoista päätään on rakennettu neljännellä rakennuskaudella. Ilmeisesti ovat portaiden askleet rakennetut samalla kerralla kuin alkovi on holvattu.

5. Tiiliseinä huoneitten 47:n ja 48:n välillä on rakennettu neljännellä rakennuskaudella. Tämä on tapahtunut ennen kuin portaiden askleet rakennettiin. Tämän seinän polyjoispää on osaksi portaiden itäseinänä (piirros 15), ja askleet ovat rakennetut sitä vastaan.

6. Huoneen 48:n itäseinän polyjoispäässä on selvät merkit siitä että ampumakäytävä kolmannella rakennuskaudella on jatkunut suoraan eteenpäin päin kuningattaran polyjoismuurin itäpäässä olevia alaspäin vieviä portaita. Neljännellä kaudella on huoneen 48:n polyjoismuurissa oleva osa ampumakäytävästä hajoitettu.

Piirros 15. Pohjoispuolella olevan ampumakäytävän pohjoisseinä. Mittakaava 1:50.

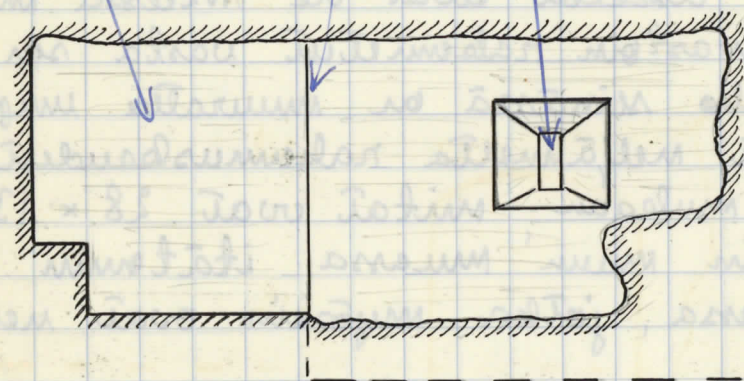
Kolmannen rakennuskauden ampumakäytävän tiilinen ulkoseinä.

Ampuma-aukko kolmannelta rakennuskaudelta.

Vanhan ovenreijän itäpuolella on muuri korjattu (vt piirros 12).

Umpenmuuratun osa.

Kolmannen rakennuskauden ampumakäytävän tiilinen ulkoseinä.

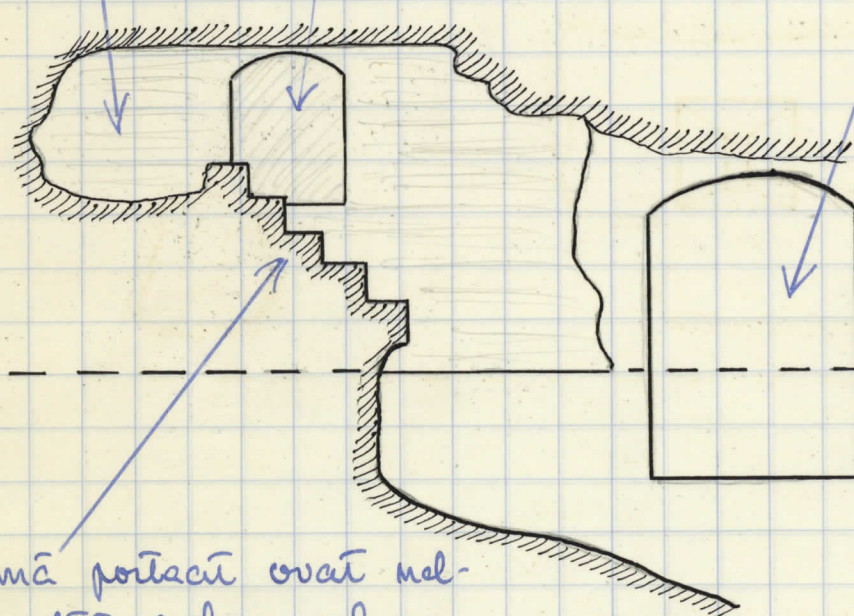
Pitkin pohjoisriivan länkipääte on lattia nykyään 45 m korkeammalla tasolla kuin kolmannella kaudella. Tämä johtui siitä, että ampumakäytävän lattia korotettiin juuri tällä mitalla neljännellä kaudella. Saman aikaan muutettiin koko pohjoispuolella oleva osa umpeen, sen tähden on alkuperäinen lattiapinta täällä säilynyt.

Kolmannen rakennuskauden ampumakäytävän oletettu lattiataso.

Kolmannen rakennuskauden ampumakäytävän tiilinen ulkoseinä.

Umpenmuuratun ampuma-aukko kolmannelta rakennuskaudelta, osaksi arkaatin peitona.

Ampumakäytävän lävitse puhkaistu muri ikkuna huoneesta 48.

+11 m.

+10

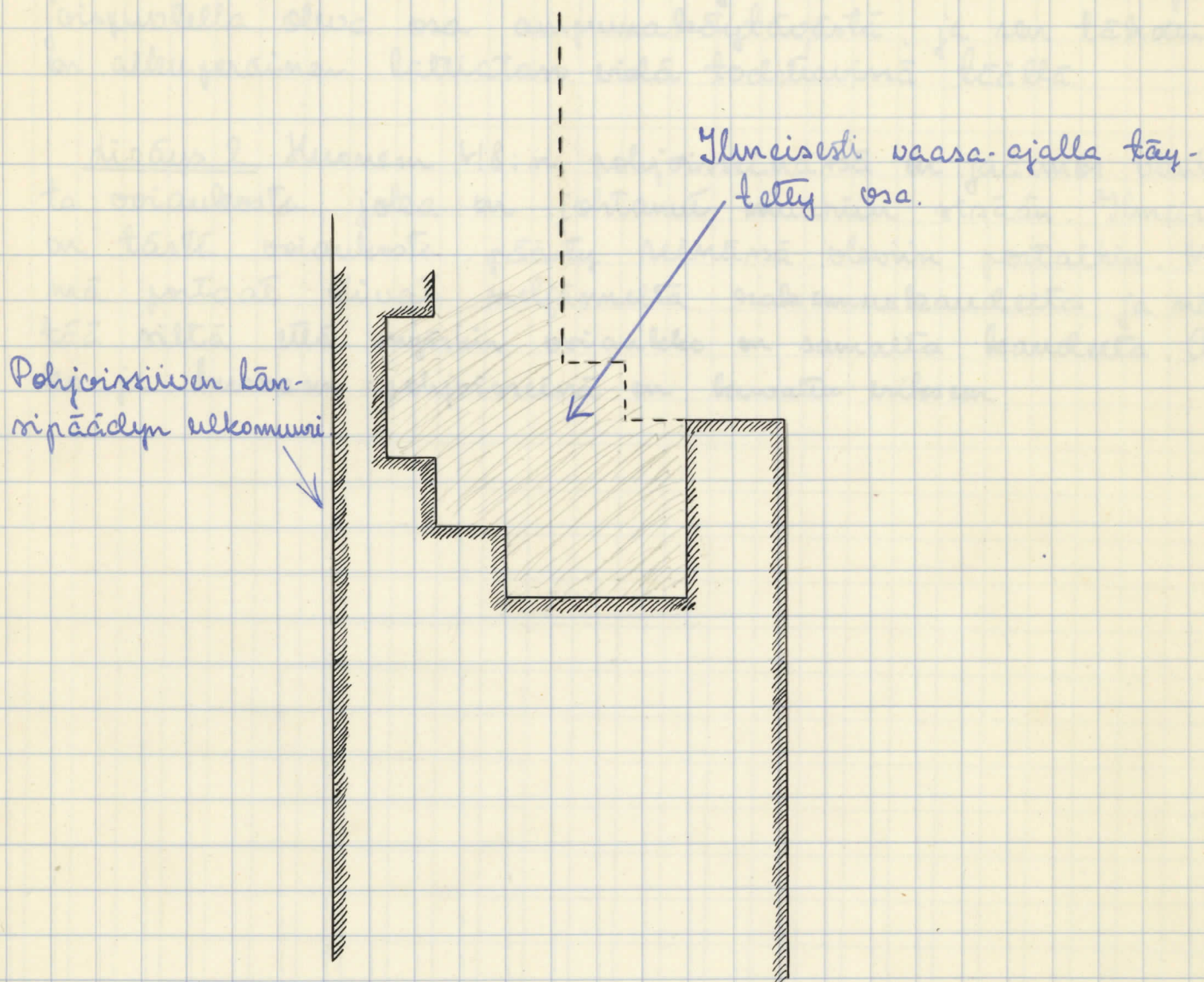
+9

+8

+7

Nämä portaat ovat neljänneltä rakennuskaudelta, siis ei kolmannelta kuin muu ampumakäytävä. Kolmannella kaudella on ampumakäytävä keuhkain nooran itäpuolelta kuminkausalin kullis-murteen (korkeustasossa on tosin pieniä eroavaisuuksia) pitkin yllä olevaa viivaa. Neljännellä kaudella on edellisen kauden ampumakäytävä revitty tällä kohdalla, ja tänne on rakennettu mainitut tiiliset portaat. Näiden jatkona oli luultavasti pumppotie, josta pitkin päästiin kerrosta ylemmänä olevaan uuteen ampumakäytävään.

Piirros 16 Vaasa-ajan täyttemuurausta ammunakäytävän län-
ripäädyn kohdalla olevassa osassa. Mittakaava suunnilleen
1:50.

Lisäys 1. Nyt on ampumakäytävän lattia länsipääden kohdalla 45 cm korkeampi kuin pohjoispuolella. Tämä johtuu siitä että lattia länsipääden kohdalla korotettiin neljännellä rakennuskaudella juuri tällä mitalla. Nykyisen lattiaan alla on toinen lattia kolmannelta rakennuskaudelta. Neljännellä rakennuskaudella täytettiin samalla koko pohjoispuolella oleva osa ampumakäytävästä, ja sen tähden on alkuperäinen lattiataro vielä todettavissa täällä.

Lisäys 2. Huoneen 48:n pohjoisseinässä on jäännös vanhasta oviaukosta, joka on johtanut muihin sisään. Yleisesti on tästä oviaukosta päästy seinässä oleviin portaihin. Nämä portaat olivat neljänneltä rakennuskaudelta ja näytetään siltä että myöskin oviaukko on samalta kaudelta. Aukko ja huoneen pohjoisseinä on kuvattu erikseen.

Huone N:o 53A

Kuvas tällimittaiseen

Huone 53. A.

Portaskäytävä.

Ausumakäytävään huone 53:n länsiseinään johtava portaskäytävä alkaa huoneiden 46 ja 47 välillä. Portaat kohoavat itä-länsi-suunnassa, 7 askelta, kääntyvät pohjoiseen. Askelmien korkeus 2 tülivahvuutta, n. 25 cm. Leveys 84 cm, pituus 23-27 cm. Askelten alemman kerroksessa tülit juoksusta, lappseellaan tai syrijälläin (1, 2 ja 7 askel); toisessa (päälimmaisessa) kerroksessa päittäin, lappseellaan tai syrijälläin (4 ja 5 askel). 7:s askel on taso, jossa ylin kerros 4-kulmaistista tülilaktoista (mitat $24 \times 25 \times 7$, $25 \times 25 \times 6$ cm). Askelmien tülimitat: $? \times 15 \times 8,5$, $27 \times 14 \times ?$, $? \times 13 \times 10$, $? \times 13 \times 8,5$, $30 \times ? \times 9,5$, $? \times 12 \times 8$, $29 \times ? \times 9,5$, $27,5 \times ? \times 11$, $? \times 14 \times 9,5$, $? \times 12 \times 7$ cm.

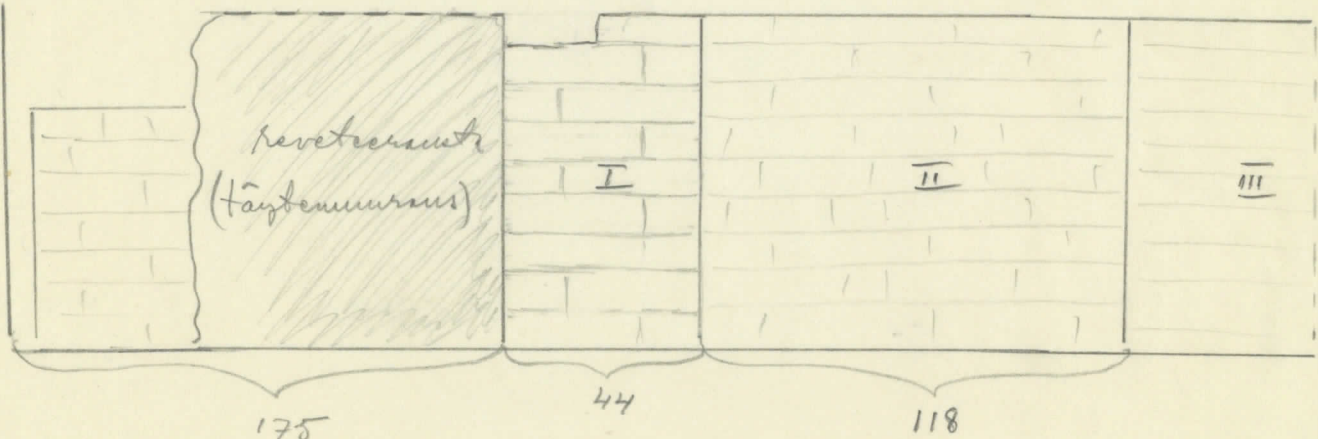
Tason pohjoisreunan pohjoiseen päin kääntyvän portaiden taso (= ausuma käytävä lat. liatso) ^(21 cm korkeammalla edellisestä tasosta) jonka länsipäässä on jäljellä 3 tülöä syrijälläin, päittäin. (mitat $29 \times 14 \times 9$ cm). Edellisen tason länsipäässä portaitten

lapaista muurausta länsiseinään asti (portaiden jatkoa?). Portaat ovat luultavasti kääntyneet myös etelään. Portaiden seinät ovat tällimuurauksia, sekalinjais, kalkattua. Tiilimitat: $29 \times 14 \times 9,5$, $27,5 \times ? \times 10$, $? \times 13 \times 9,5$, $28 \times ? \times 9,5$, $28 \times ? \times 10$ cm. Poljois-
Katto hölvattu, kalkattu. Holvin poljoisreunan lepton portaiden poljoisseinästä ulkoreunan pykälän päällä, jotka ovat tulleeseen keskentään. Portaiden poljoisseinän läntisessä muodostaa 30 cm:n vahvuinen ovenpielen, muurijatkos. Se ulkonee alapunkkäytävän itäseinästä n. 45 cm, johon se on saumalla liitetty. Pöly: muurettu pöly.

Itäseinä.

Alapunkkäytävän itäseinän muodostaa tassinen tällimuri, jossa on sekalinjais, tiilet lappeellaan, suurimmiten osaksi juoksusson (poly.-etelä-suunnassa), osaksi päitäin. Muuripinta laastittu, kalkattu. Kellertävään, hiekansekoista kalkkilaastia. Tiilimitat $29 \times 13 \times 9$, $30 \times 13,5 \times 9,5$, $27,5 \times 13 \times 8$, $29 \times 14 \times 9,5$, $26,5 \times 12 \times 8$, $27 \times 13 \times 9,5$, $28,5 \times 13 \times 9$, $31 \times ? \times 9$, $31 \times ? \times 7,5$ cm.

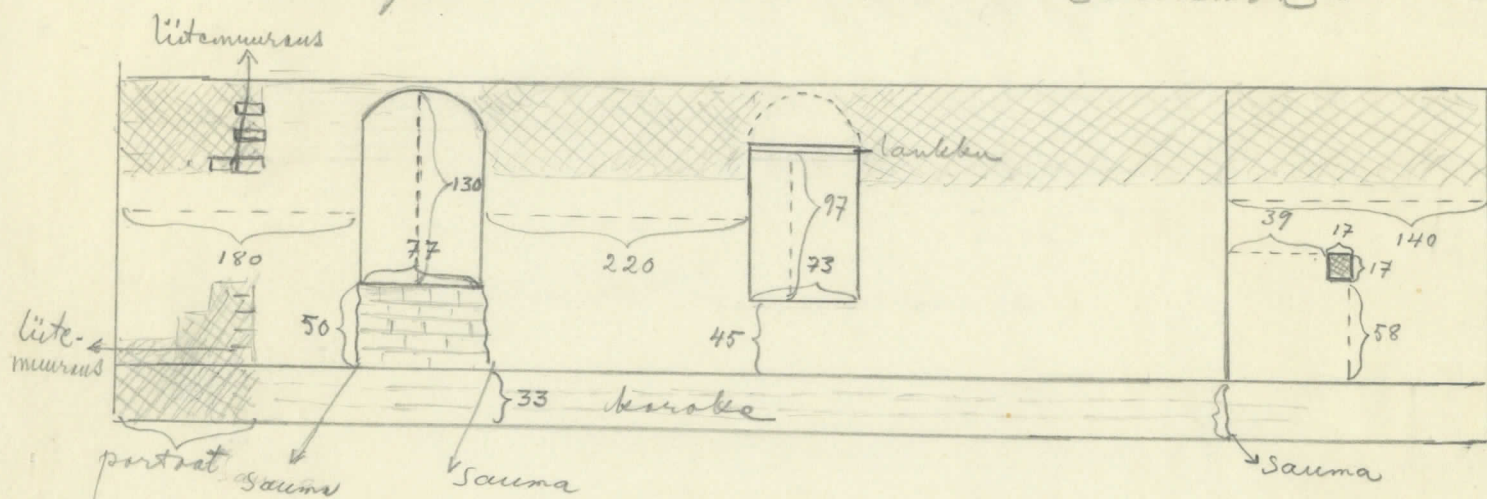
Länsiseinän suuntainen aukupunkäytävä on jatkunut poljoisseinän suuntaan luoteismurhasta, joten käytävän itäseinä ei ulotu poljoisseinään saakka, vaan päättyy n. 175 cm:n päihin siitä. Sen poljoispuolella on 44 cm:n levyinen murehinos^I (porraskäytävän ovenpieli?), ei muurausta, liittyen saumalla itäseinän murehisiin. Tiilimitat: $28 \times 13 \times 9,5$, $27,5 \times 13 \times 10$, $28 \times 13 \times 10$ cm. Sekalimitys; tiilet leppelellään. Tähän pilariin lähinnä liittyvä itäseinän murehinos^{II} (lev. 118 cm) on jälleen ei muurausta kuin itäseinän eteläpuoleinen os^{III}, johon se lii-
 tyy saumalla. Tiilimitat: $27,5 \times ? \times 6,5$, $28 \times ? \times 8$, $26,5 \times ? \times 9,5$, $? \times 13 \times 8,5$, $? \times 14,5 \times 9,5$, $31 \times 15 \times 7,5$ cm. - Itäseinän ylin osa puuretta. Pilarin ja poljoisseinän välillä on täytemuurausta: hermaskiviä, tölöä, soraa, lastia.

Itäseinän poljoispuoli.

Länsiseinä.

Ruopuna käytävän länsiseinän tili-
muri (valvuu n. 45 cm) on muurattu
läntisen perusmuurin eteen. Siinä on
2 sampeen muurattua ikkuna-aukkoa.

Etelän puoleinen ikkuna-aukko on segment-
tikariminen; leveys 77 cm, korkeus 130 cm, ikku-
na-komeron syvyys 35 cm. Koko aukko on yhti-
deltä kerralla muurattu sampeen. Ikkuna-
laudan alapuolella oleva muuriosa ^(korok. 50 cm) täyttyy
saimilla muuhun muuriin. Umppeen muurauk-
sen tiilimitat: $28,5 \times 2 \times 9$, $27,5 \times 2 \times 9,5$,
 $30 \times 2 \times 8$, $28,5 \times 2 \times 10$ cm. Tiilet juoksuun,
pohj.-etelä-suuntaan, lappeelloon. Harmaata
sementtiliastia. Pinta kalkattu. - Länsi-
seinän edessä on koko seinän mittainen
koroke, korkeus 32 cm, leveys 57 cm.

Polyjoisen pukeinen ikkuna - aukko on 220 cm:n etäisyydellä eteläpöytästä. Se on ollut segmenttikaarinen (?); ensin on yläosa murettu tietyt, yläreunaan on asetettu lankka, myöhemmin koko aukko umpienmurettu. Aukon leveys 73 cm, korkeus 97 cm, syvyys 28 cm. Ikkinälauden etäisyys korokkeesta 45 cm.

Länsiseinän polyjoispäässä on 140 cm:n levyinen ulkonema (19 cm länsiseinästä), joka on erillistä murettu. Sen paikalla on ollut oviaukko, joka on umpienmurettu. Ulkoneman keskiosassa 39 cm sen eteläpuolelta, 58 cm korokkeesta on 4-kulmainen parunreikä (17 x 17 cm), jossa parun osu. Saman aikuisen murettu kuin ulkonema on sen levyinen osa korokkeesta, joka saumalla liittyy korokkeen murettu osaan.

Koko länsiseinän ja korokkeen pinta on kalvattu valkoiseksi.

Polyjoisseinä. Suupuhakäytävä kääntyy polyjoisseinän suuntaiseksi. Käytävän polyjoisseinän länsiosassa voi erottaa 3 eri murettu. Läntisin 170 cm ^{kaakkois-} murettu tietyt. Tiili-
mitat: $28,5 \times ? \times 8$, $28 \times ? \times 9$, $? \times 14 \times 8$, $26 \times ? \times 9,5$, $30 \times ? \times 10$, $? \times 14 \times 9$ cm. Sekalinittu. Kalvattu.

Takaa liittyä ^{itäpuolella} saumalla kapea muuriosa, leveys 14 cm, jossa kaikki tiilet päittäin, lappeellaan. Tiilimitat: $2 \times 14 \times 9$, $2 \times 13 \times 8,5$ cm.

Tämän itäpuolella on jälleen eri muur-
ista; jossa ikkuna-aukko ^(saumasta) 120 cm:n päässä. Tiili-
mitat: $27 \times 2 \times 8$, $28 \times 2 \times 8,5$, $26 \times 2 \times 8$,
 $2 \times 13 \times 8,5$, $2 \times 12 \times 9$, $27 \times 2 \times 8,5$, $28,5 \times$
 2×9 cm. Näiden muurien välinen sauma on
levy, n. 2 cm, osaksi ilman laastia.

Ikkuna-aukon leveys 78 cm, korkeus
74 cm. Kapea jyrkästi ulospäin; joten
ikkunalausta -murtainen. Takana um-
peenmuurattu, leveys sännä 30 cm. Ylä-
osassa umppeenmuuratus kahden laulun
päällä, josta etummainen liittyneet.

Lankkujen päät ulottuvat n. 7 cm ik-
kunanpielien sisään. Lankkujen leveys
19 ja 14 cm, vahvuus 3 cm. Komeron syvyys
77 cm. Ikkunalaustan pinta: etuosassa tiliä,
takana mukalakiviä osaksi laastin peittä-
minä. Komeron samoin kuin koko seinän
pinta paksumpi kalkattu. Ikkunakomeron
itäpuolella panna muurausta kuin länsi-
puolella. Saumat sileät. Koon hark-
kava kalkkilaahtia.

HUONE N:o 54

I Huone 54 (tule)

II Ikkunakomero 54 II (pukaus)

Huone No 54.

(IV kerros)

Itäinen seinä. Seinä rappauksen peittämää tiilimuur-
rausta. Seinässä ylhäällä korjausmurausta noin 1-3
varvia koko seinän pituuden, tiilet melko uusia 7-7,5x14x
28,5-29. Korjausmuurauksen yläpuolella seinä jatkuu vähän
kapeampana ylös noin 4 varvin korkeuden tiilien suu-
rus 9,5-10,5x15x29,5-30,5, 7-7,5x12,5-13,5x24-25, muutamia 8x15x?,
8x?x31, 10,5x?x28,5, 7,5x14,5x29?. Seinässä alhaalla ankkuri-
raudan kohdalla muutamia tiiliä korjausmurausta:
Seinän etelänurkassa ovierien seinätiilien suurus: yl-
häällä 7-7,5x12,5-13x23,5-24,5, ylhäällä vähän alempana 9,5x14x
? 9,5x?x31,5, 9x12,5-13x?, 8x?x27,5-28, 7,5x?x29, 10x16x?, keskellä
6,5-7,5x12,5-13,5x23,5-24,5, muutamia 7-7,5x?x27,5, alhaalla noin
12 varvia 9-10x14-15,5x29,5-30,5-32-33,5. Ovi-ankon ja etelänur-
kan välillä seinässä: alhaalla ankkuri-raudan yläpuolel-
la 11 varvia, (lukuunottamatta neljännettä varvia jonka
tiilien suurus on 6,5-7x13x25-26,5-27,5,) 9,5-10,5x15-15,5x30-31,

9,5-10,5x15,5-16x33 muutamia 11-12x16-16,5x33-34. ylhäällä ja keskellä olevat seinätiilet 6-7x12,5-13,5x24-25,5 muutamia 6x?x27,5, 7,5-8x?x27-27,5, 8x13,5x?, 9-9,5x13,5-14x?, 9x?x29,5.

Ovi-aukon ja tulisijan välillä olevat seinätiilet: ylhäällä ja keskellä 6,5-7,5x12,5-13x24-25, muutamia 9,5-10x?x32-33, 8-9x12,5x26,5-28,5, 7,5-8x?x28,5, 8x?x30, alhaalla ankkuriraudan yläpuolella noin 12 varvia 9-10,5x14,5-16x30-34.

Seinässä lähellä tulisijaa korjausmurausta noin 40 sm. levyinen, koko seinän korkeuden suuruisen ala, tiilet sekalaisia 6,5x?x26,5, 7x?x29-30, 8x?x29,5, 10x16,5x?, 8,5-9x?.

Aivan tulisijan vieressä olevat seinätiilet: alhaalla 7,5-8x14-15,5x30,5, muutama 8,5x?x28-29, 7,5x? ylhäällä 7,5x?x30, 8x?x30,5-32, 9x12,5x?, 9x15x?, 6,5-7x12,5x24.

Pohjois-seinä, seinä kokonaan tiilim.

Itä- ja pohjois-seinien nurkkauksessa oleva tulisija tiilimurausta: sekalaisia 8x14-15x30, 7,5-8x14,5x29, 7,5-8x12,5-13x?, 8x13-14-14,5-15x?, 8,5x13-14-15x?, 9x16x?, 9,5x13x? muutamia 6-7x12-13x24-26, 7x?x27-27,5. Tiilien pituus otettu vain muutamista tiilistä, Tulisijassa alhaalla osittain korjausmurausta sekalaisilla tiilillä.

Alhaalla tulisijan länsipuolella, välikerroksesta tukeksen sisälle johtavan savukanalin tiilet: 9-10x12,5-13,5x27,5-28,5, 8x13x32, 8x12,5x26,5, 9x?x30.

Pohjois-seinässä ylhäällä olevan puun alla korjausmurausta noin 1-3 varvia koko seinän pituuden, tiilet onko uusia 7-7,5x14,5x28,5-29.

Itäisimmän ikkuna-aukon ja tulisijan välillä olevat (pohj.) seinätiilet: ylhäällä korjausmurauksen alla oleva kanttivarvi 6-7,5x12-13,5x?, kanttivarvin alapuolella noin 6 varvia 6-7x12-14x24-25. Seinässä keskellä 7,5-8x14-14,5x29,5-32, muutamia 8,5x14x31, 8x13x?, 9x13x?, 8x?x27, 8,5x?x26,5, 8,5x?x28, 9x?x27,5. Seinässä alhaalla 8x14-14,5x30-32, muutamia 7,5-8,5x14x30-32, 8-8,5x13x27-28,5, sekä aivan alhaalla rikkiäisten parrureikien yläpuolella noin 2 varvia 9-10x13-14x28-29.

Itäisin ikkuna-aukko. Tiilimuurausta. Aukon itäpieli: $7,5-8 \times 12,5-14-14,5 \times 29-31$, muutamia $6,5 \times 12 \times 25$, $8,5 \times 15 \times ?$, $7 \times ? \times 28$. Aukon länsipieli: $7,5-8,5 \times 13,5-14,5 \times 29-31,5$, muutamia $6,5-7 \times 11 \times 25$, $8 \times 12,5-13 \times ?$, $10 \times ? \times 28$. Aukon sivupenkit: enimmäkseen korjausmuurausta, tiilet mahd. melko uusia $7-7,5 \times 13-13,5 \times 28$, itäisessä sivupenkissä alhaalla aukaisempaa muurausta $8 \times 13,5 \times 30-31$, $7,5 \times ? \times 28,5$. Ikkuna-karmin alla oleva muuraus: alhaalla $8 \times 13 \times 26-26,5$, $7,5 \times 14 \times ?$, ylempänä korjausmuurausta, tiilet sama kuin sivupenkin korjausmuuraus.

Aukon kolvi uudehkon rapp. peittämä kuten sivupenkit ja karmin alla oleva muurauskin, muutamia kolvitiliä näkyvissä: korjausmuurausta, tiilet sama kuin sivupenkin korjausmuuraus.

Aukon pohja: sama kuin edellinenkin.

Idästä I ja II ikkuna-aukon välinen komero.

Komero kokonaan tiilimuurausta. Komeron länsiseinä $7,5-8 \times 14-15 \times 29,5-31$, muutamia $6,5-7 \times 12 \times 24-25,5$, $7 \times ? \times 27$, $8-8,5 \times 13-13,5 \times 28$, $10 \times 13 \times 28$. Komeron itäseinä: sekalaisia: $8 \times 14 \times 30,5-31,5$, $8 \times 15 \times 31,5$, $8 \times 15,5 \times 32$, $7,5 \times 13 \times 29$, $8 \times 13 \times 29$, $10 \times 13-13,5 \times 28-28,5$, $9 \times 13,5 \times 27$, $6,5-7 \times 12,5 \times ?$, $7 \times ? \times 30,5$, $8,5 \times 14-14,5 \times ?$.

Komeron pohjois-seinä: rapp. peittämä, vain muutamia näkyvissä: $8,5-9 \times ? \times 28-28,5$, $8 \times ? \times 30,5$, $8,5 \times 16 \times ?$, $9 \times ? \times 32,5$. Komeron kolvi rapp. peittämä, muutamia tiliä näkyvissä: enimmäkseen $6,5-7 \times 12,5 \times 24-25,5$, muutamia $6,5 \times 12 \times 27,5$, $8 \times ? \times 30$, $8,5 \times ?$. Komeron pohja: $? \times 15 \times 30$, $2 \times 12,5 \times 27,5$, komeron pohja parrureikien kohdalla korjausmuurausta, tiilet sama kuin parrureikien muuraus.

Seinällä olevien parrureikien muuraus: korjausmuurausta enimmäkseen melko uusilla tiilillä $6,5-7 \times 13 \times 28-28,5$.

Komeron yläpuolella olevat pohj. seinän tiilet: ylhäällä oleva kanttivarvi $6,5-7 \times 12-13 \times ?$. Kanttivarvin yläpuolella $6-7 \times 12-13 \times 25$. Kanttivarvin ja komeron kolvin välillä $6,5-7 \times 12,5 \times 24-26,5$, muutamia $7,5 \times ? \times 29,5$, $8 \times ? \times 29$.

(Huone 54, Pöytäseinä).

II ikkuna-aukko idästä. Tiilimuurausta. Aukon itäinen pieli $7,5-8 \times 15-15,5 \times 30,5-31,5$, muutamia $7 \times 13 \times ?$, $8,5 \times 15,5 \times ?$, $7,5 \times ? \times 28,5$, $6,5 \times 11,5 \times ?$. Aukon länsipieli $7,5-8 \times 14-15 \times 29,5-32$, muutamia $8 \times 13 \times 31$, $8,5 \times ? \times 32,5$, $7 \times ? \times 29,5$, $8 \times ? \times 27-27,5$. Aukon kolri koryausmuurausta, uudehkon rapp. peittämä muutamia tiiliä näkyvissä: tiilet melko uusia $6,5-7,5 \times 13,5 \times 28-29$, sekä yksi vanhempi tiili (myös koryausmuurausta) $8 \times 16 \times ?$.

Aukon sivupenkit $9 \times 13 \times 28$, $7,5-8 \times 14 \times ?$ sekä osittain koryausmuurausta melko uusilla tiilillä. Ikkuna-karmin alla oleva muuraus: $8 \times ? \times 30,5$, $7 \times 12 \times ?$, $8 \times ? \times 28,5$, sekä osittain koryausmuurausta melko uusilla tiilillä $7-7,5 \times 13,5 \times 27,5-28,5$. Aukon pohja rapp. peittämä.

Idästä II ja III:n ikkuna-aukkojen välillä, olevat seinätiilet: ylhäällä kantivarvin kyläpuolella $6-7 \times 12-12,5 \times 24,5-25$, $7-8 \times 12,5-13 \times 23,5-24,5$, kantivarvi $6,5-7 \times 12-12,5 \times ?$ muutamia $8,5-9 \times 12,5 \times ?$, ylhäällä kantivarvin alapuolella $6,5-7,5 \times 12 \times 23,5-25$, muutama $8 \times 13,5 \times ?$, $8 \times ? \times 27$, $7,5 \times ? \times 30$, keskellä $8 \times 13,5-14 \times ?$, $8,5 \times 15 \times ?$, $8,5 \times 14 \times ?$, $9 \times 13,5 \times ?$, $8-8,5 \times 27-28,5$, alhaalla $7,5-8,5 \times 15 \times 30-31$, muutamia $6,5 \times 11,5 \times ?$, $8 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times 26$, $8,5 \times ? \times 28,5$, $9,5-10 \times 13-13,5 \times ?$.

III ikkuna-aukko idästä. Tiilimuurausta. Aukon itäinen pieli $7,5-8 \times 14-14,5 \times 29-31,5$, pienempi osa $8 \times ? \times 28-28,5$, $8,5 \times ? \times 28,5-29$, $9 \times ? \times 29$, muutamia $8,5 \times ? \times 29,5-31,5$, $7,5 \times 12,5 \times ?$, $8 \times 13,5 \times ?$ (Tiilien leveys vain muutamista tiilistä).

Aukon länsipieli: $7,5-8,5 \times ? \times 29-30,5$, muutamia $8 \times 13,5 \times ?$, 27 , $8 \times 13,5 \times ?$, $7,5 \times ? \times 27$, $6,5 \times ?$. Länsipielen tiilet osittain rikkiäisiä.

Aukon kolri: rapp. peittämä tiilimuurausta, muutamia tiiliä näkyvissä: $8 \times 14,5 \times 31$, $8 \times 15 \times 32$, $8,5 \times 14 \times 29$, $8,5 \times 13,5 \times 29$, $8,5 \times 13 \times 29$, $7 \times 12-12,5 \times ?$, $7,5 \times 11,5 \times ?$, $7,5 \times 14 \times ?$, $8 \times 12,5 \times ?$, $8,5 \times 14-14,5 \times ?$, $10 \times 13 \times ?$.

Aukon sivupenkit sekä karmin alla oleva muuraus rapp. peittämä muutamia tiiliä näkyvissä: $8 \times ? \times 28,5-29$, $7,5 \times ? \times 30,5$, sekä osittain koryausmuurausta.

Idästä III ja IV ikkuna-aukon välillä olevat seinätiilet: ylhäällä $6-7 \times 11-12,5 \times 24,5-26,5$, $7,5 \times 13-14 \times ?$, $7,5-8 \times ? \times 25-27$, muntamia $8,5 \times 13-14 \times ?$, $8,5 \times ? \times 27,5$, ylhäällä oleva kantivarvi osittain rikkiäistä, muntamia tiiliä jäljellä: $6,5-7 \times 12 \times ?$. Keskellä olevat seinätiilet: $8,5 \times 12,5 \times ?$, $8,5 \times ? \times 26$, $8,5 \times 13,5 \times ?$, $9 \times 13,5 \times ?$, $9 \times ? \times 27-28-29,5$, $8 \times 14-14,5 \times ?$, $8 \times ? \times 29-29,5-30$, muntamia $7,5 \times 12,5 \times ?$, $7,5 \times ? \times 29$, alhaalla $9-10 \times 13 \times 27,5-28,5$, $8 \times 12,5 \times ?$, $8,5 \times ? \times 27$, $7,5 \times 14,5 \times ?$, $7,5 \times ? \times 29,5$, $8 \times ? \times 30$, $8,5 \times ? \times 31,5$.

Läntisin ikkuna-aukko. Tiilimuurausta. Aukon itäinen pieli: $9-10 \times 13-13,5 \times 27,5-28$, $8,5 \times 13 \times ?$, $8,5 \times ? \times 26-27$, $8 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times 25,5-26-27-27,5-28$, muntamia $9,5 \times ? \times 30,5$, $8 \times ? \times 30,5$, $10 \times 19,5 \times ?$, $7,5 \times 13-13,5 \times ?$, $7,5 \times ? \times 27$, $7,5-8 \times ? \times 26,5$. Aukon länsi-pieli: $8 \times 13 \times 28$, $8 \times 13,5 \times 28$, $9,5 \times 13 \times 28$, $8,5 \times 13 \times 30$, $8 \times ? \times 26$, $8,5 \times ? \times 26,5$, $8 \times ? \times 27$, $8,5 \times 12,5 \times ?$, $8,5 \times ? \times 28-28,5$, $9 \times 13 \times ?$, $9 \times ? \times 27,5-28$, muntama $7,5-8 \times ? \times 31$, $10 \times 21 \times ?$, sekä yksi rautap. $8,5 \times 11 \times ?$. Aukon holvi rapp. peittämä, muntamia tiiliä näkyvissä $6,5-7 \times 12-13 \times ?$ * Aukon holvi lähellä huoneen seinäpintaa mahdollisesti vanhempaa korjausmuurausta, tiilet sekalaisia $8-9 \times 16-16,5 \times ?$, $10,5 \times 16 \times 34$, $8 \times 15 \times 27,5 \times ?$ (pituus $27,5$ epävarma) $8 \times 13,5 \times 24$, $7,5 \times 15,5 \times ?$. (* auk. holvi: sekä muntama $8 \times 12 \times ?$, $9,5 \times ?$.)

Ik. aukon sivupenkit $9-10 \times 12,5-13 \times 27-28$, sekä osittain korjausmuurausta. Ikkuna-kearmin alla oleva muuraus: $9-10 \times 12,5-13,5 \times 27-28$, muntamia $10,5 \times ? \times 28$, $7,5 \times ? \times 28,5$. Ik. aukon pohja: $9-10 \times 12-13 \times 27-28$, sekä lisäksi vanhoja pätkiä $? \times 12,5-13,5 \times ?$.

Seinän länsinurkassa olevat seinätiilet: ylhäällä $8 \times 12,5 \times ?$, $8 \times ? \times 31$, $8,5 \times 13-14 \times ?$, $10 \times 13,5 \times ?$, $7,5 \times ? \times 24,5$, keskellä $8 \times 14 \times ?$, $8 \times ? \times 27-28$, $8,5 \times ? \times 26,5-27,5$, $9,5 \times 13 \times 28$, $8,5 \times ? \times 30$, alhaalla $8,5-9,5 \times 13-13,5 \times 27-28,5$, $8 \times 13 \times ?$, $8 \times 15 \times ?$, $8 \times ? \times 26,5$, $10 \times ? \times 28$.

Huone No 54.

Läntinen seinä. Seinä osittain aikaisempaa, osittain korjausmuurauksta. Lähellä seinän etelänurkkaa oleva huone No 53:een johtavan ovi-aukon ja länsi-seinän keskellä olevan umpeenmuuratun ovi-aukon välillä aikaisempaa muurauksta $7,5-8,5 \times 14-14,5 \times 29,5-31$, $9-10 \times 12,5-13,5 \times 27-28,5$

$8 \times 12,5-13 \times ?$, $8 \times ? \times 27$, $8,5 \times 13,5 \times ?$, $8,5 \times ? \times 27-28,5$, muutamia

$6-7 \times 12-13,5 \times 26$, $7,5 \times 12,5 \times ?$, $7,5 \times ? \times 26-27$, $7,5-8 \times ? \times 26$, $10,5 \times 13 \times 29$.

Umpeenmuuratun aukon ja pohjois-nurkan välillä muutamia neliömetrin suuruisen ala aikaisempaa muurauksta $7,5-8 \times 14-14,5 \times 29-30,5$, $8-8,5 \times 12,5-13 \times 27-28,5$, $6-7 \times 12 \times 23,5-26$, $9-9,5 \times 13-14 \times 27-28$, $8,5 \times 13 \times 26$. Ump. muuratun aukon pohjoispieli ja kolvi sekä aukon umpeenmuurauks, sekä osittain ump. aukon ja pohjois-nurkan välillä korjausmuurauksta, samoin lähellä etelänurkkaa olevan ovi-aukon ja etelänurkan välillä, ja myös ovi-karmin yläpuolella oleva ump. muurattu ovi-aukon kolvi sekä seinä kolvin yläpuolella. Korjausmuurauksen tiilet enimmäkseen vanhoja sekalaisia tiiliä $9-10 \times 13-14 \times 27-28$, $8,5 \times 12,5 \times 27$, $6,5-7 \times 14,5-15 \times 30-31$, $8-9 \times 16 \times 32,5-33$, $8 \times 14-14,5 \times ?$, $8 \times ? \times 30$, $7,5 \times ? \times 31$, $6 \times 14-15 \times ?$, $8-8,5 \times 14 \times ?$, $6-6,5 \times 15 \times 30-30,5$, sekä muutamia mahdollisesti melko uusia tiiliä $6-7 \times 15 \times 29,5-30$. Seinässä alhaalla olevat parvien reiät korjausmuurauksta.

Eteläisen seinä.

Seinä kokonaan tiilimuurauksta. Osittain rappauksen peittämä. Länsinurkan ja läntisimmän ikkuna-aukon väliset seinätiilet: ylhäällä $8-9,5 \times 16,5 \times 33,5$, ylhäällä muutama tiili kantillaan $8,5-9 \times 15,5-16,5 \times ?$, sekä yksi tiili $7 \times 12 \times ?$.

Keskellä olevat seinätiilet $8-9 \times 15,5-16 \times 33$, sekä $8,5 \times 14,5 \times ?$, $7,5-8 \times ? \times 30-31,5$, $8 \times 12 \times ?$, $8 \times ? \times 27,5-28,5$, $7,5-8 \times 13,5 \times ?$. Alhaalla

olevat seinätiilet $8,5-9,5 \times 15,5-16,5 \times 32,5-34$, muutamia $7,5-8 \times 2 \times 33,5$, $8-8,5 \times ? \times 31,5$. Aivan länsinurkassa näkyvissä muutamia seinätiiliä: ylhäällä $8,5-9 \times 16 \times 33,5-33,5$. Keskellä sekalaisilla tiilillä.

Ikkuna-aukko lännestä. Aukon länsipieli rapp. peittämä muutamia tiiliä näkyvissä $8-9 \times 15,5-16,5 \times 33-34$. Aukon itäpieli: rapp. peittämä. pieli osittain pihkinäistä: $8 \times 14,5-15 \times ?$, $8,5 \times ? \times 30$, $8 \times 13,5 \times ?$, $8,5 \times ? \times 26,5-27$, $10 \times ? \times 27,5$, $8,5 \times 13 \times 27$, $6,5 \times ? \times 28$. Aukon sivupenkit sekä karmin alla oleva muurauks korjausmuurauksta.

(Huone 54, Eteläseinä)

melko uusilla tiilillä $6,5-7,5 \times 14 \times 28$, Ikkuna-aukon pohjan tiilet: $6,5-7 \times 14,5 \times 29-29,5$, muutama $6,5 \times 13,5 \times 27,5$. Ik.-aukon holvi rappauksen peittämä, muutamia tiiliä näkyvissä $6-7 \times 12-12,5 \times 24?$, muutama $8 \times 12,5 \times 24,5-25$.

Lännestä I ja II ikkuna-aukon väliset seinätiilet ylhäällä muutamia näkyvissä $6-7 \times 11,5 \times 23,5-24,5$, $8-8,5 \times 14 \times 29,5-30,5$, sekä yksi tiili kantillaan $2 \times 17 \times 34$. Kesellä muutama tiili näkyvissä $7,5-8 \times 14-15 \times 29-32,5$. Alhaalla olevat seinätiilet: $9-9,5 \times 13-13,5 \times 27,5-28,5$, $8-8,5 \times 12,5-13 \times 26-27,5$, $7,5-8,5 \times 14-14,5 \times 30-32,5$, muutamia $9,5 \times 14 \times ?$, $10 \times ? \times 28$, $7 \times 14,5 \times 30,5-31$.

II ikkuna-aukko lännestä. Aukon länsipieksi rapp. peittämä, pienen kulman ali-osa korjausmuurausta melko uusilla tiilillä $6,5-7,5 \times 14-14,5 \times 28,5$, kulman ylä-osa mahdollisesti vanhempaa korjausmuurausta: $6 \times 12,5 \times 25$, $8 \times 14 \times 29,5$, sekä yksi kantillaan oleva tiili $8,5 \times 13,5 \times 28$, alhaalla näkyvissä pieni ala aikaisempaa muurausta tiilet, osittain rikkunäisiä $10 \times 4 \times 28$, $8-8,5 \times ?$, samoin pienen yläosassa muutamia tiiliä aikaisempaa muurausta näkyvissä $7,5 \times 13 \times ?$, $8 \times ?$. Aukon itäpieksi: rapp. peitossa muutamia tiiliä näkyvissä, ylhäällä $8 \times ? \times 31$, $8 \times ? \times 28,5$, alempana $9-10 \times 13-14 \times 28$, $8 \times 13,5 \times 27$, pienen kulman yläosa mahd. vanhempaa korjausmuurausta $5-6 \times 12,5 \times 23$, $9 \times ?$.

Aukon sivupenkit korjausmuurausta tiilet melko uusia $7-7,5 \times 14,5-15 \times 27,5-29$. Karmin alla oleva muuraus: alempana $8,5 \times ? \times 32$, $9 \times ? \times 34$, ylempänä korjausmuurausta melko uusilla tiilillä: $7 \times 14 \times 28$, Aukon pohja $6,5-7 \times 14-14,5 \times 29$ tiilet mahd. melko uusia. Ikkuna-aukon kolvina laudat. Lautojen yläpuolella seinän sisällä näkyvissä rikkunäinen kolvi, kolvin tiilet poikki: $6,5-7-7,5 \times ?$. Holvin yläpuolella näkyvissä louhituna (rikkunäistä) muurausta $8 \times 13,5 \times ?$, $7 \times 12,5 \times ?$, $6 \times 11,5 \times ?$. Ikk. holvi lautojen päällä pieni ala mahdollisesti vanhempaa korjausmuurausta $9 \times 16,5 \times 32$, $7,5 \times 12,5 \times ?$, $6 \times 12,5 \times ?$.

Lännestä II ja III ikkuna-aukkojen välillä olevat seinätiilet, seinässä ylhäällä ikkuna-aukon (holvi-) lautojen yläpuolella muutamia varvoja mahd. vanhempaa korjausmuurausta (mahd. saman aikaisista kuin holvi-lautojen paikalle pano) tiilet sekalaisia $5-5,5 \times ? \times 23,5-24$, $6 \times ? \times 24$, $7,5 \times ? \times 23$, $7 \times ? \times 27,5$, $9 \times ? \times 33,5$, edellisten alapuolella näkyvissä muu-

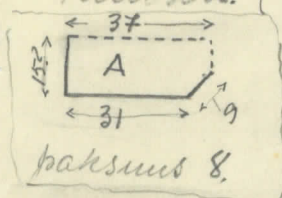
tamia tiiliä mahd. aikaisempaa muurausta $8 \times 13,5 \times ?$, $7,5 \times ?$, $6,5 \times ?$. Keskellä muutama tiili näkyvissä $8 \times 13 \times ?$, 8×14 - $14,5 \times ?$, $8 \times ? \times 28$, $7,5-8,5 \times ? \times 29,5-31,5$. Alhaalla $8-8,5 \times 12,5-13 \times 27-28$, $7,5-8 \times 14,5 \times 30-32$, sekä muutamia $7 \times 14-14,5 \times 30$, $8,5 \times ? \times 29-29,5$, $9-9,5 \times 13,5-14 \times 27$, $9 \times 15 \times ?$, $9 \times ? \times 30,5$.

III ikkuna-aukko lännestä. Aukon itäpieli rappauksen peittämä. Alhaalla näkyvissä muutamia tiiliä $8-8,5 \times ? \times 26,5-27$, keskellä $8 \times 14,5 \times ?$, $8 \times 15 \times ?$, pielen aikaisempi kulma rikkiinäistä, alhaalla kulma korjausmuurausta, melko uusilla tiilillä, pielen kulman yläosa mahdollisesti vanhempaa korjausmuurausta: $6,5 \times 12 \times 23$, $5,5-6,5 \times 12 \times ?$, $8,5 \times 15,5 \times ?$. Aukon länsipieli rapp. peittämä. Alhaalla näkyvissä muutamia tiiliä $8 \times ? \times 25,5-26,5$, keskellä muutama tiili näkyvissä $7,5 \times ? \times 30,5$, $8 \times ? \times 29$, $8 \times ? \times 28,5 \times ?$, pielen kulma rikkiinäistä, paitsi ylhäällä muutamia tiiliä joka on mahdollisesti vanhempaa korjausmuurausta, (mahd. saman aikuisia kuin holvi-lautojen paikallepano.) Ikkuna-aukon sivupenkit: korjausmuurausta melko uusilla tiilillä $6,5-7,5 \times 14-14,5 \times 28-29$. Karmin alla oleva muuraus: yläosa korjausmuurausta $6,5-7,5 \times 14-14,5 \times 28-29$, alhaalla kaksi varvia aikaisempaa muurausta $8,5-9 \times ? \times 32,5-33,5$.

Seinässä lännestä III ikk. aukon holvi-lautojen päällä oleva muuraus, noin 3-4 varvia: $8 \times ? \times 31,5$, $7,5 \times 14 \times ?$, $8 \times ? \times 33,5$, $6,5 \times 13 \times ?$, $9 \times ? \times 27,5 \times ?$. Edellisen yläpuolella noin 2-3 varvia korjausmuurausta melko uusilla tiilillä: $6,5-7,5 \times 14-14,5 \times 27-29$, korjausmuurausta jatkun koko seinän pituuden, seinässä ylhäällä olevan puun alla noin 2-6 varvin korkeisena.

Lännestä III ja IV:n ikkuna-aukon välillä ovat seinätiilet: alhaalla $7,5-8 \times 14,5 \times 30-31,5$, $8-8,5 \times 12,5-13 \times 26-28$, muutamia $8,5 \times ? \times 30,5$, $8,5 \times 12 \times ?$, $8 \times 11 \times ?$ rautap., $9 \times ? \times 28$.

Keskellä rapp. peittämä, muutamia näkyvissä: $7,5 \times ? \times 30,5$, $8 \times ? \times 30,5$, $8 \times 13 \times ?$, sekä yksi rikkiinäisen profiilitiili (A) seinästä ei ole mitään aukkoa vaan tavallista seinämuurausta. (Pisteillä merkitty epävarma, seinän sisällä)

Seinässä vähän ylempänä, noin 30-60 cm holvi-lautoista alas muutamia seinätiiliä näkyvissä: $8 \times 13,5 \times ?$, $8 \times 14 \times ?$, $8 \times 16 \times ?$, $8 \times ? \times 30$, $8 \times ? \times 33$. Seinässä ylhäällä edellisen muurauksen ja ylhäällä olevan uud. korjausmuurauksen välillä mahd. vanhempaa korjausmuurausta, rapp. peittämä, muutamia näkyvissä tiilet lattellaan pystyssä: $? \times 12 \times 24$, $? \times 11 \times ?$.

Eteläseinä. Seinän itäisin ikkuna-aukko. Aukon länsipieksi rappauksen peittävä, muutamia tiiliä näkyvissä: $8 \times 12,5 \times ?$, $8 \times 14 \times ?$, $7 \times 14,5 \times ?$, $8 \times ? \times 31-32$, $8 \times ? \times 28,5$, pielen kulma mahd. vanhempaa korjausmuurausta, rappauksen peittävä muutamia näkyvissä: $8,5 \times 14 \times ?$, $8 \times 14,5 \times ?$, $8 \times ? \times 28,5$ sekä yksi tiilipystyssä $8,5 \times 13,5 \times ?$. Aukon itäinen pieksi rappauksen peittävä muutamia tiiliä näkyvissä $8-8,5 \times ? \times 26-28,5$, $8 \times ? \times 30,5 \times ?$, $8,5-9-9,5 \times ?$, pielen kulma alhaalla ja keskellä rikkiinäistä, ylhäällä kulma on mahd. vanhempaa korjausmuurausta: $7 \times 12,5 \times ?$, $8 \times 13 \times ?$, sekä yksi tiilipystyssä $6 \times 13 \times ?$. Ikkuna-aukon kolme vina laudat. Ikk. aukon sivupenkit sekä karmin alla olevan muurausten yläosa korjausmuurausta melko uusilla tiilillä $7-7,5 \times 14 \times 28-29$, $6,5-7 \times 13-14 \times 27-28$, $6 \times 14,5 \times 28,5$. Karmin alla oleva muuraus: alhaalla aikaisempaa muurausta kaksi varvia $9 \times ? \times 32,5-34$, $8 \times ? \times 27$, $10 \times ? \times 28$?.

Seinän itämurkassa olevat seinätiilet: alhaalla muutamia varvia uudempaa korjausmuurausta: alhaalla vähän ylempänä aikaisempaa muurausta: $7,5-8 \times 14 \times 30$, $8-8,5 \times 12,5 \times 26,5-27$, muutamia $7 \times 14 \times 30$, $8,5 \times ? \times 29$, $7,5 \times 12,5 \times ?$. Murkassa keskellä $7,5-8 \times 14-14,5 \times 30-31,5$, muutamia $6,5 \times ? \times 26$, $8 \times 13,5 \times ?$, $9 \times ?$. Ylhäällä uud. korjausmuurauksen alapuolella näkyvissä muutamia seinätiiliä (aikaisempaa muurausta): $7,5-8 \times ? \times 30$, $8 \times 13,5 \times ?$.

Eteläseinän ikkuna-aukkojen pielet, sekä ikk. aukkojen välillä seinässä keskikohdalla ja ylempänä olevat tiilet enimmäkseen rikkiinäisiä.

Seinän parrureikien muuraus: uudempaa korjausmuurausta.

Polyrisseinän itäisin ikkunahomero.
 Polyja - ala -muotoinen. Katton ty-
 myriholvin Ikkuna- aukko suorakaiteen
 muotoinen, ruusikat kehys. Seinäpinnas-
 sa sekalimitys, kalkattu; polyrispuoli
 ja tymyriholvi laastilla peitetty. Ikku-
 nalaudan korkeus 66,5 cm, leveys ikkuna-
 kehysstä lähtien 78 cm. Sivupenkkit suo-
 rassa kulmassa ikkunalaudan kanssa,
 11 cm matalammat. Leveys 43-59 cm.
 Liitteessä mureisseinän kanssa.

Läntinen ikkuna penkki ja sen
 takana olevaa mureisseinää sekä lat-
 tiatasoa purettu. Seinästä tiilimura-
 usta n. 20 cm, jonka takana harmaaki-
 vimurausta, n. 30 cm komeron edes-
 pieltä lähtien. Lattiapinnassa 1 tiili-
 kerros, jonka alla täytemurausta:
 mukulakiviä, särkyneitä tiiliä, harma-
 kiviä ja laastia. Kova, harmakavaa
 kalkkilaastia. Muurin sisästä peljas-
 tui ampumakäytävän portaat, jotka
 johtivat ylöspäin länsi-suuntaan,

jatkuen huoneesta 49. B. Puoretan mu-
 rinosan tiilimitat: $28,5 \times 13,5 \times 7$, $29 \times 14 \times$
 $6,5$, $28 \times 12,5 \times 7,5$, $22,5 \times 12 \times 5,8$, $28 \times 14 \times$
 9 , $31 \times 13,5 \times 7$, $26 \times 7 \times 7$, $27,5 \times 13 \times 7$,
 $29 \times 13,5 \times 7,5$ cm. (54. I. T. M.)
 Taittekerioksesta löy-
 tyi myös profiilitiiliä. (54. I. T. M.)

mitat $23 \times 15 \times 9$ cm. (54)

mitat $26 \times 13 \times 8$ cm.

mitat $26,5 \times 16,5 \times 8$ cm.

mitat $24 \times 13 \times 8$ cm.

Kts! H. 49. B

Huone 54.

Eteläseinä.

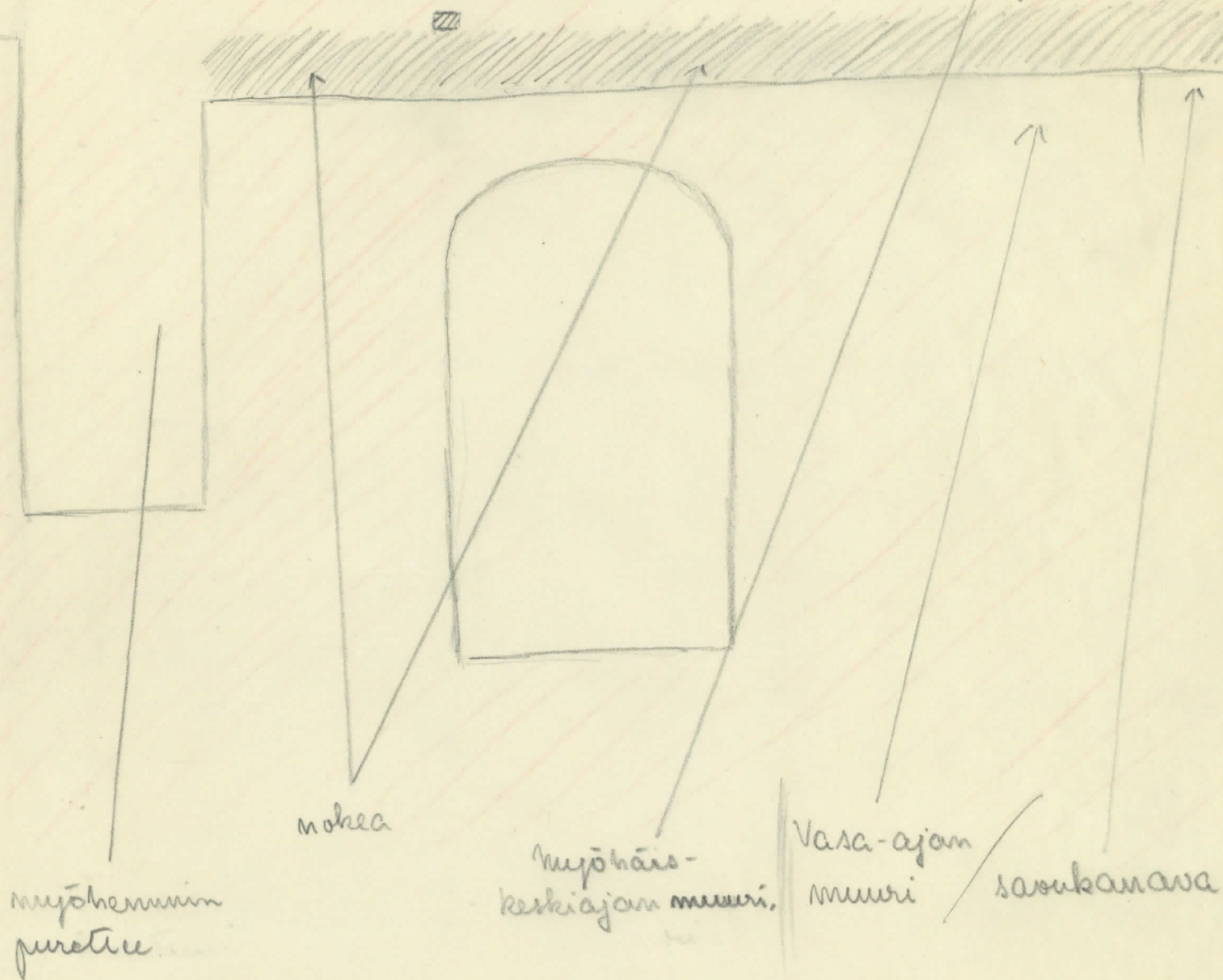
Glösa punen heinäk. 1946
ja muutamia uudelleen
antain seinän vanhoista,
antain muista tiilistä.

Laufarob Garaberg.
Heinäkuu -46.

Huone 54.

26.6.76

Välipöytäosan alapuolelta
seinän harjaa puolella on
tullut, nokesta, myöh. keskiajan
(Pli-IV) seinäpintaa, joka on ollut
vöasa-aiheisen seinän tapaan
niilassa.

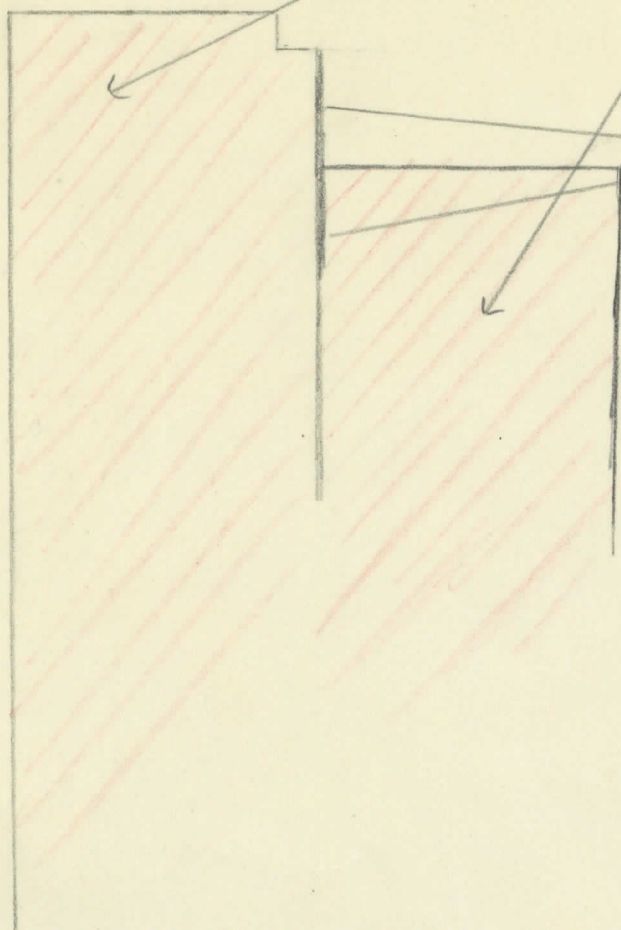

däpileikkaus.

Myöhäis-kerkian muuri.

Vasa-ajan muuri.

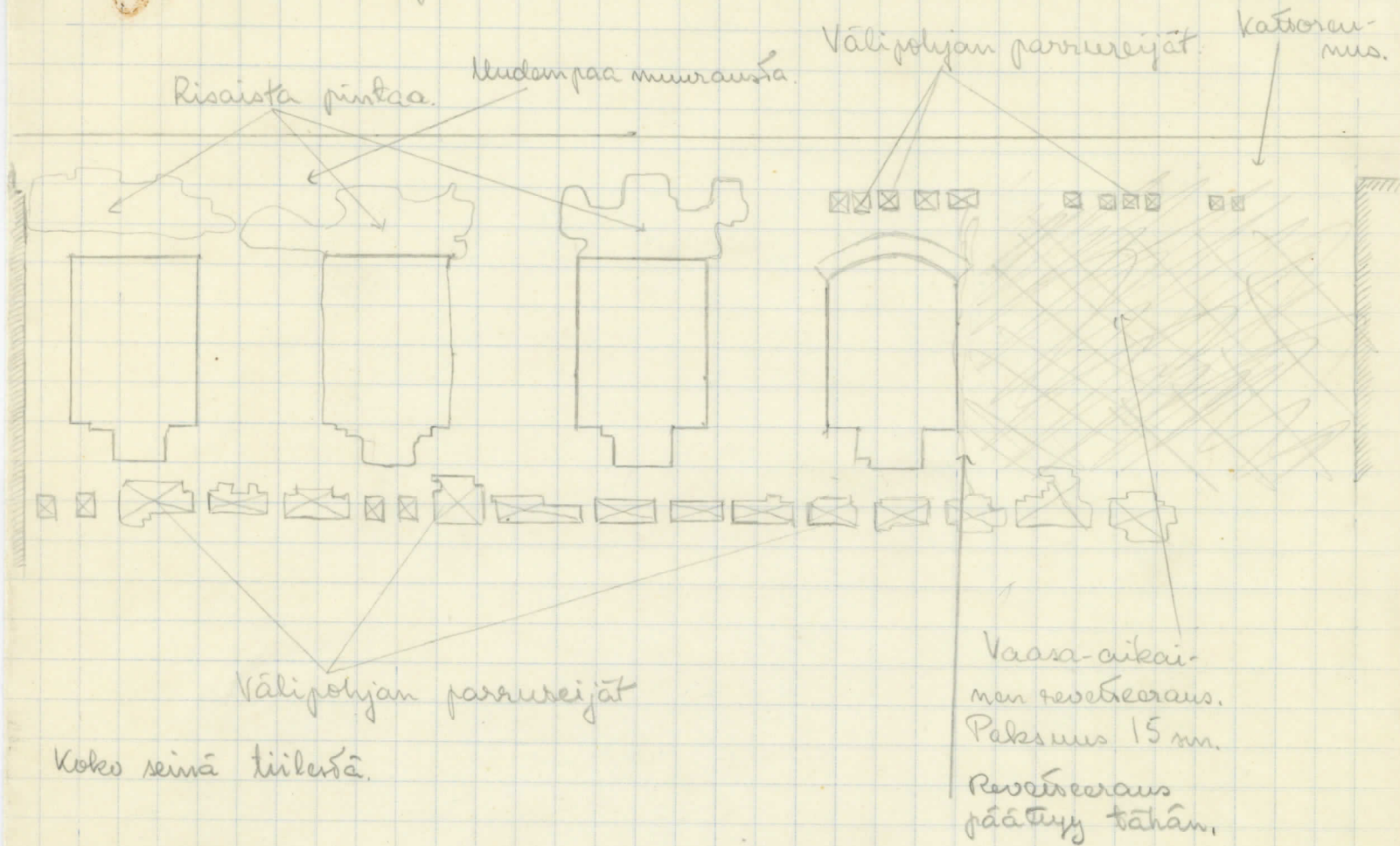
nokka

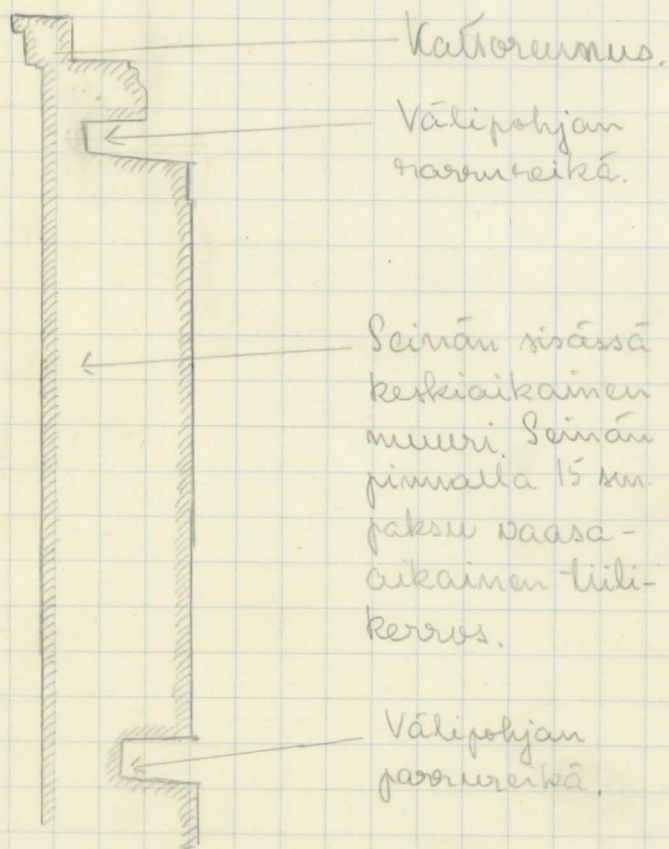
Huone 54:n eteläseinä.

1.

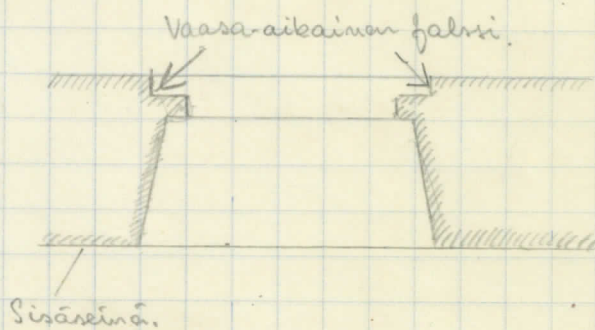
Piirros 1. Seinä sisäpuolelta.

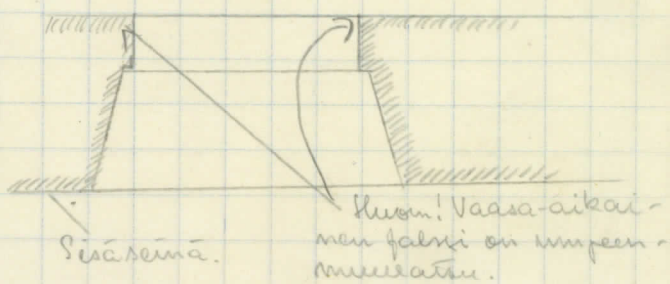
Piirros 2. Pystymuora läpileikkaus.

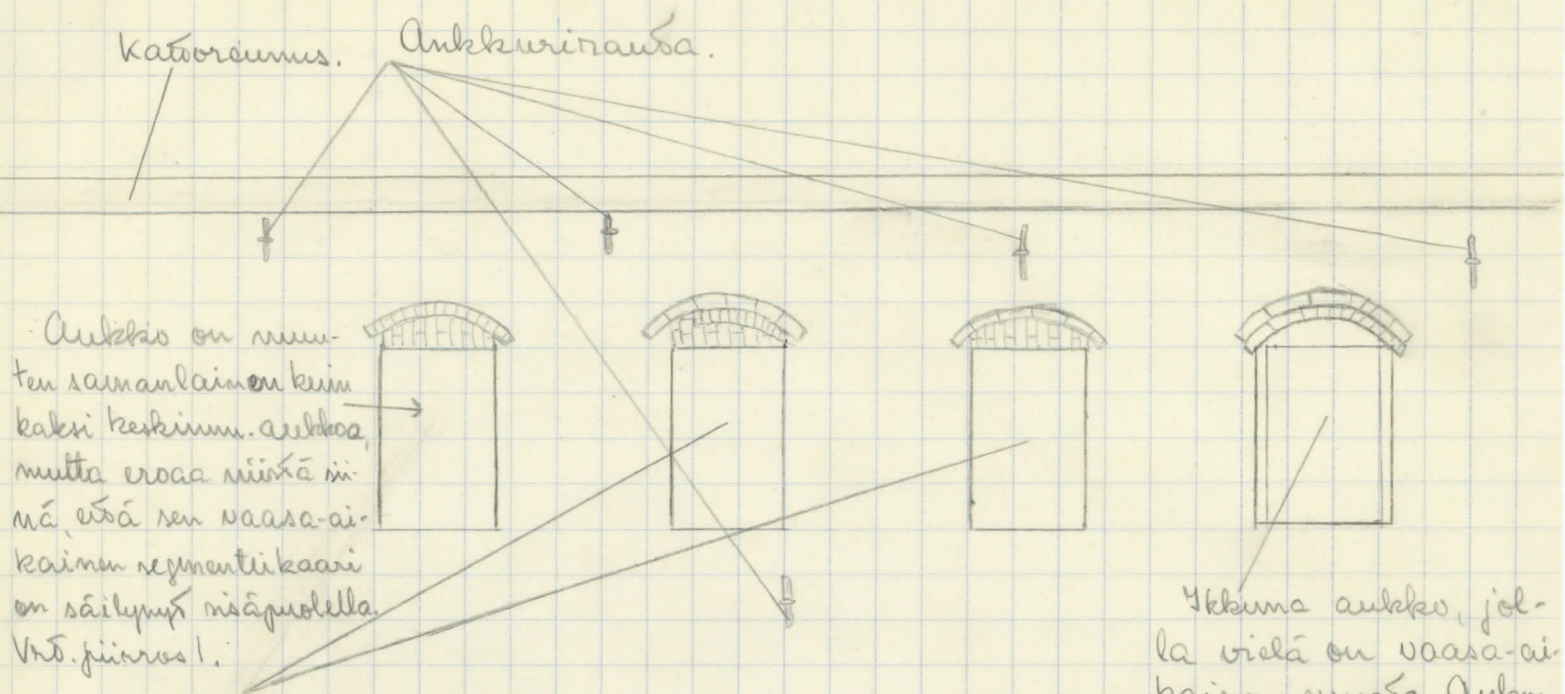
Piirros 3 Itäisimmän ikkunan vaakasuora läpileikkaus.

Piirros 4. Läntisimmän ikkunan vaakasuora läpileikkaus.

Piirros 5. Seinä ulkopuolelta (pihanpuolelta)

Ykkösa-aukot ovat ennen olleet samanlaiset kuin itälaulassa (kuvasa oikealla) oleva aukko mutta vuoden 1614:n palon jälkeen falsit muurattiin uudestaan, ja segmenttikaarien paikalle rakennettiin vaakasuora tiilimuuraus. Näiden muurausten yläpuolella on vielä oia vanhasta segmenttikaarista näkyvissä.

toni on ehkä Ahrenbergin ajalta. Falsissa olevassa rappauksessa on vaaleanpunainen maalaus vaasa-ajalta.

Seinä ennen purkamista

Kuningasareen salin eteläseinä oli tiiliä muurattu ja suunnilleen 20 metriä pitkä. Ylimpänä oli kattolista ja heti sen alapuolella välipohjan parrureijat. Nämä reijat olivat lännepuolella säilyneet hyvin, mutta itäosassa ne olivat rikkoutuneet. 50 m. parrureikien alapuolella oli neljä ikkuna-aukkoa. Näissä aukoissa oli vaasa-ajalla segmenttikaarinen yläosa ja falssi ulkopuolella. Vuonna 1614 satunen palon jälkeen korjattiin kolme ikkuna-aukkoa ja vain itäisin aukko jäi entiseen muotoonsa. Kun purkaus alkoi oli siinä vielä vaasa-aikainen segmenttikaari ja falssi. Segmenttikaaren alle oli kuitenkin myöhemmin rakennettu tiilikeras^{x)}. Kaksi keskimmäistä aukkoa oli korjattu niin, että segmenttikaaren paikalle oli muurattu vaakasuora tiilikeras (alareuna mitätönästi segmenttikaarimuo-
x) Tiilikeras sivelletty betonilaastilla.

toinen). Taksit olivat myöskin unpeennuraut. Länthin ikkuna-aukko oli korjattu niin että sen vaasa-aikainen segmenttikaari oli säilynyt sisäpuolella. Ulkopuolella oli vaakamora tiilikeros ja taksit olivat unpeennuraut. Ikkuna-aukkojen alapuolella oli välipohjan parureijat.

Seinän länssiosan alikunta (länthin) oli vaasa-aikainen neveneeraus.

Ikkuna-aukkojen yläpuolella oli neljä aukkurautaa.

Tällainen seinä oli heinäkuun 5-päivänä 1946 jolloin purkaaminen alkoi.

Suvin purettiin katoista ja siinä kävi selville että lieta huikavasti on vaurioitunut vuoden 1614 satukseen palon jälkeen, sillä se oli säilynyt erittäin hyvässä kunnossa. Siinä oli kolme tiilikerrosta. Päälinnain kerron mitat:

$27 \times 13,5 \times 7$	$29 \times 15 \times 7,5$	$29 \times 16 \times 8$	$30 \times 15 \times 7$	$30 \times 16 \times 8,5$
$27 \times 13,5 \times 7,5$	$29 \times 15 \times 8$	$29,5 \times 14,5 \times 8$	$30 \times 15 \times 7,5$	$30,5 \times 15,5 \times 7,5$
$28 \times 15 \times 7$	$29 \times 15 \times 8$	$29,5 \times 15 \times 7$	$30 \times 15 \times 8$	$30,5 \times 15,5 \times 8$
$28 \times 15,5 \times 7,5$	$29 \times 15,5 \times 6$	$29,5 \times 15 \times 7,5$	$30 \times 15 \times 8,5$	$30,5 \times 15,5 \times 8$
$28 \times 15,5 \times 7,5$	$29 \times 15,5 \times 7$	$29,5 \times 15 \times 8$	$30 \times 15,5 \times 7,5$	$30,5 \times 16 \times 7,5$
$28,5 \times 14 \times 7,5$	$29 \times 15,5 \times 7$	$29,5 \times 15 \times 8$	$30 \times 15,5 \times 7,5$	$30,5 \times 16 \times 7,5$
$28,5 \times 14,5 \times 7,5$	$29 \times 15,5 \times 7$	$29,5 \times 15,5 \times 6,5$	$30 \times 15,5 \times 7,5$	$30,5 \times 16 \times 7,5$
$28,5 \times 14,5 \times 9,5$	$29 \times 15,5 \times 7,5$	$29,5 \times 15,5 \times 7,5$	$30 \times 15,5 \times 8$	$30,5 \times 16,5 \times 7$
$28,5 \times 15 \times 7,5$	$29 \times 15,5 \times 8$	$29,5 \times 15,5 \times 8$	$30 \times 15,5 \times 8$	$31 \times 16 \times 7,5$
$28,5 \times 16 \times 7$	$29 \times 15,5 \times 8$	$29,5 \times 15,5 \times 8,5$	$30 \times 15,5 \times 8$	$? \times 14,5 \times 8$
$29 \times 14 \times 8,5$	$29 \times 15,5 \times ?$	$30 \times 15 \times 7$	$30 \times 15,5 \times ?$	$? \times 15 \times 8$
$29 \times 14,5 \times 7$	$29 \times 16 \times 7$	$30 \times 15 \times 7$	$30 \times 16 \times 7$	$? \times 16,5 \times 7$
				$? \times 17 \times 8$

Ylhäältä laskien toisen ja kolmannen kerron mitat:

$26 \times 11,5 \times 6,5$	$28 \times 14,5 \times 8$	$29 \times 15,5 \times 7$	$29,5 \times 15,5 \times 7,5$	$30 \times 15,5 \times 8$
$26 \times 12 \times 8$	$28 \times 15,5 \times 7,5$	$29 \times 15,5 \times 7,5$	$29,5 \times 15,5 \times 8$	$30 \times 16 \times 7,5$
$26 \times 12,5 \times 7$	$28,5 \times 14,5 \times 8$	$29 \times 15,5 \times 7,5$	$29,5 \times 15,5 \times 8$	$30,5 \times 14,5 \times 7,5$
$27 \times 12,5 \times 9$	$28,5 \times 14,5 \times 7$	$29 \times 15,5 \times 7,5$	$30 \times 15 \times 7$	$30,5 \times 15,5 \times 7$
$27 \times 13,5 \times 7$	$29 \times 15 \times 7$	$29 \times 16 \times 7,5$	$30 \times 15 \times 7$	$33 \times 14,5 \times 10$
$27 \times 13,5 \times 8$	$29 \times 15 \times 7$	$29 \times 16 \times 8$	$30 \times 15 \times 7,5$	$? \times 14 \times 10$
$27,5 \times 12 \times 9$	$29 \times 15 \times 7$	$29 \times 16 \times 9$	$30 \times 15 \times 7,5$	$? \times 14,5 \times 7$
$27,5 \times 13 \times 7,5$	$29 \times 15 \times 7,5$	$29 \times 16,5 \times 6,5$	$30 \times 15 \times 8$	$? \times 15 \times 8$
$27,5 \times 14 \times 7$	$29 \times 15 \times 8$	$29,5 \times 15 \times 7$	$30 \times 15,5 \times 7$	
$27,5 \times 15 \times 7$	$29 \times 15 \times 8$	$29,5 \times 15 \times 7,5$	$30 \times 15,5 \times 7,5$	
$28 \times 14,5 \times 7,5$	$29 \times 15 \times 8$	$29,5 \times 15 \times 8$	$30 \times 15,5 \times 7,5$	
$28 \times 14,5 \times 8$	$29 \times 15,5 \times 6,5$	$29,5 \times 15,5 \times 7$	$30 \times 15,5 \times 8$	

Katoliikan ja välipohjan parureikien välillä oli noin 50 mm. paksu tiilikerroks, jonka itäosassa oli uudempi muuraus. Vanhemman muurauksen tiilimitat:

25 x 13 x 8	27,5 x 12 x 8	28 x 16 x 7,5	29,5 x 15,5 x 7	31 x 16 x 10
25,5 x 12 x 7,5	27,5 x 14 x 7	28,5 x 14 x 7	29,5 x 15,5 x 7	32 x 15 x 10
26 x 13 x 7	27,5 x 14,5 x 7	28,5 x 14,5 x 6,5	29,5 x 15,5 x 7,5	33 x 16 x 10
26 x 13,5 x 8	27,5 x 15 x 7	28,5 x 14,5 x 7,5	29,5 x 15,5 x 7,5	33 x 16 x 11
26,5 x 12 x 6	28 x 13 x 7,5	28,5 x 15 x 8	30 x 14 x 7,5	33 x 16 x 11
27 x 12 x 6,5	28 x 14 x 6,5	29 x 14 x 7	30 x 15 x 7	33 x 16,5 x 12
27 x 13,5 x 7	28 x 14 x 7	29 x 14 x 7,5	30 x 15 x 7	34 x 16 x 10
27 x 14 x 6,5	28 x 14 x 7	29 x 15 x 7	30 x 15 x 7,5	34 x 16 x 14,5
27 x 14 x 7	28 x 14 x 7,5	29 x 15 x 7	30 x 15 x 7,5	34 x 16,5 x 10
27 x 14 x 7	28 x 14,5 x 7	29 x 15,5 x 7	30 x 15 x 8	34,5 x 16 x 10
27 x 14 x 7	28 x 14,5 x 7	29 x 15,5 x 7	30 x 15,5 x 7	34,5 x 16 x 10
27 x 14 x 7	28 x 14,5 x 7	29 x 15,5 x 7	30 x 15,5 x 7,5	? x 12,5 x 6
27 x 14 x 7,5	28 x 14,5 x 7,5	29 x 15,5 x 8	30,5 x 15 x 7,5	? x 14 x 6,5
27 x 14 x 8	28 x 14,5 x 8	29,5 x 15 x 7	31 x 15 x 9	

Uudemman muurauksen tiilimitat:

23 x 12 x 6	25 x 12 x 7	29 x 15 x 6	29 x 16 x 7,5	30 x 15 x 7
24 x 13 x 6	25 x 13 x 7	29 x 15 x 7	29 x 15 x 7	30 x 15 x 7,5
24 x 13 x 6,5	25 x 13 x 7,5	29 x 15 x 7	29 x 15 x 7,5	30 x 16 x 7
25 x 12 x 6	26 x 13 x 7	29 x 15 x 7,5	29 x 15 x 7,5	30,5 x 16 x ?
25 x 12 x 7	29 x 14,5 x 7	29 x 15,5 x 7	30 x 15 x 7	? x 13,5 x 5

Tämän tiilikerroksen alla oli välipohjan parureijat, jonka tasolla oli pieniä 1600-luvun tiilet. Tämä osa on nähtävästi vaurioitunut vuonna 1614 sattuneen palon jälkeen.

22 x 11,5 x 5	24 x 11,5 x 6	24 x 13 x 6	25 x 13 x 6	? x 12,5 x 6,5
22 x 11,5 x 6	24 x 11,5 x 6,5	24 x 13 x 6,5	25 x 13 x 6,5	? x 12,5 x 7
22,5 x 11,5 x 5	24 x 11,5 x 6,5	24 x 13 x 7	25,5 x 12,5 x 6	? x 12,5 x 7,5
22,5 x 11,5 x 7	24 x 11,5 x 6,5	24 x 13,5 x 6,5	26 x 13 x 7	? x 13 x 5
22,5 x 12,5 x 5,5	24 x 11,5 x 7	24 x 13,5 x 7,5	27 x 13 x 7	? x 13 x 7
23 x 12 x 7	24 x 11,5 x 7,5	24 x 12 x 8	28 x 14 x 7	? x 13 x 8
23 x 12,5 x 5,5	24 x 12 x 6	24,5 x 12,5 x 6	? x 11,5 x 8	? x 13,5 x 9
23 x 12,5 x 6	24 x 12 x 6	24,5 x 12,5 x 6	? x 12 x 6	
23 x 12 x 8	24 x 12 x 6	24,5 x 13 x 6,5	? x 12 x 6	
23 x 13 x 6	24 x 12 x 7	25 x 11,5 x 6	? x 12 x 6	
23 x 13 x 7,5	24 x 12,5 x 6	25 x 12 x 5,5	? x 12,5 x 5	
23,5 x 12 x 6,5	24 x 12,5 x 7	25 x 12 x 6	? x 12,5 x 5,5	
24 x 11 x 5	24 x 13 x 6	25 x 12,5 x 6,5	? x 12,5 x 6,5	

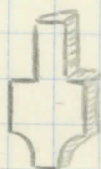
Parureikien ja ikkuna-aukkojen välillä oli 50 mm. paksuinen tiilikerroks, jossa tiilimitat olivat seuraavat:

22 x 12 x 7,5	25 x 12,5 x 7	28 x 13 x 7	30 x 14,5 x 7,5	? x 14,5 x 6,5
23,5 x 12 x 6	25 x 13 x 7	28 x 13 x 8	30 x 15 x 7	? x 14,5 x 8
23,5 x 12 x 6,5	25 x 13,5 x 6,5	28 x 13 x 9	30,5 x 15 x 8	? x 14,5 x 8
23,5 x 12,5 x 6	25 x 13,5 x 7	28 x 13,5 x 6	31 x 13 x 8,5	? x 14,5 x 8
23,5 x 12,5 x 7	25,5 x 12 x 6,5	28 x 13,5 x 8	31 x 13,5 x 8	? x 14,5 x 8,5
24 x 11,5 x 6,5	25,5 x 12 x 6,5	28 x 13,5 x 8	31 x 14 x 8,5	? x 14,5 x 8,5
24 x 12 x 6,5	25,5 x 12,5 x 6	28 x 14 x 7	31 x 14,5 x 7,5	? x 15 x 7,5
24 x 12,5 x 6	25,5 x 14,5 x 7	28 x 14 x 7,5	31,5 x 12,5 x 8,5	? x 15 x 8
24 x 12,5 x 7	26,5 x 12,5 x 7	28 x 14,5 x 7	33,5 x 17 x 7,5	? x 15 x 8,5
24 x 13 x 6,5	26,5 x 13,5 x 6,5	28,5 x 13 x 8	34 x 16,5 x 7	? x 15 x 8,5
24 x 13,5 x 6,5	27 x 12 x 6,5	28,5 x 13 x 8,5	? x 12 x 7	? x 15 x 9
24 x 13,5 x 6,5	27 x 13 x 7	28,5 x 14 x 8	? x 12 x 7,5	? x 15 x 9
24,5 x 12 x 7	27 x 13 x 7	28,5 x 14 x 9	? x 12,5 x 6,5	
24,5 x 12 x 7	27 x 14 x 8	28,5 x 14,5 x 8,5	? x 12,5 x 7	
24,5 x 12 x 7	27,5 x 12 x 6,5	29 x 13 x 8	? x 12,5 x 7	
24,5 x 12 x 7,5	27,5 x 13 x 6	29 x 14 x 8,5	? x 12,5 x 7,5	
24,5 x 13,5 x 7	27,5 x 13 x 6	29 x 14,5 x 7	? x 13 x 6	
25 x 11,5 x 7	27,5 x 13 x 7	29 x 15 x 7	? x 13 x 6	
25 x 12 x 6	27,5 x 13,5 x 6,5	29,5 x 15 x 7,5	? x 13 x 6,5	
25 x 12 x 6,5	27,5 x 14,5 x 8,5	29,5 x 15 x 8	? x 13 x 7	
25 x 12 x 6,5	27,5 x 15 x 7,5	30 x 14 x 7,5	? x 14 x 8	
25 x 12 x 7	27,5 x 15 x 8	30 x 14,5 x 7	? x 14 x 8	

Sitäpäitni löydettiin seuraavat muovotiliset:

-muovotiliset

-muovotiliset

-muovotilinen

27,5 x 16 x 8
? x 14 x 8
? x 14,5 x 8
? x 14,5 x 8
? x 15 x 7,5
? x 15 x 8,5
? x 16 x 7
? x 16 x 7,5
? x 16 x 7,5
? x 16 x 8
? x 16 x 8
? x 16 x 8
? x 16 x 8,5
? x 16 x 8,5
? x 16,5 x 7,5
? x 16,5 x 8
? x 16,5 x 8

22 x 13 x 7,5
26 x 12,5 x 8
26,5 x 13 x 7,5
? x 12,5 x 7,5
? x 12,5 x 7,5
? x 13 x 7,5
? x 13 x 7,5
? x 13 x 8
? x 13 x 8
? x 13,5 x 7
? x 13,5 x 7,5
? x 13,5 x 8
? x 14 x 7

26 x 13 x 7

Tämän tilikerroksen alapuolella oli yllämainitut ikkuna-aukot. Kun aukkojen välillä olevat pilarit purettiin, havaittiin, että näissä oli kaksi muurausta. Sisällä oli kerkiaikainen muuri ja pinnalla vaasa-aikainen revetöeraus. Revetöeraus ulottui myöskin aukkojen seiniin. Revetöerauksen ja muurin välisessä raossa oli paikotellen murea, joka huoltavarti on tunkenut sinne vuoden 1614:n palossa.

kerkiaikaisen muurin tilinimit:

22 x 12 x 6,5	30 x 13 x 7,5	33 x 15,5 x 9,5	? x 14 x 9	? x 15 x 9
23,5 x 16,5 x 6,5	30 x 13,5 x 8	34 x 16,5 x 7	? x 14 x 9	? x 15 x 9,5
24 x 16 x 5,5	30 x 13,5 x 8,5	? x 12 x 7,5	? x 14 x 9,5	? x 15,5 x 6,5
24,5 x 17,5 x 7,5	30 x 14 x 7	? x 13 x 7,5	? x 14,5 x 7,5	? x 15,5 x 7,5
25 x 16,6 x 6	30 x 14 x 7,5	? x 13 x 8	? x 14,5 x 7,5	? x 16 x 6,5
25,5 x 13 x 7	30 x 14 x 7,5	? x 13 x 8	? x 14,5 x 7,5	? x 16 x 8
27,5 x 13 x 8	30 x 14 x 8	? x 13,5 x 7,5	? x 14,5 x 8	? x 16 x 8
27,5 x ? x 7	30 x 14 x 8,5	? x 13,5 x 8,5	? x 14,5 x 8	? x 16 x 8,5
28 x 13,5 x 10	30 x 14 x 9	? x 14 x 7	? x 14,5 x 8	? x 16 x 8,5
28 x 14 x 7,5	30 x 14 x 9	? x 14 x 7	? x 14,5 x 8,5	? x 16 x 8,5
28 x 14 x 8	30 x 14,5 x 8	? x 14 x 7,5	? x 14,5 x 8,5	? x 16,5 x 8,5
28 x 14,5 x 6,5	30 x 14,5 x 8,5	? x 14 x 7,5	? x 14,5 x 9	? x 17 x 8
28,5 x 11 x 9	30 x 15 x 7	? x 14 x 7,5	? x 15 x 7	? x 17 x 8,5
28,5 x 14 x 8	30 x 15 x 8,5	? x 14 x 8	? x 15 x 7	? x 19 x 7,5
29 x 13 x 8,5	30 x ? x 6,5	? x 14 x 8	? x 15 x 7,5	
29 x 13,5 x 7	31 x 13,5 x 8	? x 14 x 8	? x 15 x 8	
29 x 13,5 x 8	31 x 14 x 7,5	? x 14 x 8	? x 15 x 8	
29 x 14 x 9	31 x 14 x 8	? x 14 x 8,5	? x 15 x 8	
29 x 14,5 x 7,5	31 x 14 x 8,5	? x 14 x 8,5	? x 15 x 8	
29,5 x 13,5 x 7	31 x 15,5 x 9,5	? x 14 x 8,5	? x 15 x 8,5	
29,5 x 14 x 8,5	31 x ? x 8	? x 14 x 8,5	? x 15 x 8,5	
29,5 x 14 x 8,5	31 x ? x 9	? x 14 x 8,5	? x 15 x 8,5	
29,5 x 14,5 x 8	31,5 x 14 x 7,5	? x 14 x 8,5	? x 15 x 8,5	
29,5 x 14,5 x 8	32 x 16 x 8	? x 14 x 8,5	? x 15 x 8,5	
29,5 x 16 x ?	32 x ? x 9	? x 14 x 9	? x 15 x 8,5	
29,5 x ? x 9	32 x ? x 9,5	? x 14 x 9	? x 15 x 8,5	

Sitäpaitsi löydettiin seuraavat muotoiset:

 -muotoiset	? x 14 x 7,5	? x 15,5 x 7,5	? x 16,5 x 8	 -muotoiset
	? x 14 x 8	? x 16 x 7,5	? x 17 x 7	
	? x 14 x 8,5	? x 16 x 7,5	? x 17 x 7	
28 x 15 x 8,5	? x 15 x 7,5	? x 16 x 7,5	? x 17 x 7,5	25 x 13 x 7,5
29,5 x 15,5 x 8	? x 15 x 8	? x 16 x 7,5		26 x 13,5 x 9
30,5 x 15,5 x 7	? x 15,5 x 7	? x 16 x 7,5		
32 x 16 x 7	? x 15,5 x 7	? x 16 x 8		
? x 14 x 7,5	? x 15,5 x 7,5	? x 16,5 x 7,5		

-muotoiset

		$? \times 12,5 \times 8$	$? \times 13 \times 7,5$	$? \times 13 \times 8$
		$? \times 12,5 \times 8$	$? \times 13 \times 7,5$	$? \times 13 \times 8,5$
$24 \times 13 \times 8$	$29 \times 13 \times 7,5$	$? \times 12,5 \times 8$	$? \times 13 \times 8$	$? \times 13 \times 8,5$
$26 \times 13 \times 7$	$? \times 12 \times 7$	$? \times 13 \times 7,5$	$? \times 13 \times 8$	$? \times 13,5 \times 8$
$27,5 \times 12,5 \times 6,5$	$? \times 12,5 \times 7$	$? \times 13 \times 7,5$	$? \times 13 \times 8$	

Rekreaation tilimitat:

$27,5 \times 13,5 \times 7,5$	$29 \times 14 \times 9$	$31 \times 15,5 \times 8$	$31 \times 16 \times 8$	$34 \times ? \times 7,5$
$28,5 \times 13,5 \times 10$	$29 \times 14 \times ?$	$31,5 \times ? \times 8,5$	$31 \times 16 \times 9$	$? \times 11,5 \times 7$
$28,5 \times 13,5 \times ?$	$29 \times ? \times 8$	$32,5 \times 16,5 \times 9,5$	$31 \times ? \times 8$	$? \times 16 \times 9$
$28,5 \times 14 \times 6,5$	$30 \times ? \times 8$	$32,5 \times ? \times 8,5$	$34 \times 16,5 \times 8,5$	
$28,5 \times ? \times 7$	$31 \times 14 \times 7,5$	$33 \times 15,5 \times 9$	$34 \times ? \times 9$	

Ykköma-aukkeiden tilimitat:

A. Vuorokauden aukko lämmestä lasien:

Käynnistys:

$27 \times 13,5 \times 7$	$28 \times 13,5 \times 6,5$
$27 \times 13,5 \times 8$	$28 \times 13,5 \times 6,5$
$27 \times 14 \times 6,5$	$28 \times 14 \times 6$
$27 \times 14 \times 7,5$	$28 \times 14 \times 6$
$27,5 \times 14 \times 6,5$	$28,5 \times 13,5 \times 7$
$28 \times 13,5 \times 6$	

Aukon seinät:

$24 \times ? \times 7$
$29 \times ? \times 8$
$30 \times 14 \times 8$
$32 \times ? \times 7,5$
$? \times 15 \times 8$

B. Toinen aukko lämmestä lasien:

Käynnistys:

$22,5 \times 12 \times 7$
$22,5 \times ? \times 8$
$23 \times 12 \times 7,5$
$23,5 \times 12 \times 6,5$
$22,5 \times 13 \times 7$
$25 \times 11,5 \times 6$
$28 \times 13,5 \times 8,5$
$30 \times 15 \times 7,5$
$? \times 12 \times 7$

Aukon seinät:

$23,5 \times ? \times 9$	$30 \times ? \times 7,5$
$28 \times ? \times 7$	$30,5 \times ? \times 7$
$28 \times ? \times 8,5$	$31,5 \times ? \times 8$
$28 \times ? \times 8,5$	$? \times 13,5 \times 7$
$29 \times ? \times 7,5$	$? \times 14 \times 7$
$29 \times ? \times 7,5$	$? \times 14 \times 8$
$29 \times ? \times 8$	
$29 \times ? \times 8$	

C. Quisimmäimen aukko idästä laskien:

Karnimuuraus:

Aukon seinät:

$21 \times 12 \times 8,5$

$21 \times 13 \times 8,5$

$21 \times 13,5 \times 9$

$21 \times 14 \times 9$

$21 \times 14,5 \times 8,5$

$21 \times 15 \times 8$

$21 \times 15,5 \times 8$

$21 \times 16 \times 8$

$21 \times 16 \times 9,5$

$23,5 \times ? \times 7$

$24 \times ? \times 8$

$27 \times ? \times 9$

$27,5 \times ? \times 8$

$27,5 \times ? \times 8,5$

$28 \times 15 \times ?$

$28 \times ? \times 7$

$29 \times ? \times 7,5$

$29,5 \times ? \times 7,5$

$29,5 \times ? \times 8$

$30 \times 13 \times 7$

$30,5 \times ? \times 7,5$

$30,5 \times ? \times 7,5$

$30,5 \times ? \times 8$

$31 \times 14,5 \times 9$

$31 \times ? \times 8$

$31 \times ? \times 8,5$

$31,5 \times ? \times 8$

$31,5 \times ? \times 8,5$

$32 \times ? \times 8$

$? \times 19 \times 9,5$

$? \times 14,5 \times 7$

D. Toinen aukko idästä laskien:

Karnimuuraus:

Aukon seinät:

$25,5 \times ? \times 7,5$

$27,5 \times 12,5 \times 7,5$

$27,5 \times 14 \times 7$

$27,5 \times ? \times 7$

$28 \times ? \times 7$

$28,5 \times 13 \times 6,5$

$28,5 \times ? \times 5,5$

$28,5 \times ? \times 5,5$

$? \times 12,5 \times 6,5$

$? \times 12,5 \times 6,5$

$? \times 14 \times 7$

$28,5 \times ? \times 8$

$29,5 \times ? \times 8$

$29,5 \times ? \times 8$

$30 \times ? \times 8$

$30 \times ? \times 8$

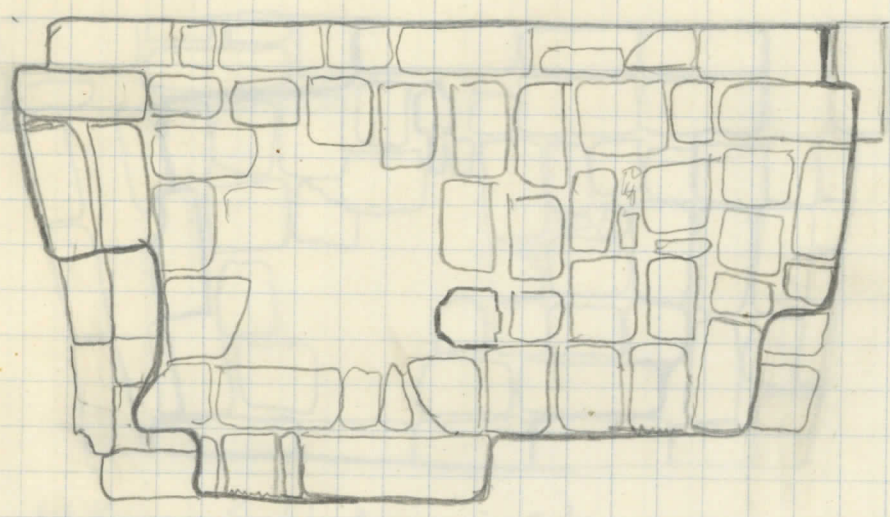
$30 \times ? \times 8,5$

$30 \times ? \times 9$

$30,5 \times ? \times 8$

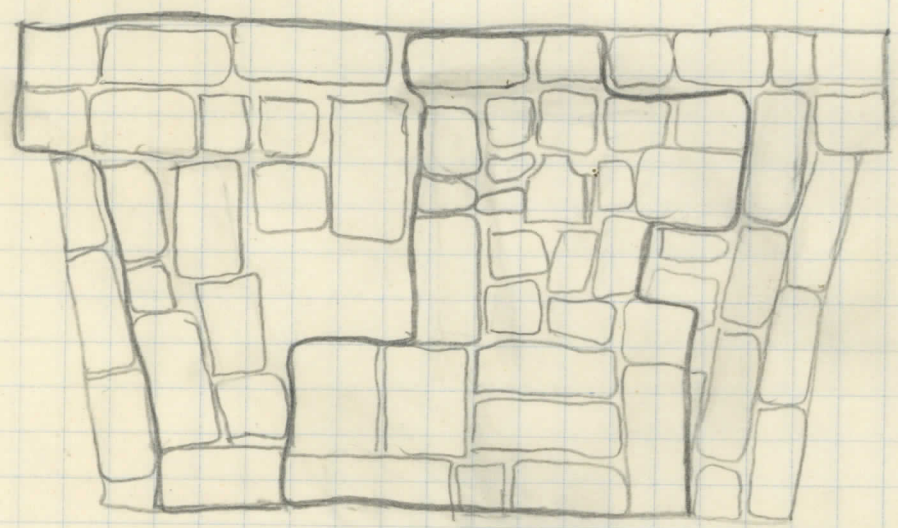
Purkaaminen alkoi heinäkuun viidenkymmenä päivänä ja lopetettiin reijä työpäivää myöhemmin. Silloin oli jäljellä itä- ja keskipilareista noin 50 cm. korkea osa. Länsipilari jäi purkaamatta. Kts. lähemmin mittauksia.

Piirros 6. Ytärinmään pilarin yläpinta purkaamisen la-
katua 10. VII -46.

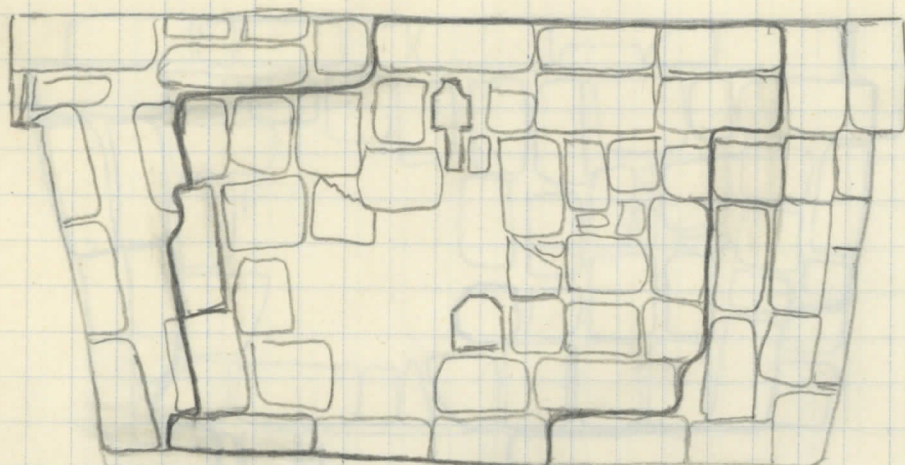

Korkein tasainen
pinta mustan sivan
sisäpuolella.

Piirros 7. Keskimmäisen pilarin yläpinta purkaamisen lakatua.

Piirros 8. läntisimmän pilarin yläpinta purkamisen lakatuna.

Korkein tasainen
pinta muren kivien
sisäpuolella.

Yhteenveto (koko seinä):

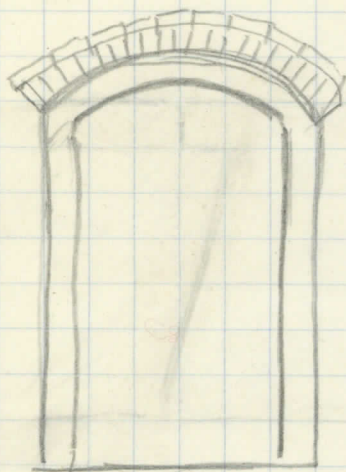
Tiilimitat ovat pääasiana keskiaikaiset, mutta ei voida sanoa, onko täällä ollut keskiaikainen muuri, joka olisi purettu, ja jonka tilistä vaasa-ajalla olisi rakennettu uusi muuri, vai onko keskiaikaiseen muuriin vaasa-ajalla rakennettu ikkuna-aukot.

Huone 54:n eteläseinän ikkunat.

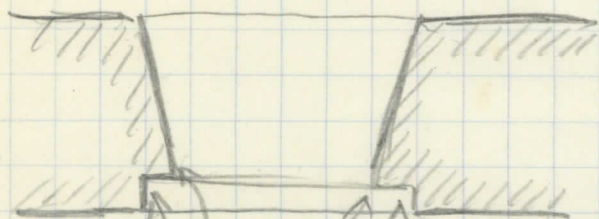
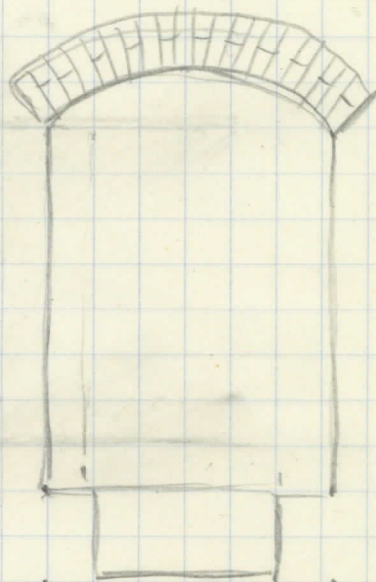
Lisähuoneesta seinän läänin puolel-
sesta keuhaki 1946.

Vaihe I (1550-luku)

Ulkkoa

Sisästä

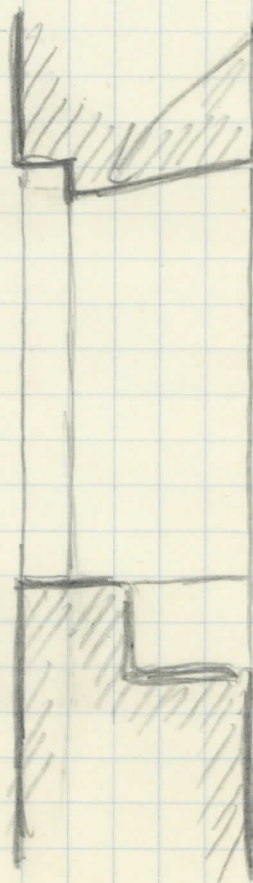
Falssi on
mutta ei
estystä
kannipuk-
kää

Uko-
kuu

Kukko on ulas
asti pöytä-
rinen ja pui-
seu
ikkunank-
kalle
on ollut Roareva

Sisäpuolel-

Tekunauha-
ei m-
falssi k-
m-
t-
noissa

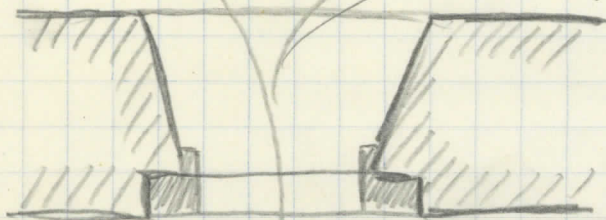
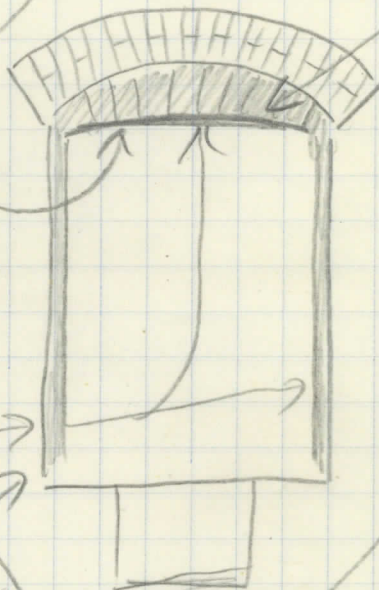
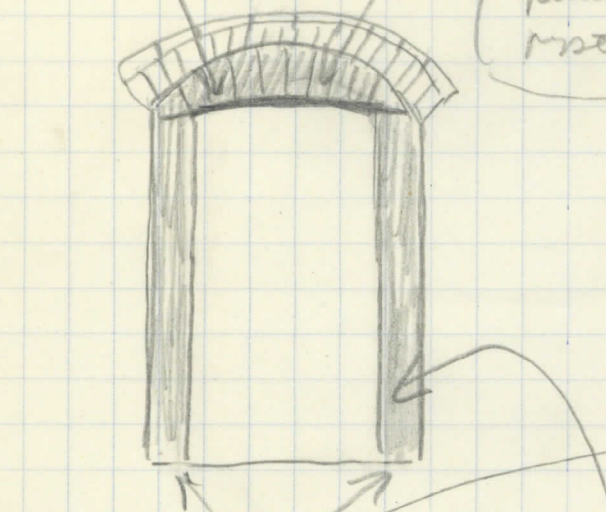
tällaiset vaakas.
 tiiilipalkit on 1614 palan
 jälkeen tehty useimpiin
 vaasa-kennakseen ikku-
 noihin, joihin nyt
 on tullut suora-
 baide-ikkumat

{ Läntrismman ikkunan
 Vaake II (1614 jälkeen)

Ulkoa

Hyvin loova
 tiiilipalkki-
 joka on kammitetui-
 visesti itsestään
 ja sitä ovat
 kannattaneet
 runkomin
 risteyspuit

Sisältä

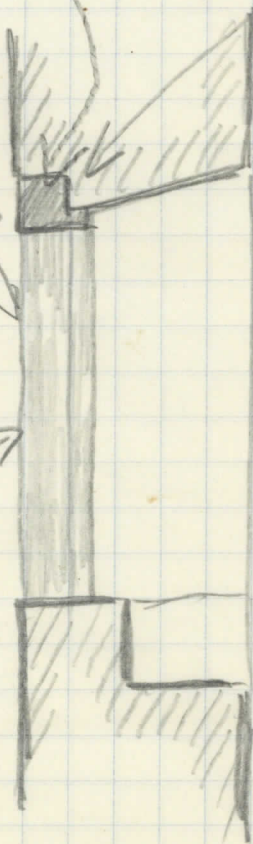

tärtemänauus
 uudemmuista,
 valon jälkeen
 tehdystä tii-
 löstä.

Ulkapuoli

Sisäpuoli

Kanninmuus uusista
 (1614) joka ehkästä tii-
 löstä tai tii-
 löstä. Helpasti ottaa
 tuota

Eteläs. ikkunoitten
vaihe II

Ensimmäinen ikkuna. Ulkoseinässä on falssi koar-
ninen säätetty. Falsiin
on liitetty tiilenkappalei-
ta tehty karmimenuus ja
ankan läheeseen tiili-
palkki.

Ikkunakarmien koaren ala-
osat on säätetty ja koaren
tölle, holvinkautopen tasoon
on ripostettu voakas. falsi.
eteläsuunt. lautalaki, jonka
pöälle on tehty epäsuorallie-
nen tähtemenuus. Seinän
sisäpinnassa on holvin
lakikoaren katkelma joi-
nne näkyviin.

Toinen ikkuna:

Ulkaseinässä on falssi mun-
nain mupeen ja peitet varus-
tetun karmimenuuksella
kuten länttösen ikkuna. Voakas.
tiilipalkki ulkaseinän pinnan
tasoon. Holvin lautalaki
ja tähtemenuus, jätetty holvi-
koaresta jätetty paikalleen
seinän sisäpintaan.

Kolmas ikkuna:

Käsitelty samalla tavalla kuin
edellinen ikkuna.

Neljas ikkuna:

Koari jätetty erivallan sekä ulka-
etta sisäpinnassa. Karmimenu-
us, ulkofalsi tuketin, tiili-
palkki. Kts. sketsit.

{ Ikkunoiden ensimmäinen
seinää uudelleen
muraattaessa heinäk. 1946

Ensimmäinen ikkuna! Falsssi päätettiin alkasei-
nään, karmimuurauk-
set murattiin kuten
vaihe II. Halvit murat-
tiin kuten vaihe I.

Toinen ikkuna!

Falsssia ei entisöity vaan
tehtiin piletit kuten vaihe II.
Halvit murattiin kuten
vaihe I. Palkki päätettiin
toistaa seksti pois.

Kolmas ikkuna!

————— II —————

Neljas ikkuna!

————— II —————

Kakkien ikkunaholvelkin käsitettiin
mursiatiliä. Piilessä oli pakko murata
kuten vaihe II kun taas halvit ja entisen uka-
falssin koari tehtiin kuten per. I siis täysin
riippumattomaksi falssin tästemuurauksesta
ja karmimuurauksesta. tästä johtuen vaurioit-
neet ikkunat, olihan että halvoja puutoantai nämä
vahingoituneet, muria vaihe I:n aseun,
pavon siis karmimuuraukset ja falssin täst-
teet poistetaan. Tämä poistaminen merkitsee,
että piilestä syntyy murtapintoja, jotka rap-
poamalla noautetaan.

tässä selasteena menettelyä noudatettiin
siksi, että betonit ovat vaativat seinän mah-
dollisimman pikaista uudelleenmuurauksia
eikä aikoa vievää rekonstruktioihin
vasta ryhtyä.

Huone 54:n eteläseinän esikuvai-
den vaskei-in halvi-pa pellirakenteesta
tehtyin puinen pienoismalli, josta käy
ilmi mm. halvien ja kaarien tiilien sijain-
ti mura tiiliä silmälläpitäen. Mallin sa-
kensi pousuwaattari Th. Lindqvist arkkit.
gloopp. T. Nygårdin laatimien suunnitelmien
mukaan.

Malli valakuvattu.

Huone 54 (kuningatarasali), lattiataso ennen betonilattian
valamista kesällä 1950.

C. J. Gardberg 1950.

Kesällä vuonna 1950 hakattiin seinien lattiatasolle kolo-
ja uutta betonilattiaa varten. Ennen tämän työn aloitta-
mista oli seinissä lattian kohdalla seuraavaa muuraus-
ta:

1. Polyjoisseinä (piirros 1).

Seinän lattiatasolla on 24 parrunkolaa. Parrunkolat alka-
vat huoneen länsipäässä olevan tynnyriholvin yläosan koil-
liskulmasta, siis ikkuna A:n itäpuolelta, ja ne päättyvät vä-
hän ennen (suunnilleen kolme metriä) huoneen koilliskulmaa.
Tässä kulmassa on ollut avotakek, sekä alla olevien hu-
oneiden avotakekkojen savukanavat. Näitten parrunkolien tiilet
on myöhemmin, vaasa-ajan jälkeen, murttu. Parrunkolien al-
la on huoneen nro 49:n polyjoisseinä. Tässä aivan parrun-
kolien alapuolella on sekailainia tiiliä, sekä suuria että pie-
miä. Näitä tiiliä on ilmeisesti murttu samalla kuin parrun-
kolot ovat muuratut undesta. Tiilimittat ovat tässä seu-
raavat:

$$24,5 \times ? \times 6,5$$

$$24,5 \times ? \times 7$$

$$26 \times ? \times 6$$

$$26 \times ? \times 7$$

$$27 \times ? \times 7,5$$

$$27 \times ? \times 7,5$$

$$27 \times ? \times 8,5$$

$$27,5 \times ? \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$29 \times ? \times 8,5$$

$$? \times 12,5 \times 7$$

$$? \times 12,5 \times 8$$

$$? \times 13 \times 8,5$$

Myöskin parrujen yläpuolella on monta eri tiililajia.
Tiilimittat ovat täällä seuraavat:

$$28 \times ? \times 7$$

$$29 \times ? \times 8,5$$

$$29,5 \times ? \times 8$$

$$29,5 \times ? \times 8,5$$

$$30 \times ? \times 8,5$$

$$? \times 12 \times 7$$

$$? \times 12,5 \times 7,5$$

$$? \times 13,5 \times 8,5$$

$$? \times 14 \times 9$$

Koroke, jonka alla
on huoneen 48:n
tyynyholvi.

Purkaus suo-
della 1939.

"Tapeetikamari"
(huone 49).

Keskiaikainen
kuningasauli.

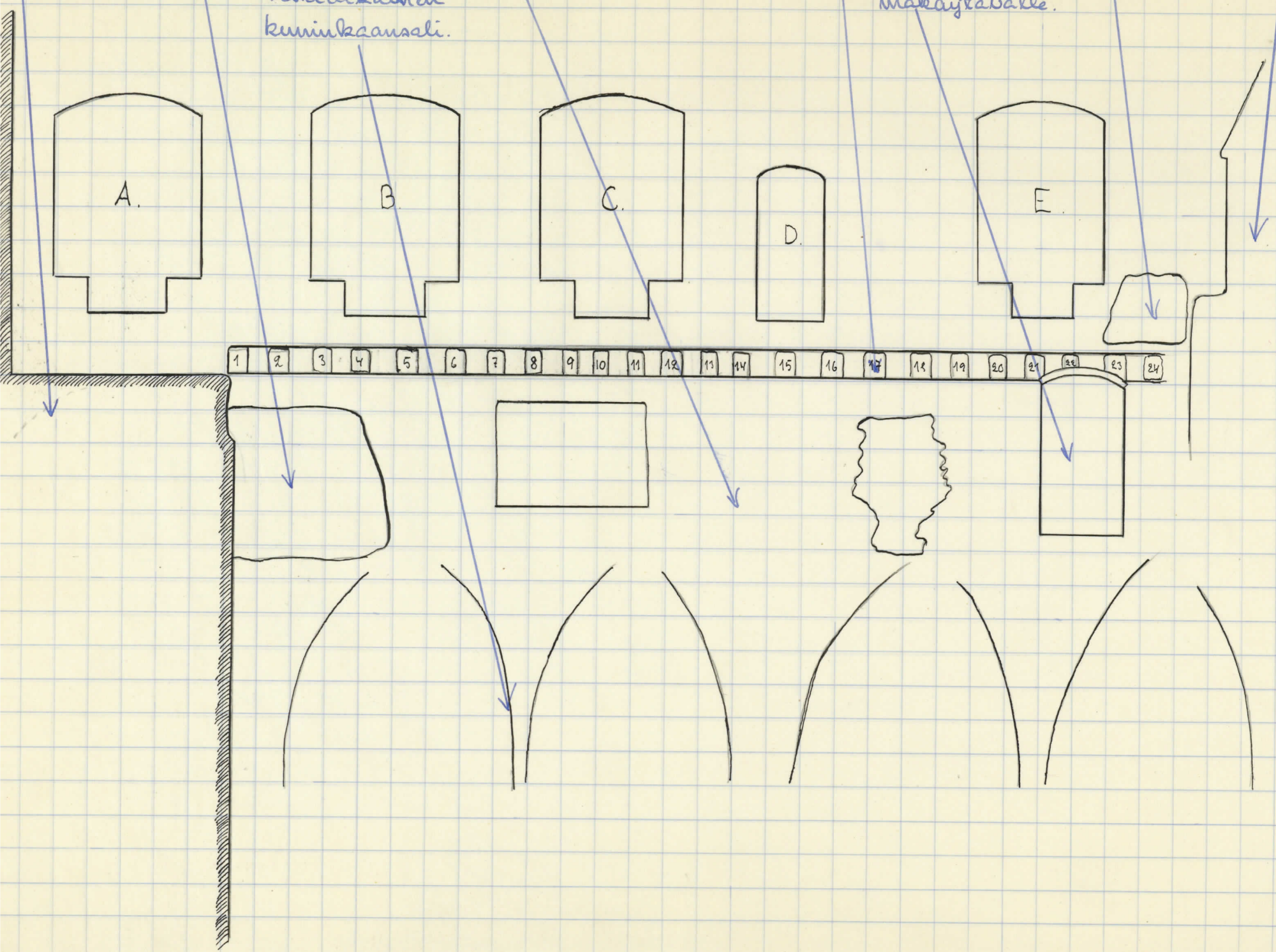
Tästä oikealle on kol-
mannen rakennuskae-
den ampumakäytävä to-
dettavissa keilimurteen
asti.

Tässä kolonni on
kolmannen rakun-
muskauden ampu-
makäytävän lieh-
sinä (piirros 2).

Avotekka. Sen va-
semmalla puolella
sawapiippu kuning-
kausaulasta, oikeal-
la piippu tapeetti-
kamarista (huone 49).

Oviankko ampu-
makäytävälle.

Piirros 1. Yläinkua
pohjainmuotoa.

Näitten tiilien yläpuolella, noin 3-5 tiilikerrosta lattiaparrujen kohdasta, on vaasa-aikaisia tiiliä huoneen rakennusajalta.

Muurin itäosassa on sen risänsä ^{kolmannen} ~~neljännen~~ rakennuskauden ampumakäytävä ja sen ~~sisä~~ portaat. Portaat alkavat alhaalla huoneen nro 37:n pohjoispäästä, ja ne päättyvät huoneeseen nro 49, joka on kuningatarensalin alapuolella. Tässä on oviaukko näihin portaitiin (piirros 1) ikkuna-aukko E:n alapuolella). ~~Tämä~~ Tämä oviaukko on ilmeisesti ^{kolmannen} ~~neljännen~~ rakennuskaudelta, koska sen tiilinen segmenttikaari on kirkolla välipohjan parrujen kohdalla (piirros 1). Kuningatarensalin lattian kohdalla on muurissa sen ulkopuolisella tiilinen rintavarustus ja ampuma-aukkoja.

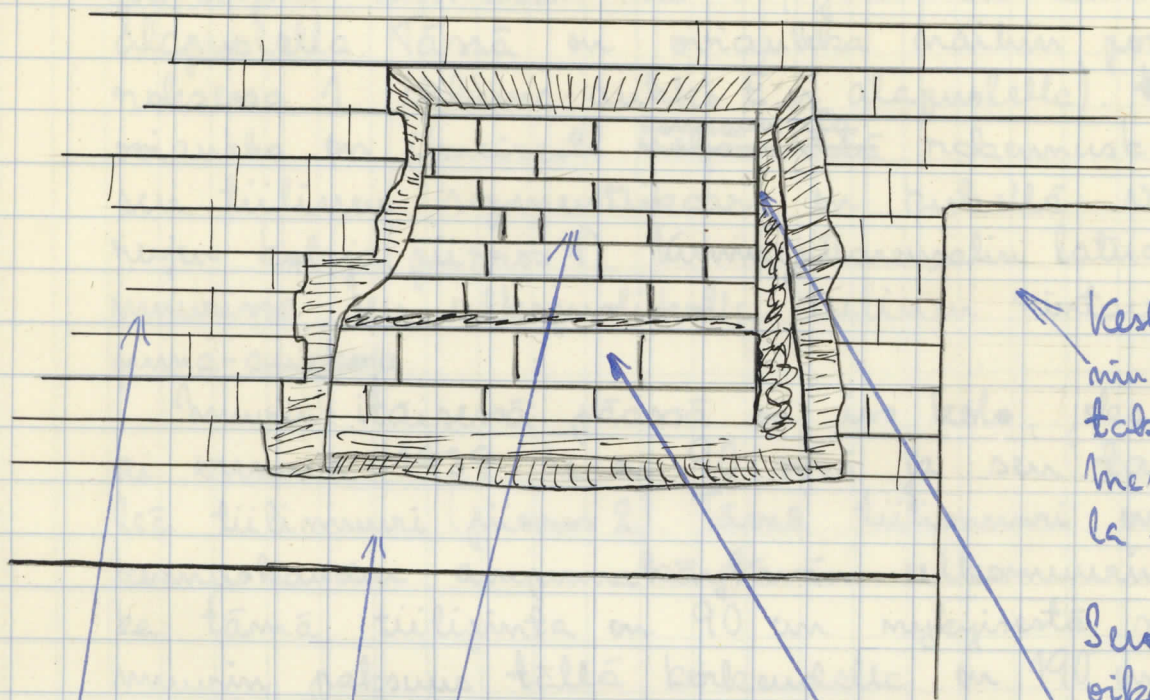
Muurin itäisessä päässä on iso kolo, joka hakattiin auki vuonna 1939. Se on 90 syvä ja sen taustalla on vielä tiilimuurin (piirros 2). Tämä tiilimuurin on ^{kolmannen} ~~neljännen~~ rakennuskauden ampumakäytävän ulkomuurin risäseinä. Koska tämä tiilipinta on 90 cm nykyisestä risäseinästä ja muurin paksuus tällä korkeudella on 190 cm, on tämän ampumakäytävän muuri 100 cm paksu. Tässä tiilipinnassa on oikealla lähellä kolon reunaa pystysuora sauma ja sen sauman oikealla puolella on täyttemurausta. Ilmeisesti on tässä ollut ampuma-aukko. Muuri jatkuu kolosta ylöspäin.

Tämän mainitun ampumakäytävän muuri jatkuu kolosta länkipäin, ja ikkuna E:n alla se muodostaa ikkunan penkin. Ikkunasta se jatkuu vielä länkipäin, ja heti ikkunan länsipuolella on unjennuurattu ampuma-aukko. Parunkolassa 17, 18 ja 19 on tämä muuri vielä todettavissa.

Tiilimitat tämän ampumakäytävän muurissa ovat $28 \times 13,5 \times 8,5$, siis selvästi ^{kolmannen} ~~neljännen~~ rakennuskauden tiiliä.

Ikkuna E:n alla on oviaukko, joka vie tähän ampumakäytävään. Tämän oven segmenttikaari on niin korkealla että kuningatarensalin lattiaparrut ovat olleet sen päällä. Tämä oviaukko ei voi olla viidenneltä rakennuskaudelta, jos samalta rakennuskaudelta kuin kuningatarensali, vaan se täytyy olla ^{kolmannen} ~~neljännen~~ ^{tai} kaudelta. ~~Tämä~~ Kuningatarensalin yläpuolella on siis jo tällä kaudella ollut

Piirros 2. Ykköskam E:n itäpuolella oleva kolo ja sen laustas-
sa oleva ~~kolmannen~~ ^{kolmannen} valkamoskauden ammunakäytävän
tiilimuri. - Pohjoisseinä. - Katsa myöskin piirros 1.

Kuningattaren-
salin pohjoisseinä.

Kuningattaren-
salin lattiarakojen
kolot.

90 cm. syväpää-
ssä oleva tiilimuri
~~kolmannen~~ ^{kolmannen} kauden
amunakäytävä-
västä.

Keskiaikaisen ku-
ningattaren avo-
taman saunapiipi.
menee tällä kohdal-
la seinän ristiin.

Suora kulma, jonka
oikealla puolella
on täytetty ampu-
ma-aukko.

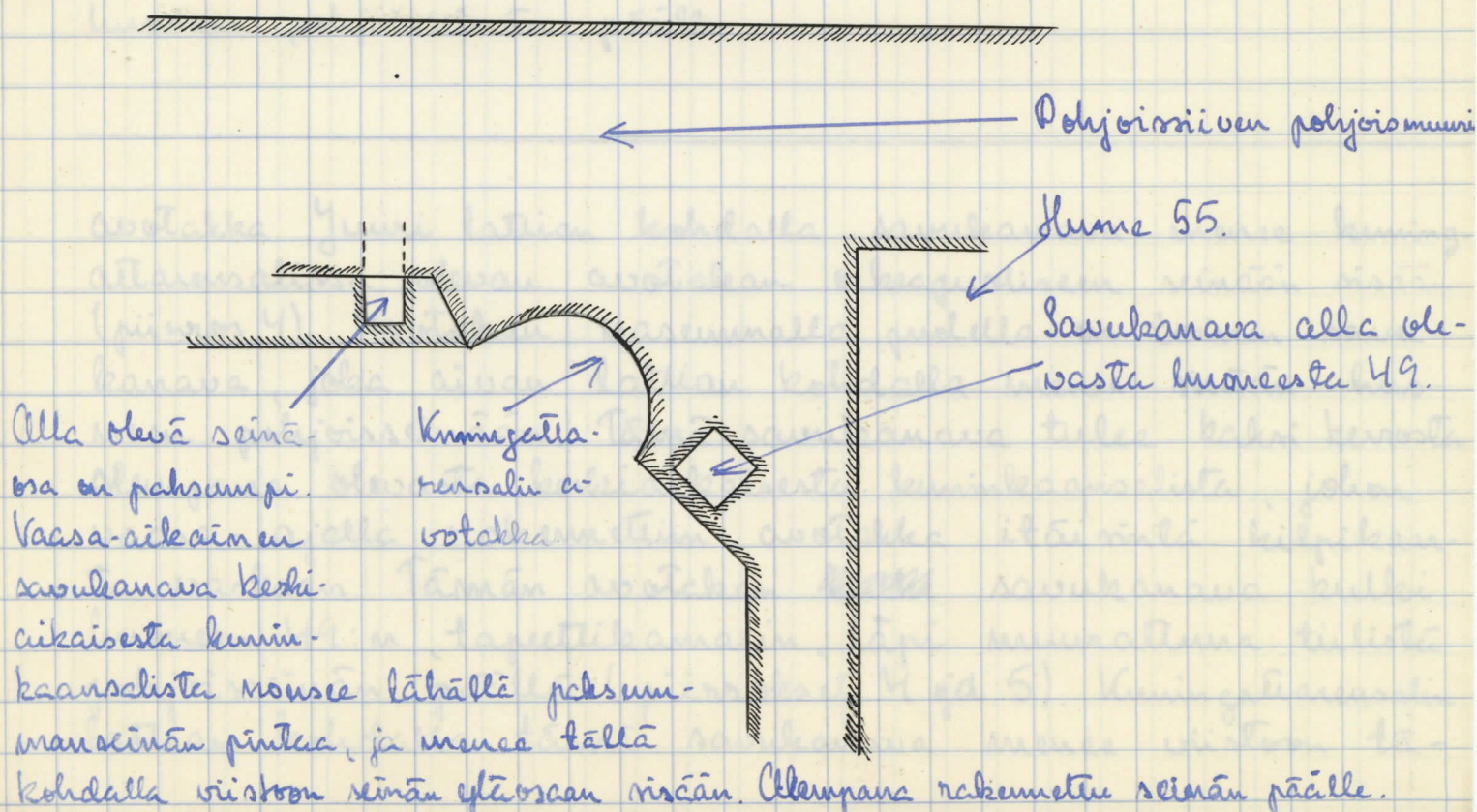
Tiiliä syjälleen. Ne
kallistuvat hiukan muu-
rin ulkomuotoon, aivan
kuin olisi tästä alke-
mät tiilikäärä. Sitä on
kuitenkin melko mah-
dotonta, koska ammun-
käytävän portaat ovat
juuri täällä alla (ne
nousevat käytävästä ylös),
ja lattiapinta ammu-
käytävän muun osassa
on suunnilleen 70 cm
tätä kohtaa alempana.

huoneita. ~ Huoneen koillisnurkassa on avotakka ja sen seinässä on tehty pieni pukeus pohjoismuuriin. Myöskin tässä on samankertainen rikeä tiilimuri kuin muualla seinässä, se on samalla korkeudella ja samalla syvyydellä kuin ikkuna E:n oikealla puolella olevassa aukossa.

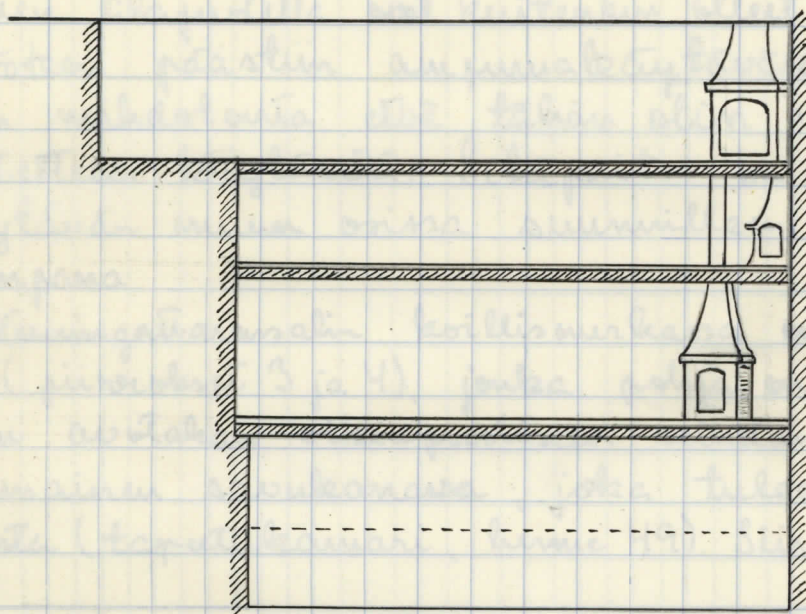
Ikkuna E:n oikealla puolella olevassa aukossa on rikeä tiilipinnan alla yksi rivi tiiliä syvällä. Tiilet kallistuvat hiukan muurin ulkosuuntaan, aivan kuin olisi tästä alkanut tiilikasari. Suunnilleen $\frac{1}{2}$ - 1 metri näitten tiilien alapuolella ovat kuitenkin olleet ne portaat joita myöskin päästiin ampumakäytävälle ja on siksi melkein mahdotonta että tähän olisi mahtunut kaarella katettua käytävää. Sitäpaitsi on lattiapinta ampumakäytävän muun osissa suunnilleen 70 cm tätä kohtaa alempana.

Kuningataransalin koillisnurkassa on ollut suuri avotakka (piirroksat 3 ja 4), jonka pohja on ollut puolipyöreä. Tämän avotakan oikeapuoliseen seinään on muurattu nelikulmainen savukanava, joka tulee alla olevasta huoneesta (tarattikamari, huone 49). Siinä huoneessa oli pieni

Piirros 3. Koillisnurkassa olevien savukanavien pohja-ala.

Piirros 4. Avotakat vaasa-ajalla huoneissa 36 (keskiaikainen kuningakaansali), 49 (n.s. tapeettikamari) ja 54 (vaasa-ajainen kuningatearansali. Osaksi Analecta Archeologica: sa olevien piirustuksien mukaan (vuodelta 1770).

Kuningatearansali,
huone 54.

Tapeettikamari, huone 49

Keskiaikainen ku-
ninkaanali, huone 36.

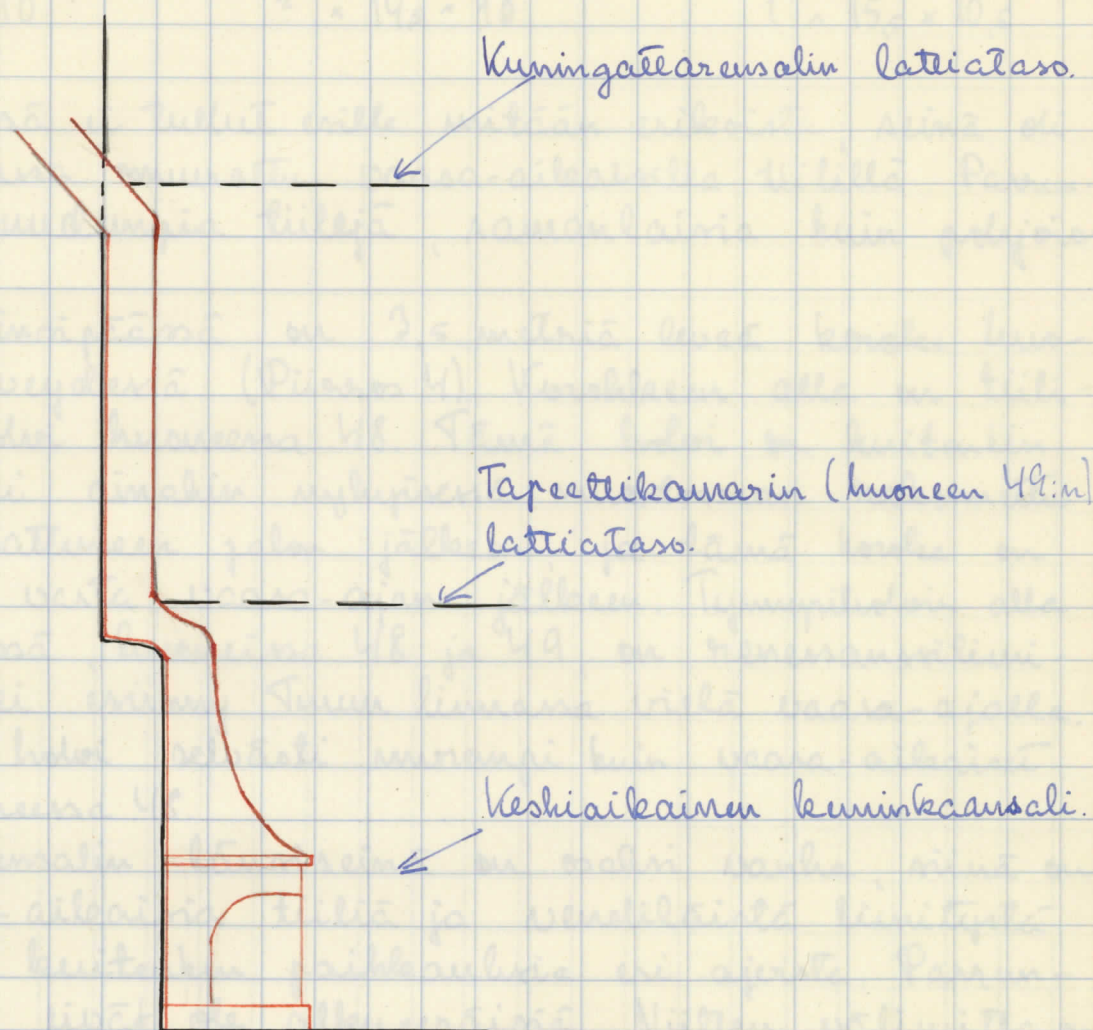
Keskiaikainen liimantupa. 23

Kellarikerros, huone 7.

Huomio! Keskiaikaisen kuningakaansalin avotakan savukanava on tapeettikamarissa, huoneessa 49, muraatun tämän huoneen polyoisseinän päälle.

Avotakka. Juuri lattian kohdalla savukanava menee kuningatearansalissa olevan avotakan oikeapuoliseen seinään sisään (piirros 4). Avotakan vasemmalla puolella on toinen savukanava, joka aivan lattian kohdalla menee sisään huoneen polyoisseinään. Tämä savukanava tulee kahri kerrosta alempana olevasta keskiaikaisesta kuningakaansalista, johon vaasa-ajalla rakennettiin avotakka itärintä kilpikaarta vastaan. Tämän avotakan ~~savukanava~~ savukanava kulki huoneen 49:n tapeettikamarin, läpi muraattuna tiilistä polyoisseinän päällä (piirrokset 4 ja 5). Kuningatearansalin lattian kohdalla tämä savukanava menee viistoon tä-

Piirros 5 Keskiaikaisesta kuminkausalista tuleva vaasa-
aikainen savukanava kuningataransalin lattian kohdal-
la, pystysuora leikkaus.

män huoneen pohjoisseinään. (Piirros 5). Mainittu avotakka
keskiaikaisessa kuminkausalissa on täydellisesti poistettu.

Kuningataransalin avotakasta ja savukanavista on kevääl-
lä 1950 otettu seuraavat valokuvat: 1076, 1077, 1078 ja
1079.

Huoneen itäisessä päätyseinässä ei ollut parrunkoloja;
seinä oli aivan nileä ja säännöllinen myöskin lattian
kohdalla. Tiilet lattian-tason kohdalla olivat saman-
laiset kuin ylempänä varinaisessa seinässä: suuria
vaasa-aikaisia tiilejä. Tiilien paksuus oli nitäpäitri
suurempi kuin muualla olevissa tiileissä. Tiilimität o-
livat seuraavat:

$29,5 \times ? \times 10$
 $30 \times ? \times 10$
 $30 \times ? \times 10,5$
 $30,5 \times ? \times 10$
 $31 \times ? \times 10$
 $32 \times ? \times 10$
 $32 \times ? \times 10$

$32 \times ? \times 10$
 $32 \times ? \times 10$
 $32,5 \times ? \times 10,5$
 $33 \times ? \times 10$
 $33 \times ? \times 10,5$
 $33,5 \times ? \times 12$
 $? \times 14,5 \times 10$

$? \times 14,5 \times 10$
 $? \times 14,5 \times 10,5$
 $? \times 14,5 \times 10,5$
 $? \times 14,5 \times 10,5$
 $? \times 15 \times 10,5$
 $? \times 15,5 \times 10$
 $? \times 15,5 \times 10,5$

Eteläseinässä ei tullut erille mitään erikoista; seinä oli ainakin pinnassa muurattu vaasa-ajaisilla tiilillä. Parrunkoloissa oli uudempia tiilejä, samanlaisia kuin polyoisseinässä.

Huoneen lämpipäässä on 3,5 metriä leveä korke huoneen koko leveydensä. (Piirros 4). Korokkeen alla on tiilimän tynnyriholvi huoneessa 48. Tämä holvi on kuitenkin aivan selvästi ainakin nykypäivän muodossaan rakennettu vuonna 1614 sattuneen palon jälkeen, ja tämä korke on siis nytynyt vasta vaasa-ajan jälkeen. Tynnyriholvin alla olevissa seinissä, huoneissa 48 ja 49, on renessanssileimittystä, jota ei esiinny Tuusulan linnassa vielä vaasa-ajalla. Sitäpaitsi on holvi selvästi nuorempi kuin vaasa-ajaiset ikkunat huoneessa 48.

Kuningattarensalin lämpiseinä on osaksi vanha, siinä on osaksi vaasa-ajaisia tiiliä ja vendliläistä leimittystä. Seinässä on kuitenkin paikallaisia eri ajoista. Parrunkolat alhaalla eivät ole alkuperäisiä. Näitten välimitta on ainoastaan 25-30 cm.

Ikkunakomero 55A
(=huone 55:n pohjoisseinä)

Kaivaukset 1-⁷6.

Huone 55 A.

Kuvaus

Hekuna-komero polyjoisseinässä. Sy-
vyys 140 cm, leveys 128 - 175 cm. Polyja-ala
vinosivuisen suunnikkaan muotoinen. Katon-
lyhyt tyynyriholvi. Hekuna-aula segment-
tikarainen, komeron kaksipolyjoisseinän levyi-
nen, yläosassa täytemuuraus. Hekunan ke-
hukset nurjat; mitat: 180 x 88 cm. Heku-
nan alla koroke, 20 cm ikkunalaudasta,
70 cm lattiapinnasta, leveys 25 cm. Heku-
nan pieliissä oleva korjausmuuraus peitetty
karheapintaisella harmaalla sementtilaastilla.
Hekunan kummaankin puolen, länsi- ja itä-
seinässä, n. 20 cm kehukseen yläreunasta alas-
päin, n. 10 cm sivureunoista sarana-koukut.
Itäseinässä myös 2 pyöreäpäistä, rengas-
maista mälyä, toinen sarana-reunan
tasalla, toinen seinän keskikohdalla, 50 cm
komeron kaakkoiskulmasta. Seinät täli-
muurauksella, karhealle laastilla peite-
tyt, kalkkatus valkoisiksi. Sekalimitys. Itä-
seinän tilimitet: 25,5 x ? x 7,5; 26 x ? x 7; 26 x ?
x 7,5; 26 x ? x 8; ? x 13 x 7; ? x 13 x 8,5; ? x 9 x 6,5;

$? \times 15 \times 8$; $27 \times ? \times 6,5$ cm.

Länsiseinän tiilimitat: $32 \times ? \times 9$; $29 \times ? \times 7,5$;
 $? \times 13 \times 7,5$; $25 \times ? \times 6,5$; $? \times 12,5 \times 7,5$; $26 \times ? \times 9$; $24 \times$
 $? \times 7,5$; $28 \times ? \times 8,5$; $25,5 \times ? \times 7$; $? \times 12 \times 7,5$ cm.

Julkunakorakkeen tiilimitat: $33 \times 16,5 \times 7,5$;
 $34 \times ? \times 9$; $33 \times ? \times 9,5$; $25,5 \times ? \times 6,5$; $33 \times ? \times$
 $8,5$; $23,5 \times ? \times 6,5$; $? \times 14 \times 9$; $? \times 11 \times 8$ cm.

Korake ja komeron sivuseinät ovat samanaikuisista muurauksista, tiilleissä keskellä. Lattian päällimmäinen tiilitaso oli tiilleissä poljois- ja sivuseinien kanssa.

Tason etä- eli eteläreunassa oli 1 tiliakerros, jossa tiilet jatkousson länsi- itä- suunnan. Tason muuran osaan päittäin, poljois- etelä- suunnassa.

I kaivaus: Lattian tiilitaso purettiin.

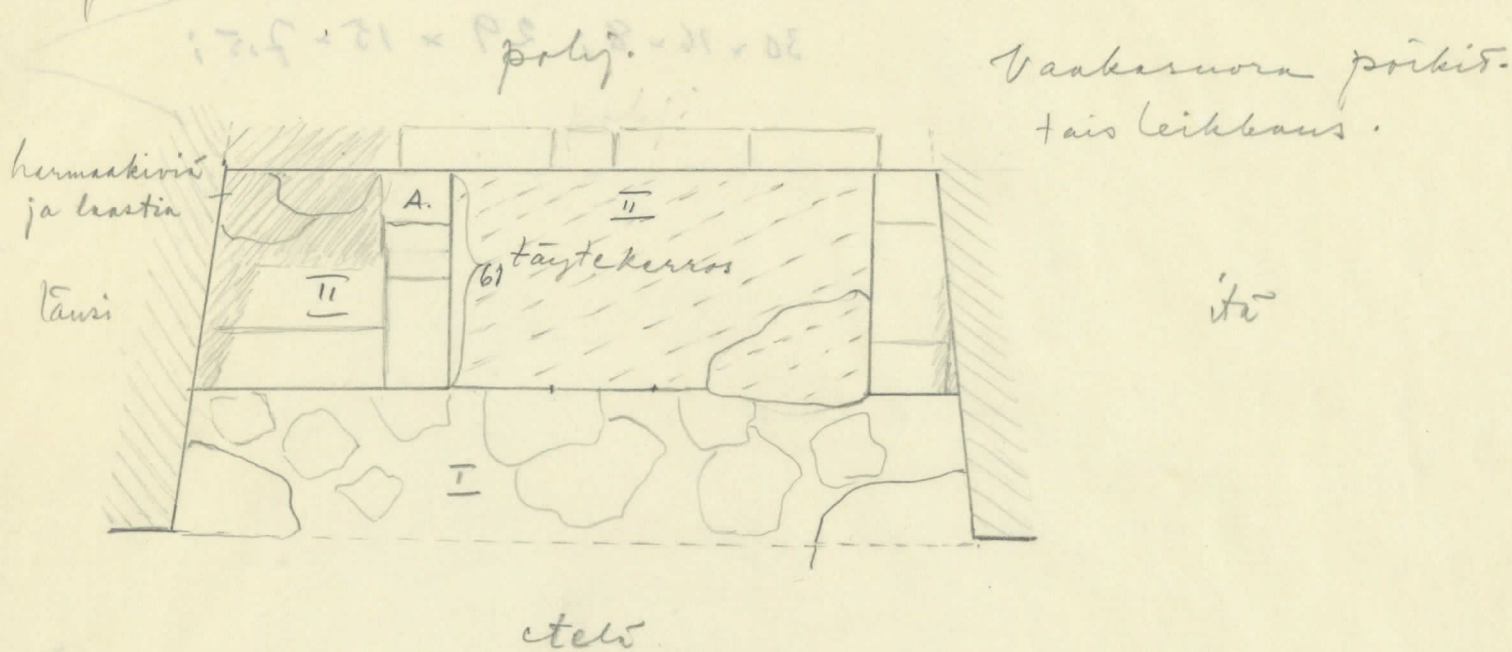
Tiilimitat: $23,5 \times 12,5 \times 6$; $31 \times 15 \times 7,5$; $31,5 \times$
 $15,5 \times 6$; $30,5 \times 15,5 \times 7$; $30 \times 15,5 \times 7$; $32 \times 16 \times$
 $7,5$; $28 \times 14 \times 8,5$; $31 \times 15 \times 8$; $31 \times 16 \times 6,5$;
 $30 \times 15,5 \times 5$; $? \times 13,5 \times 4,5$; $? \times 16,5 \times 5,5$; $? \times 13$
 $\times 5$ cm. Tason alta tuli näkyviin poljois-

reunassa tiilimuurausta osaksi ~~sädeputkista~~
~~tiilitä~~, muualla täytekerros, jossa ^{tiiliä ja} sora,
 suuria hienomerkisiä, tiilenkappaleita ja laastia.

^{suuria hienomerkisiä}
^{täytekerroksen}
 Tiilimitat: $? \times 16,5 \times 8,5$; $24 \times 13 \times 7,5$; $? \times 13,5$
 $\times 10$; $31 \times 16 \times 7,5$; $? \times 14 \times 7,5$; $? \times 16 \times 9$; $? \times 13,5 \times 8,5$.

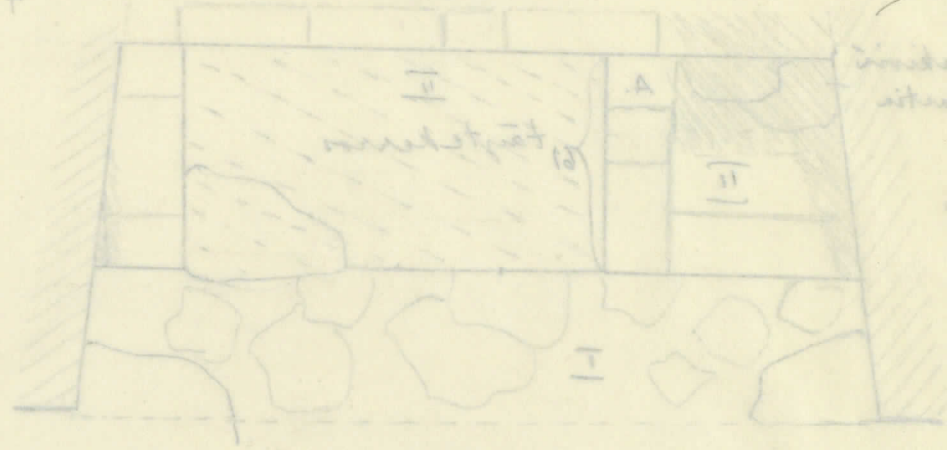
$29 \times 14 \times 8,5$; $31 \times 16,5 \times 7$; $25 \times 12 \times 7$ cm.

Kaivauksta jätettiin 95 cm:n syvyydelle, jolloin tuli vastaan epätasainen harmaakivitaso (I).

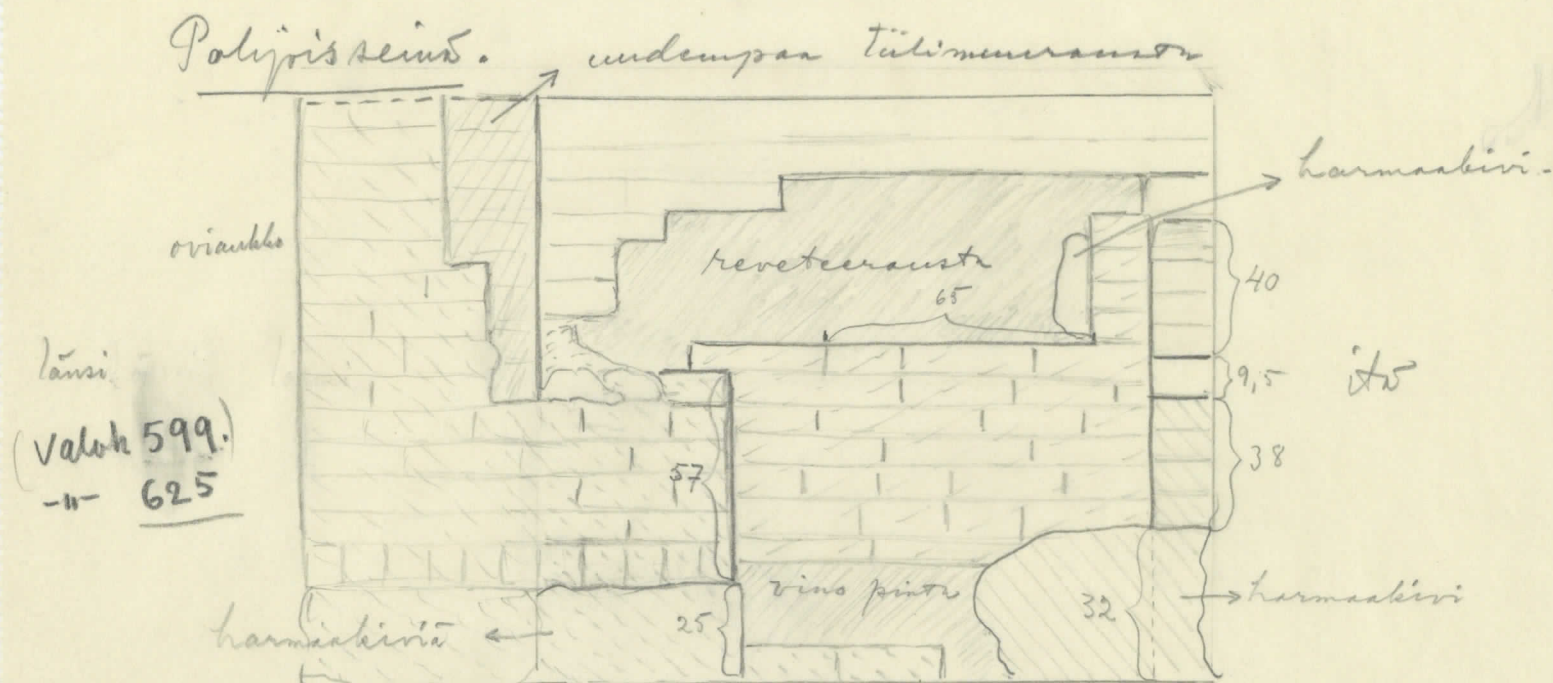
Jossa kivien välissä runsaasti kellertäväs, kovaa kalkkilaastia ja sora. Tason pohjoispuolella suora, länsiosassa suoraikulmainen pykälä (II) tulimuurauksta, korkeus 85 cm, 5 tilikerrosta, tiilet lappellaan, alimmassa kerroksessa sijaitsevan, päittäin. Pykälä on liitteenä pohjoisseinän tulimuurin kanssa; josta tuli esin seinän päällimmäisen tili-muurauksen alta, jonka tilimitat: $33 \times 17 \times 9,5$; $33 \times 16 \times 8$; $32,5 \times 16 \times 9$; $29 \times 14,5 \times 7$; $25 \times 12,5 \times 8$ cm. Pykälän koillisikulmassa on tason päällä 1 tili liitteessä pohjois-seinän kanssa, nähtävästi pykälän purettu ylimmän tilikerroksen jätte (A). Luotis-

30 x 16 x 8; 29 x 15 x 7,5;

27 x 13 x 10; 28,5 x 14,5 x 7,5;
28 x 14 x 7,5; 27 x 12,5 x 8,5;

murkkaan on harmaakivimuurauksen pykälä-
län tasoa korkeammalla. Pykälän tilimitet:
 $27,5 \times 13,5 \times 8,5$; $27 \times 12,5 \times 8$; $27 \times ? \times 8,5$; $27 \times 13,5$
 $\times ?$; $28 \times 13 \times 8,5$ cm. Pykälä on muurattu har-
maakiviperustalle, jonka korkeus tasosta
on 25 cm. Pykälän korkeus 57 cm.

Talon itäpäässä on toinen pykälä myöskin
harmakeiniperustalla. Sen korkeus on 38 cuw,
leveys poljoisseinältä lukiin 60 cuw. Se on
jatkuva ylös päin, poljoisseinässä jätettiin.
Tämä pykälä on laamalla liitetty poljois-
seinän paljastaneeseen muuripintaan. Pykä-
län tiilimitat samat kuin länsipuolen py-
kälän. Pykälän välinen poljakeros on
on etelään päin viettävä, pinnalla irtomaa-
kerros: multaa, tiilimurskaa, lastuja ja

muutamia leikkauksia.

valok. 625.

Poljoisseinän paljastuneen muurin keskiosassa on umpemmuurattu ikkuna-
aukko, jonka leveys on ollut w. 65 cm,
63 cm:n korkeudella vinosta tasosta. Täy-
temuuraus on tiiliä, jonnekin myös yksi
harmaakivi itäseuran ulottuen sei-
nän läpi ulkopuolelle asti. Valkois-
ta, kärkeä hieman sebaista kalkkilaas-
tia. Ikkunan yläosa ulottunut nykyiseen ik-
kuna-aukkoon asti.

II kaivaus. Komeron länsiseinää purettiin pykälän eteläpuolelta. Pykälän tiili-
muuraukseen jatkui lintein päin suorana muu-
riseinänä noistun myös suoraan yläpäin.
Komeron eteläpuolelta ja tämän muurin
välissä oli täytemuuraus: tiiliä ja har-
mahtavaa, kovan kalkkilaastia. Tiili-
mitat: $28,5 \times 14 \times 6,5$; $27,5 \times 14 \times 7$; $25 \times$
 14×8 ; $31 \times 13 \times 8$; $30 \times 13 \times 9,5$; $2 \times 16,5 \times 7$;
 $26 \times 12,5 \times 8$; $27 \times 13 \times 8,5$; $25 \times 13 \times 8,5$; $27,5 \times 16,5$
 $\times 8$ cm. Kaivauksen jui ikkunan komeron ete-
läpuolelta eli huone 55:n poljoisseinän / hi-
livaan, 14 cm. Kaivaukseen jatkettiin
huoneeseen, suoraan, korkean muuriseinän

pitäytyvän n. 115 cm:n päänä pyhälän itä-
reunasta, jolla n. 60 cm:n päänä komeron länsi-
seinästä. Sen länsipuolella tuli esille un-
peennurattu oviaukko segmenttikaarinen.

III kaivaus. Komeron eteläpuolen läm-
piöosan eli huone 55:n pohjoisseinän 14 cm:n
7.51 x vahvoiminen tiilimuurauksen purettiin 150 cm:n
joka kassa se oli liitteessä. (55.A.L.)
korkeudelta länsiseinään asti. Tiilimitat:
23,5 x 11,5 x 6,5; 27 x 13 x 9; 30,5 x 12 x 8; 26 x
12,5 x 7; 25,5 x 14 x 6,5; 3 x 13 x 10; 29 x 14 x 7;
22,5 x 11 x 7; 27,5 x 13,5 x 8,5; 24,5 x 13,5 x 7;
27,5 x 13 x 8 cm. Tämän muurauksen yläreun-
nan paljastui 150 cm:n korkeudella itä-
länsi-suuntainen laakea, pituus 55 cm,
leveys 18 cm, eteläreuna patunut lovellisek-
si. Sen toinen pää ulottui huone 55:n
länsiseinään asti. (T.L. 33)

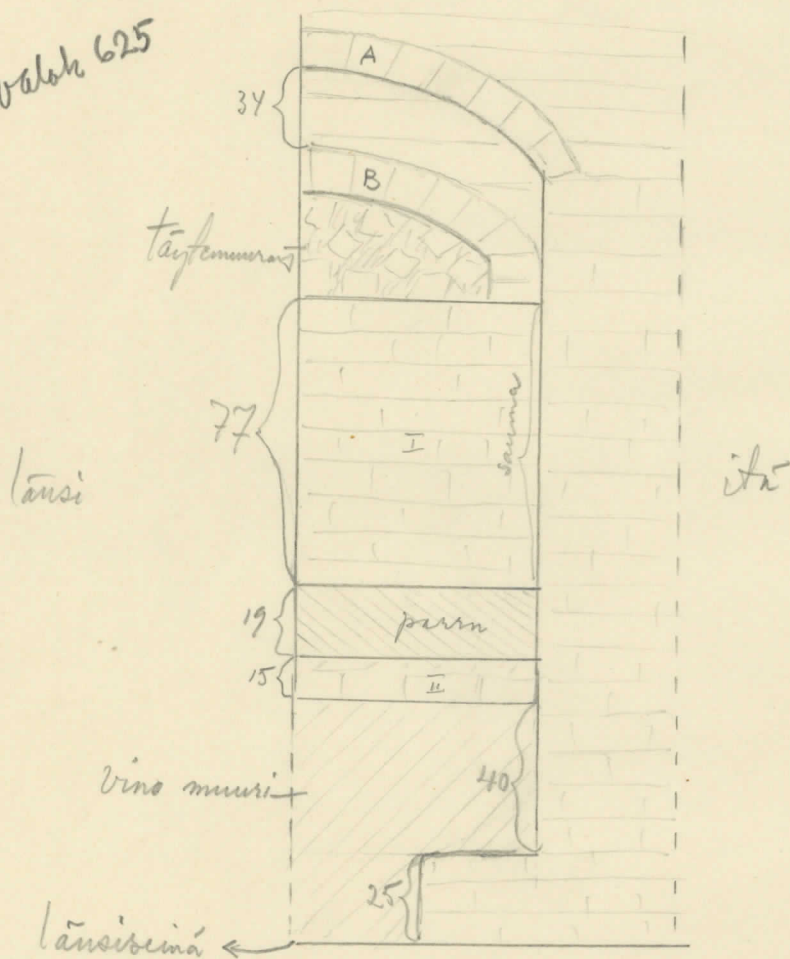
IV kaivaus. Komeron eteläpuolen länsi-
osan purettiin yleispäin n. 40-50 cm:n
leveydeltä länsiseinästä lukiin katonrajaan
saakka. Saman muurausta kuin edellisessä.
(samat tiilimitat). Muurin takaa paljastui
vanhempi pohjoinen muuriseinä, jossa oli
edellisessä kaivauksessa paljastunut ovi-

$33 \times 16 \times 8,5$; $25 \times 11,5 \times 7$; $34 \times 16 \times 8$; $33,5 \times 17,5$
 $\times 8,5$; $33,5 \times 17,5 \times 9$; $28,5 \times 14,5 \times 7,5$; $30 \times 15 \times$
 7 ; $27 \times 12,5 \times 7$; $32 \times 14 \times 8,5$; $28 \times 13 \times 10$;
 $27,5 \times 25 \times 8,5$; $28 \times 11,5 \times 8,5$; $26,5 \times 13 \times 6,5$;
 $25,5 \times 12 \times 6 \text{ cm. (55. L.)}$

tüliimitat: $25,5 \times 13 \times 7,5$; $26 \times 12 \times 7,5$;
 $27 \times 13 \times 8,5$; $26,5 \times 13 \times 7,5$; $27 \times 13,5 \times 7,5$;
 $25 \times 12,5 \times 8$; $26,5 \times 13,5 \times 6$; $32 \times 13,5 \times 8,5$;
 $29 \times 13 \times 8,5$; $26 \times 12,5 \times 8,5$; $25 \times 13 \times 6 \text{ cm}$
 (55. L. T.)

* V kaivaus. Polijoriseinän oviaukon täyte-
murus purettiin. Sen takaa paljastui
75 cm:n syvyydellä oviaukon pielestä uusi
ympyeenmurattu aukon segmentti: kaarinen (B)
34 cm matalammalla kuin oviaukon kaari.
Aukon alaosan edessä oli 30 cm:n vahoni-
nen, 77 cm:n korkuinen tiilimurus, jonka
alla oli 19 cm:n korkuinen parru itä-länsi-
suunnassa. Parrun alla 15 cm tiilimurusta,
jotka alle ulottui länsiseinän vino tiilimuri.

valok 625

Oviaukon puolikas poli-
joriseinän länsipäässä.

valok 526

B-aukon täyttemurus oli särkyneitä ti-
liä ja valkoista kalkkilaastia runsaasti kivien
välissä. Länsiseinän tiilimurus ulottui muu-
ri I:een asti; sen yläpuolella oleva osa länsi-

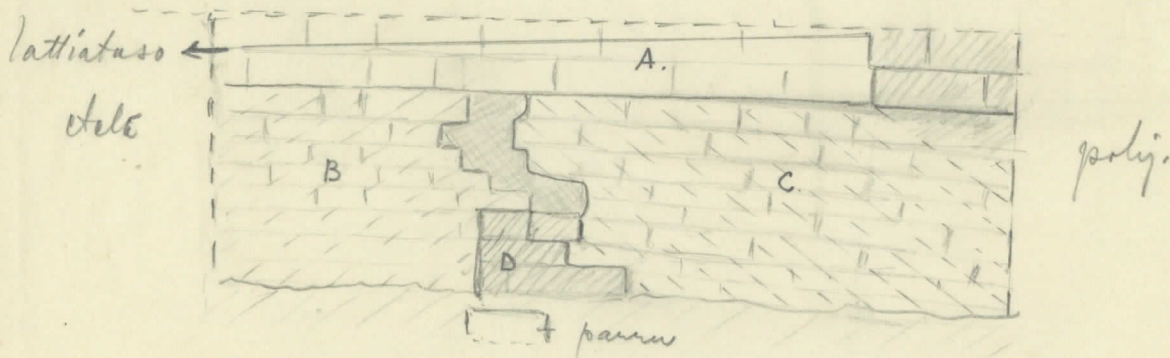
sinin A-kaaren etäisyydestä B-kaaren
asti oli täytömmästä tulista.

I määrittämisen tulokset: $27,5 \times ? \times 9,5$; $29 \times$
 $? \times 8$; $30 \times ? \times 6,5$; $? \times 13 \times 10$; $? \times 14 \times 8$ cm.

7.
 aukko. Puretum muurin vahvuus oli 53 cm.
 Lankun kohdalta ylös päin oli vain sen
 eteläisin eli pintakerros liittäessä länsisei-
 nän kanssa. Tämä muuri oli n. 80 cm. matalam-
 pi kuin sen takaa paljastunut vanhempi. *

H. 55.

VI Kaivauksen V kaivaus. Huone 55:n tiililattiataso
 purettiin n. 150 cm:n pituudelta ikkunakomerosta
 etelään ja huoneen leveydeltä. Tiilimitat: $33 \times 16 \times 10,5$;
 $29 \times 13,5 \times 8$; $28,5 \times 13 \times 9$; $33,5 \times 16,5 \times 9$; $32,5 \times 13,5 \times 8,5$; $25 \times$
 $12,5 \times 7,5$; $31 \times 16 \times 6,5$; $32 \times 16,5 \times 7$; $30 \times 13 \times 8,5$; $28 \times 12,5 \times 8$.
 Sen alla oli n. 10 cm:n vahvuinen kerros tuli-
 murskaa, soraa, lastuja ja tuhta n. 4-5 cm:n
 vahvuinen, kalkinsekaista, harmaan lasti-
 kerroksen päällä, jonka alla taas oli n. 70 cm:n
 vahvuinen työsti irtosaakeeros mukalakivien,
 harmaan kivenkappaleita, tiliä ja tülenkappaleita,
 2 profilitiiltä, laudankappaleita, soraa.
 Kaivetun kuopan länsiseinän tiilimuuraus;

Seinän ylin osa eriaikaista muurauksta kuin ala-
 osa, jonka poljoisen puoleinen muurauk muodostaa
 vinon muurimassan. Yläosan (A) tiilimitat: $27,5 \times ? \times 9,5$;
 $28,5 \times 13 \times 8,5$; $27 \times ? \times 9$; $? \times 13 \times 10$; $29 \times ? \times 10$; $? \times 13 \times$
 $9,5$ mm. Lattiataso kohota vinosti poljoiseen päin.
 Alson eteläisen puolen (B) tiilimitat: $30 \times 15 \times 7$;

$25 \times 11 \times 6$; $31 \times ? \times 7$; $? \times 13 \times 7$; $? \times 12,5 \times 6,5$; 8
 $25,5 \times ? \times 6,5$; $24,5 \times 13 \times 6,5$; $? \times 12 \times 6,5$ cm. Tämä
 muurinos on jälleen erikokoista muuraus-
 (sekalimitys) jatkun pohjoispuolen vino muuraus. Har-
 mahtava kalkkilaasti saumoissa silteillä.
 Vino muurinos (C) jatkuu aina pohjoisseinän
 unipecummuurattujen oviaukkoon saakka
 72 cm:n korkeisena. Tilimitat: $28 \times ? \times 9$;
 $32 \times ? \times 8,5$; $30,5 \times ? \times 7,5$; $25,5 \times ? \times 7,5$; $? \times 13,5 \times 6,5$;
 $? \times 12,5 \times 7$; $? \times 14,5 \times 8$; $30 \times ? \times 7$ cm. Tület lappel-
 laan juoksussa. Karheata, valkoista kalkki-
 laastia. - Alaosan muurinosien lütekohda
 murtunut. - B-muurin pohjoisessa ala-
 kulmassa on muurinjäte, lüteessä sen kanno-
 itä-länsi-suuntainen, eteläinen, suora reunus
 (D). Kuvon itäseinä on myös lülimuurausta.
 Sekalimitys.

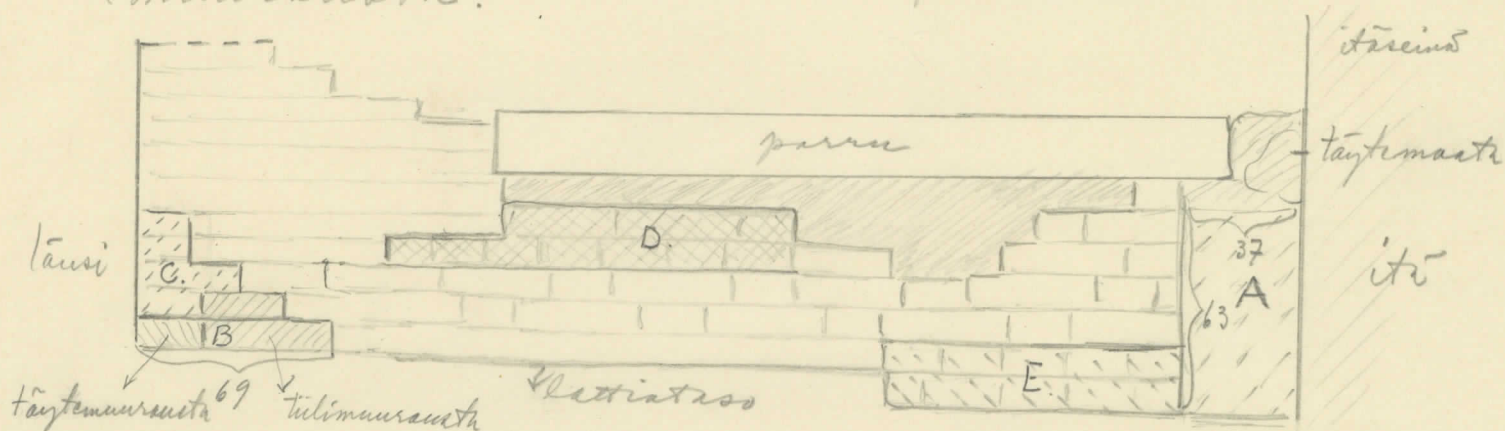
VII
 OH
VI kaivaus. Lattian parrettu edelleen
 parrun eteläpuolelta, joten kaivettu ala
 tuli 170 cm:n pituiseksi parrusta etelään päin
 ja luonne levijiseksi. Syvyys lattiatasosta
 lukien 175 cm. Täytkekerros oli samaa työ-
 sän irtomasta kuin edellisessä kaivaus-
 sessa. Sen seassa oli mustuneita mukala-
 kiviä, luita, tuolia, pumastian kappalei-
 ta, kaakelin ja savirunkuu kappaleita
 y.m. Täytkekerroksen alta paljastui las-
 tin peittämä tülilattia-taso, jonka itäreun-

Tiiliimutat: $27,5 \times ? \times 8,5$; $? \times 13 \times 8$; $? \times 12,5 \times 9$;
 $27,5 \times ? \times 8$; $27 \times ? \times 8$; $28 \times ? \times 8,5$; $28,5 \times ? \times 7,5 \text{ cm}$ ←

Tiiliimutat: $25 \times 13 \times 7$; $26 \times 12 \times 8$;
 $26 \times 13 \times 7$; $27 \times ? \times 7 \text{ cm}$. ←

nan rajoitti 63 cm:n korkeinen tiilimuraus, joka ulkoni 37 cm itäseinästä (A) Tiilimurauksen päällä oli eteläpäässä harmaakivien lattiatason rajoitti lännessä 1-2 tiilikervan korkeinen muraus (B) leveys 69 cm länsiseinästä. Sen itäreunassa oli tiilimurausta, pohjoispäässä 2 tiilikervoutta, eteläpäässä 1. Länssiseinän pohjoisessa osassa muraus kalakirvin ja tiilen kappaleita.

Kaivetun alan pohjoisreunassa oli tiilimurausta.

B-murauteen kohdalla pohjoisseinässä oli 16 cm siltä ulkoneva muurinosa, joka oli liitetty sen ja länsiseinän kanteen (C) Tiilimitat: $26,5 \times 12,5 \times 7,5$; $2 \times 13 \times 8$; $25,5 \times 2 \times 8$ cm. Sen eteläreunassa oli länsiseinässä halkeama. — Pohjoisseinän 2 tiilikervasta purun alla ulkonee seinästä itäpäässä 5 cm, länsipäässä 9 cm (D). — Pohjoisseinän itäpäässä on lattianrajassa 2 ulkonevan tiilikervasta liitteenä pohjoisseinän kanteen; alempi ulkonee 10 cm, ylempi 5,5 cm.

Pohjoisseinän tiilimitat: $27,5 \times 2 \times 8$; $28,5 \times 2 \times 9$; $28 \times 2 \times 8,5$; $2 \times 13 \times 8,5$; $2 \times 12 \times 7,5$; $2 \times 12,5 \times 7,5$; $27,5 \times 2 \times 9,5$; $27 \times 2 \times 8$ cm.

HUONE N:o 55

Tiilet

Pohjois-seinä. Seinällä olevan ikkuna-aukon tiilet:
 Aukon länsipieli enimmäkseen $6,5-7,5 \times 12-13,5 \times 24-26$, pienempi osa $8,5 \times ? \times 26$, $8 \times ? \times 30$, $8,5 \times ? \times 32$, muutamia $9,5 \times ?$, $7,5-8 \times ?$.
 Aukon itäpieli $7-7,5 \times 12,5 \times 24-26,5$, muutamia $8,5 \times 12,5 \times 26,5-27$, $8 \times ? \times 26$, $6,5 \times ? \times 27$, pieli osittain korjausmuurauksesta (ei uutta) sekalaisilla tiilillä ja pätkillä: $8,5-9 \times 16,5 \times ?$, $8,5 \times 15,5 \times ?$, $9 \times 13 \times ?$, $8 \times 15 \times ?$, Aukossa ei ole sirupenkejiä, piilet ovat latviaan asti, piilien alaosat epätasaisista sekä osittain korjattuna, muutamia tiilenpätkiä lattialaan: $10 \times 14 \times ?$, $? \times 16-16,5 \times ?$.

Aukon holvi $8 \times 13 \times 30-31$, $8-8,5 \times 13 \times 27-28$, $9,5-10 \times 13 \times ?$, muutamia $6,5 \times 13 \times 26$, $7,5-8 \times ? \times 31$, $8,5 \times ? \times 29,5$.

Ikk. karmien alla oleva muuraus: $8,5-9,5 \times 16 \times 32,5-34$, $6,5-7 \times 12,5 \times 23-25$, $8 \times 13,5-14 \times ?$.

Seinän länsinurkassa: enimmäkseen $6,5-7,5 \times 13-13,5 \times 25-25,5$, muutamia $8 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times 26,5-27,5$, $9 \times ? \times 29$, $7,5-8 \times ? \times 29,5-31$.

Itäseinä. Pohjoisnurkassa olevat seinätiilet:
 ylhäällä $7-7,5 \times 12,5-13,5 \times 24-26,5$, muutamia $8 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times 27$,
 keskellä $6,5-7 \times 12,5 \times 23,5-25$, muutamia $8 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times 26-27$,
 alhaalla $6,5-7,5 \times 12,5-13 \times 24-25,5$, muutamia $7,5-8 \times 13 \times ?$, $8,5 \times 16 \times ?$, $8 \times ? \times 26,5$, $8,5 \times ? \times 29,5$.
 Ovi-aukon yläpuolella olevat seinätiilet: $6-7,5 \times 12,5-13,5 \times 23,5-26,5$, muutamia $8 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times 26,5$, $8,5 \times ? \times 27$, $7,5-8 \times ? \times 26,5$.
 Ovi-aukon eteläpuolella olevat seinätiilet: $7-7,5 \times 12,5-13,5 \times 24-26,5$, muutamia $7,5-8 \times ? \times 25,5$, $8 \times 12,5-13,5 \times ?$, $8 \times ? \times 26-27$, $6 \times 13 \times ?$, $7 \times 12 \times ?$.
 Etelänurkassa olevat seinätiilet: ylhäällä $6-7,5 \times 12,5-13,5 \times 24-27$, keskellä $6-7,5 \times 12-13,5 \times 24-27$, muutamia $7,5-8 \times 13 \times ?$, $8 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times 26,5-27$, alhaalla $8,5-9 \times 13,5 \times 30,5-32$, $6,5-7,5 \times 12,5-13 \times 24-26,5$, muutamia $7,5-8 \times ? \times 25-26$, $8,5 \times 12,5-12,5 \times 27,5-28,5$, $10-11 \times 15,5-16,5 \times 32,5-33,5$.

Länsi-seinä: seinän etelänurkassa: ylhäällä $7-7,5 \times 12-13 \times 25$, $8-8,5 \times 14 \times 29,5-31$, muutamia $7,5-8 \times ? \times 30,5$, $8 \times ? \times 28$, $8,5 \times 14 \times ?$, keskellä $7-7,5 \times 13 \times 25,5$, $8-8,5 \times ? \times 27-27,5$, $8-9 \times 14 \times ?$, $8,5 \times ? \times 30$, $6 \times ? \times 28$, $10-10,5 \times 16,5 \times 32,5-34$, alhaalla $9,5-10,5 \times 15-15,5 \times 30-32$, alhaalla väkän ylempänä $6-7 \times 13 \times 24-27$, muutama $8,5 \times 14 \times ?$.

(Huone 55, länsiseinä)

Huone N:o 54jään johtavan ovi-aukon yläpuolella olevat seinätülit: $8 \times 13^? - 14^? \times 30,5 - 31$, $6,5 - 7,5 \times 12 - 13,5 \times 24,5 - 27$, $8,5 \times 12,5 \times 27,5$, $10 - 10,5 \times 15,5 \times 33 - 34$, muutama $8 \times ? \times 26,5$, $7,5 \times 14 \times ?$.

Ovi-aukon pohjoispuolella olevat seinätülit: alempana $9,5 - 10,5 \times 14,5 - 15 \times 32,5 - 34$, ylempänä $6 - 7 \times 12,5 \times 24 - 27$, $9,5 \times 15 \times 32,5$ muutama $10 \times ? \times 28$, $8 \times 13,5 \times ?$, $8,5 \times ? \times 28$.

Seinän pohjoisnurkassa olevat seinätülit: keskellä $6,5 - 7 \times 12,5 - 13 \times 23 - 25,5$, $7,5 - 8 \times 13 \times ?$, $7,5 - 8 \times ? \times 26$, $7,5 \times ? \times 31$, $8 \times 13,5 - 14 - 14,5 \times ?$, $8 \times ? \times 28,5$, $8 \times ? \times 30,5$, $8,5 \times 15 \times ?$, $8,5 \times ? \times 30$.

Eteläseinä.

Seinällä olevan ikkuna-aukon itäpuolen sekä seinän itänurkalla olevat tülit $9,5 - 10,5 \times 16 - 16,5 \times 32,5 - 33$, sekä yksi tüli $10 \times ? \times 28,5$, itänurkassa alhaalla muutamia tüliä $8 - 9 \times 13,5 - 14 \times 30$, itänurkassa ikk.-aukon yläpuolella $8 \times 12,5 \times 25,5 - 27$. Ikkuna-aukon länsipuolen sekä seinän länsi-nurkalla olevat tülit: $10 - 10,5 \times 15,5 - 16,5 \times 32,5 - 33$, $10 \times 14,5 \times 29 - 30$, muutamia $8 \times ? \times 29$, $9,5 \times ? \times 28$, sekä yksi tüli: $12 \times 16 \times 33$, länsinurkassa ikk.-aukon yläpuolella olevat seinätülit: $8 - 9 \times 12,5 - 13 \times 26,5 - 27,5$.

Ikkuna-aukon holvi rapp. peitossa, muutamia tüliä näkyvissä $6,5 - 7,5 \times 12,5 - 13 \times 25^?$. Ikkunan karmin alla oleva muuraus: sekalaisia tüliä $6,5 - 7 \times 14 \times 26,5 - 28,5$, $10 \times 16 \times ?$, $9 \times ? \times 29$. Ikkuna-aukon penkkien tülit: $8,5 - 9,5 \times 15,5 - 16,5 \times 33 - 34$ muutamia $8 - 9 \times 14 - 14,5 \times 29 - 30$, $8 \times 13 \times ?$.

Huone 55ⁿ ikkunakarmin vierustat uudehkon rapp. peittämä, rappaus mahd. samanakuista kun karmien paikallepano. Huone 55ⁿ tiilimitat otettu vain muutamista kordista koska seinä on rappauksen peittämä.

Huoneessa tiililattia tülit sekalaisia: $? \times 16 \times 30,5 - 31,5 - 32,5$, $? \times 15,5 \times 30 - 30,5 - 31 - 33$, $? \times 15 \times 30,5 - 31,5$, $? \times 14,5 \times 29$, $? \times 14 \times 29$, $? \times 13,5 \times 27,5$, $? \times 13 \times 26,5$, $? \times 12,5 \times 24 - 24,5 - 27$, $? \times 12 \times 24 - 26$, muutama: $? \times 16,5 - 17 \times 23,5 - 24$.

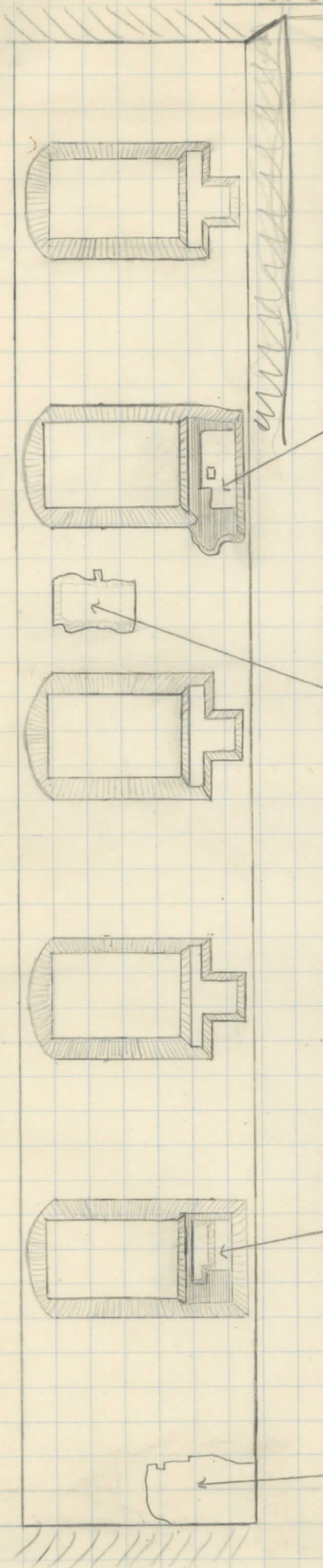
Huone № 55:ssä olevat etelä- ja pohjois-siipien välillä olevalle puusillalle johtavat tiiliporaat.

Porras-askelien tiilien sivuruus: $7 \times 13,5 \times 28-28,5$, $7 \times 13,5 \times 29$,
 $7-7,5 \times 14-14,5 \times 28-29$, $6,5 \times 13 \times 27,5$, $6,5 \times 14 \times 28,5$.

Portaikoon itäinen seinä tiilimuurausta: sekalaisia tiiliä sekä tiilen pätkiä $8-8,5 \times 13 \times 26-27,5$, $8,5-9 \times 16 \times 33,5$, $7,5 \times 2 \times 27,5$, $8 \times ? \times 29$, $8,5 \times 13 \times ?$, $8,5 \times ? \times 32$, $8,5 \times 12 \times ?$, $6,5 \times ? \times 24$. Portaikoon itäseinän etelä-osassa (puusillalle johtavan ovi-aukon holvin alla olevat portaikoon seinätiilet): rapp. peittävä muuntamia näkyöissä $8-8,5 \times 12-12,5 \times 26-27,5$, muuntama $8,5-9,5 \times 16 \times 32,5$, $7 \times 12,5 \times ?$, $9 \times ? \times 30$.

Portaikoon länsiseinä tiilimuurausta. (Huone № 55:n länsiseinän eteläpuolen ala-osa): $6-6,5 \times 12,5-13 \times 24-25,5$,
 $7-7,5 \times 12,5 \times 25$, $9,5-10 \times 15,5 \times 33$, muuntama $9,5 \times 14 \times ?$, $9 \times ? \times 29$, $8,5 \times 13 \times ?$,
 $8,5 \times ? \times 28$, $8 \times ? \times 27,5$, $8,5 \times ? \times 30$, $8 \times ? \times 25$, $7,5-8 \times 14 \times ?$.

Puusillalle johtavan ovi-aukon länsipieli: tiilimuurausta: $9-9,5 \times 13-14 \times 28,5-30$, muuntamia $8,5 \times 13-13,5 \times ?$, $8,5 \times ? \times 27,5$,
 $7,5 \times ? \times 24$, ovi-aukon holvit tiilimuurausta: pohjoisemman holvi sekalaisia tiiliä $8,5-9 \times 16 \times 33-34$, $8 \times 13 \times ?$, $8 \times ? \times 27$,
 $8 \times ? \times 31$, $9 \times 13 \times ?$, muuntamia $7 \times 14 \times 29$, $7,5 \times ? \times 25,5$, eteläisempi alempana oleva holvi: $6,5-7,5 \times 13,5-14,5 \times 27-27,5$.

Keskiaikainen ampuma-aukko
joka unperimurattien vasa-
ajalla Aukon riväpuolella pois-
tettiin täytteenmuutus vuon-
na 1939. Ulkokuoli on vielä
unperimuraton.

Purkaus vuodelta
1939. 150 mm sy-
vydeltä on keski-
aikainen ampu-
ma-aukko joka
unperimurattiin
vasa-ajalla. Auk-
ko on täynnä ti-
limumkkaa ja har-
maakiveä.

Purkaus vuon-
della 1939.
Purkaus me-
nee nevesee-
hauksen läpi
keskiaikaisen
muurin.

Keskiaikainen ampuma-
aukko, joka unperimurattiin un-
perin vasa-ajalla. Aukon
jälkeen vuoma 1939.

Ilmeisesti on kaikkien ikkuna-aukkojen alla odotettu
unperimurattuja keskiaikaisia ampuma-aukkoja.

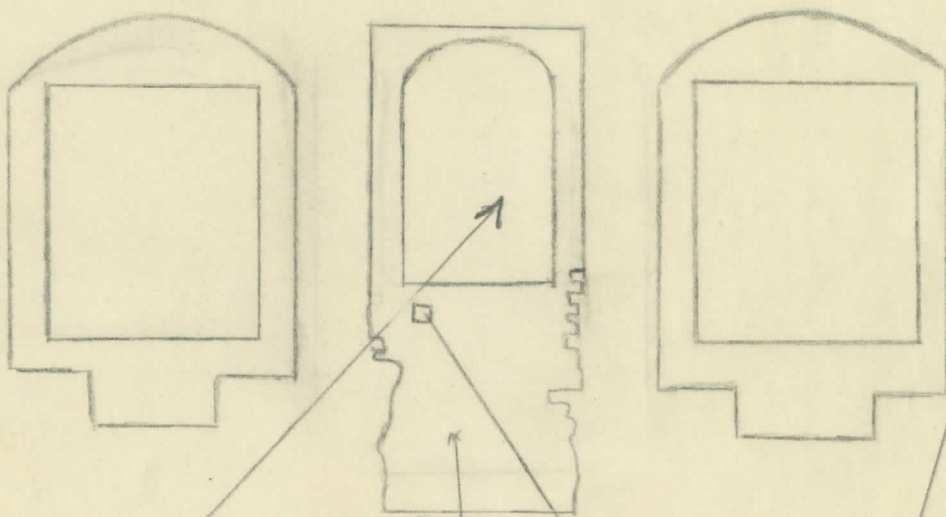
Huone 57. Ykkösa-aula.

Konttori Guldberg
1946.8

1614 unpeennuurattu
ja 1946 avattu aulko.

Keskiaikainen muuri.

Vaasa-ai-
nen muuri.

V. 1939 avattu aulko

Parureikä.

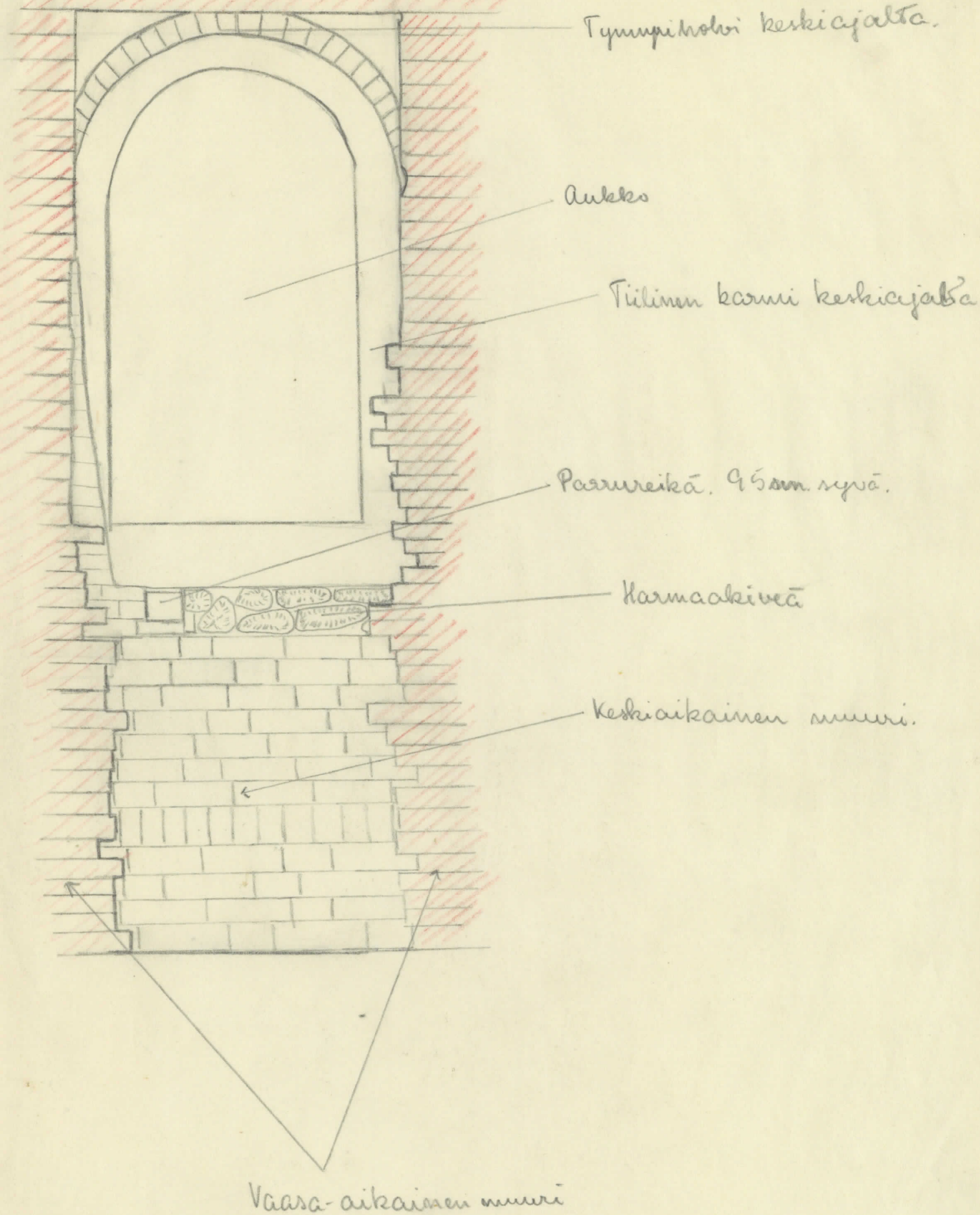
Jätönni.

Vaasa- aikainen
muuri.

Vaasa- aikainen
muuri.

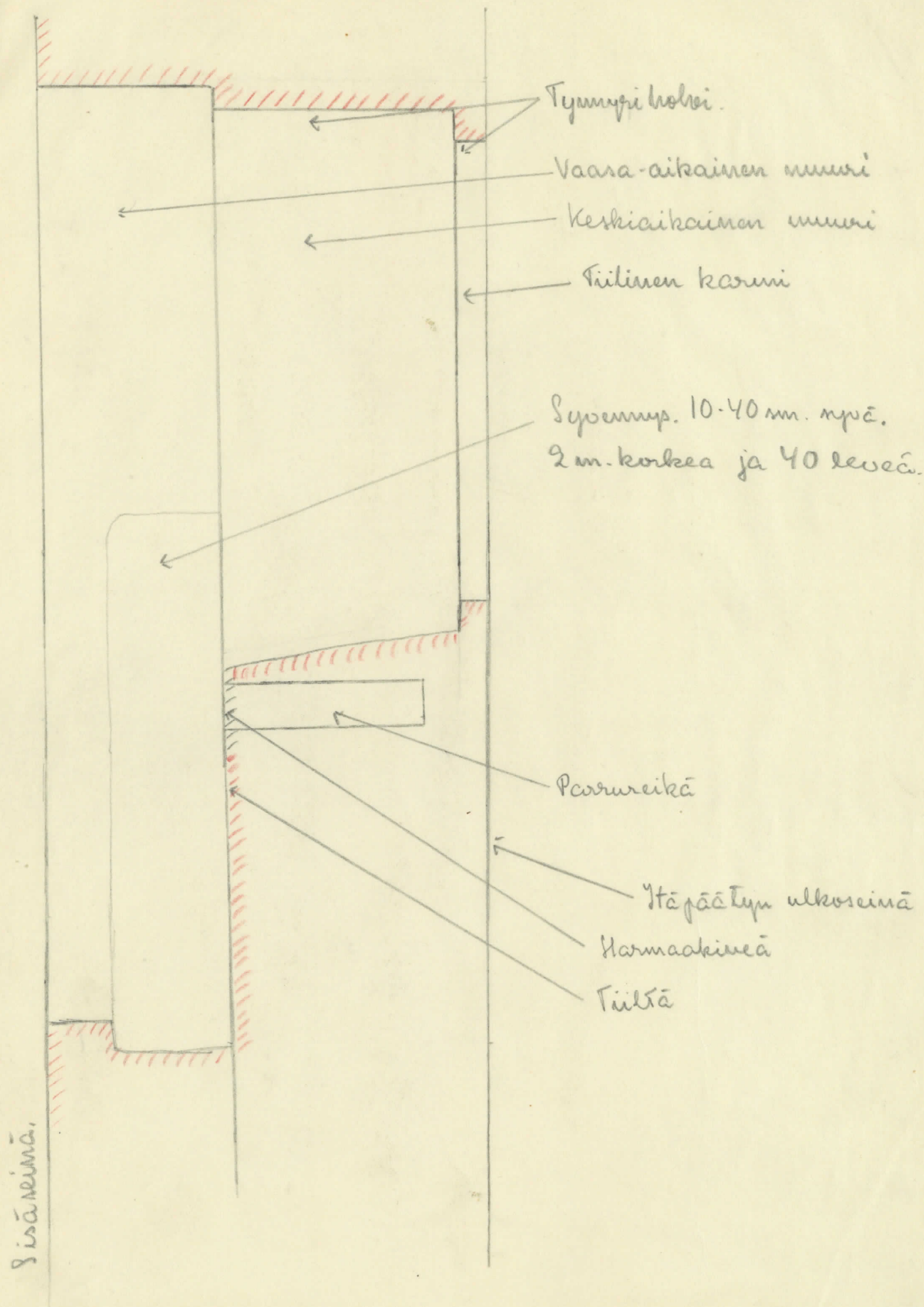
Keskiaikainen muuri,
75 cm. syvenpää.

Piirros 2 Yläseinämän keskeltä erille otettu aukko.

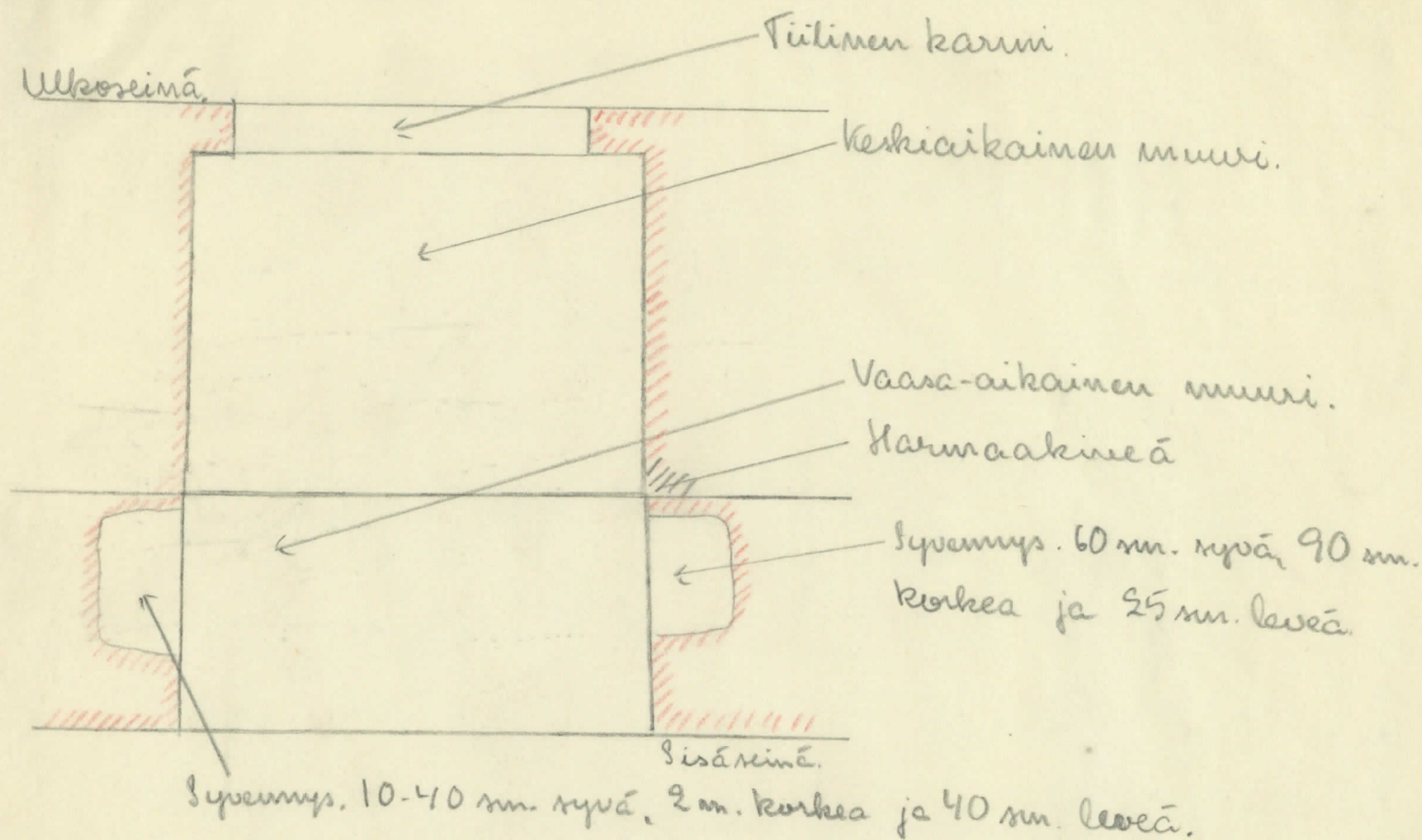

Piirros 2.

Pystysuora läpilyöntikäärä.

Piirros 4. Vaakamora läpileikkaus.

Tiilimitat.

Keskiaikaiset.

$28 \times 8,5 \times ?$
 $28 \times 9 \times ?$
 $29,5 \times 8,5 \times ?$
 $30 \times 8,5 \times 14$
 $30 \times 9 \times ?$
 $30,5 \times 9 \times 12$
 $31 \times 8 \times 13$
 $31 \times 9 \times ?$
 $31 \times 9,5 \times 12,5$
 $31,5 \times 9 \times ?$

Vaasa-aikaiset.

$23,5 \times 6,5 \times 12,5$
 $24 \times 6,5 \times 12$
 $28,5 \times 9 \times 14$
 $29 \times 8 \times ?$
 $29,5 \times 8 \times 13,5$
 $30 \times 8 \times 13$
 $31,5 \times 8 \times 14,5$
 $32,5 \times 10 \times 15,5$
 $33 \times 8 \times 13$

$33 \times 8,5 \times 15,5$
 $33 \times 9 \times 14$
 $33,5 \times 9 \times 16,5$
 $34 \times 8 \times 16$
 $35 \times 10,5 \times 16$
 $? \times 7 \times 12$
 $? \times 8 \times 13,5$
 $? \times 8,5 \times 16,5$
 $? \times 9 \times 16$

Aukko, joka avattiin 1939, sijaitsee luoneen itärei-
nässä aivan keskiosassa kahden muuremman ikku-
naaukon välillä. Aukon korkeus on keskellä 190 cm.
ja sen leveys 1 metri. Seinän paksuus on aukon koh-
dalla 180 cm. Tästä on 110 cm keskiaikaista muuria
ja 70 cm. vaasa-aikaista muuria. Vaasa-aikainen
muuri on sisäpuolella.

Aukon keskiaikainen muuri on yläpuolella ty-
myriviikkimurtoinen, kun taas vaasa-aikainen
muuri on tasainen. Keskiaikaisessa muurissa on
tymyriviikkimurtoinen tiilinen ikkunakarumi.

Vaasa-aikaisessa muurissa on aukon alapuolella
purkaus, jonka korkeus on 180 cm. ja leveys 110 cm.
Tämä purkaus on tällä kohdalla paljastanut kes-
kiaikaisen muurin. Tässä muurissa on aivan au-
kon alapuolella parureikä, jonka syvyys on 90 cm.
Vaasa-aikaisessa muurissa on tällä kohdalla ^(puolella) pohjois-
40 cm. leveä syvennys purkauksen koko pituudessa.
Syvennyksen syvyys on 10-40 cm. Eteläpuolella on
110 cm. korkea syvennys, jonka leveys on 25 cm ja
syvyys 60 cm.

Keskiaikaisessa muurissa on muutama harmaa-
kivi, mutta muurin on sekä keski- että vaasa-aikainen
muuri tiilimuurauksa.

HUONE N:o 56
(trilet)

Eteläinen seinä.

Läntisin ikkuna-aukko: aukon länsipieli, ylhäällä 9,5-10,5x16,5x33,5-34, muutamia 8,5-9x13,5x?, 9x?x30, alhaalla 10x16-17x33-34, 9,5-10x14,5-15x?, 10x?x30,5, 10x?x32, 9x13x?,

Itäpieli: ylhäällä 8-9x13x27,5, 9,5-10x?, alhaalla 9,5-10,5x16-16,5x33, 8x15x?, 8,5x?x30

Aukon kolvi 8,5-9,5x12,5-13,5x28,5-29, muutamia 8x13x?, yksi rautapalannut 7,5x?x26,5. Tiilien pituus otettu vain muutamista tiilistä.

Aukon sivupenkit: 8,5x?x32, 8x14x?, 8x13,5x27, 8x16x?, 10x?x33, muutama rautap. 7-7,5x11-12x23,5-24,5.

Aukon pohja: korjausmurausta enimmäkseen vanhoilla sekal. tiilillä 10x?x34, 8x15,5x?, sekä melko uusia muutamia 7,5x13-13,5x28,5.

Ikkunakarmin ala oleva muraus 10-10,5x16,5x34, 8,5x13x26,5-27, 6,5-7x?, ylempänä korjausmurausta: 6,5x15,5x30,5. (tiilet halkaistu).

II ikkuna-aukko lännestä.

Läntinen pieli: ylhäällä 9,5-10,5x16x33-33,5, 9x12,5-13,5x27, 8-8,5x12,5x27,5, alhaalla 10,5-11x16,5x33, 8-8,5x13x27,5.

Itäinen pieli: ylhäällä 10x16x32,5-34, 8,5x13x?, 10x?x27,5, 8x?x26, sekä yksi rautap. 10x14,5x?, alempana 9,5-10,5x16-16,5x33,5-34, 10x?x28,5, 8,5x?x27.

Aukon kolvi: 8,5-9x13-13,5x27,5-29, tiilien pituus epävarma koska tiilien päät ovat kakattu.

Aukon sivupenkit: 10x16x33,5 8x15x31, 6,5-7x12,5x24,5.

Läntinen sivupenkki osittain korjausmurausta sekalaisilla tiilillä.

Karmin alla oleva muraus 8,5-9x13-13,5x26-27, 9,5-10x16x33, ylempänä korjausmurausta 6-6,5x15x30,

Aukon pohja: 8,5x13x27,5, 8x16,5x32,5, sekä pätkiä.

III ikkuna-aukko lännestä.

Läntinen pieli: ylhäällä 10-10,5x16-17x34, 8,5-9x13x27-27,5, muutamia 7x12x?, 6x?x24, 9,5x14x?, 9,5x15,5x?

alkaalla $10 \times 16 - 16,5 \times 33,5 - 34,5$, $8,5 - 9 \times ? \times 27 - 27,5$,

Itäinen pieli: ylhäällä $10 - 10,5 \times 15,5 - 16 \times 33,5 - 34,5$.

alkaalla $10 - 10,5 \times 16 \times 33$, $9 \times 15 \times ?$, $10 \times ? \times 28,5$, $9 \times ? \times 28$,
 $8,5 \times 13 \times ?$,

Aukon holvi: $8,5 - 9 \times 12,5 - 13,5 \times 26,5 - 27,5$, $6,5 - 7 \times 12,5 - 13 \times 24,5$,
 $6,5 - 7 \times 12,5 - 13 \times 26 - 27$, holvi tiilien pituus vain muutamista tiilistä

Aukon sivupenkit: $10 \times 16 \times 33$, $6,5 \times ?$, $7,5 \times 14 \times 28$, sekalaisia pätkiä

Karmin alla oleva muuraus: $10 \times 16 \times ?$, $9 \times 13,5 \times ?$,
ylempänä muutama varsi korjausmuurausta
 $6,5 \times 13,5 \times 27$, $6 \times 15 \times 30$,

Aukon pohja: $8 - 9 \times 12,5 - 13 \times 26,5 - 27$, $8 \times ? \times 29,5$, $10,5 \times 16 \times 33,5$.

Lännestä II ja III:n ikkuna-aukon väliset seinätiilet: ylhäällä $8 - 9 \times 12,5 - 13,5 \times 27,5 - 28,5$, $9,5 - 10,5 \times 16 - 17 \times 32 - 34$,
muutamia $7 - 7,5 \times 12 - 13,5 \times ?$. Keskellä vain muutama tiili näkyvissä $10 - 10,5 \times 15 - 15,5 \times 33,5 - 35$, $8,5 \times 13 \times ?$, Alkaalla
olevat seinätiilet $8 - 9 \times 12,5 - 13,5 \times 26 - 28$, $9,5 - 10,5 \times 15,5 - 16,5 \times 33 - 34$,
muutamia $6,5 - 7 \times 11,5 - 12,5 \times 23,5 - 25$, $9 \times ? \times 33,5$.

Lännestä I ja II ikkuna-aukon väliset seinätiilet: ylhäällä $9,5 - 10,5 \times 15,5 - 16,5 \times 32,5 - 34$,
 $8 - 9 \times 12,5 - 13 \times 27$, $7 - 7,5 \times 12,5 - 13 \times ?$, muutamia $9 \times ? \times 34$, $6,5 \times ? \times 25$, $9,5 \times ? \times 29$,
keskellä $8 - 8,5 \times 13 \times 27$, $10 - 10,5 \times 16 \times 33,5$, alkaalla $9,5 - 10,5 \times 16 - 16,5 \times 32,5 - 34$,
 $8 - 9 \times 12,5 - 13,5 \times 27 - 27,5$, muutamia $9,5 \times 15 \times ?$, $7,5 \times ? \times 27$, $8 \times ? \times 25$.

Länsinurkassa olevat seinätiilet: ylhäällä $9,5 - 10,5 \times 16 - 16,5 \times 33,5$,
 $9 \times 12,5 - 13 \times 28,5$, seinällä oleva kanttivarvi, noin 1 mtr seinän yläreunasta, alempana $8,5 \times 13 - 13,5 \times ?$,
keskellä olevat seinätiilet $8 - 8,5 \times 12 - 13 \times 26,5 - 28$, $10 \times 16 \times 33,5$,
alkaalla $8 - 8,5 \times 13 \times 26 - 26,5$, $10 - 10,5 \times 16 \times 34$, muutama $8,5 \times 14 \times ?$.

Seinässä alkaalla III ja IV:n kerroksen välillä, olevat parrureikien välit korjausmuurausta, tiilet enimmäkseen melko uusia. $7 \times 13 - 14 \times 27 - 28,5$.
Seinässä länsinurkassa alkaalla pieni ala korjausmuurausta $6,5 \times 14 \times 28$, muutama $7 \times ? \times 30$,
 $8 \times ? \times 29,5$.

Läntinen seinä. Seinä kokonaan rappauksen peittämää tiilimuurausta. Tiilien suuruus etelänurkassa ylhäällä ja keskellä: enimmäkseen $7-7,5 \times 12,5-13 \times 24-26,5$, muntamien tiilien suuruus $6-7 \times 12-13,5 \times 24-26,5$, $7,5-8 \times 12,5-13 \times 24,5-27$, seinässä aivan ylhäällä noin 5-6 varvia $8,5-9 \times 16 \times 33,5-34$, alkaalla: $7-7,5 \times 12,5-13,5 \times 24,5-25$, $8-8,5-9 \times 13-13,5 \times 26,5-28,5$, sekä muntamia $8,5 \times ? \times 31$,

Seinällä olevan ovi-aukon tiilet: aukon eteläpuolelta $8-8,5 \times 12-13 \times 26-27,5$, muntamia $6,5-7 \times 12 \times 24-25$, $8 \times 12 \times 24$, aukon pohjoispuolelta $6-7 \times 12-13 \times 24$, $8 \times 14 \times 27,5$, $9 \times 13,5 \times 28$, $7,5 \times 13 \times 31,5$, $8-8,5-9,5 \times ?$,

Seinässä ovi-aukon eteläpuolella $7-7,5 \times 12,5-13,5 \times 24,5-25$, $8-9 \times 12,5-13,5 \times 26-27$, muntamia $8 \times ? \times 30-30,5$, $9,5 \times 13 \times ?$, seinässä ovi-aukon pohjoispuolella $6,5-7,5 \times 12,5 \times 23,5-25,5$, $8-8,5 \times 13-13,5 \times 27-28$, muntamia $7,5-8 \times 12,5 \times 23,5-24$, $8 \times 13 \times ? \times 30-31$,

Seinässä ovi-aukon yläpuolella $7-7,5 \times 13-13,5 \times 25-26$, muntama $7,5 \times 14 \times ?$, $8 \times 13 \times ?$, seinässä aivan ylhäällä noin 5-6 varvia $9-10 \times 16-16,5 \times 33-33,5$, $8,5 \times 16,5 \times 33$.

Seinän pohjoisnurkassa olevat seinä tiilet: ylhäällä $7-8 \times 13 \times 24-24,5$ muntamia $6-6,5 \times ? \times 26$, $8 \times ? \times 27$, aivan ylhäällä muntamia varvia $8,5-9 \times 16 \times 32,5-33$, $8,5 \times 15,5 \times 32,5-33$, alkaalla $6,5-7 \times 12,5-13 \times 24-26$, muntamia $8-8,5 \times 13 \times 28$, $8 \times ? \times 31-32$, $7,5-8 \times ? \times 26$, Pohjoisnurkassa korjausmuurausta noin 30-60 cm leveyden, koko seinän korkeuden suuruisen ala, tiilet sekalaisia $8,5 \times ? \times 27$, $6,5-7,5 \times 12-13 \times 25-26$, $7,5 \times ?$.

Pohjoinen seinä, seinän länsinurkassa ovat seinätiilet: ylhäällä enimmäkseen pätkiä $7,5 \times 15 \times ?$, $8 \times ? \times 26$, $8,5 \times 13 \times ?$, $9 \times 13 \times ?$, $6 \times ?$, $9 \times ?$,

alhaalla $10-10,5 \times 16 \times 33,5-34$, $8,5 \times ? \times 26$, $9 \times ? \times 29,5$ sekä muutamia pätkiä $8-8,5 \times ?$, $10 \times ?$, nurkassa alhaalla pieni ala korjausmurausta: $6-7 \times 14,5-15 \times 28-29,5$

Ikkuna-aukko lännestä, länsipieli: ylhäällä $8,5 \times 16 \times 32,5-33$, alhaalla $10-10,5 \times 16 \times 33-34$, $8-8,5 \times 12,5-13 \times ?$, $9 \times 13-14 \times ?$, $8-8,5 \times ? \times 30-32$, $8,5 \times ? \times 29,5$, $9,5 \times ? \times 28,5$.

Itäpieli: ylhäällä $8-9 \times 16-16,5 \times 33,5-34$,

alhaalla muutama tiili näkyvissä $10 \times 15,5 \times ?$, $8 \times ? \times 25$, $8,5 \times ? \times 27,5$.

Aukon kolvi: rapp. peittämä muutamia näkyvissä $9-9,5 \times 16 \times 33-33,5$ sekä yksi $10 \times 13,5 \times ?$,

Aukon sirupenkit: Kulmat korjausmurausta melko uusilla tiilillä $6,5-7,5 \times 13-14 \times 27,5-28,5$, sirupenkiiden pohjois osat aikaisempaa murausta $8,5-9 \times 16 \times ?$, $7,5-8 \times 15 \times 30$, $9,5 \times 15 \times ?$,

Ikkunakarmin alla oleva muraus $9,5-10,5 \times 16 \times 33,5$, ylempänä korjausmurausta $7 \times ? \times 30,5$.

Aukon pohja: $? \times 12,5-13 \times 25-26$, Aukon pohja mahdollisesti osittain korjausmurausta parrureikien yläpuolen kohdalla: $9,5 \times 17 \times 34$, $9 \times 16 \times 35$, sekä melko uusia tiiliä $7,5 \times 13-14 \times 28$.

II ikkuna-aukko lännestä: itäpieli ylhäällä $8,5 \times 16 \times 33-33,5$, alhaalla $8-8,5 \times 13 \times 29,5-30,5$, $9-9,5 \times 13,5 \times 27-28$, $9 \times 14 \times ?$, $7 \times 13 \times ?$, $8 \times 13 \times 27$, $9-10 \times 16,5 \times 32,5-34$,
Länsipieli: ylhäällä $8-9 \times 15,5-16,5 \times 32,5-33$, alhaalla $8-9 \times 12,5-13 \times 27,5-28,5$, $8,5-9 \times 14-15 \times ? \times 31$, $9,5-11 \times 15-16 \times 33,5$, $8 \times ? \times 26,5$

Aukon kolvi $8,5-9,5 \times 16-17 \times 33-33,5$,

Aukon sirupenkit korjausmurausta $7 \times 13,5 \times 28$, läntisemmässä penkissä osa aikaisempaa murausta: $9 \times 16 \times ?$, $8,5-9 \times ?$, $9 \times 15 \times ?$,

Karmin alla oleva muraus: $10,5-11 \times 16,5 \times 33-34$, $9,5 \times ? \times 33$, $8 \times ? \times 30$, $7,5 \times ? \times 29$, yläosa korjausmurausta: $7-7,5 \times 13 \times 27-28$. Aukon lattia $? \times 12,5-13 \times 27-28$, $? \times 14,5 \times ?$, Aukon

(Huone 56, pohj. seinä)

pohja osittain korjausmuurausta III ja IV kerroksen parrureikien yläpuolella: $9,5 \times 16 \times 33-33,5$, sekä melko uusi-
tiili $7 \times 13 \times 28,5$.

Seinässä lännestä I ja II ikkuna-aukon välillä
olevat tiilet: ylhäällä $8,5-9,5 \times 16-16,5 \times 32,5-34$, seinän
yläreunassa oleva kantivarvi $8,5 \times 12,5 \times ?$, $9 \times 13-14 \times ?$, muu-
tama $7 \times 13 \times ?$, keskellä olevat seinätiilet $8,5-9 \times 15,5-16 \times 33-34$, $8 \times 13 \times ?$, $8,5 \times 13,5 \times ?$, $8,5 \times 14,5 \times ?$, $8 \times ? \times 26,5-27,5$, $8 \times ? \times 28,5$,
alhaalla $9,5-10,5 \times 16-16,5 \times 33-34$, sekä yksi $9 \times ? \times 28,5$.

Seinässä, lännestä II ikk. aukon itäpuolella, olevat
seinätiilet: ylhäällä $8,5-9,5 \times 16 \times 33-35$, muutama $10,5 \times 16 \times 34$, ylhäällä oleva kantivarvi $9,5 \times 13 \times ?$, $9-9,5 \times 14 \times ?$, $9 \times 16 \times ?$, keskellä olevat seinätiilet: vain
muutamia näkyvissä $9 \times 12,5-13 \times ?$, $8 \times ? \times 26$, $8 \times ? \times 30,5$.
Alhaalla ^{alhaalla olevat seinätiilet $9,5-10,5 \times 16 \times 32,5-33$} vähän ylempänä muutamia tiiliä näkyvis-
sä $8,5 \times 12,5-13,5 \times ?$, $8,5 \times ? \times 27,5$, $9-9,5 \times ? \times 29$, $9,5 \times ? \times 27$, sekä yksi
tiili $7 \times ? \times 28$.

III ja IV:n kerroksen välillä, olevat parrujen reiät
korjausmuurausta melko uusilla tiilillä $7-7,5 \times 13-14 \times 28-29$.

Huone No 56:n tiilimitat otettu vain muutamista kohdis-
ta koska seinä on rappauksen peittämä.

Huone 56:n ikkunakarmien vierustat uudehkon
rappauksen peittämät. rappaus mahd. saman aukusta
kun karmien paikallepano.

Huone 56
jatkoa

Komero 56 A (kaiiraus)
Ikkuu-Komero 56 II (kaiiraus)

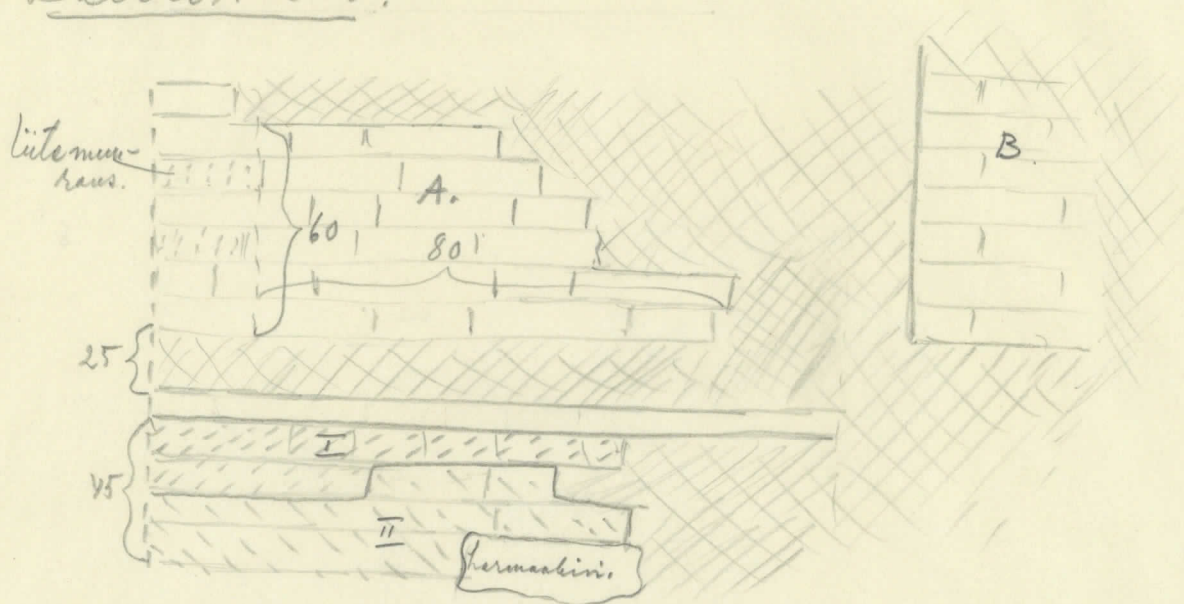
Huone 56. A.

I kaivaus. Pohjoisseinän luoteismurkan purkamisen ^{länssiseinän vierestä n. 2 m:n} ^{1 m:n leveydeltä} korkeudelta, seinän alassa, n. 70 cm:n korkeudelta, oli täyttemuurauksia: tiilenkappaleita, soraa ja runsaasti karheaa kalkkilaastia. Yläosassa tällimuuraus, 1 tällivaivus, sekalinnitys, pinta laastittu ja kalkattu. Tällimitat: $29 \times 13,5 \times 7,5$; $31 \times 14,5 \times 6,5$; $33 \times 16,5 \times 10$; $28 \times 13,5 \times 6,5$; $34 \times 17 \times 9$; $34 \times 17 \times 10$; $29 \times 13,5 \times 6,5$; $3 \times 14,5 \times 6,5$; $3 \times 13,5 \times 8,5$; $28 \times 14 \times 9$; $3 \times 13 \times 9,5$ cm (56. P.). Lütteleessä länssiseinän tällimuurauksen kanssa. Tällimuurauksen takana oli täyttemuurauksia: harmaakiviä, tiilenkappaleita, karheaa, soraa sekä keltävää laastia runsaasti.

Länssiseinän tällimuuraus jatkui pohjoiseen n. 80 cm ^(A) ulottuen kaivoksen alaa tasoon saakka ja muodostaen alaosassa ^(I ja II) (45 cm korkeudelta) 2 porrasmäistä uloketta. Sen yläpuolella oli pyöreä (halk. n. 5 cm), poly.-eteli-saumainen tukirauta, jonka pinta osaksi murtunut. Sen päällä oli 25 cm:n korkeinen täyttemuuraus - kerros, jonka päällä tällimuurauksia 60 cm:n korkeuteen länssiseinän jatkon. Tällimitat: $26 \times 12 \times 6,5$; $25 \times 11 \times 7$;

$3 \times 11 \times 6,5$; $27 \times 12,5 \times 9$; $30 \times 3 \times 8$ cm. Kalkkilaasti ulkonee saumoissa. Muurin poljois-pää särjelly.

Länsiseinä.

Länsiseinän kaivauksta jätettiin syvemmälle länteen tiilimuurauksen poljoispuolelle ≈ 35 cm., jolloin tuli näkyviin pieli, tiilimuurauksta (B). Tiilimitat: $25 \times 3 \times 8$; $3 \times 12 \times 8$; $3 \times 12 \times 9$; $26,5 \times 3 \times 9$ cm.

Tähtimuurauksta purettaessa tieli kaivutun alan itäpäässä näkyviin toinen pieli 110 cm:n etäisyydellä edellisestä itäpäästä.

1.

Huone 56. II.

Pohjoisseinän läntinen ikkunakomero.
Komeron molemmilla sivuilla korakkeet 28 cm
ikkunalausta matalammalla, pituus 115,
leveys 45-58, korkeus 45 cm.

I kaivaus - Läntinen korake purettiin.
Se oli muurattu rusista tiilistä. Tiilimitat:
 $27 \times 13 \times 7,5$; $28,5 \times 13 \times 8$; $28 \times 15 \times 7,5$; $29 \times 13,5 \times 7,5$; $27,5 \times 11,5 \times 7$; $28 \times 13,5 \times 6,5$; $27 \times 13 \times 6,5$; $27 \times 12,5 \times 7$; $28 \times 13 \times 7$ cm (56. II.).

Lattiaosan purettiin komeron keskikohdasta ja läntisen korakkeen alta n. 47 cm:n
vakuudelta. Sen eteläosa oli samoja rusia
tiiliä kuin läntinen korake. Takana oli pohjoispuolelta
oli vanhoista tiilistä. Tiilimitat:
 $34,5 \times 17 \times 9,5$; $33,5 \times 17 \times 9,5$; $32,5 \times 18 \times 8,5$; $35 \times 17,5 \times 9$; $33 \times 17,5 \times 8,5$; $33 \times 16 \times 9,5$; $23,5 \times 12 \times 7$; $26 \times 13 \times 6,5$; $29,5 \times 14 \times 7,5$; $28 \times 13 \times 8$; $25 \times 12,5 \times 6$; $27 \times 13 \times 7$; $32 \times 16 \times 9$; $28,5 \times 13 \times 7,5$; $26,5 \times 11,5 \times 8$; $25 \times 12,5 \times 6,5$ cm (56. II. L.). Läntisen korakkeen pohjoispäässä oli pohjoisseinässä tiilimuuraus, pieni, ^(I) 63 cm:n levyinen, yläreuna 58 cm. ikkunalaustasta alaspäin.

Tämä muurauksen jatkui pohjoiseen 72 cm.

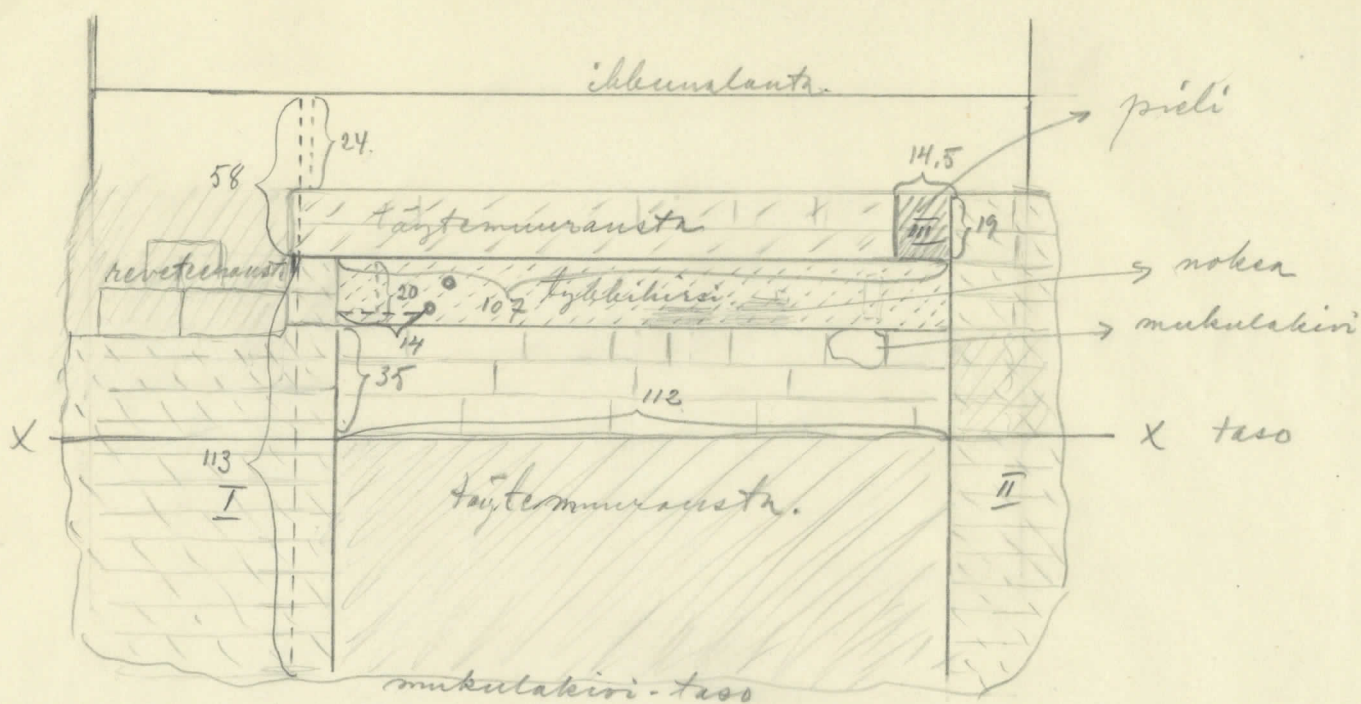
Pienen tiilimitat: $26,5 \times ? \times 8,5$; $27,5 \times ? \times 8,5$; $26 \times ? \times 7,5$; $27 \times ? \times 8$; $? \times 13 \times 8,5$; $27,5 \times ? \times 9$;

27 x ? x 8,5; ? x 13 x 9 cm.

2.

II kaivaus. Itäseinän korke purettiin. Se oli samoina uusista tiilistä kuin länsiseinän korke. (Tiili merkki: 56. II.). Sen poljoispäissä tuli näkyviin pieli (II), vanhaa muurausta. Tiilimitat: $28 \times ? \times 8,5$; $27,5 \times ? \times 8,5$; $28,5 \times ? \times 8$; $27 \times ? \times 8,5$; $? \times 13,5 \times 9$; $? \times 13 \times 8,5$; $27 \times ? \times 8$; $26,5 \times ? \times 8,5$ cm. Tämä pieli ulkoma^{komeron}n. 10 cm itäseinästä. Sen yläreuna oli 35 cm:n päissä ikkunalaudan tasosta. Tiilien väli oli 112 cm. Niiden eteläseinät olivat samassa pystysuorassa tasossa. Itäpielen muuraus jatkui poljoiseen myös 72 cm. Poljoisseinää purettiin tiilien välistä 72 cm syvyydeltä, jolloin tuli vastaan tiilien välinen poljoisseinän tiilimuuraus ^(107 cm.) jonka yläreunasta oli tykkihirsi. Poljoisseinän eli ikkunalaudan puretum osan tiilimitat ^(56. II. P.): $33,5 \times 17 \times 10$; $33,5 \times 16,5 \times 9,5$; $33 \times 16 \times 10$; $33,5 \times 16 \times 11$; $33 \times 16 \times 10,5$; $33 \times 16,5 \times 9$; $31 \times 14 \times 8,5$; $34,5 \times 16,5 \times 10$ cm. Puretum tiilimuurauksen joukosta löytyi raudankappale sekä 1 profilitiili (D-motoinen).

Poljoisseinän purkamista jatkettiin ylöspäin, joten takaa tuli näkyviin tiilimuurausta 25 cm tykkihirsren yläpuolella; se oli täytemuurauksista. Hirsren alla oleva muuraus oli liitteessä piilien muurauskaussa. Sen tiilimitat: $27,5 \times ? \times 8,5$; $16 \times ? \times 9$; $27,5 \times ? \times 9$; $26,5 \times ? \times 9$ cm. Joukossa 1 muukalakivi hirsren alla olevassa tiilikor-

ruksesta. Muurauksen korkeus 35 cm eli 3 tili-
kerrosta. Sen alapuolella oli pieliä välissä
tasotaso (x-x-väli) multaa, pumlastajaa, hiekkaa, joka
ulottui länsi- ja itäseinien asti n. 50 cm. pieli-
stä etelään päin. Tason alla jatkui täytemu-
raus n. 45-48 cm mukulakivi-tasoon saakka,
joka kaivettiin esin pieliä eteläpuolelta.

Tykkihirren länsipää ulottui 12 cm länsipu-
len muurauksen sisään, itäpää itäpielen si-
rässä. 14 cm:n päässä länsipielenstä oli tykki-
hirsessä 2 pöytästä peikää (hirsien läpi). Hirsi
4-kulmaiseksi veistetty; sen yläsärmä kul-
nut, joten hirsi keuhkosta matalampi (15 cm;
päästä 20 cm). Eteläisen särmän keskiosan
Hirsi ulkoni 5 cm alapuolen muurauskerrosta.
näkäinen. Hirsien yläpuolella itäpäässä
näkyi 2 tilikerroksen verran pielenstä
(III), joka jatkui ylöspäin. Sen eteläsi-
venä hirsessä. Se oli luterissa itäpielen (II)

kanssa. Tiiliimitat: $2 \times 13 \times 8,5$; $2 \times 2 \times 8$ kuv. Pielen
länsipuolella oleva muuraus oli täytemu-
rausta. Samanlainen pieli länsipuolelta
puristettiin.

HUONE 57

I Huone 57 (tilet)

II Ikkunakomero 57II (Käiväluokat 1 ja 2)

Huone No 57. (IV kerros)

Häinen seinä. Seinä ja siinä olevat ikkuna-aukot tiilimuurausta, joka on enimmäkseen rapp. peittämiä.

Pohjoisnurkassa olevat seinätilat: ylhäällä $8-9 \times 15-16,5 \times 32-34$, muutama $11 \times 15 \times ?$. Keskellä pohj. nurk. $8-9 \times 16-16,5 \times 33-33,5$, muutama $8 \times 12 \times ?$, alhaalla pohj. nurk. $8-8,5 \times 16 \times 32-33$, $6,5-7,5 \times 12,5-13,5 \times 23,5-24,5-25-26,5$. Seinän keskikohd. ikk.-aukkojen välillä: ylhäällä $8,5-9 \times 15,5-16,5 \times 32,5-33$. Keskellä $6,5 \times 12,5 \times 2$ $7,5 \times 13 \times ?$, $6,5 \times ? \times 24,5$, $7,5 \times ? \times 29$ $7 \times ? \times 28$, $8 \times ? \times 25$, $7,5-8 \times ? \times 26$. Seinän keskikohdalla alhaalla: $8-9 \times 16 \times 32-33$, $6,5 \times 13 \times ?$, $7 \times 12,5 \times ?$, $7 \times 13,5 \times ?$ $7 \times ? \times 27-28$, $7,5-8 \times ? \times 24$, $6,5 \times 11,5 \times ?$.

Seinän etelänurkassa: ylhäällä $7-7,5 \times 15-15,5 \times 29-29,5$, muutamia $6,5 \times ? \times 28,5$, $8 \times ? \times 29$. et. nurk. keskellä: $7-7,5 \times 14-15 \times 28,5-29$. Et. nurkassa alhaalla $7-7,5 \times 14-15 \times 29,5$, muutama $7,5-8 \times 15 \times ?$, $6,5 \times ? \times 29,5$.

Pohjoisempi ikkuna-aukko: aukon eteläpieli $8,5-9 \times 16 \times 32-33$, muutama $8 \times ? \times 33$, sekä alhaalla muutama $7,5 \times 12,5 \times ?$, $8 \times 13 \times ?$. Aukon pohjois-pieli: $8,5-9 \times 15-16 \times 32-33$, muutama $8 \times 15 \times ?$, $10,5 \times ? \times 34$, sekä alhaalla muutamia $7,5 \times$

(Huone 57 Häseinän pohjoisempi ikkuna-aukko)

$11,5 \times 23$, $7,5 \times 12 \times ?$, $6 \times ? \times 23$.

Aukon holvi: $9-9,5 \times 16-16,5 \times 32,5-33$, muutama $10 \times 16-16,5 \times 34$
(holvin tiilen mitat otettu vain muutamista tiilistä)

Aukon sivupenkit $7 \times 14,5-15 \times 28-29,5$, muutama $6,5 \times 15 \times 30$.

Ikkunan karmien alla oleva muuraus: ylempanä (mahd. korjausmuurausta) $8 \times 14 \times 29$, $7 \times 14,5 \times 29$, $8,5 \times 17 \times 33,5$, alempanä $6-7 \times 12,5 \times ?$. Aukon pohja: $6,5-7 \times 13 \times 28-29,5$.

Eteläinen ikkuna-aukko.

Aukon pohjoispieli: $8,5-9,5 \times 16 \times 33-34$, muutama $10 \times ? \times 33,5$, alhaalla yksi tiili $8 \times 13,5 \times ?$.

Aukon eteläpieli: $7-7,5 \times 14-15,5 \times 28-29$.

Aukon holvi: holvin eteläpuolen tiilet sama kuin eteläpiellenkin. Holvin pohjoispuolen tiilet sama kuin pohjoispiellenkin.

Aukon sivupenkit: $7 \times 14-15 \times 28-29$ muutama $7 \times 13,5 \times 28$, $7 \times 15 \times 30$.

Karmien alla oleva muuraus: ylempanä mahd. korjausmuurausta, alempana $8-9 \times ?$, $? \times 16 \times 34$.

Aukon pohja $6,5-7 \times 13-14 \times 27,5-29$, sekä yksi tiili $10,5 \times 16 \times ?$.

Pohjois-seinä.

Seinä rappauksen peittämää tiilimuurausta. Hänurkassa olevat seinätiilet: ylhäällä $8-9 \times 16 \times 32,5-33$, muutamia $8 \times 14 \times ?$, $8 \times ? \times 28$, $9 \times ? \times 31$. Keskellä: $8,5 \times 2 \times 33$, $8-8,5 \times 12,5-13 \times 27,5-28$, muutama $8 \times ? \times 29$. Alhaalla: $8-8,5 \times 12,5 \times 27-28$, $8-8,5 \times 13-13,5 \times 30-31$, $10 \times 16 \times 33-33,5$, muutama $5,5-6,5 \times 12 \times ?$.

Idästä I ja II:n ikkuna-aukon väliset seinätiilet:

ylhäällä $8,5-9 \times 16-16,5 \times 32,5-34$, muutama $10 \times 16 \times ?$.

Keskellä $8-9 \times 12,5 \times 27-28$, $8-8,5 \times 2 \times 30$, $9 \times 14 \times ?$.

Alhaalla $10 \times 16,5 \times 33 \times 34,5$, muutama $10,5 \times 16,5 \times ?$.

Idästä II ja III:n ikkunan-aukon väliset seinätiilet:

ylhäällä $8,5-9 \times 16 \times 32-32,5$.

Keskellä $8,5-9,5 \times 16 \times 32,5$, muutama $9,5 \times 13 \times ?$, $9,5 \times ? \times 28$, $8 \times 13 \times ?$.

Alhaalla: $9,5-10 \times 16 \times 33-34$, muutama $11 \times 16,5 \times ?$.

Seinässä ylhäällä puun alla oleva kanttirarri: $8-9 \times 16 \times ?$, $8 \times 13 \times ?$, $9 \times 12,5 \times ?$, $9 \times 13,5 \times ?$, $8,5 \times 14 \times ?$.

Seinässä alhaalla III ja IV kerroksen välillä, muutamien varsin korkeiden väkän erisuuruuksissa oleva kuin IV kerroksen (pohjois) seinä: $7,5-8 \times 14-14,5 \times 28,5-$

(Huone 57 pohjois-seinä)

29,5, 7,5-8x14-15x30-30,5, 9x13x27, 8x?x30, 8x14,5x?, 7x?x29, 7x14x?, muutama 6,5x?x27. (Mitat otettu vain ylemmistä varveista, alemmat telineiden alla.)

Itäisin ikkuna-aukko:

Itäpieli: ylhäällä ja keskellä 8-9x16x33, alhaalla 8-9x16-16,5x31-32, muutamia 8x12x26.

Länsipieli: ylhäällä ja keskellä 8,5-9,5x16x31,5-32, alhaalla 8,5-9x16x31,5-32, muutama 8,5x?x27.

Aukon holvi 8,5-9x16-16,5x32, 10x16-16,5x33,5-34, sekä muutamia holvin länsi-osassa 7-7,5x12x?, (mahd. korjausmuurausta.) holvi tiilien mitat otettu vain muutamista tiilistä.

Tek-aukon sivupenkit: alhaalla 9,5x14,5x32, 8x14x32, 11x?x33,5, 10x16x?, ylempänä korjausmuurausta muutama tiili 6-6,5x15x30.

Tekunan karmen alla oleva muuraus: alempana 9,5-10,5x16,5x34-34,5, 9x?x?, ylempänä korjausmuurausta 6x15-15,5x30.

Aukon pohja: ?x12,5x26,5, 6,5x11,5x23,5, sekä yksi rikki-näinen räpävelinkivi.

II ikkuna-aukko idästä.

Länsipieli: ylhäällä 9x?x33, 8,5x?x26?.

keskellä 9x13x?, 9x?x27, 9x?x27,5, 9x?x29, 9,5x?x31, 8x12,5x?, 9,5x14x30,

Alhaalla 10x?x28,5, 10x16x33, 8x12,5x?, 8,5x?x27.

Itäpieli: ylhäällä 8,5x15,5-16x33-33,5 keskellä 8,5x13x?, 8,5x?x26,5, 9x?.

alhaalla 9,5-10x15-16x34, 8x12,5x? 8x?x25?,

Itäpielen kulmassa osittain korjausmuurausta (ei mitatta) 8x13,5x29, 8x12,5x?, 7,5x12,5x?,

Aukon holvi: 8,5-9x15,5-16x33 muutama 10x16x33, 9x16x34. (holvi tiilien pituus otettu vain muutamista tiilistä)

Aukon sivupenkit: korjausmuurausta: itäpenkki 6-6,5x14,5-15x30, länsipenkki 7x?x28,5, 9,5x16x 8x16,5x?,

Karmen alla oleva penkki: alempana 8-8,5x?x26,5x27,5, 10,5x15x?, 10x?x35, ylempänä korj.muurausta: 6-6,5x15-15,5x31.

Aukon pohja korjausmuurausta: 6-6,5x14,5-15,5x30,5.

III ikkuna-aukko idästä.

Itäpieli ylhäällä: $8,5-9,5 \times 15-16 \times 31-33,5$, alhaalla $8,5-9 \times ? \times 30,5-31$, $8 \times 12 \times ?$, $8,5 \times ? \times 27$, $9 \times ? \times 27$, $10 \times 16 \times 32,5-34$, yksi rautapalannut $7 \times ? \times 25$.

Länsipieli: ylhäällä $8,5-9 \times 16 \times 32,5-33$, keskellä $9-9,5 \times 13-13,5 \times 28-28,5$, muutama $8,5 \times ? \times 30$, alhaalla $9-10 \times 13 \times 27-28$, $8-8,5 \times 12,5-13 \times ?$, $10-10,5 \times 16 \times 34$, muutama $8,5 \times ? \times 32,5$.

Aukon holvi: $9,5-10 \times 16 \times 33-34$, $8,5-9 \times 15,5-16 \times ?$, holvi tiilen pituus otettu vain muutamista tiilistä.

Aukon sivupenkit: alhaalla $10-10,5 \times 16 \times 34$, $8,5 \times 15,5 \times 31$, alhaalla korjausm. $6,5-7 \times 15,5 \times 30,5$.

Ikkuna-karmien alla oleva muuraus: alhaalla $9 \times ? \times 30-30,5$, $10,5 \times ? \times 33,5$, yläosa korjausmuurauksesta $6 \times 15 \times 30$.

Aukon pohja: $8,5 \times 13 \times 26$, $7,5 \times 14,5 \times 31$, sekä sekalaisia tiilen pätkiä.

Huone No 57:n ikkuna-aukkojen karmien vierustat paksun rappauksen peittämät, rappaus mahdollisesti saman aikaista kuin karmien paikallepano, samoin ikk. karmien ala-olevair muurausten ylä-osat ja sivupenkien korjausmuuraus.

Eteläseinä.

57B

Seinä rappauksen peittämää tiilimuurausta.

Itänurkassa umpeenmuurattu aukko, aukon kulma ja viereinen seinä: (Aukossa ei ole näkyvissä itäpieltä koska aukon umpeenmuuraus on saman aikaista kuin itäseinän etelänurkankin ja ump. muuraus on nurkkaasti) $8,5-9 \times 15,5-16,5 \times 33-33,5$, muutamia: $10 \times 16-16,5 \times 34$, sekä $10,5 \times 16-16,5 \times 34$ ump. muur. aukon holvi: vain osa länsipuolesta jälillä $8,5-9 \times 15-16 \times ?$.

Aukon umpeenmuuraustiilet: $6,5-7,5 \times 14,5-15,5 \times 28-30$. Seinässä ump. muurattu aukon alapuolella: rapp. peittämä, muutamia näkyvissä $6,5-7,5 \times 14,5-15 \times 28-30$.

Seinällä olevan sakariston ovikarmien yläpuolella näkyvissä holvi, holvin ja karmien väli umpeenmuurattu holvin tiilet: $9-9,5 \times 16-16,5 \times ?$, ovi-aukon länsipielen kulma karmien vieressä eheää muurausta: $9 \times 16,5 \times 32-33$, karmien itäpuolella

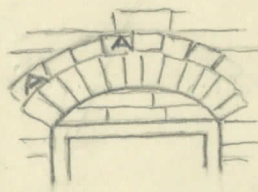
(Huone 57 et. seinä)

pieli rikkiäistä ja rappauksen peittämää, pielen läheiset seinätiilet: $8,5-9 \times 16-16,5 \times 32,5-34$, korjausmuraus rappauksen peittämä, muutama näkyvissä $7 \times ? \times 29$, sekä pätkiä $7 \times ?$, $8-8,5 \times ?$.

Porrashuoneeseen johtavan ovi-aukon piilet: $10 \times 16 \times 33-34$, $9-9,5 \times 13,5-14 \times ?$, $9,5 \times 15 \times ?$, $10 \times 14,5 \times ?$, $9,5 \times ? \times 30$, $10 \times ? \times 29$, rapp. peittämä. Aukon kolvi rapp. peittämä, muutamia tiiliä näkyvissä $10 \times 16 \times 34$, $9,5 \times 16 \times ?$, $10-10,5 \times 16-16,5 \times ?$, $11 \times 17 \times ?$. * Holvin ja oven karmien välinen täytemuraus: vain muutamia tiiliä $8,5 \times ? \times 32$, $8,5-9 \times ?$.

Seinässä ovi-aukon vieressä näkyvissä muutamia tiiliä, itäpuolella $10 \times 16-16,5 \times 33,5-34$, muutamia $10 \times ? \times 32,5$, $10 \times ? \times 28,5$, $9 \times 17 \times ?$, länsipuolella $9,5-10,5 \times 16-16,5 \times 33-34,5$, $9-10 \times 14,5-15 \times ?$, $10 \times ? \times 29,5$, $8,5 \times 13,5 \times ?$, $9 \times 15,5 \times ?$, $8-8,5 \times ? \times 26,5-27,5$.

* Holvin lattellaan olevan varvin tiilien suuruus:

(a kohdassa) $8-8,5 \times 12,5-13,5 \times ?$, sekä yksi $9,5 \times 12,5 \times ?$,

Seinässä holvin yläpuolella: Keskipöydällä oleva kantivarri $8,5-9,5 \times 12,5-13,5 \times ?$, muutama $6,5 \times 12,5 \times ?$, $8 \times 12,5 \times ?$.

Seinässä kantivarvin yläpuolella $9-9,5 \times 12,5 \times 28,5-29$, $7,5 \times 12,5-13 \times 24,5$, $10 \times 16 \times 32-34$, $8,5 \times 13,5 \times ?$, holvin ja kantivarvin välillä: $10 \times 16-16,5 \times 33-33,5$, $8,5-9 \times 13-13,5 \times ?$, $9 \times ? \times 28,5$, $9 \times ? \times 30,5$, $7 \times ? \times 23,5$.

Sakariston ja porrashuoneen ovi-aukkojen välillä seinässä olevan kolon kohdalla oleva kantivarri: $8,5-9 \times 16,5 \times ?$, muutamia $8,5 \times 15,5 \times 32$, $8 \times 13,5 \times 28$. Seinässä alhaalla kolon alapuolella oleva kantivarri $8-8,5 \times 14-14,5 \times ?$, muutama $8,5 \times 12,5 \times ?$, $8,5 \times 15 \times ?$, kolon kohdalla olevat seinätiilet $9 \times 16-16,5 \times 33-33,5$ muutama $8,5 \times 16,5 \times 33$,

Huone N° 57:n tiilimitat otettu enimmäkseen vain muuntamista tiilistä koska seinät suurimmalta osaltaan rappauksen peitossa.

1.

Kuone 5.7. II.

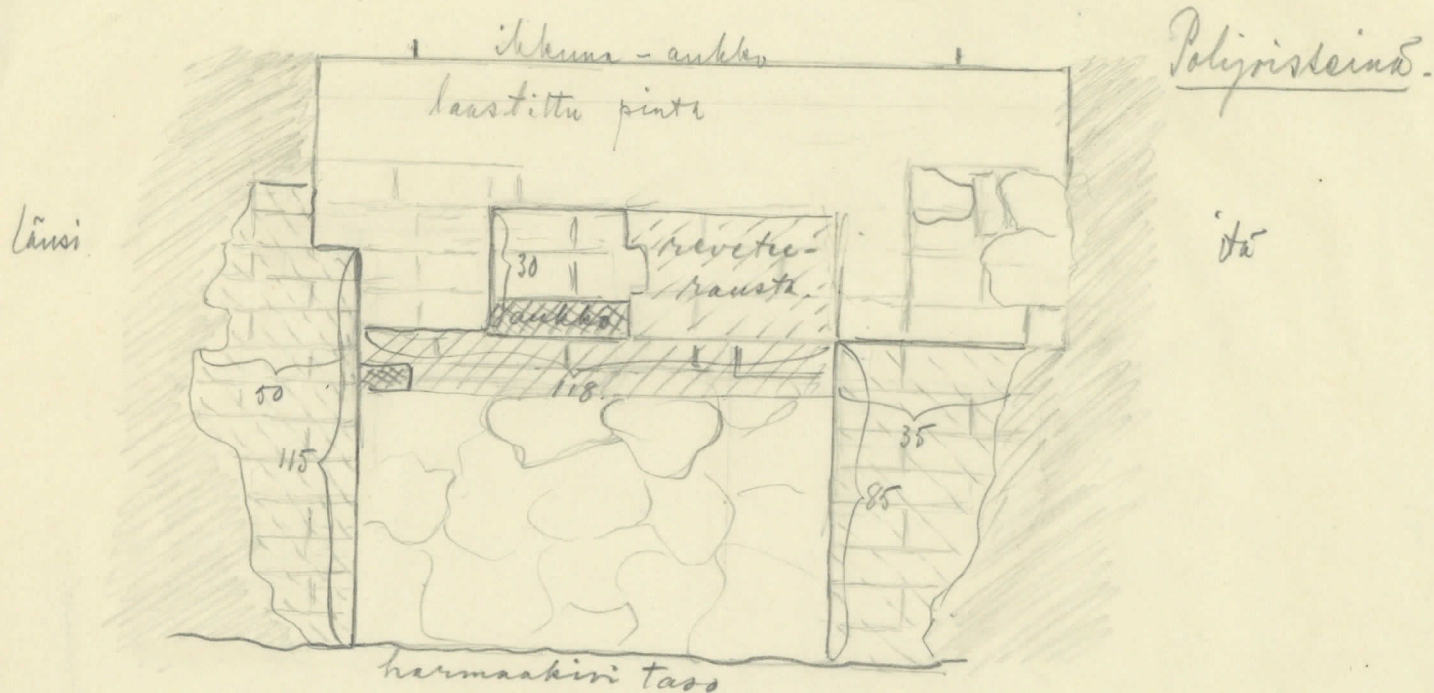
Pohjoisseinän ikkunakornero, toinen idästä päin eli keskimäinen.

Korneron molemmilla sivuilla korokkeet, pituus (pohj.-eteli) 79, leveys 48-59, korkeus 54 cm.

I kaivaus. Molemmat korokkeet purettiin. Itäisen ^(57.7.1.) tulimitat: $28 \times 13 \times 8$; $30 \times 15,5 \times 7$; $30,5 \times 15,5 \times 6,5$; $30 \times 15 \times 5,5$; $? \times 14 \times 7$; $30,5 \times 15 \times 6,5$; $30 \times 15 \times 6,5$; $29 \times 13,5 \times 7,5$; $28 \times 13 \times 7$; $27,5 \times 12,5 \times 6,5$; $29 \times 14,5 \times 5,5$; $? \times 14,5 \times 5,5$; $28 \times 13,5 \times 7$ cm. Läntisen ^(57.7.4.) tulimitat: $33 \times 15,5 \times 9,5$; $34,5 \times 16,5 \times 10$; $29 \times 14,5 \times 8$; $34 \times 16,5 \times 10$; $34 \times 17 \times 11$; $31 \times 13 \times 8$; $32,5 \times 15,5 \times 10$; $27,5 \times 14 \times 9,5$; $? \times 13,5 \times 7,5$; $33 \times 16 \times 10$; $29 \times 14 \times 7$; $28,5 \times 14 \times 7$; $30 \times 13,5 \times 7$; $28 \times 13,5 \times 7$; $30 \times 13 \times 6,5$;

II kaivaus. Pohjoisseinän purettiin korneron läntisen korokkeen takaa ja alta. Sen pohjoispuolella tuli esille vanhaa muurausta n. 60 cm:n päässä korneron eteläpuolesta, ^{pohjoiseen päin} 50 cm:n korkeudella ^{Korneron} lattiatarosta, 28 cm:n päässä purettuun korokkeen itäpuolesta. Se jätkäsi alaspäin ^{Korneron} lattiataron alapuolelle. Lattian tulinäköön ja korokkeen

alla oli täytemuurausta tuliasta ja isoista harmaakivista.

Kaivausta jatkettiin myös komeron itäpuolelle ja samalla alaspäin, kunnes tuli vastaan harmaakivi-taso 115 cm:n syvyydellä läntisen pykälän yläosasta. Itäisen korokkeen pohjoispuolella paljastui saman aikaisesta vanhan muurausta kuin länsipuolella n. 85 cm:n korkeisena pykälänä. Näiden muurausten välimatka oli n. 118 cm. Tiilimittat: $25 \times 12,5 \times 7,5$; $27 \times 13 \times 8,5$; $28 \times 12,5 \times 7,5$; $25 \times 12 \times 7,5$; $26,5 \times 12,5 \times 8,5$; $27 \times ? \times 9$ cm. Pykälän välistä purettiin pohjoisseinää. Sen alassa oli harmaakivimuurausta; yläosassa tiilimuurausta 2 tilikerrosta (tiilet lappaceallaan, juoksuissa mitat: $27 \times 12,5 \times 9$; $25,5 \times 12 \times ?$; $26 \times 11 \times 8$ cm). Tätä muurausta oli 3 kerroksen valinnasta pohjoisseinässä. Sen yläpuolella oleva muura-

3.

täyttemuurasta)
us on myöhäisempää. Laasti hyvin karke-
ata, kalkinsekaista. Se ulottuu kornison
ikkunalaan eteläseiniä aina muurin
ulkoseinään asti, n. 95 cm vahvuiseen
muuriin. Tämän muurauksen alareunaan
purrettiin aukko polttopöydän läpi (mitat
 32×13 cm). Muurin vahvuus sen länsipuol-
ella 93, itäpuolella n. 50 cm.

Huone 56-57, pohjoisseinän lattiataso.

C. J. Gaedberg 1951.

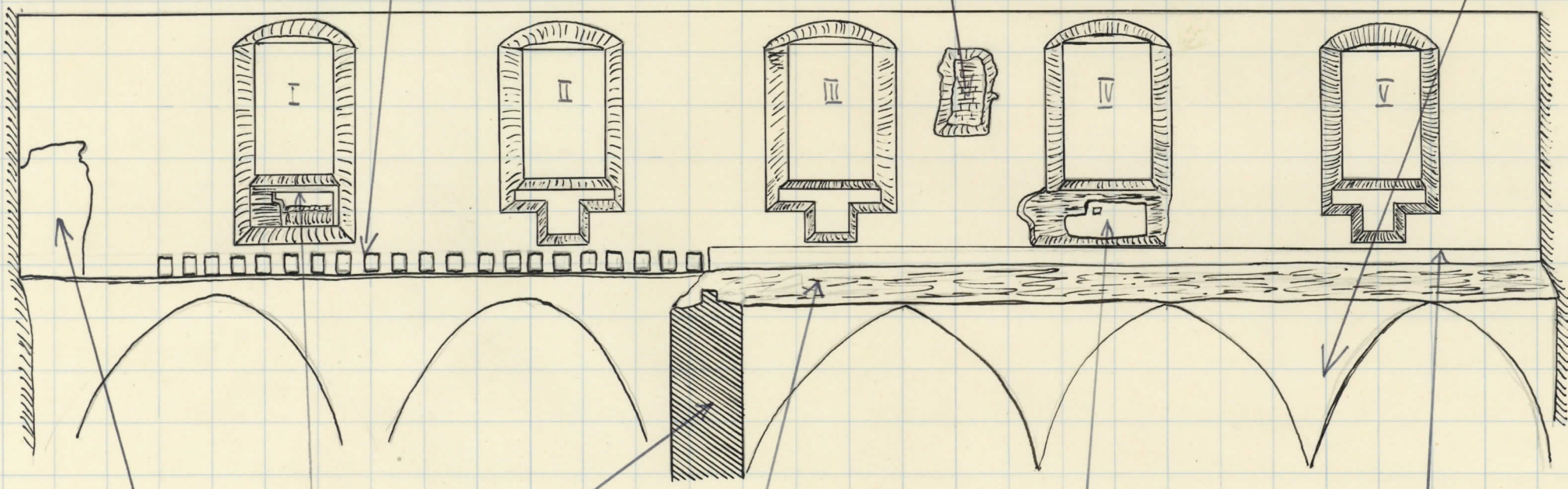
Vaasa-aikeisen kuminkaansalin pohjoismuuri kapenee huomattavasti itäänpäin, lännepäässä sen paksuus on 230 cm., itäpäässä 120 cm. Tämä johtuu siitä, että muuri ulkopuolella on kaareva; sisäpuolella seinälinja on aivan suora, on yritetty tehdä kuminkaansalista suorakulmainen huone. (Piirros 2).

Kuminkaansalin alla on kaksi huonetta, Numakirkko lännepuoliskon alla ja Sturekirkko itäpuoliskon alla. Näissä huoneissa kaartuvat pohjoismuurin sisäpinnat samalla tavalla kuin ulkopinnat, seinä on sisäpuolelleen yhtä leveä Numakirkon luoteiskulmassa kuin Sturekirkon koilliskulmassa. Tästä näytetään kuminkaansalin seinän alla Sturekirkon kohdalla leveä pykälä (piirros 2). Sturekirkon koilliskulmassa on pykälän leveys 135 cm.; sen luoteiskulmassa on leveys 75 cm. Pykälän ~~harja~~ harja on varoittain epätasainen. Harja on rakennettu tiilistä ja sen epätasaisuus johtuu siitä, että suurin osa tiilistä on ~~rikkinäisiä~~ rikkiinäisiä. Koska muurissa samalla tasolla on ampuma-aukkoja kolmannetta rakennuskaudelta on mahdollista että pykälän harja on ollut lattiaa kolmannen kauden täällä sijainnissa ampumalukossa. Täydellisiä tiilimittoja ei voitu saada pykälän

1600-luvulla muurattuja lattea-
parreja. Renessanssihennitys

Purkaus vuodelta 1939. Seinäpinnassa
oleva tiilimuuraus on aiostaan re-
veteeraus vaasa-ajasta. Sen alla on
toinen rila tiilipinta neljänneltä
rakennuskaudelta.

Sileä tiilipinta, joka
ilmeisesti on peräi-
sin kalmamulta kau-
delta. Siihen on stu-
rekirkon holvit ~~ka-~~ ka-
kattu.

Pääosa 1. Kuvakaavalaan
pohjoispuolella.

Purkaus vuodelta
1939. 150 cm:n
nykyisellä on kes-
kiaikainen (per. II)
ampuma-aukko.

Sturekirkon (vi-
keellä) ja Num-
makirkon (va-
sennalla) vä-
linen seinä.

Sturekirkon puo-
lella on seinän
alla 75-135 cm
leveä pyhälä joh-
tuun rita että

Ylekkään alla on
ampuma-aukko
kolmannelta ra-
kennuskaudelta.
Avattiin vuonna
1939.

Vanhempi muuraus,
ulkonee muusta sei-
nästä ikkuna nro
II:n itä (oikea) puo-
lella. Sen vasen-
malla puolella se
on sisänsä sei-
nässä (katso piir-
ros 2). Nummakirkon
kohdalla se on re-
veteerattu parunkolojen
muurauskelellä.

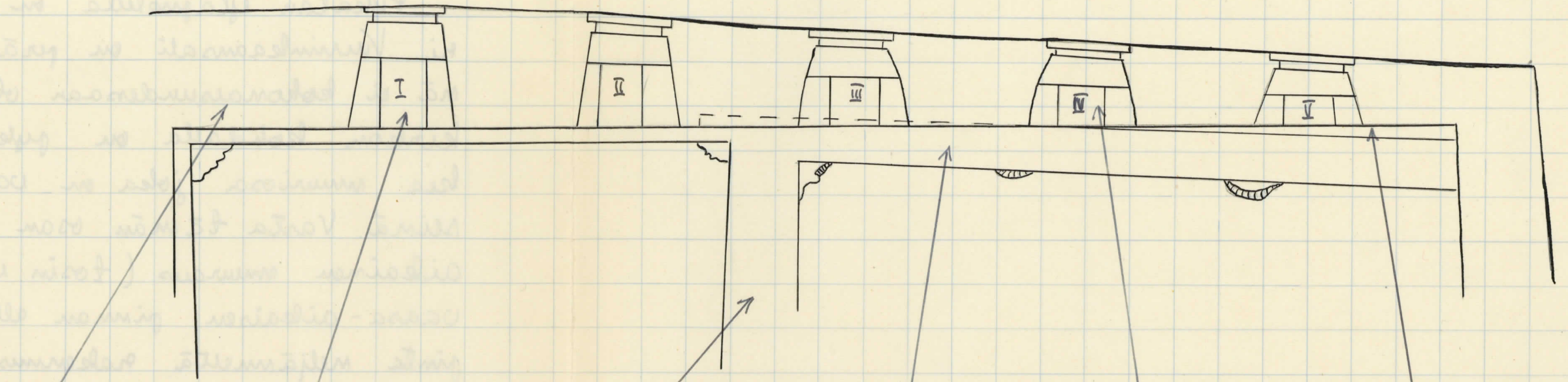
Ylekkään alla on keskiaikainen
ampuma-aukko kolmannelta ra-
kennuskaudelta. Avattiin vuonna
1939.

Kuvakaavalaan
pohjoispuolella sisäpinta ei kulje sa-
massa suunnassa kuin ulkopinta, jo-
ka on kaareva (katso piirros 2).

harjasta. Nunnakirkon kohdalla on ainoastaan pieni kapea pykylä, sen leveys on länsipäässä 20 cm, itäpäässä 32 cm.

Pykälän yläpuolella on kunninkaansalin pohjoismuuri. Kunninkaansali on peräin vaasa-ajalta, mutta siinä ei kokonaisuudessaan ole riittä kaudelta. Sturekirkon kohdalla on pykälän yläpuolella 78 cm korkea muuriosa joka on vanhempi kuin yllä oleva seinä. Vasta tämän osan yläpuolella alkaa vaasa-aikainen muuraus (tosin vain sisäpuolella pinnassa, vaasa-aikaisen pinnan alla on toinen rievä tiilipinta neljänneltä rakennuskaudelta (piirros 1)). Tämä 78 cm korkea osa seinästä ei kulje samassa suunnassa kuin vaasa-aikainen seinäpinta, sen tähden myöskin tämä osa muodostaa pienen pykälän. Seinän itäpäässä on tämän pykälän leveys 27 cm, siten se kapeenee länteen päin. Ikkuna nro V:n kohdalla sen leveys on 17 cm. Seuraavan ikkunan kohdalla on sen pinta samassa linjassa kuin yllä olevan seinän. Tämän ikkunan länsipuolella se jatkuu samassa suunnassa ja menee vähitellen seinään sisään (piirros 2). Ikkuna nro III:n kohdalla se on jo 9 cm seinäpinnasta sisään päin. Nunnakirkon kohdalla on tämä vanhempi muuri jo mennyt niin syvästi seinään että sen päällä on ~~muuriosa~~ ^{muuriosa} revetterausmuuraus. Muurauksessa on parunkoloja (piirros 1). (Kunninkaansalin itäisellä puoliskolla, Sturekirkon kohdalla, ei kunninkaan puolella ole parunkoloja, koska parunkol^{in päät} tässä ilmeisesti ovat olleet pykälän päällä, pohjoispuolella alimman pykälän päällä.)

Piirros 2. Polyorisseinän pohjapiirros. Mittakaavassa 1:100.

Huoneen nurkassa on
amputa-aulke kolman-
nelta rakennuskaudelta.

Ikkunan alla on
amputa-aulke kolmannelta ra-
kennuskaudelta.

Nunnakirkon (vasen-
malla) ja Sturekirkon
välinen seinä.

Sturekirkon puo-
lalla on kemin-
kaansalin seinän
alla 75-135 cm
leveä pykälä joh-
tuun siitä, että kemin-
kaansalin poh-
joisnurin risäpinta ei kulne sa-
massa suunnassa kuin ulkopinta,
joka on kaareva. On yritetty teh-
dä kemin-kaansali suorakulmaiseksi.

Ikkunan alla
on amputa-aul-
ke kolmannelta ra-
kennuskaudelta.

Vanhempi muuraus,
joka nousee pykäläs-
tä 78 cm. Ikkuna nro
IV:n itäpuolella (oikea-
puolella) se ulkonee
muusta seinästä, sa-
man ikkunan vasem-
malla puolella se on
seinän risässä. Nun-
nakirkon keskellä
(piirroksessa vasen-
malla) tämän osan
edessä on revetee-
seusmuuraus. Siinä
muurausessa on per-
uskolop. - mai-
nitu muuraus, jossa
on sekä liistä että har-
maata kivettä, on mahdol-
lisesti perioodi IV:ltä.

Maimitussa vanhemmassa seinäosassa on sekä tiiliä että harmaita kiviä. Tiiliä on monta eri kokoa, mitat ovat seuraavat:

$$27 \times ? \times 8,5$$

$$29 \times ? \times 7,5$$

$$30,5 \times ? \times 9$$

$$27,5 \times ? \times 7$$

$$29,5 \times ? \times 8,5$$

$$32 \times ? \times 8,5$$

$$27,5 \times ? \times 7,5$$

$$30 \times ? \times 8$$

$$? \times 14 \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 9$$

$$30 \times ? \times 8,5$$

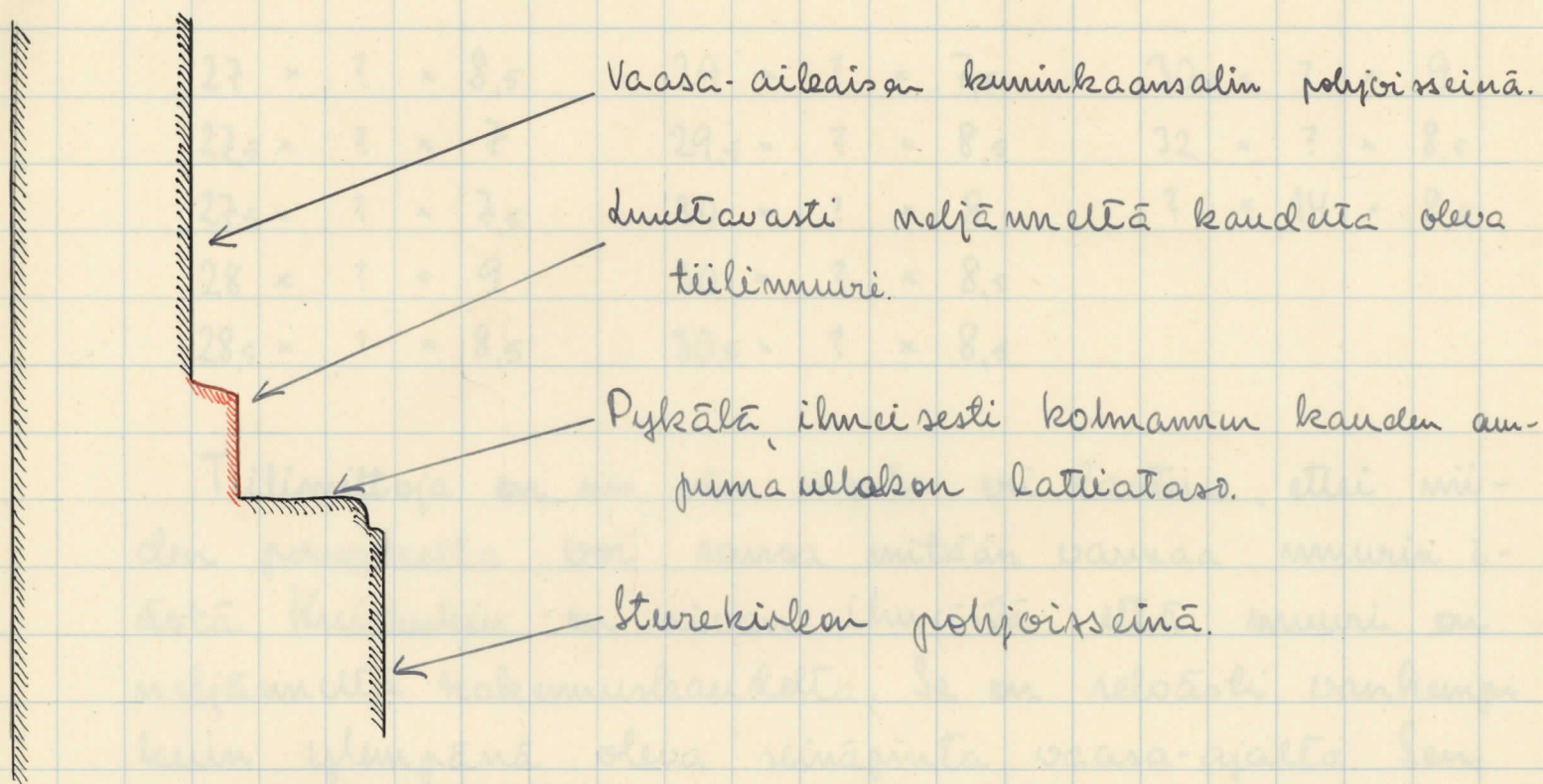
$$28,5 \times ? \times 8,5$$

$$30,5 \times ? \times 8,5$$

Tiilimittoja on siis niin monta eri laatua, ettei niiden perusteella voi sanoa mitään varmaa muurin iästä. Kuitenkin on aivan ihmeistä että muuri on neljänneltä rakennuskaudelta. Se on selvästi vanhempi kuin ylempänä oleva seinäpinta vaasa-ajalta. Sen takana on taas ampuma-aukkoja kolmannelta rakennuskaudelta, eikä tämä edessä oleva muuraus ollenkaan ole liitoksissa sen muurin kanssa. Muurausaukia neljänneltä rakennuskaudelta on muuten samassa huoneessa ja samalla tasolla, nimittäin Nunnaja Sturekirkkojen väliseinien päällä ja eteläseinämällä. Neljännellä rakennuskaudella on kuminkansalin tasolla ollut huoneita, ja kirkkojen väliseinän päällä on ollut väliseinä (tämä väliseinä on kuvattu erikseen). Näyttää siltä kuin olisi pohjoisseinän alimmassa osassa oleva vanhempi muuri liittynyt siihen samaan muuraukseen.

Maimitun muurin yläpuolella alkaa vaasa-aikaisen seinäpinta, joka lienee suunnilleen 60 cm paksu, sen takana on neljännän kauden muuri rikeällä tiilipinnalla. Vaasa-aikaisessa muurissa on vendikäistä

Piirros 3. Leikkaus pohjoisseinän itäpäädä. Mittakaava-
vassa 1:50.

linnitesti. Tiilimitat ovat seuraavat:

$27,5 \times 13 \times 10$	$33 \times ? \times 10,5$	$34,5 \times ? \times 10,5$
$30 \times ? \times 9$	$33 \times ? \times 10,5$	$35 \times ? \times 10$
$30,5 \times ? \times 8,5$	$33 \times ? \times 11$	$? \times 13 \times 9,5$
$30,5 \times ? \times 8,5$	$33,5 \times ? \times 10$	$? \times 16,5 \times 9,5$
$32 \times ? \times 9,5$	$33,5 \times ? \times 10$	
$33 \times ? \times 9$	$33,5 \times ? \times 10$	

Vaasa-aikeisesta muurauksesta löytyi vuonna 1939 kolme keskiaikaista ampuma-aukkoa aivan lattian yläpuolella. Ensimmäinen oli seinän länsipäässä, toinen ikkuna nro I:n alla ja kolmas ikkuna nro II:n alla. Ne olivat kaikki kolmannelta vuosisadalta. Nämä

mitat on kuvattu erikseen.

Sturekirkon kohdalla on pykälän alapuolella seinässä Sturekirkon kilpikaaret (piirros 24). Kaaret ulkonevat seinästä 14 cm. Läntirinnän kaaren huippukohta on 20 cm pykälän reunasta, keskeirinnän kaaren huippukohta on 27 cm samasta kohdasta ja itäirinnän kaaren huippukohta 32 cm. Ylimpien tiilien mitat olivat seuraavat:

$$26 \times ? \times 7,5$$

$$28 \times ? \times 9$$

$$? \times 13 \times 9$$

$$27,5 \times ? \times 8$$

$$29 \times ? \times 9$$

$$? \times 14 \times 9$$

$$28 \times ? \times 8,5$$

$$? \times 12,5 \times 8$$

Kilpikaarien välillä on rikeä tiilimuuraus, ja on aivan ilmeistä että nämä osat ovat jäännöksiä koko seinää peittäneestä tiilimuurista, johon kirkon holvet on hakattu. Varsinkin keskeirinnän ja itäirinnän kaarien välillä on erittäin hyvin säilynyt tiilipinta. Limitus on vandiläimän ja saumat on huolellisesti saumattu. Sekä limitus ja saumaus että tiilimitat viittaavat siihen että tämä muurauks on kolmannelta kaudelta. Tämä todistaa myöskin että pykälä on kolmannelta kaudelta, koska ne kuuluvat yhteen. Tiilimitat ovat seuraavat:

$$26 \times ? \times 7,5$$

$$27 \times ? \times 8$$

$$? \times 12,5 \times 8$$

$$26,5 \times 12,5 \times 8$$

$$27 \times ? \times 8$$

$$? \times 13 \times 8$$

$$26,5 \times ? \times 7,5$$

$$27,5 \times ? \times 8$$

$$? \times 13 \times 8$$

$$26,5 \times ? \times 8$$

$$27,5 \times ? \times 8$$

$$27 \times ? \times 7,5$$

$$27,5 \times ? \times 8$$

$$27 \times ? \times 8$$

$$27,5 \times ? \times 8$$

Niin kuin jo mainittiin si Nunnakirkon kohdalla ole pykälää niin kuin Sturekirkon kohdalla (piirros 2), vaan siinä on lattiatasossa verottain muori tiilinen reosteerausmuuraus, jossa on parrunkoloja pitkin koko seinää (piirros 1). Parrunkolojen yläpuolella on välittömästi vaasa-aikeista muurausta. Näiden alapuolella on 4-6 tiilikerrosta, jotka ovat muuratut samalla kerralla kuin parrunkolot, tiiliaines on sama. Tässä muurauksessa on renessanssilimitys, ja se osoittaa selvästi, ettei se voi olla vaasa-ajalta. Tiiliaines on samanlainen kuin itätornin ylimmän kerroksen eteläisessä ulkoseinässä. Siinä on myöskin renessanssilimitystä, ja kaikista päätään muurattiin seinäpinta uudelleen vuonna 1614 sattuneen suuren palon jälkeen. Tiilet ovat tummanpursinaisia ja kovia. Parrunkolot ovat muuratut ennen kuin Nunnakirkon holvit purettiin 1780-luvulla; muurauksessa on jätetty tilaa holvien vaipoille. Tiilimitat ovat:

$27,5 \times ? \times 7,5$	$28,5 \times ? \times 7,5$	$? \times 13,5 \times 7,5$
$28 \times ? \times 7$	$28,5 \times ? \times 7,5$	$? \times 14 \times 7$
$28 \times ? \times 7,5$	$28,5 \times ? \times 7,5$	$? \times 14 \times 7,5$
$28 \times ? \times 7,5$	$28,5 \times ? \times 7,5$	$? \times 14 \times 7,5$
$28,5 \times 13,5 \times 7$	$? \times 13,5 \times 7$	$? \times 14,5 \times 7$
$28,5 \times ? \times 7$	$? \times 13,5 \times 7$	

Kaikesta päätään ovat parrunkolot siis muuratut 1600-luvulla. Parrunkolojen syvyys on 70-80 cm. Eteläseinässä on samanlaisia parrunkoloja ja samanlaisia tiiliä.

Huone 56-57, pohjoisseinässä olivat ampuma-aukot kol-
mannelta rakennuskaudelta.

C. J. Gardberg 1951.

Vuonna 1939 löydettiin kuninkaansalin pohjoissei-
nän lattiatarolta kolme keskiaikaista ampuma-
aukkoa, ensimmäinen ikkuna nro IV:n alta, toinen
ikkuna nro I:n alta ja kolmas seinän länkipäästä.
Kaikki kolme aukkoa olivat samalla korkeudella.
Näiden ~~puolella~~ edessä sisäpuolella oli tiilinen re-
veteerausmuuraus. Aukot olivat kolmannelta rakennus-
kaudelta.

I. Aukko ikkuna nro IV:n alta.

Muurin paksuus on täällä kohdalla 163 cm. Sisäpuo-
lella on pinnassa 58 cm paksu reveteerausmuuraus,
jonka takana on 105 cm paksu muuri, joka ulottuu
ulos saakka. Ampuma-aukko on viimeksi mainitussa
muurissa (piirroksat 1, 2 ja 3), joka on rakennettu kol-
mannella rakennuskaudella. Muurin pinnassa on tiiliä,
sen sisällä harmaita kiviä. Ampuma-aukko on ilmeisesti
muurattu kiinni jo neljännellä rakennuskaudella, kos-
ka sen edessä olevan reveteerauksen alaosaa on muu-
rattu täällä kaudella (tämä reveteeraus on ~~muurattu~~
erikseen pohjoisseinän yhteydessä). Reveteerauksen yläosa
on muurattu vaasa-ajalta. Seinän edessä on suunnil-
leen 1 metrin levein pykälä johtuen siitä että muu-

Piirros 1. Ylekkuna nro II:n alla oleva ampuma-aukko
edestä katsottuna. Mittakaava 1:20.

Vaasa-aikeinen ikkuna.

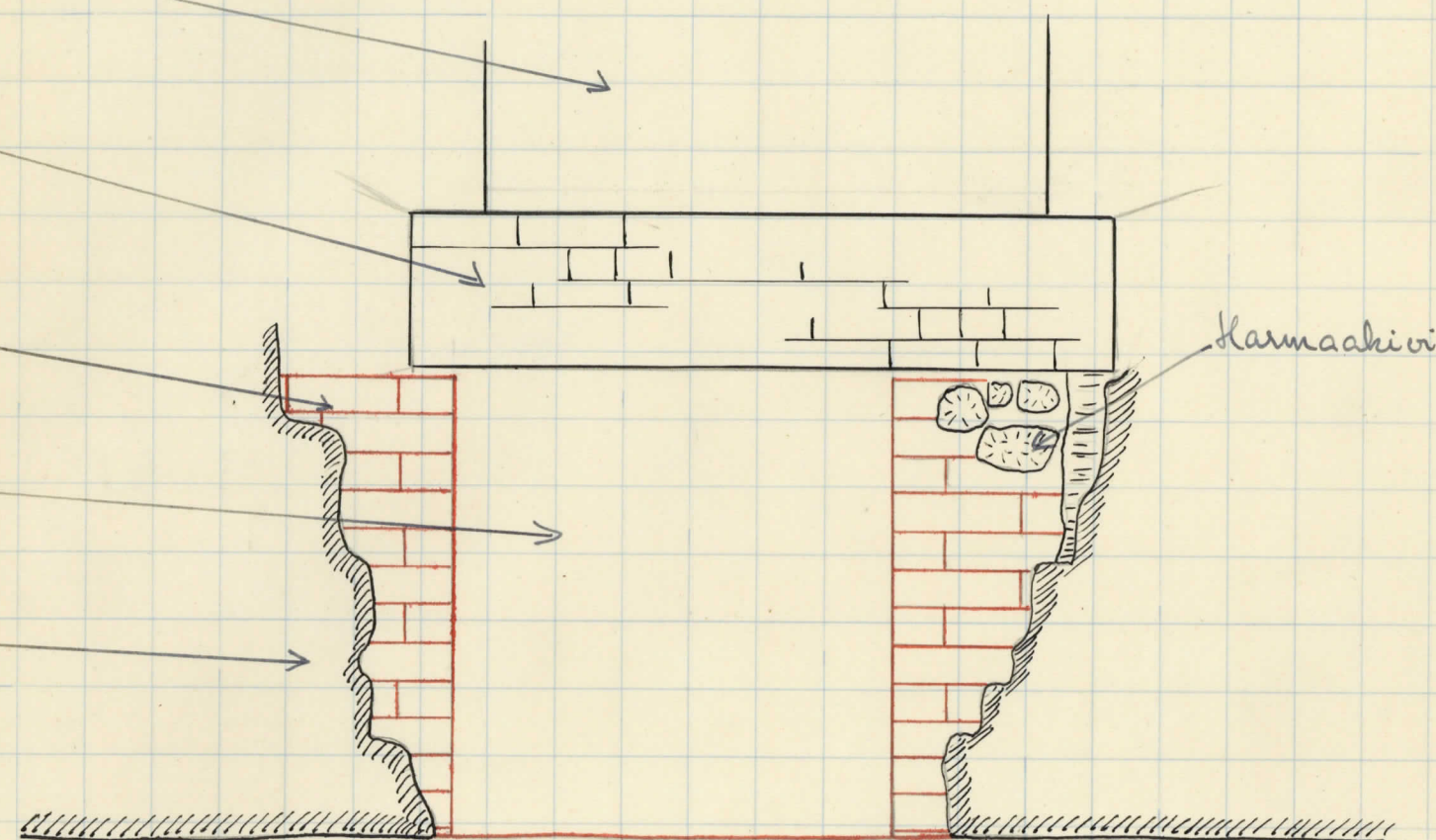
Ylekkunan pidi. Keskiaikaista
muuria 10 m syvyydellä.

Kolmannen rakennuskauden
nileä tiilipinta.

Ampuma-aukko.

Reveteeraus, osaksi nyljän-
nalla kaudelta, osaksi
Vaasa-ajalta.

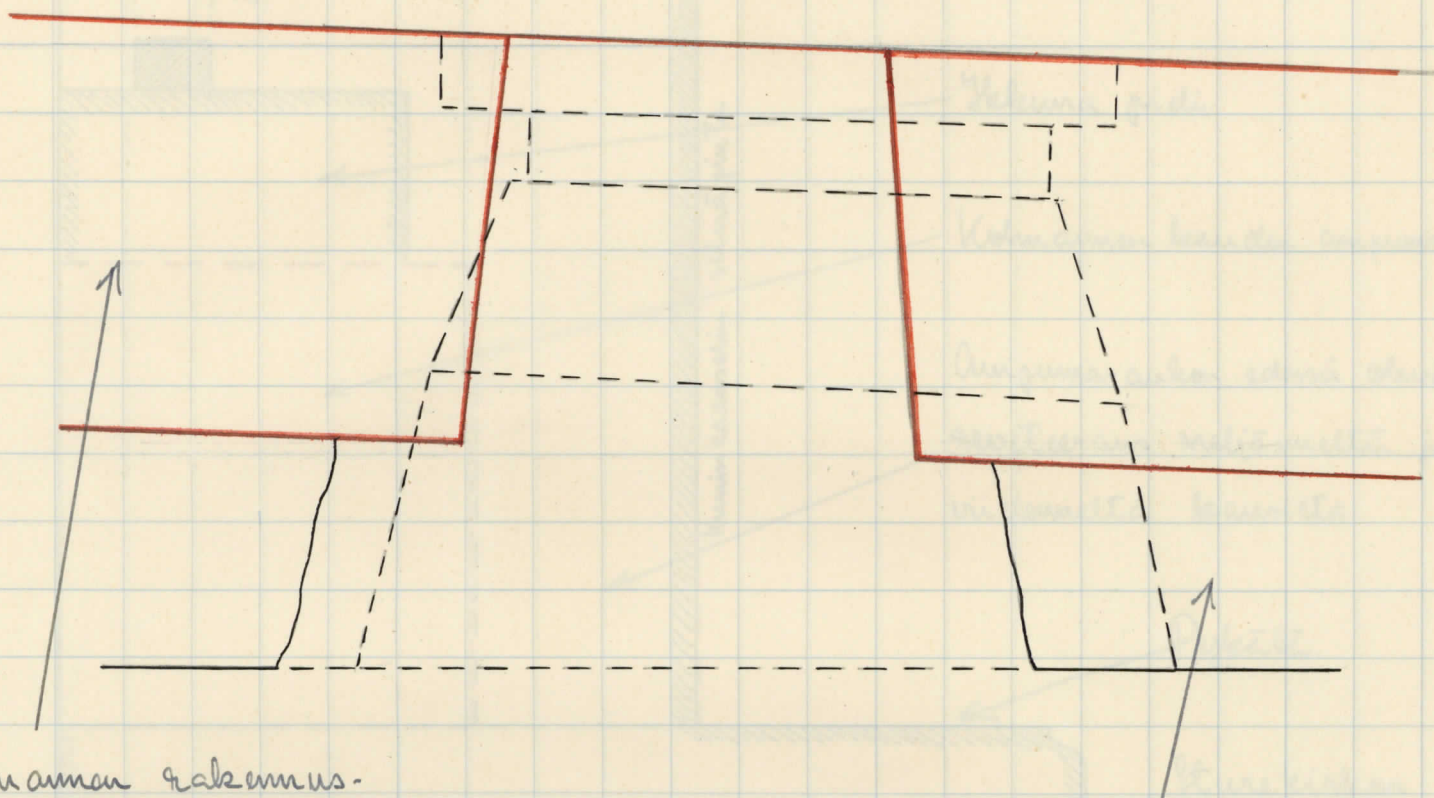
Reveteerauksen edessä
suunnilleen 1 metri
leveä pyykälä.

ni alhaalla on paksumpi kuin kuminkausalin kohdalla. Tämä pyykälä (piirros 3) on ilmeisesti ollut lattiatasona kolmannen rakennuskauden ampumakäytävässä, siis samassa käytävässä, mihin p.o. ampuma-aukko on kuulunut. Mahdollisesti on kolmannella kaudella tässä kerroksessa ollut sisään päin avonainen ampumallakko.

Ampuma-aukon leveys on sisäpuolella 118 cm. Se supistuu hiukan ulospäin (piirros 2), ja ulkopinnassa on sen leveys ollut suunnilleen 100 cm. Sen korkeus on nykyään 120 cm. Sen päällä on huultavasti ollut

Piirros 2. Ikkuna nro II:n alla oleva ampuma-aukko,
vaakasuora läpileikkäus. Mittakaavassa 1:20.

Kolmannen rakennus-
kauden ulkomuuri.

Reihteeraus neljän-
neltä ja viidenneltä
rakennuskausilta.

Kolmannen rakennuskauden muurausta.

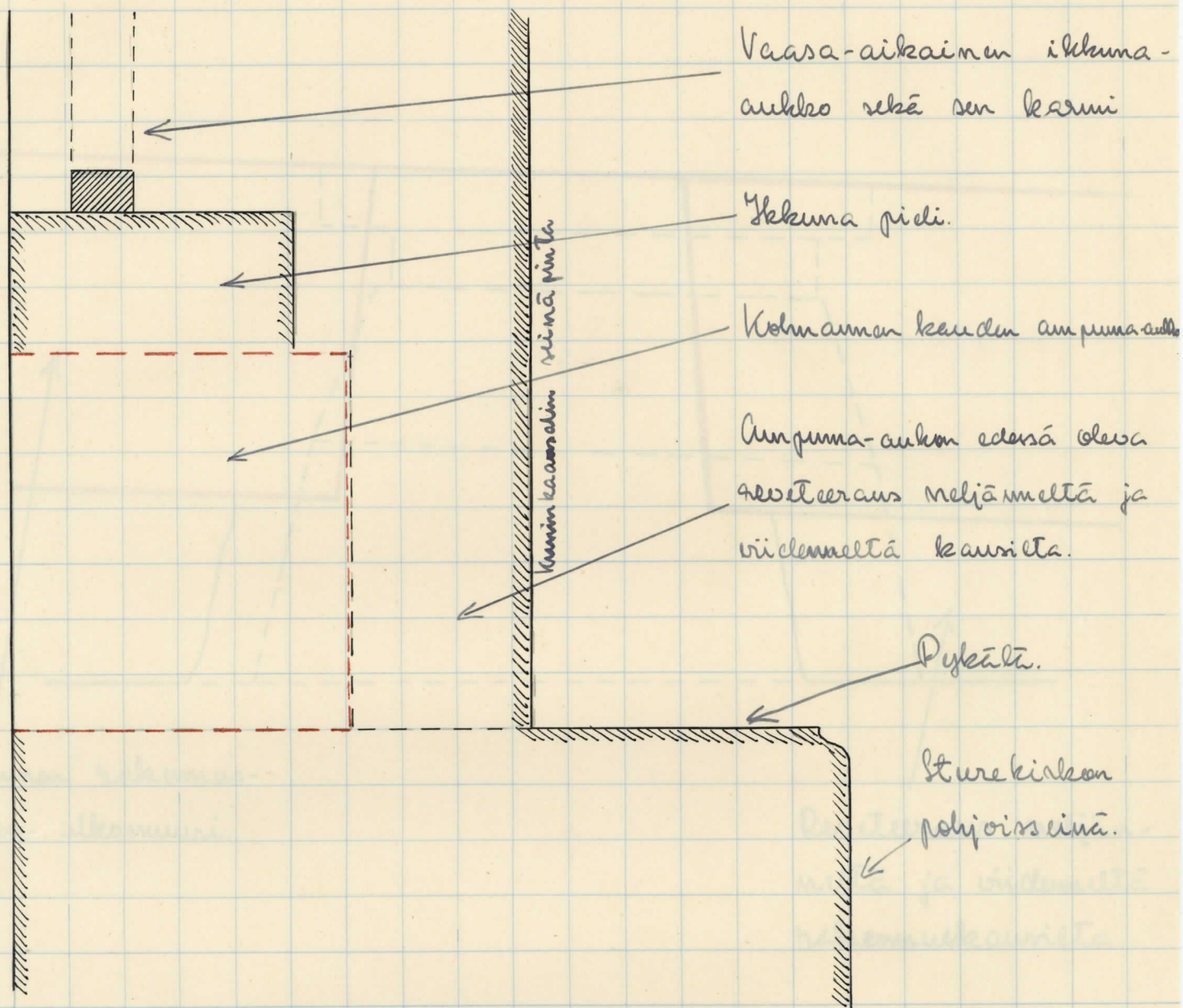

Neljännen ja viidennen rakennuskauden muurausta.

Viidennen rakennuskauden (vaasa-ajan) ikkuna.

Piirros 3 Ikkuna nro II:n alla oleva ampuma-aukko, pystyosuus leikkaus. Mittakaavassa 1:20.

tiilistä muurattu kaari. Sellaisesta ei kuitenkaan enää ole jälkiä, sillä sen paikalla on nyt vaasa-aikaisen ikkunan tiilistä muurattu pöytä (piirroksat 1 ja 3).

Niin kuin jo mainittiin oli keskiaikaisen (kolmannen rakennuskauden) ~~muurin~~ muurin pinnassa tiiliä. Tiilien mitat ovat seuraavat:

$$26 \times 12 \times 8$$

$$27 \times 13 \times 9$$

$$27,5 \times 13 \times 8,5$$

$$26,5 \times 12,5 \times 8$$

$$27,5 \times 12,5 \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 8$$

$$26,5 \times 13 \times 8$$

$$27,5 \times 12,5 \times 9$$

$$27 \times 13 \times 8,5$$

$$27,5 \times 13 \times 8$$

Revetterauksen alassa rakennettiin neljännellä kaudella. Sen tiiliimitat olivat tässä kohdassa seuraavat:

$$25 \times ? \times 8$$

$$29 \times ? \times 7$$

$$30,5 \times 15 \times 5,5$$

$$27 \times 13,5 \times 8$$

$$29,5 \times 15 \times 7,5$$

$$30,5 \times 16,5 \times 9,5$$

$$27,5 \times 12 \times 10$$

$$30 \times 15,5 \times 5,5$$

$$30,5 \times ? \times 8,5$$

$$28 \times ? \times 10$$

$$30 \times 14,5 \times 6,5$$

Revetterauksen yläosa (alkeaan suunnilleen 75 cm pykälästä) rakennettiin vaasa-ajalla. Sen tiiliimitat olivat tässä kohdassa seuraavat:

$$31 \times ? \times 9$$

$$33 \times 15 \times 10,5$$

$$33,5 \times ? \times 10,5$$

$$32 \times ? \times 9,5$$

$$33 \times ? \times 10,5$$

$$34,5 \times ? \times 10,5$$

$$32,5 \times ? \times 9,5$$

$$33 \times ? \times 10,5$$

$$35 \times ? \times 10$$

$$33 \times ? \times 9$$

$$33,5 \times ? \times 10,5$$

$$? \times 15,5 \times 10,5$$

$$33 \times ? \times 10$$

$$33,5 \times ? \times 10,5$$

II. Aukko ikkuna I:n alla.

Kyseessä oleva ampuma-aukko sijaitsee kuminkaansalin pohjoisseinässä läntisimmän ikkuna-aukon alla. Aukko on rakennettu kolmannella rakennuskaudella, siis samaan aikaan kuin muut samassa seinässä olevat ampuma-aukot. Näljänmäellä kaudella aukko muurattiin umpeen, ja vaasa-ajalla rakennettiin reveteerausmuuri sen sisäpuolelle. Aukon yläosa hävitettiin samaan aikaan; siihen rakennettiin ikkuna penkki (piirroksat 4,5 ja 6). Aukko avattiin sisäpuolelta vuonna 1939. Ulkopuolella se on vielä umpeenmuurattu.

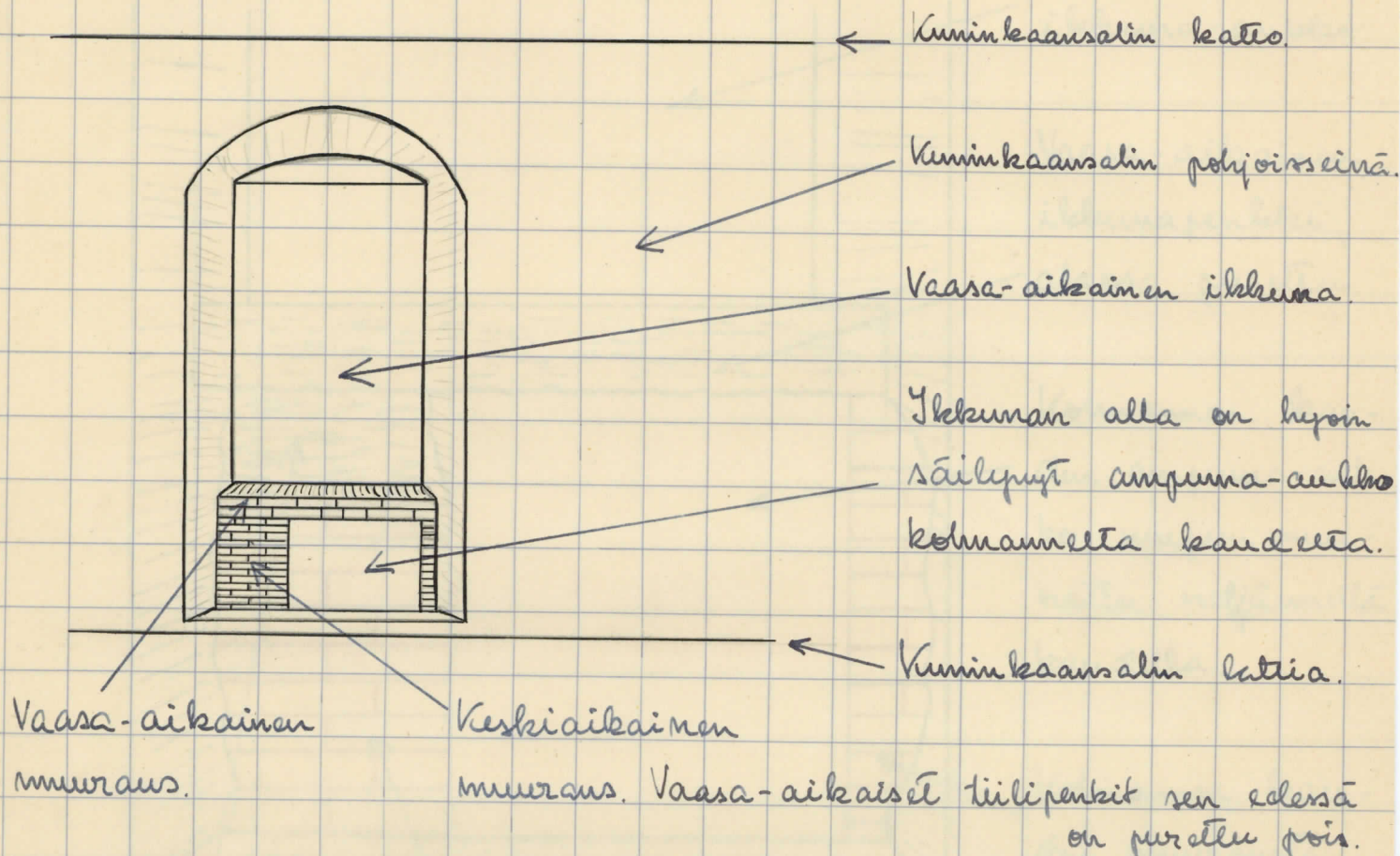
Aukon leveys on 110 cm ja sen korkeus 130 cm. Seinän (siis kolmannen kauden ulkoseinä, piirroksessa nro 6 punaisella piirretty) paksuus on tässä kohdassa 118 cm.

Aukon seinät ovat muuratut tiilistä. Sen yläpuolella oleva vaasa-aikeinen ikkuna-penkki on myöskin tiilistä (piirros 4). Aukon pohjassa on harmaa-takivaä.

Keskiaikaisten tiilien mitat ovat seuraavat:

26,5 x 12,5 x 8	27,5 x 12,5 x 8,5	27,5 x ? x 9
27 x 13 x 8	27,5 x 12,5 x 8,5	28 x 13 x 8,5
27 x 13 x 8,5	27,5 x ? x 8	28 x ? x 8
27 x 13 x 9	27,5 x ? x 8	28 x ? x 8,5
27 x 13 x 9	27,5 x ? x 8,5	28 x ? x 8,5
27,5 x 12,5 x 8	27,5 x ? x 9	

Piirros 4. Ikkuna nro 1 sekä ampu-aukko sen alla.

Vaasa-aikaisten tiilien mitat ovat seuraavat:

$$28 \times ? \times 7,5$$

$$28 \times ? \times 8$$

$$28,5 \times ? \times 7,5$$

$$29 \times ? \times 8$$

$$29 \times ? \times 9,5$$

$$30,5 \times ? \times 7$$

$$31 \times ? \times 10$$

$$32 \times 15 \times 10$$

$$33 \times ? \times 10,5$$

$$34 \times 16,5 \times 10$$

$$? \times 14 \times 9$$

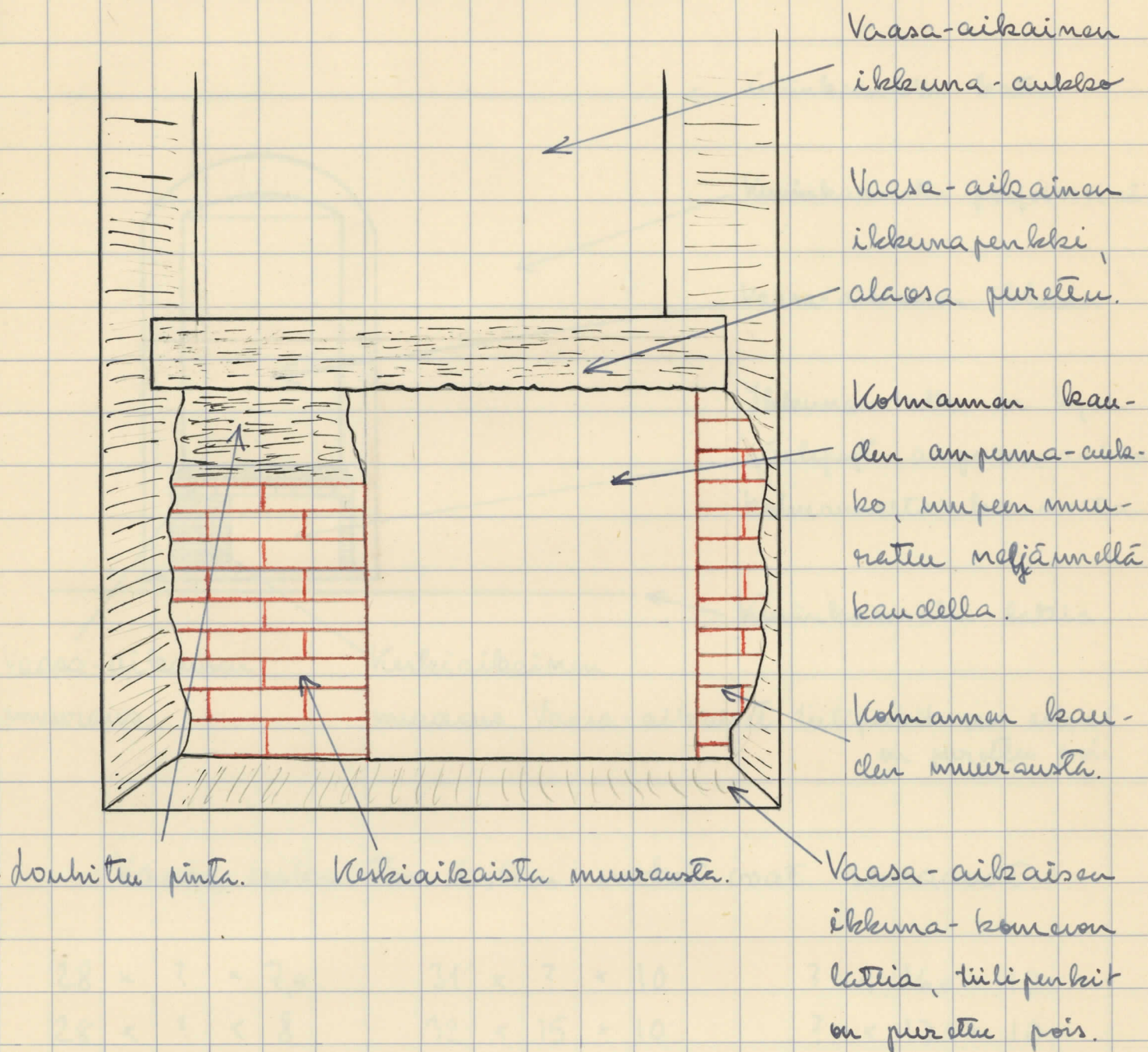
$$? \times 16 \times 10,5$$

$$? \times 16,5 \times 10$$

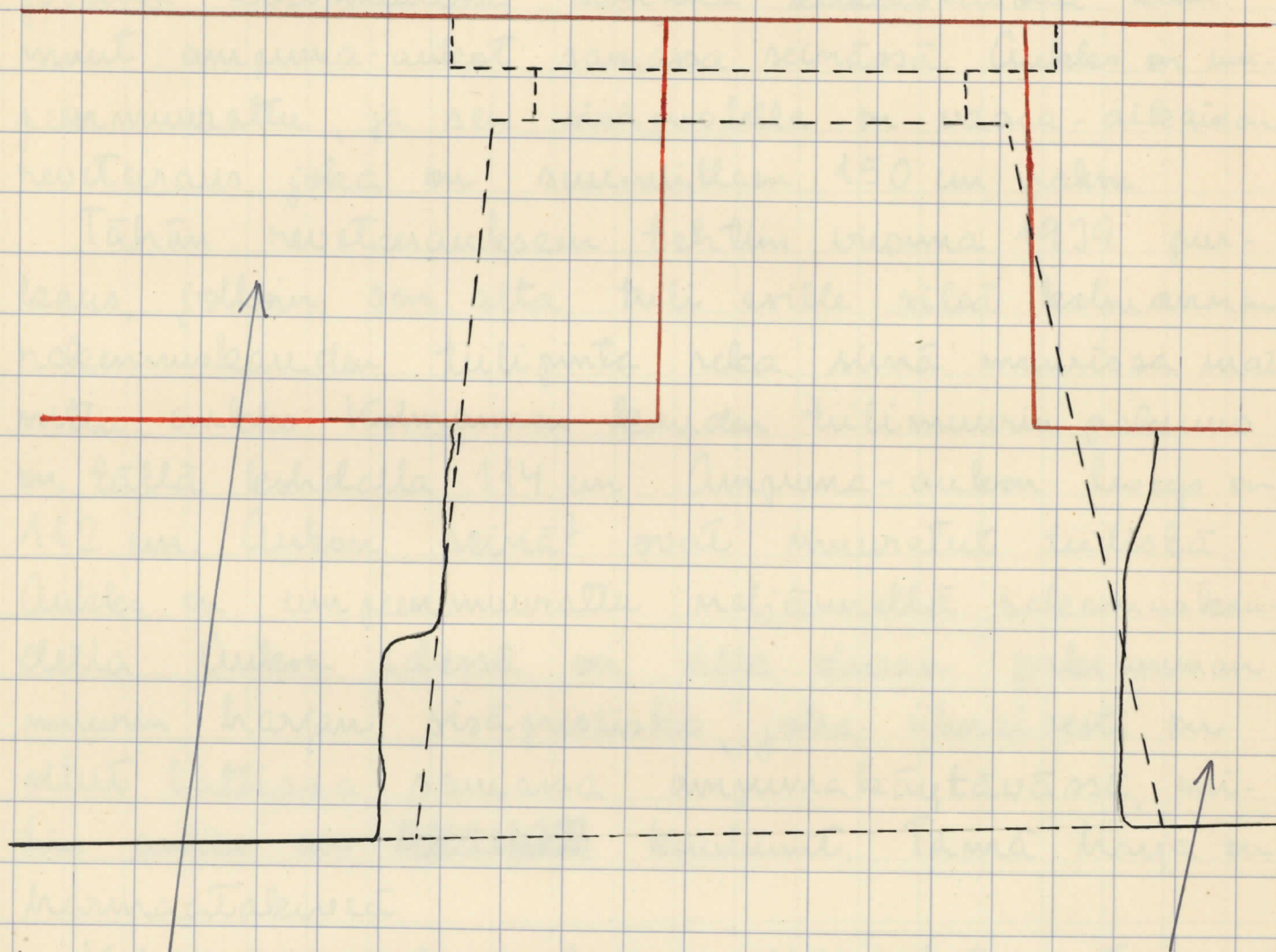
$$? \times 17 \times 10$$

$$? \times 17,5 \times 10$$

Piirros 5. Ampuma-aukko ikkuna nro 1:n alla, edestä
katsoena. Kaavassa 1:20.

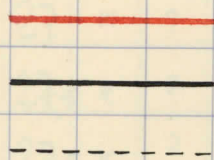

Piirros 6. Ampuma-aukko ikkuna nro 1:n alla, vaaka-
suora läpikäikkaus. Mittakaavassa 1:20.

Kolmannen rakennus-
kauden ulkomuuri.

Resteraus neljän-
neltä ja viidenneltä
rakennuskaunilta.

Kolmannen rakennuskauden muurausta.

Neljännen ja viidennen rakennuskauden muurausta.

Viidennen rakennuskauden (vaasa-ajan) ikkuna.

III. Aukko luoteismurkassa.

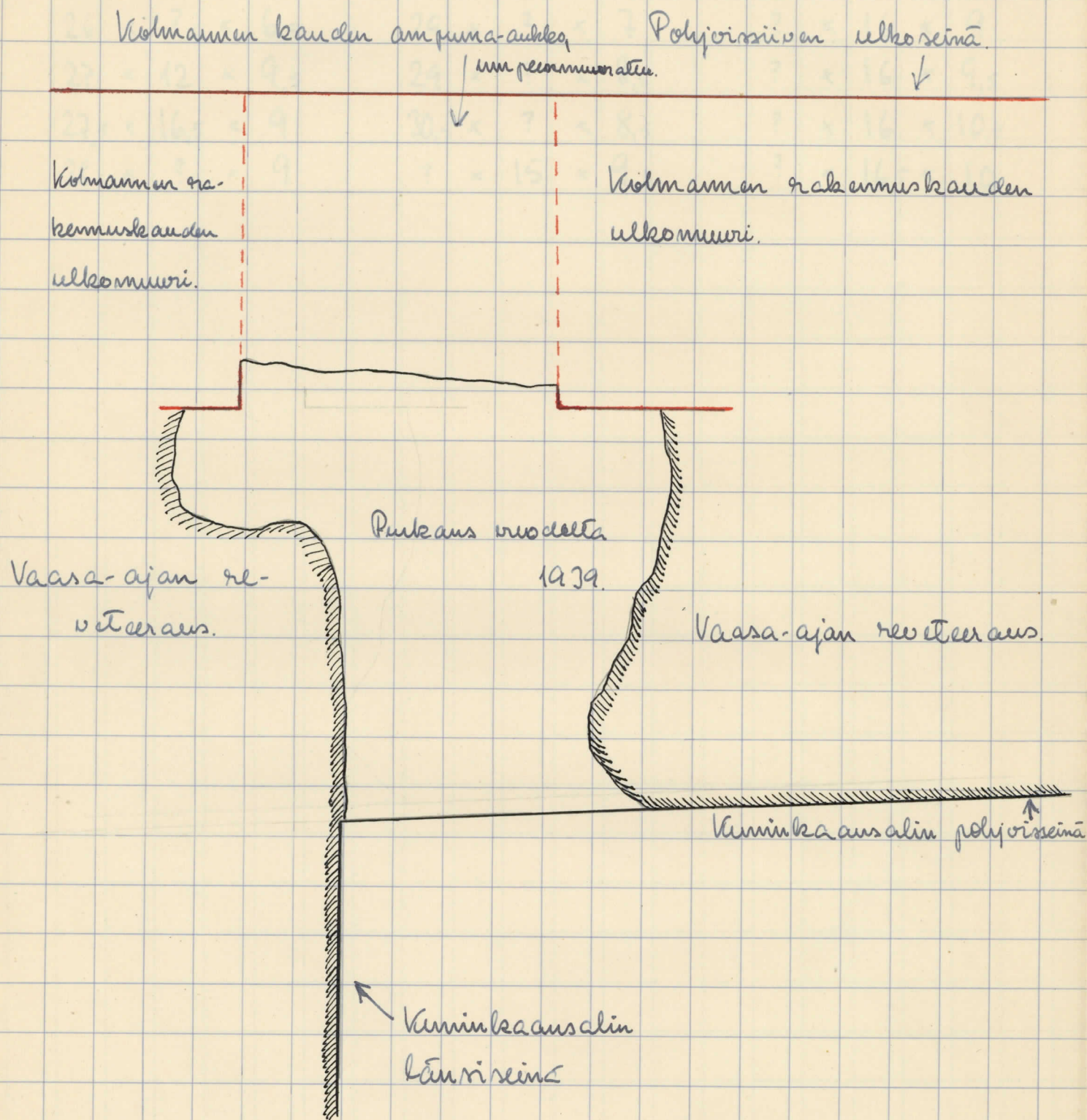
Aukko sijaitsee kuminkaansalin luoteismurkassa pohjoisessa ulkomuurissa samalla korkeustasolla kuin muut ampuma-aukot samassa seinässä. Aukko on umpeenmuuratettu, ja sen sisäpuolella on vaasa-aikainen revetäeraus, joka on suunnilleen 150 cm paksu.

Tähän revetäeraukseen tehtiin vuonna 1939 perkaus, jolloin sen alta tuli esille vielä kolmannen rakennuskauden tiilipinta sekä siinä muurissa mainittu aukko. Kolmannen kauden tiilimuurin paksuus on tällä kohdalla 114 cm. Ampuma-aukon leveys on 112 cm. Aukon seinät ovat muuratut tiilistä. Aukko on umpeenmuuratettu neljännellä rakennuskaudella. Aukon edessä on alla olevan paksuunnan muurin harjan sisäpuolisko, joka ilmeisesti on ollut lattiana samassa ampumakäytävässä, mihin aukko on ~~kuulunut~~ kuulunut. Tämä harja on harmaatakiveä.

Kolmannen rakennuskauden tiilimitat ovat:

27 x ? x 7,5	28 x ? x 8,5	? x 13 x 8,5
27 x ? x 8	28,5 x ? x 8	? x 13,5 x 8
27 x ? x 8	28,5 x ? x 9	? x 13,5 x 8
27 x ? x 8,5	29 x ? x 9	? x 13,5 x 8,5
27 x ? x 9	29 x ? x 9	? x 13,5 x 8,5
27,5 x ? x 8,5	? x 13 x 8	? x 14 x 8
27,5 x ? x 8,5	? x 13 x 8	? x 14 x 8,5
28 x ? x 8	? x 13 x 8	? x 14,5 x 8
28 x ? x 8	? x 13 x 8,5	? x 14,5 x 9

Piirros 7. Luoteismurkassa olevan ampuma-aukon va-
kasuora läpi leikkauks. Mittakaavassa 1:20.

Vaasa-aikaisten (revetearauksen) tiilien mitat ovat:

$$25 \times 13 \times 7$$

$$28,5 \times ? \times 8,5$$

$$? \times 15 \times 10$$

$$26 \times 12,5 \times 6,5$$

$$28,5 \times ? \times 9$$

$$? \times 15,5 \times 9,5$$

$$26 \times ? \times 6,5$$

$$29 \times ? \times 7$$

$$? \times 16 \times 9$$

$$27 \times 12 \times 9,5$$

$$29 \times ? \times 8,5$$

$$? \times 16 \times 9,5$$

$$27,5 \times 16,5 \times 9$$

$$30,5 \times ? \times 8,5$$

$$? \times 16 \times 10,5$$

$$28 \times ? \times 9$$

$$? \times 15 \times 9,5$$

$$? \times 16,5 \times 10$$

Huone 56-57 (vaasa-ajan kuminkausali), sen keskellä
ollut väliseinä näljänneltä rakennuskaudelta.

C. J. Gardberg. 1951.

Nunnakirkon ja Sturckirkon välinen seinä päältyy nykyään yllä olevan suuren kuminkausalin lattiatasolle. Ennenkuin tämän salin betonilattia rakennettiin oli tämän väliseinän päällä jäännös vanhasta tiilimuurista, joka oli jatkunut ylöspäin nykyisestä harjasta ja jakanut kuminkausalin huonetilan kahtia.

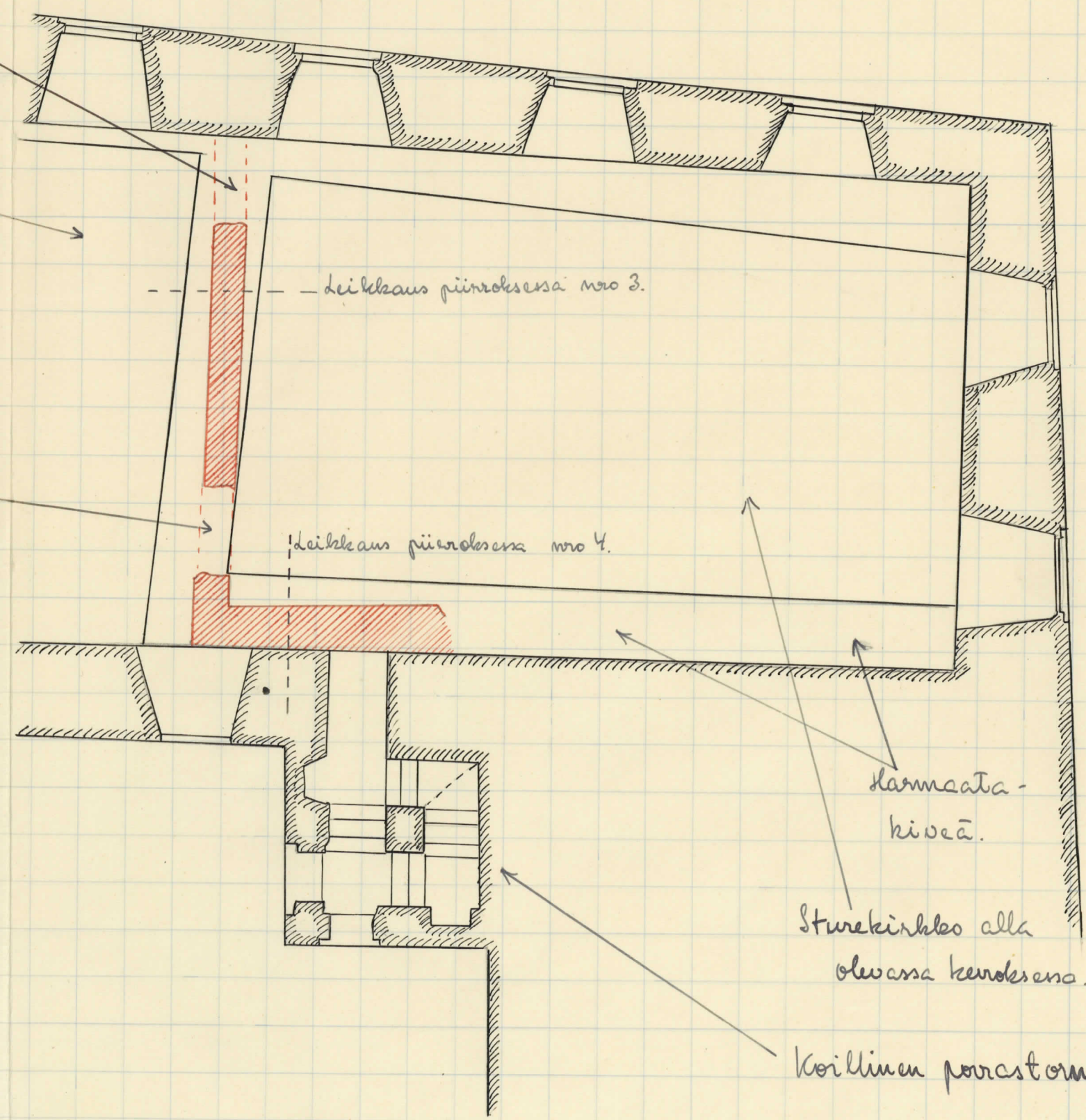
Väliseinän leveys on Nunn- ja Sturckirkkojen kohdalla 150 cm, ja ainakin sen pinta on rakennettu tiilistä molemmalla puolella. Sen päällä oleva tiilimuuraus oli ainoastaan 50 cm leveä, ja se kulki hieman toisessa suunnassa kuin kirkkojen väliseinä. (Piirros 1). Pohjoisen ulkomuurin kohdalla ei seinästä näkynyt yhtään mitään; mahdollisesti on tässä ollut oven paikka. 175 cm pohjoisseinästä alkoi muuri ja jatkui siitä pisteestä pitkin muuria. Lähellä eteläseinää oli 185 cm leveä kohta, jossa tiilimuri puuttui, mahdollisesti olisi seinässä ollut oviaukko voimut olla myöskin tässä paikassa. Sen tyhjän kohdan eteläpuolella jatkui seinä edelleen. 90 cm kuminkausalin nykyisestä seinäpinnasta oli murikka, tiiliseinä jatkui nyt pitkin itäseinää, ei kuitenkaan aivan samassa

Piirros 1. Vanhan tiilimuurin pohjapiirros (piirretty pu-
naisella). Mitakaava 1:100.

Mahdollisesti oven paikka.

Nunnakirkko alla olevassa
kerroksessa.

Mahdollisesti oven paikka.

Leikkaus piirroksessa nro 3.

Leikkaus piirroksessa nro 4.

Hammasta-
kiveä.

Sturekirkko alla
olevassa kerroksessa.

Koillinen porastorni

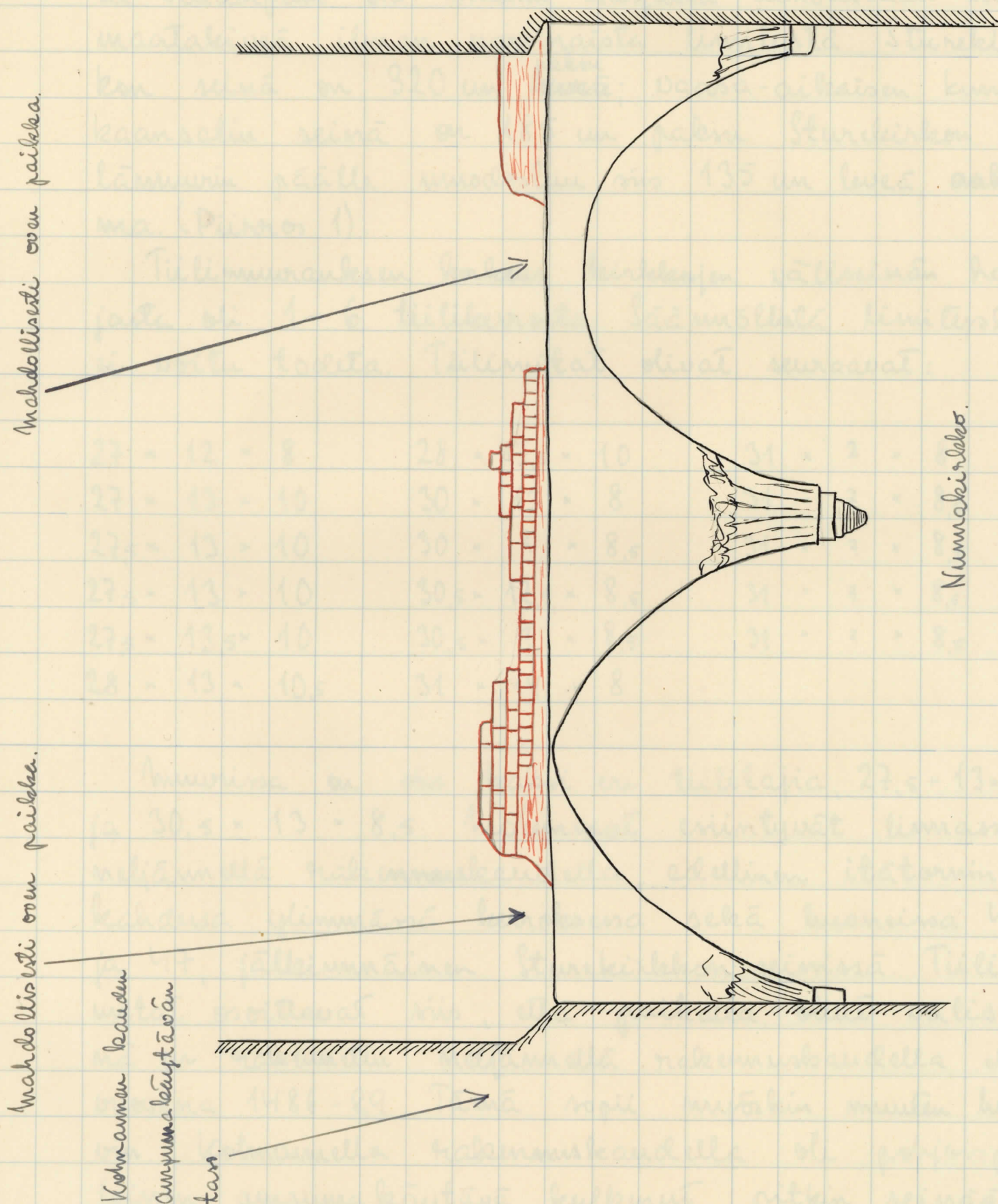
suunnassa kuin ~~Sturekirkon~~ alla olevan Sturekirkon seinä (piirros 1). Nurbasta tämä seinä jatkui 320 m itäämpään, eli suurin piirtein siihen pisteeseen, missä itätornin luoteiskulma sijaitsee. Tästä kohdasta itäämpään on muurin harjassa ainoastaan harmaatakieveä ilman varsinaista limitystä. Sturekirkon seinä on 320 m ^{paksu} ~~leveä~~; vaasa-aikeisen kuminkaansalin seinä on 185 m paksu. Sturekirkon etelämuurin päälle muodostuu siis 135 m leveä ~~aukko~~ ma. (Piirros 1).

Tiilimuurauksen korkeus kirkkojen väliseinän harjasta oli 1-6 tiilikerrosta. Säännöllistä limitystä ei voitu todeta. Tiilimitat olivat seuraavat:

$27 \times 12 \times 8$	$28 \times 13,5 \times 10$	$31 \times ? \times 8$
$27 \times 13 \times 10$	$30 \times 13 \times 8$	$31 \times ? \times 8,5$
$27,5 \times 13 \times 10$	$30 \times ? \times 8,5$	$31 \times ? \times 8,5$
$27,5 \times 13 \times 10$	$30,5 \times 12,5 \times 8,5$	$31 \times ? \times 8,5$
$27,5 \times 13,5 \times 10$	$30,5 \times ? \times 8,5$	$31 \times ? \times 8,5$
$28 \times 13 \times 10,5$	$31 \times 14 \times 8$	

Muurissa on siis kaksi eri tiililajia, $27,5 \times 13 \times 10$ ja $30,5 \times 13 \times 8,5$. Molemmat esiintyvät limmassa meljännellä rakennuskaudella, edellinen itätornin kahdessa ylimmässä kerroksessa sekä huoneissa 4/6, ja 4/7, jälkimmäinen Sturekirkon seinissä. Tiilimitat osoittavat siis, että paikalla ollut väliseinä on rakennettu meljännellä rakennuskaudella eli vuosina 1486-89. Tämä sopii myöskin muuten hyvin. Kolmannella rakennuskaudella oli pohjoispuolelman aumakäytävä kulkenut pitkin seinää

Piirros 2. Vanha tiilimuri Numakirkon puolelta katsottuna.
mittakaavassa 1:50.

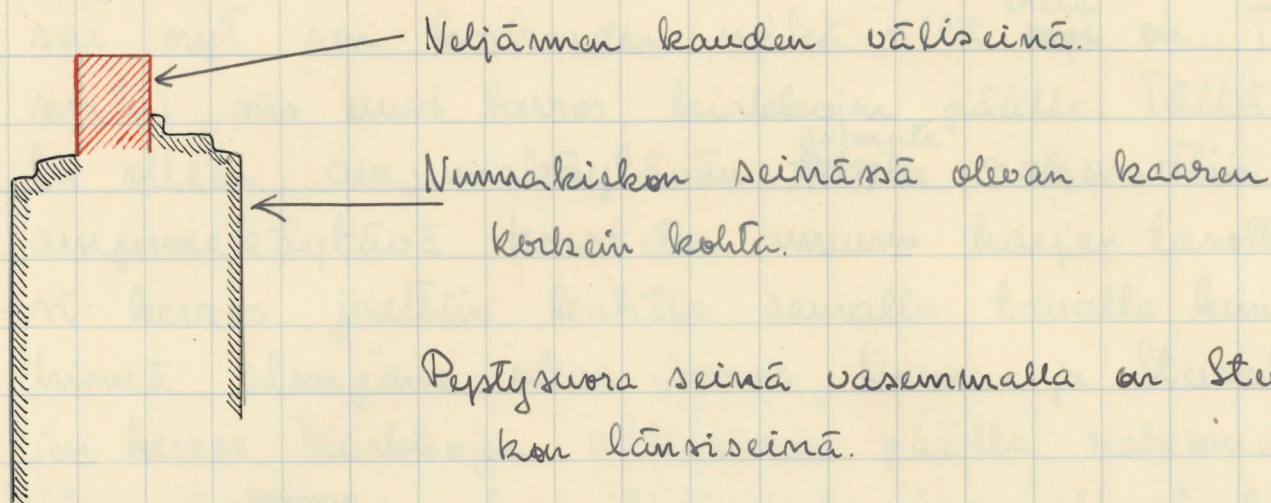
juuri siinä tasolle, mihin myöhemmin rakennettiin vaasa-aikaisen kuminkseansalin lattia (piirros 2). Neljännellä kaudella korotettiin pohjoissipi, ja se sai nyt sen korkeuden mikä sillä ^{vielä} ~~myös~~ on. Tällöin syntyi siis uusi kerros kirkkojen päälle. Tällä tasolla olleen ampumakäytävän ~~seuralle~~ ^{asemalle} rakennettiin uusi ampumakäytävä korotetun muurin harjan tasolle. Uusi kerros jaettiin kahtia samalla tavalla kuin lähinnä alumpaan oleva kerros, Numma- ja Sturekirkkojen kerros. Kirkkojen väliseinän päälle rakennettiin 50 cm ~~muuri~~ paksu tiiliseinä, jossa oli ainakin yksi ovi.

Vaasa-ajalla muutettiin tämän kerroksen huonejärjestelmä perinpohjaisesti. Jotta pohjoissiven itäpään saataisiin suuri sali purettiin tähän kerrokseen neljännellä rakennuskaudella rakennettu tiilinen väliseinä, ja uusi väliseinä rakennettiin viisi metriä itäpäädyistä puupalkin varaan. Kirkkojen väliseinän päällä ollut tiilimuuraus oli jäännös ensimmäisestä, neljännellä rakennuskaudella rakennetusta väliseinästä.

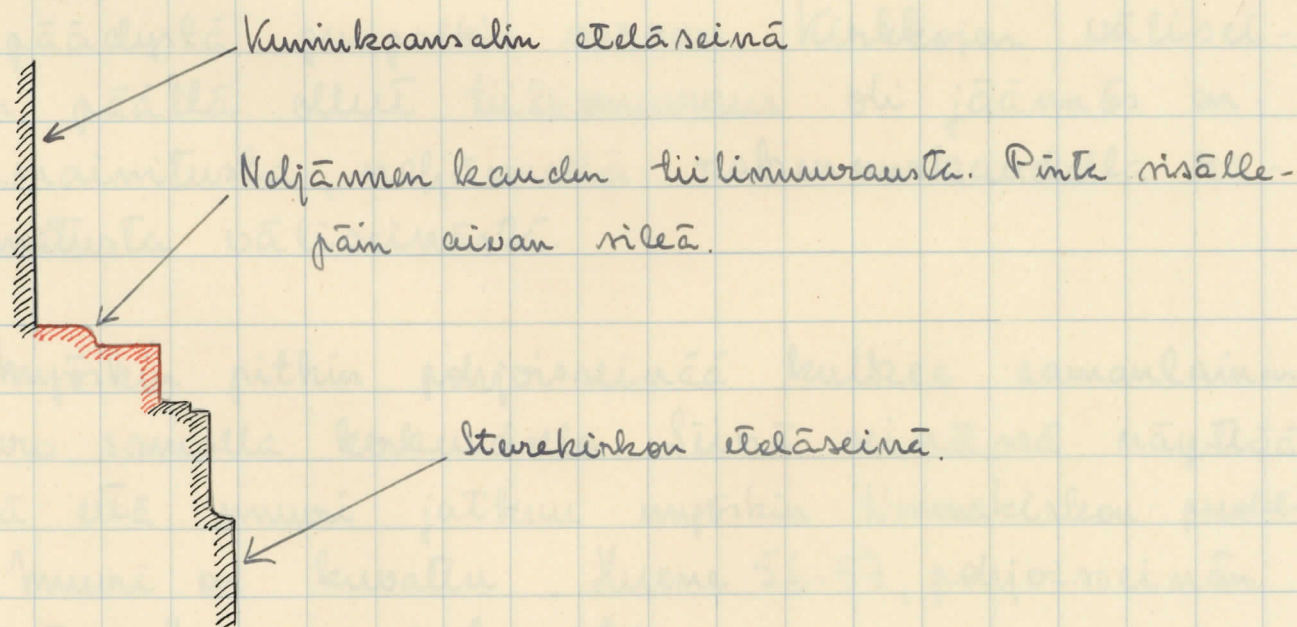
Myöskin pitkin pohjoisseinää kulkee samanlainen muuri samalla korkeudella. Siinä seinänsä näyttää siltä että muuri jatkuu myöskin Nummakirkon puolelle. Muuri on kuvattu "Huone 56-57, pohjoisseinän lattiataro"-nimisissä muistutpanoissa.

disäys: Pitkin Etelämuuria kulkevassa tiilimuurauksessa on murekkelimittia.

Piirros 3. Leikkaus väliseinän keskeltä, etelään katsottuna.
mitä skaavassa 1:50.

Piirros 4. Leikkaus eteläseinästä (katso piirros 1).

Huone 56-57, eteläseinän lattiassa Sturekirkon koh-
dalla.

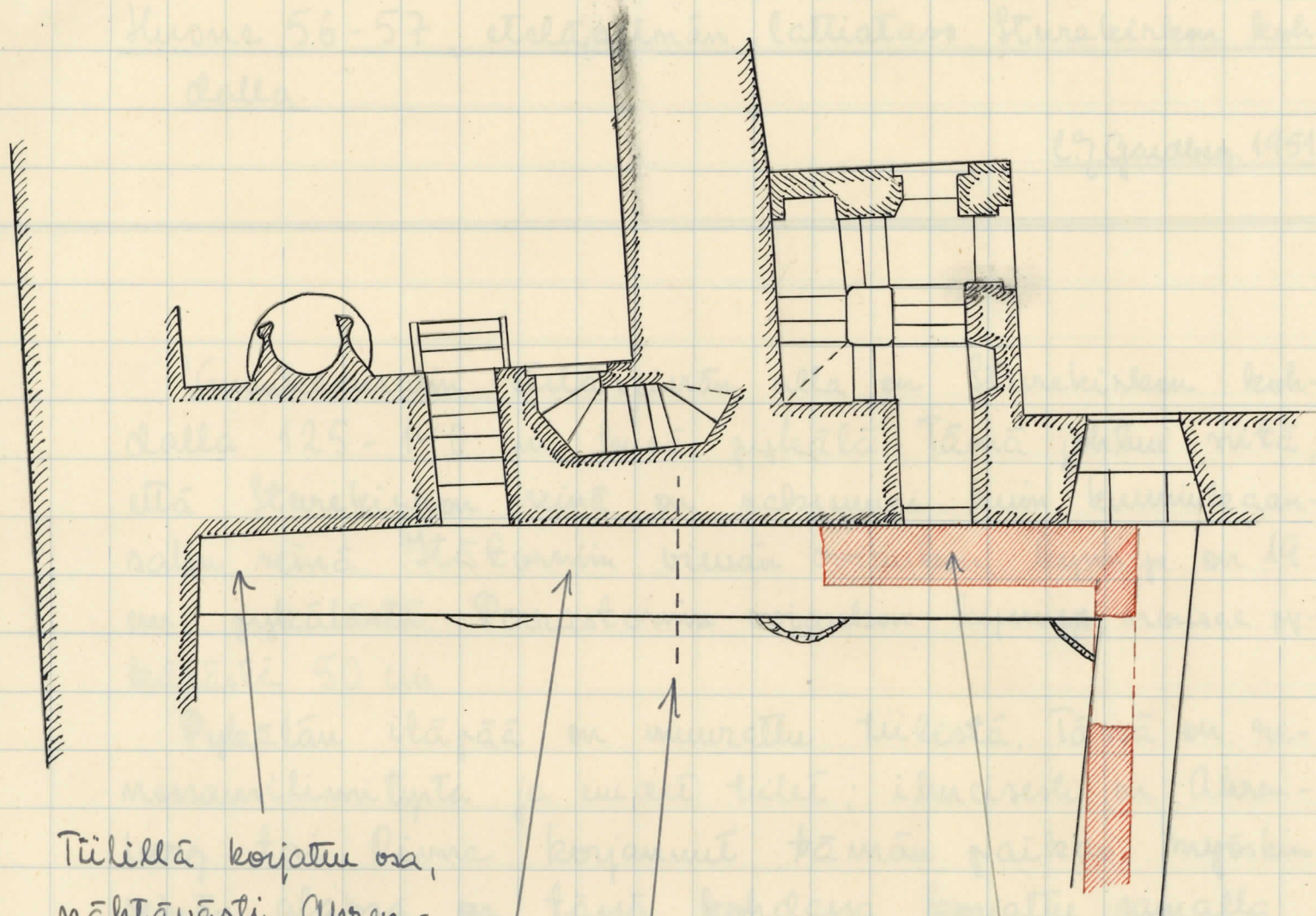
C. G. Guldberg. 1951.

Kuminkaansalin eteläseinän alla on Sturekirkon kohdalla 125-140 cm leveä pykälä. Tämä johtuu siitä, että Sturekirkon seinä on paksuampi kuin kuminkaansalin seinä. Itätornin vierän oviaukon korkeus on 19 cm pykälästä. Porastornin oviaukon korkeus nousee pykälästä 50 cm.

Pykälän itäpää on muurattu tiilistä. Tässä on renessanssilimittystä ja uudet tiilet; ilmeisesti on Alarenberg tai Rinne korjannut tämän paikan. Myöskin seinän alaosä on tässä kohdassa korjattu samalla tavalla 70-90 cm:n korkeuteen, tiilet ovat renessanssilimittyksessä.

120 cm itäpäästä ja siitä pisteestä eteenpäin ~~on~~ (länneempäin) on pykälän päällä harmaakivimuurausta. Pinta on aivan epätasainen, eikä siinä ole viinikäänlaista limittystä. Sturekirkon lounaismurteen yläpuolella on pykälän päällä sileä tiilimuuraus; tämä tiilimuuraus on neljänneltä kaudesta ja se on keuhattu oikeaan. Koska harmaakivet osaksi menevät tämän tiilimuurin päälle, näyttää siltä että ne ovat peräisin vaasa-ajalta, jolloin pykälää on korotettu. Kuminkaansalin lattiaparrujen päät ovat olleet tämän pykälän päällä. Yälkiä niistä ei

Piirros 1. Eteläseinän pohjapiirros. Mittakaavassa 1:100.

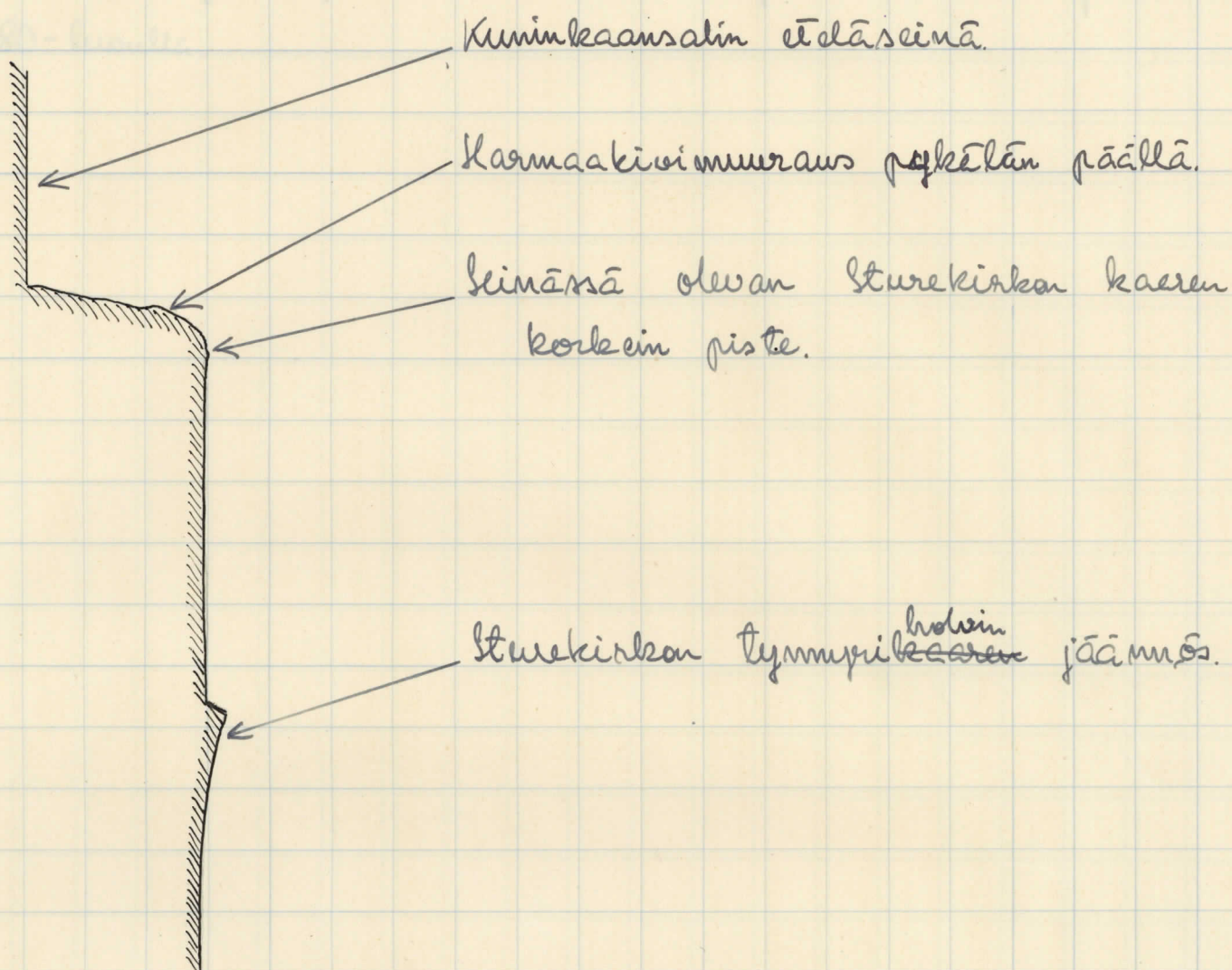
Tiilillä korjattu osa,
nähtävästi Ahren-
bergin tai Rinteen
ajalta.

Harmaakiveistä raken-
nettu osa. Mahdollises-
ti on pykälää korotettu
vastaajalla harmaakivellä

Neljänneltä raken-
nuskaudelta peräi-
nin oleva tiilimuu-
re. Kuvailee erikseen.
Harmaakivet mene-
vät osaksi sen päälle.

Leikkauksen piirroksessa nro 2.

Piirros 2. leikkauks seinän keskeltä.

ole. Yllä mainittua neljännen kauden tiilimuurausta hakuunottamatta kuninkaansalin ~~se~~ seinän alimmat tiilet ovat vaasa-ajalta.

Nunnakirkon puolella on kuninkaansalin lattiatasossa parrunkoloja, jotka ilmeisesti ovat 1600-luvulta. Niiden alla on nimittäin kakri-^{kakri}/saman aikaista tiilikerrosta, ja niissä on runsassuullisuus sekä samankaiset tiilet kuin itätorin ylimmän kirkon eteläisessä ~~se~~ seinässä, josta kaikkien päätösten muurattiin uudelleen vuonna 1614 satuneen suuren palon jälkeen.

Sitäpäitri ovat holvit purettu vasta sen jälkeen kun
 nämä parunkolot muurattiin, ^{kolojen} ~~siiden~~ alla olevassa muu-
 rissa on jätetty tilaa holvien vaipoille. Holvit purettiin
 1780-luvulla.

TURUN LINNA.

"Linnan kirkko".

* 1) penkit, kuninkaantuolit ja alttari.

* 2)

Selostus puuaineen laadusta jota käytetään kirkon kiinteän sisustuksen valmistamiseen.

Penkkien fasaadit, - ovet ja penkinpäädyt.

Näihin käytetään I:ma honkapuuta, jossa ei saa olla suurempia oksia. Puutyön pitää olla niin hyvää, ettei maalatessa tarvitse käyttää täyteväriä. Nämä kohdat maalataan kuultovärein.

Istuimet ja selkänojat.

Näihin käytetään honkapuuta, jossa saa kyllä olla oksia, mutta suurimmat oksat on poistettava ja paikattava puupropuilla. Nämä kohdat maalataan peittoväreillä.

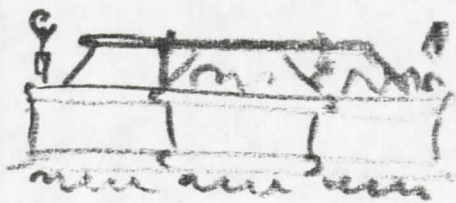
Alttarikehään käytetään samanlaista puuainesta kuin esim. penkkien fasaadeissa. ☞

Kuninkaantuolit.

Kuninkaantuoleihin käytetään I:ma honkapuuta, jossa ei saa olla suuria oksia. Pintakäsittely tehdään samaa menetelmää käyttäen kuin penkkifasaadeissa. Kaikki puuleikkaustyöt tehdään erikseen eikä niitä sen vuoksi tarvitse ottaa huomioon puusepän työn kustannusarviossa.

Puuseppä ei saa pintakäsittellä penkkejä...
vermisella t. m. s. puuseppä ei saa pintakäsittellä penkkejä vermisella

☞ Uutispyytään käytetään samanlaista puuainesta kuin esim. istuimissa ja selkänojissa.

Y31308 Kerstin

MUSEOVIRASTO
RAKENNUSMESTARILAITOS
ARKISTO

*1) Sisustus toimitetaan kiinnitettynä paikoilleen.

*2) Fenestriovien saravat tehdään takomalla ja kumuvat puusepän työn kustannusarvioon.

Lukat ja niiden heloitus eivät kuulu urakkasopimukseen vaan ne tehdään erikseen. Ja niiden kiinnitykset on tosiaan erikseen puusepän kassa.

Valokuvat

- 2 kpl 24 x 18
- 1 -"- 18 x 13 böjje stolaria från koret.
- 1 -"- 12 x 8 skild

Terrasa = $8\frac{1}{2}$ steg på 140 cm

805 mm kinnityksen tak $\frac{30}{149}$ 160
pöytä etc... $\frac{149}{-19}$

Slottskyrkan på Åbo slott enligt pastor Adolf Lindmans
odaterade anteckningar (1850-talet ?) i Åbo stads historiska mu-
seum.

- - -

Ovanom detta magasin finnes den sedan år 1706 begagnade kyrkan,
dit man kommer uppför den förutnämnda stentrappan. Den är 59 alnar
lång, 17 alnar bred och 8 alnar hög, och har 6 fönsterluster på södra
2 på östra och 3 på norra sidan, försedda med vitmålade luckor av
järnplåt, vilka tillstängas inifrån kyrkan. Bänkarna delas av gången,
som går mittigenom kyrkan, i två kolonner. Uti koret, som ^{under}uti förra
seklet var genom en korbalk av spolverk avstängt från kyrkan, finnes
altaret med sitt skrank och altarbord, på vilket står en tavla, som
föreställer nattvardens instiftelse. Tavlan, målad i olja av Jon.
Bergman, är 4 alnar hög och 3 alnar bred med förgylld ram, samt har
genom kommissarien Rob. Fithies föranstaltande blivit bekostad av
några köpmän i Åbo och den 24 december 1755 till kyrkan förkrad.

Väggarna äro ljusröda, nästan gula. Då man inkommer har man till
vänster Kurekska och Boijeska, till höger Hornska vapnen. Dessa äro
hitflyttade ifrån domkyrkan. Även förvaras till höger en oljemålad
tavla föreställande Kristi nedtagande från korset.

(Varje fönster har 9 rutor.)

Bänkarna, som jämväl äro försedda med dörrar, äro utanpå blå, in-
nantill röd-brunt målade. Altaret jämte skranket målat i marmorfärg.
Framtill prydes det av ett förgyllt kors. På altaret finnes en dyna
av svart sammet, samt tvenne rikt broderade pallar, av vilka ena är
framför altaret, andra vid altarskranket. Till höger om altaret är
klockarens bänk belägen. Vänster därom finnes jämväl en bänk, som tro-
ligen är ämnad för slottets befäl. Invid nyssnämnda bänk står en blå

målad ställning, uti vilken en ringklocka är upphängd. Omkring ställningen finnas följande inskriptioner: "Matts Michelsson och Matts Mattsson på Stor ~~He~~ eikkilä Åhr 1772" samt "Till denna kyrkias behof är detta stycke skänkt af Erlige".

Predikstolen är fyrkantig och på var sida finnes uti en fördjupning en bild målad. Bildernas namn äro skrivna på smala fält under dem. De äro: St Johannes. Med röd mantel. Dräkten för övrigt grön. Han framställes med bågare i handen. St Lucas. Manteln blå, dräkten gul. Han läser i en bok. St Marcus. Manteln ljusröd, dräkten blå. St Mattheus, i gul-grön mantel och röd dräkt. Han håller en bok i handen. För övrigt är predikstolen prydd med sirater, dels förgyllda, dels blåmålade. Porten likaså. Trapporna äro brunröda. Himlen, fastfäst med ena sidan vid väggen, är enkel. Undertill är den heliga andes duva utskuren i trä och förgylld. Vid predikstolen är fäst en ljusstake med 3 armar och ett timglas.

(Tak-kronan har 14 armar.)

Vid utgången från kyrkan, där kvinnfolksbänkarna sluta, finnes en pelare ^{med} följande inskription: "Maria Sigfridsdotter 1679". På denna pelare har förr liksom också nu en sparbössa stått.

Här stå ock tvenne så kallade kongliga-bänkar, med fyra joniska pelare, som uppbära tronhimmeln, å vilka finnes fyra tavlor med initialbokstäver "G3" och "SM" (Gustaf III och Sofia Magdalena), vilka antyda, att dessa bänkar torde blivt renoverade under nämnde konungs regering. Att dylika funnos här förut, får man sluta av en å dem ~~an~~ anbragt tavla med schiffern "G XII" (Carl XII). De prydas överst av 2 förgyllda kronor, och torde vara de enda i sitt slag i Finland. Predikstolen, hållen i blått och gult, är prydd med apostlabilder och religiösa emblemer, som icke äro illa målade. Under taket ses symbolen av Matth. 3:16, och ovanför dess dörr läses: "Efter Jungfru Sofia ~~Qvidias~~ Testamentariska Disposition är denna Predikstol å des bekostnad igenom Kyrkoherden, Magister Jonas Henric

Menanders försorg förfärdigadt och måladt år 1777. Samåa tijd och till större dehlen igenom samåa medel och igenom samåa försorg blef Kongl. och de öfrige Bänckarne måålde, Taket witt anstruket, Ramen kring Altare taflan och des Sirat förgylt med Hehta gull af Jonas Bergman". Predikatolen står på norra eller kvinnfolkssidan, nära till sakristie dörren. På densamma saknas icke heller tinglasen. Bland kyrkans övriga inventarier må icke förgätas en oblatask av engelskt tenn med Oxenstjernska och Bannerska vapnen samt följande inskription: H.Gäbriel Cohsenstirn Zumurbi" och "F.Anna Bannér Freiherrin Zumurbi Vereret Anno 1631". På locket är inom en krans graverat "Korsfästelsen". Från det panelade taket nedhänga en ljuskrona och ett skepp i fullt taklagge. Kyrkan inrymmer omkring 400 personer.

~~Redvid~~ Från kyrkan finnes ingång till sakristian, som utgör en del av östra tornet. - - - Rummet, som också är försett med bänkar, blev jämte kyrkan senast målat år 1840.

Slottskyrkan på Åbo slott enligt pastor Adolf Lindmans
anteckningar från år 1866 i Åbo Akademis bibliotek.

- - -

Kyrkans förnämsta prydnader äro:

1:o Altaret, änyo målat år 1863, är smakfullt. Bordet är i vit-
ådrad marmor färg med förgyllt kors, skranken i dels ek,
dels marmorfärg.

- - -

2:o Predikstolen.

- - -

3:o Kongliga bänkarna, närmast till koret, vardera med sin him-
mel, buren på fyra pelare, som äro målade i marmor färg.
Överst finnes på vardera en förgylld kröna, samt på alla
fyra sidor en tavla med förgyllda inbrända bokstäver.

- - -

Från taket nedhänger en mässing krona med 16 ljusarmar,
samt ett fullständigt utrustat skepp som blivit till kyrkan
förfärat år 1828 av fången Femander.

*Var finns en kyrka målade av Jonas
Bergman 1772 d. 1. förordning*

Åbo landsarkiv

Ur "Åbo Slotts Kyrko-Bok upprättad år 1786".

Pag. 5v o. 6: År 1832 den 31 januari förrättade underskriven,
prost och kyrkoherde i Lundo, enligt Det Högvärldiga Domkapitlets
förordnande Inventering uti Åbo Slotts kyrka - - - - - .
I kyrkan finnes 2^{ne} såkallade kungl. bänkar, närmast till koret,
vilka äro blåmålade, med förgylld krona ovanpå, samt på alla fyra
sidor förgyllda inbundna bokstäver G och M, ävensom - - - - blåmå-
lade bänkar, försedda med dörrar och lås - - - - - .